

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKUL EĞİTİMİNDE VE SOSYAL BİLGİLER
DERSİNDE BARIŞ MANÇO ŞARKILARININ
KULLANILABİLME DURUMLARI

Serpil PEKTAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2022

©2022-Serpil PEKTAŞ

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKUL EĞİTİMİNDE VE SOSYAL BİLGİLER
DERSİNDE BARIŞ MANÇO ŞARKILARININ
KULLANILABİLME DURUMLARI

USE CASES OF BARIŞ MANÇO SONGS IN PRIMARY
SCHOOL EDUCATION AND SOCIAL STUDIES LESSON

Hazırlayan
Serpil PEKTAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Bayram TAY

KIRŞEHİR-2022

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Serpil PEKTAŞ tarafından hazırlanan “*İlkokul Eğitiminde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Barış Manço Şarkılarının Kullanılabilme Durumları*” adlı tez çalışması 02/02/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Prof. Dr. Bayram TAY

Üye.....

Prof. Dr. Ali MEYDAN

Üye.....

Dr. Öğretim Üyesi Hamza YAKAR

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2022

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

02/02/2022

Serpil PEKTAŞ

ÖZET

İLKOKUL EĞİTİMİNDE VE SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE BARIŞ MANÇO ŞARKILARININ KULLANILABİLME DURUMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Serpil PEKTAŞ

Danışman: Prof. Dr. Bayram TAY

2022– xv+185

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Bayram TAY

Prof. Dr. Ali MEYDAN

Dr. Öğretim Üyesi Hamza YAKAR

Sanat; evde, sokakta, okulda, işte ve eğlencede kısaca her yerde olması gerekmektedir. Tüm bunların sağlanabilmesi elbette eğitim yolu ile mümkün olabilecektir. Eğitim, sanatın anlamlandırılmasını sağlarken sanat da eğitimin gelişmesine ve yaşamasına katkı sağlayacaktır. Eğitim yoluyla sanatın anlamlandırılması sanatın eğitimde kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Edebiyat başta olmak üzere Müzik, Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi ve Oyun gibi dersler, doğrudan sanat ile ilgili iken birçok dersin de sanat ve edebiyat ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Örneğin sosyal bilgiler dersi sanat ve edebiyat ile yakından ilişkili derslerin başında gelmektedir. Sosyal bilgiler, etkili vatandaş yetiştirmek için, sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin bir araya gelmesiyle oluşturulan bir alandır. Sosyal bilgiler dersinde sanat ve edebiyat, edebi ürünler ile yer alabilmektedir. Edebi ürünler, çocuklarda dil, empati ve iletişim becerilerinin gelişmesini, değer edinimini, sosyalleşmeyi, tarih bilinci edinmeyi sağlar. Genelde eğitimin özeldede sosyal bilgiler ana amacı etkili vatandaş yetiştirmektir. Etkili vatandaş yetiştirmede içerikleri ile şarkı ve türkülerin önemli bir yeri vardır. Türkiye’de çocuk ve gençler için müzik denildiğinde akla gelen ilk isimlerden biri Barış Manço’dur. Müziği aracı kılarak toplumları anlamayı, anlatmayı kendine görev edinen Barış Manço’nun eserlerinde, kültürel değerlerin yanı sıra evrensel değerlere de sıklıkla vurgu yapmış olduğu görülmektedir. Eserlerin birçok konuda zengin içeriğe sahip olduğu düşüncesi, bu çalışmanın yapılmasına teşvik etmiş; ilkökul eğitimde ve sosyal bilgiler dersinde Barış Manço şarkılarının kullanılabilme durumları belirlenmek istenmiştir. Karma yöntemle desenlenen bu çalışmada nitel ve nicel verilere aynı oranda ağırlık verildiğinden eşit statü hem nitel hem de nitel veriler aynı ölçme aracında ve aynı zamanda toplandığı için eş zamanlı tür işe koşulmuştur. Araştırmanın nicel boyutunda kesitsel tarama modeli, nitel boyutunda durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 104 sınıf öğretmeni oluşturmuş ve araştırmada tek bir veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu veri toplama aracı Barış Manço’nun 125 şarkısından oluşturulmuştur. Verilerin analizinde SPSS ve MAXQDA programlarından

yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço'nun anonim şarkılarından 17'si, kendi yazdığı şarkılardan 67'si ilkökul eğitiminde, anonim şarkılarından 16'sı, kendi yazdığı şarkılardan 52'si sosyal bilgiler dersinde istatistiksel olarak kullanılabilir durumdadır. Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların tarih bilinci oluşturmada, doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanıtmada, tarihi kişiliklere yer vermede, türkü hikayeleriyle dersi desteklemede, dersin kazanımlarıyla konu ilişkisi oluşturmada, değerler eğitiminde ve beceri geliştirmede sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkılarının ilkökul eğitiminde kullanılabilir olma durumuna yönelik gerekçeler incelendiğinde şarkıların özellikle birçok dersin içeriği ile ilişkilendirilebilecek özelliklere sahip olması dolayısıyla derslerin kazandırılmasında yardımcı materyal olarak kullanılabilir olmasıdır. Barış Manço şarkılarının dersler özelinde birçok kazanımda kullanılabilmesinin yanında ilkökul eğitiminde genel olarak; beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılmasında, estetik duyarlılığın geliştirilmesinde, kültürel unsurların fark ettirilmesinde, özenetim geliştirmede, çevre okur-yazarlığı kazandırmada, sanatsal niteliklerin geliştirilmesinde ve vatandaş olma bilincinin kazandırılmasında kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Barış Manço şarkıları ile ilgili olarak; şarkı içeriklerinin çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermeyecek olması, şarkılarda karamsarlığın ağır basması, şarkı sözlerinin çocuğun anlam evrenine uygun olmaması, cinsel ifadelerin yoğunluğu, kullanılan ağdalı dilin, çocuğun dil gelişim düzeyini karşılamaması, cinsiyet ayırımına ve düşünce karmaşıklığına neden olabilecek ifadelerin yer alması, emir verme, nasihat etme niteliğindeki yargıların, çocuğun neden sonuç ilişkisi bakımından düşünebilmesinin önünde engel oluşturmasından dolayı sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço'nun şarkıların bazılarının ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, İlkokul eğitimi, Barış Manço, Şarkı

ABSTRACT

USE CASES OF BARIŞ MANÇO SONGS IN PRIMARY SCHOOL EDUCATION AND SOCIAL STUDIES LESSON

M.Sc. Thesis

Preparer: Serpil PEKTAŞ

Advisor: Prof. Dr. Bayram TAY

2022– xv+185

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School of Social Sciences

Basic Education

Class Education Science

Jury

Prof. Dr. Bayram TAY

Prof. Dr. Ali MEYDAN

Assist. Prof. Dr. Hamza YAKAR

Art is something that should be everywhere, at home, in the street, at school, at work and in entertainment. No doubt, it is the education that can help achieve this. While education brings an interpretation to the art, art improves education and keeps it living. Interpretation of art through education requires using art in education. While lessons such as Music, Visual Arts, Physical Education and Games are directly connected with art, it is seen that many of the lessons are closely associated with art and literature. For example, social studies lesson is the one of the most closely associated lessons with art and literature. Social studies is a discipline which comprise art, literature and social sciences in order to raise effective citizens. Art and literature take place in the scope social studies lesson with the literary works. Literary works enable children to develop language, empathy and communicative skills, and to acquire values, socialize and acquire historical awareness. Raising effective citizens is the main goal of education in general and social studies in particular. Contents and themes of songs and folk songs play an important role in raising effective citizens. Barış Manço is one of the first singers coming to mind of children and youth when it is the music that is being talked about. It is seen that Barış Manço, feeling himself responsible for understanding and giving a voice the people through music, often emphasized cultural values as well as universal values. The rich content of Barış Manço songs addressing different subjects is the main motivation behind this research which intends to study and determine to what extent his songs can be used in primary school education and especially in social studies lesson. Simultaneous type is used in this research since the study, which is designed with mixed method, weighs equally on qualitative and quantitative data, and also because equal status quantitative and qualitative data were collected through the same measuring tools simultaneously. Cross-sectional survey model and case study has been used in quantitative dimension and qualitative dimension, respectively. The research population involved 104 primary school teachers and the data in the research were collected through one single data collection tool. This data collection tool comprises 125 songs of

Bariş Manço. The data were analyzed with SPSS and MAXQDA. The results of research indicate that primary school teachers think that 17 of Bariş Manço's anonymous songs and 67 of his own songs can be statistically used in primary school education while 16 of his anonymous songs and 52 of his own songs can be statistically used in social studies lesson. It is understood that Bariş Manço's both anonymous and own songs can be used in social studies lesson to raise a historical awareness, to present geographical features of the natural environment, to introduce historical characters, to support the lesson with the stories behind the songs, to associate the subject with the achievements of the lesson, to improve skills and in values education. Analysis of the reasons why teachers think Bariş Manço's anonymous and own songs are suitable to use in primary school education shows that teachers think contents of his songs can be associated with the subjects of many lessons and therefore they can be used as supplementary materials. In addition to being suitable to use for various specific achievements in lessons, Bariş Manço songs can be used in primary school education in general to teach skills, values, behaviors and beliefs; to have students develop aesthetic sensitivity, figure out cultural components, develop self-control, gain environment literacy, develop artistic qualities and raise a citizenship awareness. However, teachers stated that some of Bariş Manço songs are not suitable to use in primary school education and social studies lessons because of lacking to address children's interest and needs or comprising pessimistic content, inappropriate lyrics for children's semantic universe, sexual content, figurative language, being unsuitable for the language development level of children, involving phrases or statements that may cause sexual discrimination and confusion, and imperative and dogmatic statements that may prevent children from thinking in a cause-effect relation.

Keywords: Social studies, Primary school education, Bariş Manço, Song

Sevgili Barış Manço'ya rahmet ve minnetle ...

ÖN SÖZ

20. yüzyılda yaşayan, Türk müziği yaparak o yüzyıla damgasına vuran; Anadolu kaynaklarıyla beslenerek oluşturduğu eserleri, doğunun ve batının kültürüyle harmanlayarak müzik ruhuna uygun, farklı bir kimlik ortaya koyan, bu kimliğiyle evrenselliği yakalamış olup “Bu dünya benim memleket” sözüyle de düşüncelerini ortaya koyarak dil, din, ırk ayrımı yapmadan tüm insanlığa kucak açan, hafızalarda derin izler bırakarak gönüllerde yeri doldurulamaz olan kıymetlimiz Barış MANÇO’ya manevi huzurunda sonsuz teşekkür ederim.

Yapılan bu çalışmada, Çağdaş Türk Ozanımızın eserlerine yer vermekle önemli bir sorumluluk üstlenip, bunun ağırlığını her zaman hissetmekle beraber; ansiklopedilerde “sanatçı” tanımı altında yer alma hayalini, bu çalışmayı yaparak bir sanatçıdan çok daha fazlası olduğunu bize gösterme fırsatı veren aynı zamanda bunun ayrıcalıklı onurunu bize yaşatan sevgili Barış MANÇO’yu rahmet ve minnetle anıyorum.

Tez konumu belirlememde ve çalışmanın her aşamasında bana yardımcı olan, lisanstan bu yana yolumu aydınlatan, güvenini ve desteğini her zaman hissettiren, öğrencisi olmakla gurur, çalışmakla onur duyduğum kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Bayram TAY hocama ne kadar teşekkür etsem azdır.

Lisanstan bu yana samimiyetini, desteğini ve yardımlarını benden esirgemeyen, kıymetli Dr. Murat BAŞ hocama çok teşekkür ederim.

Tez jürimde yer alarak beni onurlandıran, hayatım boyunca unutamayacağım ve beni derinden etkileyen; tezimin karar anında güzel dileklerini ifade ederek beni yüreklendiren, savunma sürecinde çalışmaya değerli fikirleri ve akademik bilgileriyle katkı sağlayan, çok kıymetli Prof. Dr. Ali MEYDAN hocama ve Dr. Öğretim Üyesi Hamza YAKAR hocama çok teşekkür ederim.

Değerli zamanlarını ayırıp çalışmaya katkı sağlayan tüm öğretmenlere ve arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca tercihlerimde yanımda olan, hedeflerime ulaşmak için beni her daim destekleyen anneme, babama, kardeşime ve teyzesi olmakla gurur duyduğum Emir CAN’a çok teşekkür ederim.

Kırşehir-2022

Serpil PEKTAŞ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KABUL VE ONAY -----	<i>i</i>
BİLDİRİM -----	<i>ii</i>
ÖZET -----	<i>iii</i>
ABSTRACT -----	<i>v</i>
ÖN SÖZ -----	<i>viii</i>
İÇİNDEKİLER -----	<i>ix</i>
TABLolar LİSTESİ -----	<i>xiii</i>
ŞEKİLLER LİSTESİ -----	<i>xiv</i>
KISALTMALAR -----	<i>xv</i>
BÖLÜM I -----	<i>1</i>
1. GİRİŞ -----	<i>1</i>
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ -----	<i>4</i>
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ -----	<i>6</i>
1.2.1. Problem Cümlesi ve Alt Problemler-----	<i>8</i>
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI -----	<i>9</i>
1.4. VARSAYIMLAR -----	<i>9</i>
1.5. TANIMLAR -----	<i>9</i>
BÖLÜM II -----	<i>12</i>
2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR -----	<i>12</i>
2.1. SOSYAL BİLGİLER -----	<i>12</i>
2.1.1.Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı -----	<i>12</i>
2.1.2. Sosyal Bilgiler Dersinin İçeriği -----	<i>14</i>
2.1.3. Sosyal Bilgiler Dersi Programlarının Kısa Tarihçesi-----	<i>17</i>
2.1.4. Sosyal Bilgiler Dersi Programları ve Yapılandırmacılık -----	<i>18</i>
2.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaklaşımlar-----	<i>23</i>

2.1.5.1. Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi -----	23
2.1.5.2. Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi-----	23
2.1.5.3. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi -----	23
2.1.6. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler -----	24
2.1.6.1. Altı Şapka Düşünme Tekniği-----	25
2.1.6.2. Örnek Olay Yöntemi-----	25
2.1.6.3. Probleme Dayalı Öğrenme Yöntemi -----	26
2.1.6.4. Beyin Temelli Öğrenme Yöntemi -----	26
2.1.6.5. Proje Tabanlı Öğrenme Yöntemi -----	27
2.1.6.6. İş Birliğine Dayalı Öğrenme Yöntemi -----	27
2.1.6.7. Gösteri Yöntemi-----	28
2.1.6.8. Beyin Fırtınası Yöntemi-----	28
2.1.6.9. Soru Cevap Yöntemi-----	29
2.1.6.10. Münazara Yöntemi -----	29
2.1.6.11. Öğrenme İstasyonları Yöntemi -----	30
2.1.6.12. Yaratıcı Drama Yöntemi -----	30
2.1.6.13. Gezi-Gözlem-İnceleme Yöntemi-----	31
2.1.6.14. Güncel Olaylar Yöntemi-----	31
2.1.6.15. Eğitsel Oyun Yöntemi -----	32
2.1.7. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilecek Materyaller-----	32
2.1.7.1. Kitaplar -----	33
2.1.7.2. Tahtalar (Kumaş Tahtalar, Bülten Tahtası, Yazı Tahtası, Manyetik Tahta, Dosya Tahtalar, Kum Tahtaları) -----	34
2.1.7.3. Posterler -----	35
2.1.7.4. Harita ve Küreler-----	35
2.1.7.5. Resimler -----	36
2.1.7.6. Panolar-----	36
2.1.7.7. Gazete ve Dergiler -----	36
2.1.7.8. Slaytlar ve Film-----	37
2.2. EDEBİ ÜRÜNLER-----	37
2.2.1. Edebi Ürünlerin Eğitimde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı-----	38
2.3. ŞARKILARLA SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ -----	42
2.3.1. Şarkıların Eğitimde Kullanımı-----	42

2.3.2. İlkokulda Şarkı Kullanımı-----	43
2.3.3. Şarkıların Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı-----	44
2.4. BARIŞ MANÇO-----	45
2.4.1. Barış Manço Kimdir?-----	45
2.4.2. Barış Manço'nun Sanatçı Kimliği-----	47
2.4.3. Barış Manço Şarkıları ve Çalışmaları-----	49
2.5. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR-----	55
2.5.1. Edebi Ürünler ile İlgili Araştırmalar-----	55
2.5.2. Şarkıların Eğitimde Kullanımı ile İlgili Araştırmalar-----	64
2.5.2. Barış Manço ile İlgili Araştırmalar-----	71
BÖLÜM III-----	80
3. YÖNTEM-----	80
3.1. Araştırmanın Modeli-----	80
3.2. Araştırmanın Evreni Örnekleme / Çalışma Grubu-----	82
3.3. Veri Toplama Aracı-----	84
3.4. Verilerin Analizi-----	86
BÖLÜM IV-----	90
4. BULGULAR-----	90
4.1. İlkokul Eğitiminde Kullanılabilecek Barış Manço'nun Anonim Şarkıları-----	90
4.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Barış Manço'nun Anonim Şarkıları-----	92
4.3. İlkokul Eğitiminde Kullanılabilecek Barış Manço'nun Yazdığı Şarkılar-----	94
4.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Barış Manço'nun Yazdığı Şarkılar-----	99
4.5. Barış Manço'nun Anonim Şarkılarının İlkokul Eğitiminde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilme Ya Da Kullanılamama Durumuna Yönelik Gerekçeler---	104
4.6. Barış Manço'nun Yazdığı Şarkılarının İlkokul Eğitiminde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilme Ya Da Kullanılamama Durumuna Yönelik Gerekçeler---	108
4.7. Barış Manço'nun Hem Anonim Hem De Kendi Yazdığı Şarkıların Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilme Durumuna Yönelik Gerekçeler-----	122
4.8. Barış Manço'nun Hem Anonim Hem De Kendi Yazdığı Şarkıların İlkokul Eğitiminde Kullanılabilme Durumuna Yönelik Gerekçeler-----	128

4.9. Barış Manço'nun Hem Anonim Hem De Kendi Yazdığı Şarkıların İlkokul Eğitiminde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılamaz Olma Durumuna Yönelik Gerekçeler-----	138
BÖLÜM V -----	141
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER -----	141
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA -----	141
İlkokul Eğitiminde Kullanılabilecek Barış Manço Şarkıları-----	141
İlkokul Eğitiminde Kullanılamayacak Barış Manço Şarkıları-----	144
Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Barış Manço Şarkıları-----	146
Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılamayacak Barış Manço Şarkıları-----	150
Barış Manço Şarkılarının Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilme Durumuna Yönelik Gerekçeler-----	152
Barış Manço Şarkılarının İlkokul Eğitiminde Kullanılabilme Durumuna Yönelik Gerekçeler-----	156
Barış Manço Şarkılarının İlkokul Eğitiminde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılamaz Olma Durumuna Yönelik Gerekçeler-----	162
5.2. ÖNERİLER -----	163
KAYNAKÇA -----	165
EKLER -----	183
EK 1. Araştırma İzni -----	184
ÖZGEÇMİŞ -----	185

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

<i>Tablo 2.1. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilir sözlü ve yazılı edebi ürünler</i>	<i>41</i>
<i>Tablo 2.2. Barış Manço 'nun 45 'likleri.....</i>	<i>51</i>
<i>Tablo 2.3. Barış Manço 'nun albümleri.....</i>	<i>52</i>
<i>Tablo 3.1. Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin demografik bilgileri.....</i>	<i>83</i>
<i>Tablo 3.2. Veri toplama aracından bir kesit</i>	<i>85</i>
<i>Tablo 3.3. Tesadüfen Belirlenen 8 Şarkı İçin Oluşturulan Kategorilere İlişkin İşlemler... </i>	<i>88</i>
<i>Tablo 4.1. İlkokul eğitiminde kullanılabilir Barış Manço 'nun anonim şarkıları.....</i>	<i>90</i>
<i>Tablo 4.2. Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir Barış Manço 'nun anonim şarkıları ..</i>	<i>92</i>
<i>Tablo 4.3. İlkokul eğitiminde kullanılabilir Barış Manço 'nun yazdığı şarkılar.....</i>	<i>94</i>
<i>Tablo 4.4. Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir Barış Manço 'nun yazdığı şarkılar....</i>	<i>99</i>
<i>Tablo 4.5. Barış Manço 'nun anonim şarkılarının ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme ya da kullanılamama durumuna yönelik gerekçeler.....</i>	<i>105</i>
<i>Tablo 4.6. Barış Manço 'nun yazdığı şarkılarının ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme ya da kullanılamama durumuna yönelik gerekçeler.....</i>	<i>108</i>
<i>Tablo 4.7. Barış Manço 'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme gerekçeler</i>	<i>122</i>
<i>Tablo 4.8. Barış Manço 'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkökul eğitiminde kullanılabilme gerekçeler</i>	<i>129</i>
<i>Tablo 4.9. Barış Manço 'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkökul eğitiminde kullanılamaz olma gerekçeler.....</i>	<i>138</i>

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1. Araştırma sürecinde izlenen adımlar81

KISALTMALAR

MEB – Milli Eğitim Bakanlığı

NCSS – Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (National Council of the Social Studies)

TDK – Türk Dil Kurumu

TTK – Talim ve Terbiye Kurulu

DİKAB – Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

PDÖ – Probleme Dayalı Öğrenme

Çev. – Çeviren

Ed. – Editör

BÖLÜM I

Bu bölümde araştırmanın konu başlıkları genel olarak ele alınmış, araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve tanımları açıklanmıştır.

1.GİRİŞ

Mustafa Kemal Atatürk'e göre "Bir millet sanattan ve sanatkârdan mahrumsa tam bir hayata malik olamaz. Böyle bir millet bir ayağı topal, bir kolu çolak, sakat ve alil bir kimse gibidir." Bir başka deyişinde ise Atatürk "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir" diyerek sanatın bir toplum için ne denli önemli olduğunu dile getirmektedir. Sanat, bir duygu, tasarım ya da güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık; bir şey yapmada gösterilen ustalık ve incelik (Yılmaz, 2019) olarak betimlenebilir. Dolayısıyla sanat duygu, tasarım ve güzelliği ortaya çıkaran, yaratıcılığı, ustalığı ve inceliği barındıran bir kavramdır. Sanatsız kalan bir toplumun duygu, tasarım ve güzellikten eksik kaldığı, yaratıcılığını kullanmadığı anlaşılabilir. Bunların eksikliği gelişimin önündeki engel olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda sanat gelişimin anahtarı konumundadır. Gelişemeyen toplumlar, çağı yakalamada sorunlar yaşayacak ve günden güne geri kalmışlığa doğru yol alacaktır. Öyleyse sanatın, yaşamın her alanında yer alması beklenebilir. Bir başka deyişle sanat; evde, sokakta, okulda, işte ve eğlencede kısaca her yerde olması gerekmektedir. Tüm bunların sağlanabilmesi elbette eğitim yolu ile mümkün olabilecektir. Eğitim, sanatın anlamlandırılmasını sağlarken sanat da eğitimin gelişmesine ve yaşamasına katkı sağlayacaktır. Eğitim yoluyla sanatın anlamlandırılması sanatın eğitimde kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Edebiyat başta olmak üzere Müzik, Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi ve Oyun gibi dersler, doğrudan sanat ile ilgili iken birçok dersin de sanat ve edebiyat ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Örneğin sosyal bilgiler dersi sanat ve edebiyat ile yakından ilişkili derslerin başında gelmektedir. Nitekim sosyal bilgiler ile ilgili yapılan en kapsamlı tanımlardan birinde "sosyal bilgiler, vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için, sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinlerarası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan çalışma alanı (National Council of the Social Studies [NCSS], 1993)" olarak ifade edilmiştir. Tanımda sosyal bilgilerin disiplinlerarası bir yaklaşımla oluşturulduğu ve bu yapıyı oluşturan disiplinlerin başta sosyal bilimler olmak üzere sanat ve edebiyat olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde sanat ve edebiyat,

edebi ürünler ile yer alabilmektedir. Ayyıldız ve Birgören'e göre (2005) edebi ürün yaşamın, tabiatın ve bireyin yeniden, derinlemesine ve detaylı bir algılama ve kavrama durumunu söze dönüştüren bir araçtır; edebi ürün, geniş bir kültür ve gelenek ile beslenir; böylece zengin ve özgün bir ifadeye kavuşur. Edebi ürünlere beceri ve kazanım boyutu ile bakılabilir. Edebi ürünler beceri boyutu ile düşünüldüğünde çocuk için dil, okuma-yazma, empati ve iletişim kurma becerilerinin gelişimini sağlarken; kazanım boyutu ile onların insanî ve ahlâkî değerleri kazanmalarına, milli tarih bilinci edinmelerine, sosyalleşmelerine, tarihi mirasa karşı saygı duymalarına ve onlara gelenek ve görenekleri yaşatma gibi değer ve yargıları kazanmalarına fayda sağladığı söylenebilir. Edebi ürünler bireylerde beceri öğretimini geliştirdiği için bu sayede elde edilen bilgiler daha kalıcı bir hale gelebilir. Bununla birlikte edebi ürünler, öğrencilere derse karşı ilgilerinin artmasında, okuma alışkanlığı kazanmalarında, konular ile disiplinlerarası ilişki kurulmasında ve edinilen bilgileri sosyal yaşam ile ilişkilendirmeye katkı sağlayabilmektedir (Tekgöz, 2005). Ayrıca, edebi ürünler kullanılarak öğrencinin okuduğunu anlama, analiz etme ve bağ kurma yetkinliklerinin de geliştiği vurgulanmaktadır (Öztürk, 2009). Söz konusu özellikler ve kazanımlar dikkate alındığında sosyal bilgiler dersinde edebi ürünlerin kullanımının öneminin de ortaya çıktığı söylenebilir. Edebi ürünler eğitim sisteminde birçok programda olabileceği gibi sosyal bilgiler dersinde de öğretim materyali olarak kullanılabilir (Öztürk, Coşkun Keskin ve Otluoğlu, 2012). Öğretim sürecinde materyallerden yararlanmak konuların daha etkili sunulmasını sağlayarak daha kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilmesine olanak tanımaktadır. Bunun yanında öğretim sürecini de eğlenceli ve anlaşılır duruma getirdiği için öğrenmeye ayrılan süre de daha verimli geçmektedir (Demirel, 2012). Sosyal bilgiler dersinde yazılı materyaller; kavramların keşfinde, örgütlemeye, rehberlik etmeye ve dili zenginleştirmede öğretim sürecine yardımcı olur. Öğrencilerin sosyal bilgilere ait becerileri öğrenebilmesi ve kullanabilmesi için sözlü ve yazılı dil becerilerine sahip olması gerekir. Bu yüzden edebi ürünlerin sosyal bilgiler öğretiminde rolü çok önemlidir; sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebi eserlerin kullanımı çokça yer almaktadır (Öztürk, Coşkun Keskin ve Otluoğlu, 2012, s. 43).

Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler öğrencilerin ilgisini çekerek çocuklara okul çağında insani duyguları, evrensel değerleri aktarır; vatan, ulus, bayrak, dil sevgisini kazandırır; çevreye ve doğaya duyarlı birey olmayı, çalışkanlığı, dürüstlüğü kazandırır; erdemli davranışlar sergilemesine fayda sağlar. Ayrıca maddi ve manevi kültür öğelerinin

öğrenilmesi için edebi ürünlerin kullanılması çok önemlidir. Bu nedenle edebi ürünlerin sosyal bilgilerde doğru ve etkili bir şekilde öğretim materyali olarak kullanımına dikkat edilmesi gerekmektedir (Tokcan, 2021).

Sosyal bilgiler dersinde kullanılacak edebi ürünlerden biri de şarkı ve türkülerdir. Duyguları işe koşarak insan aklına seslenen müzik diğer sanat dallarında olduğu gibi vermek istediği iletisini duyular aracılığı ile aktarmaktadır (Şendurur ve Akgül Barış, 2002). Yani müzik, özü itibariyle eğitsel bir nitelik taşır. Nitekim tarihsel pencereden bakılacak olursa Platon da müziğin eğitsel bir yönü olduğunu savunmuştur. Ona göre müzik bir eğlence aracı olarak görülmekten ziyade asıl işlevinin eğitim materyali olmasıdır. Nitekim müzik sahip olduğu ritim ve makam aracılığı ile insanı duyuşsal olarak çepeçevre sarar ve ona soylu davranışlar kazandırır (Akan, 2012). Nitekim şarkıların sosyal bilgiler dersinde de diğer derslerde de uygun ilişkilendirmeler yapılarak bir eğitim materyali olarak kullanılabileceğini ifade edilmiştir (Gedikli, 2007).

Eğitimciler daha iyi nasıl öğretebiliriz sorusuna yanıt ararlarken müzik gibi sevilen bir öğenin öğretimde kullanılması bu soruya verilen yanıtlardan biri olmuştur. (Topcu ve Bulut, 2016). Müziğin öğretim materyallerinden biri olarak nitelendirilmesinin en temel sebebi öğrencilerin akademik başarılarını artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmasıdır (McCarthy, 2007).

Murphy (2010) eğitim materyali olarak şarkı kullanımını iki boyutta açıklamıştır. İlk boyut olarak şarkıların akılda kalıcı olması ya da anlama için daha uygun bir ortam sağlaması vurgulanırken ikinci boyutta ise şarkıların çocuklar ve gençler için motive edici olma durumunu belirtmiştir. Eğitim sürecinde dikkat edilen faktörler olarak sıralanabilecek iki önemli olgu kalıcılık ve motivasyon olduğu düşünüldüğünde şarkıların bu anlamdaki rolü yadsınamaz bir gerçektir. Eğitim aracı ve yöntemine doğru şekilde yerleştirilmesi halinde şarkılar ile çocukların sosyal gelişim, öz bakım, bilişsel, motor ve dil özelliklerinin gelişimini desteklenebilir (Artan, 2001; Temiz, 2011). Şarkıların yalın, temiz, toplumun ortak unsurlarını, duygularını, fikirlerini barındıran çeşitli ezgilerle söylenen bir müzik sanatı olması ve toplumların ulusal benliklerini, sevinç, üzüntü, hasret, acı, sevgi ve barışa değer verme gibi çeşitli unsurlarını içerisinde barındırıyor olması (Kınık, 2011) sosyal bilgiler dersinde şarkıların kullanımını önemli kıldığı söylenebilir. Türkiye’de müzik denildiğinde akla gelen isimlerden biri Barış Manço olabilir.

Barış Manço, 1 Ocak 1943 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. II. Dünya Savaşı'nın etkilerinden dolayı ailesi ona Barış ismini vermiştir. Barış Manço, İsmail Hakkı Bey ve Türk Sanat Müziği sanatçısı olan Rikkat Uyanık'ın ikinci çocuklarıdır. Annesi Rikkat Hanımın yeteneklerini taşıyan Manço, daha iki yaşındayken şarkı söylemeye başlamıştır. 1950'li yıllarda Galatasaray Lisesi ortaokul son sınıf öğrencisiyken arkadaşlarıyla birlikte ilk grubunu oluşturarak müzik hayatına başlamış ancak 1970'li yıllarda ünlenmiştir (Yangın, 2002). Barış Manço, İstanbul'da doğup büyümüş ve uzun yıllar Avrupa'da yaşamıştır. Buna rağmen Anadolu kültürünü iyice özümsemiş ve bunu hayatı boyunca eserlerinde yansıtmıştır (Yatağanbaba, 2008). 1970 senesinde Türkiye'ye dönerek "Dağlar Dağlar" şarkısını çıkartmış; müzik piyasasında çok ses getiren bu şarkısıyla kariyer basamağını sağlamlaştırmıştır.

Müziğe çocuk yaşlarda başlayan Manço, farklı müzik gruplarının kurulmasına öncülük etmiş ve 200'den fazla eseri bestelemiştir. Birçok eseri de farklı dillerde yorumlanan Manço, hayatı boyunca 300'e yakın ödül almıştır (Emre, 2012; Keskin, 2019). Toplum ile iletişimi güçlü bir sanatçı olan Manço, çocuğundan yaşlısına kadından erkeğine toplumun hemen her ferdine hitap edebilmiş ve iyi ilişkiler kurmuştur (Adıgüzel, 2009).

Hayatı boyunca sanatçı kimliğinden farklı olarak birçok sanat alanında faaliyet göstermiş ve besteci, şarkı yazarı, TV program yapımcısı, TV sunucusu, yorumcu ve aranjör gibi unvanlar edinmiştir (Düzgün, 2010). 1988 yılında 7'den 77'ye adlı program ile TRT ekranlarında sevenleriyle buluşan Manço, yoğun ilgi ve teveccühle karşılaşmış ve bu program yaklaşık 10 yıl ve 378 kez yapılmıştır (Özkarabekir, 2011). Programın "Adam Olacak Çocuk" köşesinde dört binin üzerinde çocuğu konuk etmiştir. Onlara karşı içten davranışlarıyla onları ciddiye alarak çocukların sevgisini kazanmıştır. Bu doğrultuda çocuklardan oluşan büyük bir hayran kitlesine sahip olmuştur.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Toplumlar içinde bulundurduğu bireylerin düşünce, istek ve beklentileri doğrultusunda karşılıklı olarak birbirlerini denetleyip ortak noktada buluşma gayesi içindedirler. Bu doğrultuda iletişimin doğru ve sorunsuz bir şekilde yapabilmemesinin temelinde ise eğitim vardır. Var olan toplumun kültürel ve toplumsal değerlerini, bireyin uyumu için gerekli olan temel becerileri öncelikle bulunduğu çevreden öğrenir. Daha sonra ise eğitim kurumlarının belirlediği öğrenme-öğretme ortamında öğrenme sürecine devam

eder. Bu süreç içerisinde eğitim sistemimiz, iyi bir vatandaş olması için gereken temel bilgi, beceri ve davranışları kazanarak ülkesine karşı sorumluluklarını yerine getiren çevresine karşı saygılı, duyarlı, uyumlu bireyler yetiştirmeyi amaç edinmiştir. Sever'e göre (2018, s.105) kültürün olanaklarından faydalanarak sanatsal ve kültürel etkinliklerden yararlanma alışkanlığı kazanmış; yaşama, insana, doğaya duyarlık oluşturmuş; teknoloji olanaklarından amaca uygun şekilde yararlanma becerisi kazanmış; Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, ülkesinin değerlerini bilen, geliştiren; evrensel değerlerle barışık, özgür ve bilimsel düşünebilen; insan haklarına saygılı, yapıcı, yaratıcı, çağdaş kişilik özellikleri, bireyde bulunması gereken özelliklerdir.

Bireyin üyesi olduğu toplumda, kendini gerçekleştirmek için kendisinden beklenen özelliklere sahip olmak için öncelikli olarak var olduğu toplumu tanımamasını gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda insanı, toplumu merkezine alarak farklı disiplinlerle inceleyen; toplumların tanınmasını sağlayan ve tanıtmada aracılık eden sosyal bilgiler dersi ile yolunun kesiştiği söylenilebilir. Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), sosyal bilgileri, vatandaşlık idealleri doğrultusunda istenilen yeterlikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin, disiplinlerarası bir yaklaşımla bütünleşik çalışması olarak tanımlamıştır (NCSS, 1994). Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi içeriği; tarih, coğrafya, vatandaşlık, sosyoloji, psikoloji, arkeoloji vb. sosyal disiplinler ile oldukça zenginleştirilmiştir. Dolayısıyla insanlar, sosyal bilimler sayesinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı yakından tanıma fırsatı bulmuşlardır. Nitekim sosyal bilgiler dersi, konuları itibariyle kültürle ilişkili olduğu, kültür öğeleri içerisinde barındıran edebi türlerle dersin desteklenmesinin öğretime katkı sağladığı konusunda düşünce birliğine varılmıştır (McGowan ve Guzzetti, 2003). Sosyal bilgiler dersinin; destan, hikâye, masal, türkü-şarkı gibi edebi ürünler ile desteklenmesi gerektiğini, bu şekilde dersin daha dikkat çekici hale geleceği, öğrenmelerin kalıcılığını sağlayacağı dolayısıyla edebi türlerin kullanımına önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2018).

Tüm bu söylemler göz önünde bulundurulduğunda, müziği aracı kılarak toplumları anlamayı, anlatmayı kendine görev edinen Barış Manço'nun eserlerinde, kültürel değerlerin yanı sıra evrensel değerlere de sıklıkla vurgu yapmış olduğu görülmektedir. Eserlerin birçok konuda zengin içeriğe sahip olduğu düşüncesi, bu çalışmanın yapılmasına teşvik etmiş; ilkökul eğitimde ve sosyal bilgiler dersinde Barış Manço şarkılarının kullanılabilme durumları belirlenmek istenmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir Barış Manço şarkılarını belirlemek ve bu şarkıların kullanılabilir durumlarını gerekçelendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada Barış Manço'nun anonim ve başkasına ait şarkıları (bundan sonra "anonim şarkıları" şeklinde anılacaktır) ile kendi yazdığı şarkılardan 125'i üzerinde durulmuştur.

Alan yazın incelendiğinde Barış Manço şarkılarının edebiyat ve toplumsal kültürlerle ilişkisine (Koçak, 2021), değerlere, dini ve ahlaki değerlere, ekin değerlerine (Karagözoğlu, 2020; Taşdemir, 2019; Turanalp, 2019; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), 10 eseri üzerinden metinlerarasılık kapsamında halk ve divan edebiyatı temalarına (Filiz,2019), yine 10 eseri üzerinden âşık tarzı müzik geleneğine (Çınar, 2021), "Dört Kapı" adlı eseri metinlerarasılık bağlamına (Erdoğan, 2019), "Ali Yazar, Veli Bozar" şarkısı atasözü bağlamına (Koçan, 2017), Türk Müziği makamları ve sözlerde yer alan deyimlere (Yılmaz, 2014), değerler, dini ifadeler, kavramlar, atasözü ve deyimler ile Türk Kültür unsurlarına (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021), 5 şarkısının ahlaki konular kapsamına (Erdoğan, 2015), Türk milli kültürüne ait destan, efsane ve anlatılarda sıkça geçen formel sayıların Barış Manço şarkılarındaki yerine (Emre, 2012), müzik destekli öğretime (Çelik, 2018) ve yabancı dil olarak Türkçe öğretime (Yiğit, 2020) konu edildiği görülmektedir. Barış Manço şarkılarının ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilirliğinin çalışılmadığı anlaşılmaktadır. Çalışmanın bu özelliği ile alan yazındaki boşluğu doldurması ve Barış Manço şarkılarının ilkokul eğitimi ve sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili yapılacak olan çalışmalara kaynaklık etmesi beklenmektedir. Bununla birlikte yine alan yazın incelendiğinde Barış Manço'nun şarkıları ile yapılan çalışmalarda sadece bir çalışmada 162 şarkısının (Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021) çalışıldığı diğer çalışmalarda ise sırası ile 1 şarkının (Erdoğan, 2019; Koçan, 2017), 2 şarkının (Karagözoğlu, 2020), 5 şarkının (Erdoğan, 2015), 7 şarkının (Yiğit, 2020), 10 şarkının (Çınar, 2021; Filiz,2019), 40 şarkının (Turanalp, 2019), 98 şarkının (Yılmaz, 2014), 101 şarkının (Koçak, 2021), 117 şarkının (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021) çalışmalara kaynak olduğu görülmektedir. Bu çalışmada Barış Manço'nun 125 şarkısı çalışmaya kaynak olmuş ve böylece çalışmaya dahil edilen şarkı sayısı bakımından literatürdeki en kapsamlı ikinci çalışma durumuna erişmiştir. Çalışmanın bu boyutu ile de önemli olduğu düşünülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde şarkı ve türkülerin; matematik (Bütüner, 2010; Tan, 2016), İngilizce (Çocuk, 2016; Sarı, 2014), sosyal bilgiler (Demir, 2020; Gökdemir, 2019), Türkçe (Tekşan ve Süğümlü, 2018) derslerinde tutum, davranış, başarı ve kalıcılığa etkisine, değer eğitime, sözcük dağarcığı, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine etkisine ve faydalarına konu edildiği, okul öncesi (Kayacı, 2019) ve piyano eğitiminde (Elmas, 2019) öğrenci motivasyonu, başarı ve şarkıların özelliklerinin incelendiği görülmektedir. Bununla birlikte Türkçe pop şarkıda değerler, dil kullanımı, anlatım, özel dil, kalıplaşmış sözler (Eryılmaz, 2019), değer, beceri ve kavram öğretimi (Özpolat, Demirbaş ve Kocaman, 2013), türkülerde coğrafyanın doğal ve beşerî özelliklerinin yansımaları (Uğur, 2015) ve makam, ses aralığı ve tartım kalıbı özellikleri (Erdoğan, 2020) bakımından şarkı ve türkülerin çalışmalara konu edildiği anlaşılmaktadır. Alan yazında şarkılarda ya da türkülerde değer ve beceri ile ilgili araştırmaların (Eryılmaz, 2019; Gökdemir, 2019; Özpolat, Demirbaş ve Kocaman, 2013; Tekşan ve Süğümlü, 2018), matematik (Bütüner, 2010; Tan, 2016), İngilizce (Çocuk, 2016; Sarı, 2014), sosyal bilgiler (Gökdemir, 2019; Demir, 2020), Türkçe (Tekşan ve Süğümlü, 2018) dersleri kapsamında şarkı ya da türkülerin çalışıldığı tespit edilmekle birlikte yapılan bu çalışmada özel olarak Barış Manço şarkılarının merkeze alınmış olması ve bu şarkılarda hem genel olarak ilkökul eğitiminde (ki bunun içine hayat bilgisi, Türkçe, İngilizce, matematik, fen bilimleri, din kültürü ve ahlak bilgisi (DİKAB), beden eğitimi ve oyun, müzik, trafik güvenliği gibi dersler yer almakta) hem de sosyal bilgiler dersinde Barış Manço şarkılarının kullanılabilme durumlarının nicel ve nitel olarak çalışılmış olması çalışmanın önemini ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde edebi ürünlerin kullanımı ile ilgili olarak; sosyal bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerine (Beldağ ve Aktaş, 2016; Sömen ve Metin Göksu, 2017; Ünlü, 2016; Yeşilbursa ve Sabancı, 2015), Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde tarih öğretmenlerinin görüşlerine (Çencen, 2010), Türkçe dersinde kullanım durumlarına (Babayiğit, 2017), sosyal bilgiler dersi öğretiminde akademik başarı, tutum ve kalıcılığa etkisine (Değirmenci Toraman, 2018), ortaöğretim tarih ders kitaplarındaki yerine (Yakar ve Yıldırım, 2021), sosyal bilgiler ders kitaplarında kullanım durumlarına (Kaymakçı, 2013), sosyal bilgiler öğretiminde değer aktarımındaki katkılarına (Kolaç ve Özer, 2018), 8.sınıf inkılap tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında mevcut olan edebi ürünlerin belirlenmesine (Çelik ve Dolanbay, 2021), sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlerin öğretiminde edebi ürünlerin kullanımına

(İbret, Karasu Avcı, Karabıyık, Güleş ve Demirci, 2017), 4.sınıf sosyal bilgiler dersinde dürüstlük değerini kazandırmada edebi ürünlerin kullanımına (Harmanşa, 2017), sosyal bilgiler konularını öğrenmede hikâye destekli sınıf içi etkinliklerle öğretimin etkisini belirlemeye (Sidekli, Tangülü ve Yangın, 2013) yönelik çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir Barış Manço şarkılarının belirlenmesi ve bunun gerekçelerinin yine sınıf öğretmenleri tarafından betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu boyutu ile alan yazında öğretmenlerin doğrudan bir edebi ürünün kullanılabilme durumunu betimledikleri bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda çalışmanın alan yazına katkı sağlaması beklenmektedir. Bununla birlikte bu çalışmanın, öğretmenlerin görüşlerinin hem nicel hem de nitel olarak alınarak (karma yöntemle) bir edebi ürünün sosyal bilgiler dersinde ve ilkökul eğitiminde kullanılabilme durumu betimleyen ilk çalışma olması nedeniyle önemli olduğu düşünülmektedir.

1.2.1. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu çalışmada *ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir Barış Manço şarkıları hangileridir ve şarkıların kullanılabilme durumlarının gerekçeleri nelerdir?* problemine ve bu problemin kapsamına giren aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. İlkokul eğitiminde kullanılabilir Barış Manço'nun anonim şarkıları hangileridir?
2. Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir Barış Manço'nun anonim şarkıları hangileridir?
3. İlkokul eğitiminde kullanılabilir Barış Manço'nun yazdığı şarkılar hangileridir?
4. Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir Barış Manço'nun yazdığı şarkılar hangileridir?
5. Barış Manço'nun anonim şarkılarının ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme ya da kullanılamama durumuna yönelik gerekçeler nelerdir?
6. Barış Manço'nun yazdığı şarkıların ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme ya da kullanılamama durumuna yönelik gerekçeler nelerdir?

7. Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumuna yönelik gerekçeler nelerdir?

8. Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkökul eğitiminde kullanılabilme durumuna yönelik gerekçeler nelerdir?

9. Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılmama durumuna yönelik gerekçeler nelerdir?

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma Barış Manço'nun 27'si anonim, 98'i yazdığı şarkı olmak üzere 125 şarkı ile sınırlandırılmıştır.

Barış Manço şarkılarına ulaşmada; ana kaynak olarak belirlenen Yangın'ın (2002) "Çağdaş Türk Ozanı Barış Manço" kitabı ile "Barış Manço Mix" internet sitesi ve ulaşılabilen Barış Manço ile ilgili her türlü yazılı, görsel ve işitsel araçlar ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Kırşehir ilinde görev yapmakta olan ve 4. sınıflarda öğretmenlik yapan 104 sınıf öğretmeni ile sınırlandırılmıştır.

1.4. VARSAYIMLAR

Barış Manço şarkıları ilkökul eğitiminde kullanılabilir.

Barış Manço şarkıları sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri veri toplama aracındaki sorulara samimi cevaplar vermişlerdir.

1.5. TANIMLAR

Sosyal bilgiler dersi: Sosyal bilgiler, küreselleşen dünyada öncelikle iyi bir insan, ardından etkili bir yurttaş ve nihayet bir dünya vatandaşı olma özellikleri kazandıran, tarih, coğrafya, ekonomi, antropoloji, kültür tarihi, iletişim bilimleri, eğitim bilimleri, dil bilimi, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, psikoloji, sosyoloji, müzikoloji, hukuk ve suç bilim gibi sosyal bilimler merkezde olmak üzere edebiyat ve fen bilimlerinden bilgilerin, sosyal bilgiler ünitesi çatısı altında birleştirilmesiyle içeriği oluşturulan, toplu öğretim

anlayışından hareketle çocuklara geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında hayatın bilgisini kazandırmaya çalışan vatandaşlık eğitim programı derslerinden biridir (Tay, 2022, s. 268).

Yukarıdaki tanımdan hareketle bu çalışmada sosyal bilgiler dersi; etkili vatandaş yetiştirmek üzere oluşturulan içeriği temele alınarak Barış Manço şarkıları ile bağlarının kurulması çerçevesinde ele alınmıştır.

İlkokul Eğitimi: Zorunlu ilköğretim çağındaki kız ve erkek öğrencilerin temel eğitim ve öğretimini sağlamak üzere devletçe açılan ya da açılmasına izin verilen okullara ilkokul (Oğuzkan, 1993, s.74), burada yapılan eğitim öğretim faaliyetlerinin bütününe ilkokul eğitimi denilebilir. Bu çalışmada ilkokul eğitimi, Türkiye’de 2012-2013 döneminde uygulamaya konulan 12 yıllık zorunlu eğitim sistemi (4+4+4 eğitim sistemi) içinde yer alan ve ilk 4 yılı kapsayan öğrencilerin hayat bilgisi, Türkçe, matematik, fen bilimleri, sosyal bilgiler, yabancı dil, din kültürü ve ahlak bilgisi, görsel sanatlar, beden eğitimi ve oyun, trafik güvenliği, insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi derslerini aldıkları eğitim süreci olarak ele alınmıştır.

Barış Manço: 1 Ocak 1943 yılında İstanbul’da dünyaya gelen, Avrupa’da uzun yıllar yaşamış, Anadolu kültürünü özümsemiş ve bunu hayatı boyunca eserlerine yansıtmış, “Dağlar Dağlar” şarkısıyla büyük üne sahip olmuş, giyim tarzı, saç, sakalı, takıları, üslubu, konuşması, eserleri, yaptığı TV programları ve seyahatleri ile dikkatleri üzerine çeken hem çocukların hem de yetişkinlerin beğeniyle dinlediği ve izlediği Türk müziğinin efsaneleşen isimlerinden biri ve 1 Şubat 1999 yılında solunum yetersizliğinden hayata veda eden sanatçıdır. Bu çalışmada Barış Manço, sanatçı kişiliği ile ele alınmış ve söylediği şarkılardan 125 eseri ile konu edinilmiştir.

Şarkı: Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu, ezgili insan sesleri dizisidir (TDK, 1988). İnsan sesi ile söylenen her türlü ezgi, müzik parçası veya melodi, şarkı olarak nitelendirilmektedir (Tohumcu, 2009). Bu çalışmada şarkı, Barış Manço’nun söylediği 125 eserini ifade etmekte ve aynı zamanda türkü olarak ifade edilen eserleri de kapsamaktadır.

Şarkı Sözü: Şarkıları oluşturan sözlerdir. Bu çalışmada şarkı sözü, Barış Manço’nun belirlenen 125 eserinin sözlerini içermektedir.

Anonim: Yazanı, yapanı, söyleyeni bilinmeyen (TDK, 1988). Bu çalışmada anonim ifadesi, Barış Manço’nun söylediği ve sözleri kendisine ait olmayan şarkılar için kullanılmıştır.

Sınıf Öğretmeni: İlköğretimin ilk dört yılında görev alan öğretmendir (TDK, 1988). Bu çalışmada sınıf öğretmeni, ilkokul 4. sınıfında görev yapan öğretmeni betimlemektedir.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde, sosyal bilgiler dersi, sosyal bilgiler öğretimi, edebi ürünler, Barış Manço ve Barış Manço şarkıları ile ilgili alan yazından kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur.

2.1. SOSYAL BİLGİLER

Yaşanan çağın getirdiği reformlar sonucu dünyanın küçülerek global bir köy haline gelmesi ve kişiler arası bireysel farklılıkların önem kazanması geleneksel vatandaşlık kavramının yerini küresel vatandaşlık kavramına bırakmasına neden olduğu söylenebilir. Bu durum, dünyada yaşanan değişim ve ilerlemeler sonucunda insanlara yeni hak ve sorumluklar yüklemiş, bu hak ve sorumluluklar bireyin yaşadığı ülkenin sınırlarını aşarak uluslararası nitelik kazanmıştır. Nitekim her birey kendi ülkesinin olduğu kadar küresel anlamda da vatandaşlık kimliğine sahip olmuştur (Kan, 2009; Özyurt, 2009). Küresel vatandaşlık, ulusal vatandaşlığı reddetmeden farklı kültürleri tanımayı, iletişime açık olmayı ve saygı duymayı; demokratik değerlere bağlı olarak adalet, hak ve sorumluluklarını bilmeyi ve kullanmayı; eleştirel ve çok boyutlu düşünmeyi, bilgiye ulaşma yollarını bilmeyi, sorumluluklarının farkında olmayı, tüm canlıların yaşamına değer verip onlara saygı duymayı, evrensel değerleri benimsemeyi, küresel sorunlara duyarlı olmayı ve tüm bunların çözümü için harekete geçmeyi, değişen dünya koşullarına uyum sağlamayı, bunları yaşam biçimi haline getirmeyi gerektirmektedir (Öztürk, 2009). Bu nedenle kendi ülkelerinin yanı sıra dünyanın da beklenti ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek bireyler yetiştirme, ülkelerin güncel eğitim sorunları arasında yer almaktadır (Doğan, 2002). Küresel vatandaşların yetiştirilmesi ülke ve dünya açısından son derece önemlidir. Bu görevi ise bireye sosyal bilgiler dersi ile kazandırıldığı düşünüldüğünde sosyal bilgiler dersinin tanımı, kapsamı, tarihsel süreç içerisindeki dönüşümünün ve eğitim programları içerisinde nasıl yer aldığı alan yazın ile tartışılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

2.1.1.Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı

Günümüzde bireysel farklılıkların zenginlik olduğunun farkında olan ve küresel sorunlara duyarlı ve sorunlar karşısında çözüm üretebilen, dünyada yaşanan değişim ve gelişimleri takip eden, kendi kültürüne ve evrensel değerlere sahip çıkan ve küresel

sorunlara duyarlı kişiler eğitim yoluyla yetiştirilmektedir. Sıralanan bu beceriler düşünüldüğünde bireylerin bu beceriler ile donatılmasında da ilköğretim çağına rolü ön plana çıkmaktadır. Nitekim öğrencilere ulusal ve evrensel vatandaşlık becerilerinin kazandırılmasında yararlanılan en temel derslerden biri de sosyal bilgiler dersidir.

Sosyal bilgiler dersinde sorumluluk sahibi, yaratıcı düşünebilen, dünyada olup biten olaylara duyarlı, değişim ve sürekliliği algılayan, farklı kültürlerle etkili iletişim kurabilen, uluslararası işbirliğine yatkın, doğal çevreye duyarlı, farklılıklara saygı duyan, sosyal katılım gibi küresel vatandaşlık algısına sahip bireyler yetiştirmek önem kazanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Bireye yaşamı boyunca problem çözme, toplumsal konular üzerinden karar verme ve yaşadığı topluma ilişkin görevlerini yerine getirmesi amacıyla öğrenme sürecinde önemli bir faktör olarak sosyal bilgiler, sosyal bilimler içinde kendine yer bulan bir çalışma alanı olarak tanımlanabilir (Çatak, 2015). Ayrıca, bireyin çevresini tanıyarak bir sosyal çevre oluşturmasına yardımcı olan sosyal bilgiler, aynı zamanda bireyin içinde yaşadığı kültürel unsurların farkına vararak bunları benimseyen, geliştiren ve bir sonraki nesle aktaran bir rolü de bireye fark ettirmektedir. Ortaya çıkışı insanlık tarihi ile eşdeğer olacak kadar eski olan sosyal bilgiler insanın varoluşu ile birlikte geliştiği düşünülebilir. Nitekim sosyal bilgileri belli bir tanıma oturtmak oldukça zordur. Çok disiplinli bir yapısı olan sosyal bilgilerin zaman zaman çeşitli tanımları yapılmıştır.

Meydan (2010) sosyal bilgileri, davranış bilgileri ağırlıklı ilköğretimde okutulan bir ders olarak ifade ederken Sönmez (2005), sosyal bilgileri bireyin toplumla bağ kurma süreci ve bunun sonucunda oluşmuş bilgiler olarak tanımlamıştır. Barth ve Demirtaş (1997) ise sosyal bilgileri, içeriğinde yurttaşlık bilgisi, coğrafya ve tarih gibi sosyal bilimler konularını barındıran, demokratik toplumda sorumlu bireyler yetiştiren, hayat boyu süren bir eğitim planı olarak tanımlamıştır. Erden'e (1996) göre sosyal bilgiler, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek için ilköğretimde okutulan sosyal bilimler içeriğinden bilgilerle öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır. Öztürk (2009) ise daha evrensel bir tanımlama yaparak sosyal bilgileri, sosyal ve beşeri ilimlerden aldığı bilgilerle gelişen ve farklılaşan ülke ve dünya şartlarında sorunları çözen, kararlı, etkin vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan bir öğretim programı olarak tanımlamaktadır. Oğuzkan (1993) sosyal bilgileri ilköğretimde yurttaş hak ve sorumluluklarını kavratmak amacıyla öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumun ekonomik özelliklerini, yönetim düzenini, geçmişini, lazım olacak bilgi ve anlayışını kazandıran, içeriğini genel olarak vatandaşlık, coğrafya ve tarih gibi bilim

dallarının oluşturduğu bir ders olarak açıklamıştır. Yazıcı (2006) ise sosyal bilgilerin, sosyal bilimlerin kazanımlarının, öğrenenlerin yaş, bedensel ve psikolojik durumlarını ön planda tutularak öğretildiği öğretim programı olduğuna değinmiştir. ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), sosyal bilgileri, yurttaşlık yeterlikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinlerarası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir araştırma alanı olarak tanımlamıştır (NCSS, 1994).

Sosyal bilgiler için yapılan bütün bu tanımlar, sosyal bilgiler dersinin içeriğini yansıtmakla kalmayıp sosyal bilgiler dersinin önemini de ortaya koymaktadır. Sosyal bilgiler dersinin öğrencinin toplumsallaşmasına yardım eden, onları demokratik yaşama hazırlayan, geçmişini öğrenerek geleceğe umutla bakmasını sağlayan tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgisi gibi disiplinlerden yararlanan bir ders olması sosyal bilgilerin günümüzde önemini daha da arttırmaktadır. Sosyal bilgiler dersi öğrencinin toplumsal sorunlarla ilk kez karşı karşıya kaldığı ve kendisinin bu sorunları toplumsal yaşam içinde kabullenip çözümler üretmeyi düşünüp toplumla kaynaşmasının sağlandığı bir derstir (Sözer, 2011). Tüm toplumsal olguları ve ilişkileri içerisinde barındıran sosyal bilgiler, insanların hayat boyu kullandığı, onların daha mutlu ve rahat yaşamasını, kendini bireysel güçleri yönünde geliştirip gerçekleştirmesini sağladığı düşünülebilir (Sönmez, 1994). Deveci ve Çengelci'ye göre (2005) toplumlar kendilerinden beklenen toplumsal yapıya uygun bireyler yetiştirme sorumluluğunu sosyal bilgiler dersine yüklemişlerdir. Bu yüzden sosyal bilgiler, ilkokul programında bulunan en genel ve temel derslerden biridir.

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa sosyal bilgiler ile ilgili yapılan tanımların sosyal bilgiler alanının ve dersinin özelliklerini yansıtmaya eğilimi içerisinde olduğu düşünülebilir. Bu bağlamda sosyal bilgiler tanımlarında geçen temel faktörler “etkili vatandaş yetiştirme, kültürlenme, çocuğa görelilik, bilgi temeli, yöntem, zaman (geçmiş, bugün, gelecek), alan ve ders boyutu” şeklinde sıralanabilir (Tay, 2013).

2.1.2. Sosyal Bilgiler Dersinin İçeriği

Sosyal bilgiler dersi disiplinlerarası bir anlayışla öğrencilerde vatandaşlık kavramını oluşturmayı amaçlayan bir ders olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin; toplumsal yaşam üzerindeki bilim ve teknolojinin etkilerini kavramaları ve bilinçli kullanmaları; kaynakların sınırlı olduğunun bilincinde olmaları, insan ve çevre arasındaki karşılıklı etkileşimi bilmeleri, bilimsel düşünerek bilim etiğini, bilgiye ulaşma, kullanma ve üretmede dikkate almaları; eleştirel düşünerek doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını

bilmeleri beklenmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin; karşılaştıkları kişisel, toplumsal ve küresel sorunları çözmek için sosyal bilim ve iletişim yöntemlerini kullanmaları ve kendine has görüşler ileri sürmeleri; küresel ekonomideki ulus ekonomisinin yerini ve önemini kavramaları amaçlanmaktadır (MEB, 2018).

Temel eğitimin ilk basamağı olan ilkokul yaşam boyu öğrenmenin de ilk basamağıdır. İyi birer toplum, ülke ve dünya vatandaşı yetiştirmeyi amaçlayan ilkokul, bu amaçlara ulaşmak için sosyal bilgiler dersinden yararlanmaktadır. Barth'a (1997) göre öğrenciler sosyal bilgiler dersiyle ülkelerinin ve dünyanın değerlerine karşı sorumluluğu bu ders ile kazanırlar. Birey ilkokulda sosyal bilgiler dersi ile yaşadığı toplumu öğrenir, yakın çevresini öğrenir ve etkili yurttaş olarak toplumun içinde yer alır (Deveci, 2011). Etkili vatandaş yetiştirmek sosyal bilgilerin en büyük amaçlarından olmasının nedeni etkili yurttaşın bulunduğu toplumun, kültürünü benimsemesi, özümsemesi ve bunu geliştirme düşüncesine sahip kişilerden oluşuyor olmasıdır (Safran, 2008). Sosyal bilgiler dersinin antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji, sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimleri gibi çok çeşitli içeriklerden yararlandığı söylenebilir (Öztürk ve Deveci, 2011, s.20). Nitekim sosyal bilgiler küreselleşen dünyada kültürel farklılıkları önemseyerek bilgiye dayalı mantıklı kararlar verebilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir (MEB, 2018). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı açısından bakıldığında Türkiye'de sosyal bilgiler programının genel amaçları, bilgi, beceri, değer-tutum kazandırmanın yanında etkili vatandaş yetiştirmek istemesi sosyal bilgilerin dayandığı bilgi temelleri açısından yeterince kapsamlı olduğu görülmektedir (Öztürk, 2009).

Sosyal bilgiler dersinin kapsamına bakıldığında, bu dersin öğrencilerin küresel vatandaşlık algılarını geliştirmek için uygun bir ders olduğu söylenebilir. UNESCO'ya (2014) göre küresel vatandaşlık; farklılıklara saygılı olma, farklı kültürleri tanımaya açık olma, evrensel değerleri benimseme, küresel sorunlara karşı duyarlı olma ve bunların çözümü için harekete geçme, başkaları ile iletişime açık olma anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle küresel vatandaş; demokrasiyi destekleyen, insan haklarını ve küresel barışı kendi kimliğini koruyarak ulusal ve uluslararası düzeyde sağlamaya çalışan, küresel sorunlara duyarlı, iletişime açık, katılımcı, küresel değerleri benimseyen, tüm canlıların yaşamına değer veren ve onlara saygı duyan, doğal dengeyi koruyan, sosyal adaletin önemini farkında olan ve bunlar için harekete geçen bireydir (Alpaslan, 2008; Osler ve Starkey 2003). Bu kapsamda küresel vatandaşın sahip olması gereken yeterlilikler bilgi,

beceri ve değerlerdir. Bireyin küresel vatandaşlık hakkında bilgili olması tek başına yeterli değildir; bireyin aynı zamanda çevreye duyarlı, sorumluluk sahibi ve farklılıklara saygılı olma, değişen yaşam koşullarına uyum sağlama gibi değerlere de sahip olması gerekmektedir (Banks, 2004).

Sosyal bilgiler dersi ile “bilgi edinme, bilgiyi kullanma, inanç ve değerleri inceleme ve katılım” olmak üzere dört başlık ile sağlıklı karar alma, gerçekçi ve kalıcı çözüm üretme becerileri öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Tüm bunlar öğrencilerin vatandaşlık bilgilerini bütünleştirerek edinebilmelerini ve vatandaşlık kararlarını almalarını sağlayacaktır (Barth, 1991). Evrensel olarak kabul edilen ve demokratik bir toplumda etkin bireylerde bulunması gereken bu dört beceri şöyle açıklanabilir (Barth, 1991; Barth ve Demirtaş, 1997):

- ✓ Bilgi edinme: Vatandaşlık için sağlıklı karar almak, kalıcı ve mantıklı çözümler üretmek için bilgi edinme becerisi gerekmektedir. Öğrenci farklı kaynaklardan yararlanarak bu bilgileri edinmeli ve edindiği bu bilgileri nerede ve nasıl kullanacağını bilmelidir.
- ✓ Bilgiyi kullanma: Problem çözme, bilimsel araştırma yapma, eleştirel düşünme, yansıtıcı düşünme, muhakeme etme, parçadan bütüne ve bütünden parçaya düşünmeyi kapsamaktadır.
- ✓ İnanç ve değerleri inceleme: Bireylerin inanç ve değerlerinin farkında olmaları ve bu inanç ve değerlerin sonuçlarını düşünmeleri gerekmektedir. Nitekim bu değerler bireylerin davranışını yönlendirmektedir.
- ✓ Katılım: Bu aşamada birey; bilgi edinme, bilgiyi işleme, inanç ve değerleri inceleme becerilerinin ortaya koyduğu sosyal ve demokratik süreçlerde etkin rol almaktadır.

Bu amaçlardan görüldüğü üzere sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin ilkokuldan itibaren geçmişinden ders alıp geleceğe ait olumlu beklentiler oluşturan, ülkesini ve milletini seven, demokratik değerleri önemseyen, topluma yararlı, sorumluluklarını bilen, iyi bir vatandaş yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Günümüzde çağın gereksinimleri sonucu vatandaşlık yeni bir boyut kazanmış ve küresel vatandaşlık kavramı ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler dersi evrensel değerleri benimseyen, iletişim becerisine sahip, dünya sorunlarının çözümünde etkin katılım gösteren demokratik vatandaşlar yetiştirilmesinde oldukça etkili bir rol oynamaktadır.

2.1.3. Sosyal Bilgiler Dersi Programlarının Kısa Tarihçesi

Dünyada bireylerin bir arada yaşamaya başladıkları zamandan itibaren sosyal bilimler, insan yaşamının her alanında ortaya çıkmaktadır. Toplumların coğrafi keşifler ve sanayi devrimi gibi büyük reformlar sonucunda yer değiştirmeye başlamaları ile daha büyük topluluklar halinde yaşamaya başladıkları görülmektedir. Bunun sonucunda ise sosyal bilimlerin daha sistemli bir yapıya dönüşmesi kaçınılmaz olmuştur.

Nitekim sosyal bilgiler bir eğitim programı olarak ilk defa 1916 yılında Amerika Bileşik Devletleri'ndeki göç hareketlerinde yaşanan artış sonucunda oluşan çok kültürlü yapı içerisinde vatandaşlık bilinci oluşturarak yeni Amerikan toplumu yaratmak amacıyla araç olarak kullanılmıştır (Bilgili, 2008). Ancak sosyal bilgilerin köklerinin Eski Çağ'a kadar uzandığı bilinen bir gerçektir. Eski Çağ'da gerek Mısır gerek Pers gerekse Roma medeniyetlerinde sosyal bilgiler dersinin içeriğini oluşturan sosyal bilim disiplinlerine yönelik eğitimlerin verildiği bilinmektedir (Tay, 2010).

Günümüzde sosyal bilimler, öğretim programlarında yer almakta ve gelecek nesillerin eğitiminde faydalanılan bir araç olma görevini sürdürmektedir. Türk eğitim tarihinde sosyal bilgiler eğitiminin kökenleri ise Türklerin tarih sahnesine çıktıkları zamana kadar dayandırılabilir. İslamiyet'in kabulüne kadar olan süreçte Türklerin bilgi ve deneyimleri gelenek ve görenekler yoluyla genç kuşaklara aktardığı görülmektedir. İslamiyet'in kabulünden sonra ise eğitim ve öğretim, İslam dininin esasları, Türk örf ve adetlerinin öğretilmesi şeklinde yeniden şekillendirildiği görülmektedir. Bu durum sosyal bilgiler açısından değerlendirildiğinde Türklerin eğitim ve öğretim anlayışında toplumsal yaşamın gereklilikleri olarak gelenek ve görenek öğretiminin temel alındığı düşünülmektedir (Akınar ve Kaymakçı, 2012).

Türk eğitim tarihi boyunca örgün ve yaygın eğitim etkinliklerinde sosyal bilgiler eğitimi kapsamındaki içeriğin bireylere kazandırılmaya çalışıldığı ilkeler, değerler, insan ilişkileri, gelenekler ve görenekler gibi sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili içeriklere vurgu yapıldığı görülmektedir. Nitekim Tanzimat öncesinde Hun, Göktürk ve Uygur devletlerinde de eğitimin bireylere rehberlik edici ahlaki ilkeler üzerine kurulduğu çıkarımı yapılabilir. Sözü edilen dönemde yazılan edebi eserler incelendiğinde iyilik, cömertlik, bilgelik, cesaret gibi ahlaki değerlere dikkat çekildiği ortaya konmuştur (Öztürk ve Deveci, 2011).

1926 yılından itibaren Cumhuriyet'in ideolojisini genç nesillere benimsetmek milli manevi ve ahlaki değerlerle donatılmış; fikri vicdanı irfanı hür nesiller yetiştirmek gayesiyle bütün programlarda tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerine yer verildiği görülmektedir. 1926 programı zaman zaman yapılan değişikliklerle 1962 yılına kadar gelmiştir. Yurt bilgisi dersi yurttaşlık bilgisine dönmüştür (Bilgili, 2008).

Ülkemizde sosyal bilgilerin ders olarak programda yer almasına 1952 tarihli 5. Milli Eğitim Şurasında karar verilmiş olup 1962 yılında sınırlı bir şekilde uygulamaya koyulan program taslağında "Toplum ve Ülke İncelemeleri" adıyla eklenmiş fakat "sosyal bilgiler" adıyla programa eklenmesi 1968 yılında yapılan değişiklik ile olduğu görülmektedir. Bu programda sosyal bilgiler dersi 4. ve 5. sınıflar için haftada 5'er saat olarak yer alırken (Öztürk ve Deveci, 2011); 1968 yılında yapılan değişiklik ile ilkokulun 4. ve 5. sınıflarında tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi adı altında okutulan konular birbirleriyle yakın ilişkileri, ders konularının hayatla iç içe olması ve çocuğa uygunluğu bakımından birleştirilerek sosyal bilgiler adı altında bir bütün haline getirilmiştir (Bilgili, 2008). 1995 yılında sosyal bilgiler dersi yerine milli tarih, milli coğrafya ve vatandaşlık bilgisi dersleri programa eklenmiştir. 1997 yılında ise 8 yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim yasasının yürürlüğe girmesinden sonra milli tarih ve milli coğrafya dersleri yerine haftada 3 saat sosyal bilgiler dersi programa eklenmiştir. (Öztürk ve Deveci, 2011).

Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan 2005 İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Türkiye'de daha önce uygulanan öğretim programlarına nazaran daha kapsamlı ve çağa uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Bu yönüyle öğretim programı öğrenme alanı - ünite - kazanım üçlüsü üzerine kurgulanmıştır. Ayrıca öğretim programlarında ilk defa sosyal bilim disiplinleriyle ilişkilendirilecek düzeyde beceri, kavram ve değerlere de ayrıntılı yer verilmiştir. 2005 öğretim programının yapılandırmacı yaklaşımı esas alması diğer programlardan farklı bir yapısı olduğunu göstermektedir (Kılıçoğlu, 2014). 2015 yılında sosyal bilgiler dersi öğretim programına yönelik başlatılan revize çalışmaları 2017 yılında tamamlanmış ve sosyal bilgiler dersi açısından güncel öğretim programı 2018 yılında yayınlanarak uygulamaya alınmıştır (Bilgili, 2008; Tay, 2010).

2.1.4. Sosyal Bilgiler Dersi Programları ve Yapılandırmacılık

Günümüzde etkili vatandaşın, değişen ülke ve dünya koşullarına uygun yetiştirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu noktada öğretim programlarının değişen koşullara uygun hale getirilmesinin zorunluluğu da ortaya çıkmaktadır. Nitekim bilim

alanlarındaki gelişmeler ve bunların eğitime yansımaları, dünyadaki siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel değişimler, ülkemizdeki eğitim sisteminin 4+4+4 şeklinde tasarlanması ayrıca ulusal ve uluslararası değerlendirmelerdeki başarı düzeylerinin programların zamanla ve zaman içinde değiştirilmesi ve geliştirilmesini zorunlu kıldığı söylenebilir. Bu çerçevede sosyal bilgiler programının da değiştirildiği ve geliştirildiğini görülmektedir.

2005 yılında yapılandırmacı yaklaşıma göre yeniden düzenlenen sosyal bilgiler programı, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaya uygun bireyler yetiştirmek, çevreye ve içinde yaşadığı toplumun kültürel, tarihsel ruhuyla uyumlu bir nesil yetiştirmek için üstüne düşeni yapmayı planlamıştır. Vizyonu itibarıyla bu hedefleri içinde barındıran sosyal bilgiler programı, bireylerin içinde yaşadığı toplumun, kendilerinden beklenen sorumluluk bilincini yerine getirmek için harekete geçmeyi hedeflemektedir (Ata, 2009). Ayrıca gelişen ve geliştikçe değişen çağa ayak uydurmak için bireylerin sahip olduğu bilgi, beceri, tutum ve davranışlarının da bu anlamda gelişmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Böylece sosyal bilgiler programının bu beklentileri karşılaması, değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurması ve böylece işlevsel bir program ortaya çıkması için 2005 yılında bu programa dönük bir çalışma başlatılmış ve programın güçlü ve zayıf yönleri ortaya konmuştur (Talim ve Terbiye Kurulu [TTK], 2017). İçinde bulunduğumuz çağa uyumlu bireyler yetiştirmek ile beraber, sosyal bilgiler dersi öğrencilerin bu döneme uygun olan bilgi, beceri, tutum ve davranış şekillerinin de geliştirmesi gerektiği unutulmamalıdır (Şimşek, 2016).

Sosyal bilgiler öğretim programı içinde en temel yapı taşı öğrencilere beceri kazandırmaktır. Formal müfredat içinde yapılacak olan öğretim, öğrenci hayatına aktif olarak destek olacak beceriler olmalı ve bu becerilerin hayat boyu öğrenme prensibine uygun olarak ve bir program dâhilinde verilmesi gerektiği düşünülmektedir (Gelen, 2011). Sosyal bilgiler ders programının amaçlarının başında gelen iyi vatandaş yetiştirme vizyonu, sorumluluğunu bilen, içinde yaşadığı toplumun kültürel değerleri ile uyumlu bireyler yetiştirmenin yanı sıra gerektiğinde kendi başına kararlar alabilen bireylerin de yetişmesini sağlamak olmalıdır (Aladağ, 2009). Bu dersin bu yönü ele alındığında aslında temel amaç, toplumun benimsemiş olduğu değerler ile bireylerin bütünleşerek bu değerleri kabullenmeleri ve bunları bir kişilik haline getirmeleri olmalıdır (Selçuk, 2016). Söz konusu değerler MEB (2018)' e göre; adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı,

sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik, yardımseverlik olarak belirtilmektedir. Sosyal bilgiler dersinin etkili vatandaş yetiştirme misyonu programlarının bu anlayışa uygun olarak yapılandırılmasını gerekli kılmaktadır.

Ülkemizde sosyal bilgiler öğretimiyle ilgili en büyük değişikliklerden biri 2005 yılında yapılmış bu programla beraber köklü değişikliklerin hayata geçirildiği görülmüştür. Program geliştirmenin kendini sürekli yenileyen, geliştiren bir yapısı olduğu düşünüldüğünde 2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 2018 yılında tekrar birtakım düzenlemeler ve değişikliklere tabi tutularak yenilenmiştir (Akpınar ve Kaymakçı, 2012). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında kazandırılmak istenen beceriler 2018 yılında; araştırma, çevre okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, değişim ve sürekliliği algılama, eleştirel düşünme, empati, finansal okuryazarlık, girişimcilik, gözlem, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, iletişim, işbirliği, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme, kanıt kullanma, karar verme, konum analizi, medya okuryazarlığı, mekanı algılama, öz denetim, politik okuryazarlık, problem çözme, sosyal katılım, tablo-grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, Türkçeyi doğru güzel ve etkili kullanma, yenilikçi düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama şeklinde ifade edilmektedir (MEB, 2018). Bu bağlamda genel olarak sosyal bilgiler öğretim programlarına bakıldığında özellikle 2005, 2015, 2017 ve 2018 sosyal bilgiler öğretim programlarının söz konusu anlayışlara uygun olarak beceri temelli bir anlayışa sahip olduğu söylenebilir. Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarındaki en köklü değişimlerin 2004 yılında yapılandırmacı eğitim anlayışının benimsenmesinden sonra yapıldığı (Yeşildal, 2020) söylenebilir. Yapılandırmacılık, bireyin yaşantılarından destek alarak kendi değer yargıları ile bilgi üretmesini sağlayan yaklaşımdır. Yapılandırmacılığın temelinde öğrenilen bilgilerden anlam oluşturma teorisi bulunmaktadır (Karademir, 2019). Hazırlanan programlarda değişikliklerin yapılmasının en önemli sebebi her şeyde olduğu gibi eğitim anlayışında da birtakım değişikliklerin yaşanmış olmasıdır. Özellikle 2004 yılında yapılandırmacı eğitim anlayışı benimsendikten sonra öğrencilerin derste aktif, öğretmenlerin ise öğrenciye rehber olma görevinde bulunmasından dolayı öğretim programları da bu duruma göre yeniden düzenlenmiştir. Sosyal bilgiler dersinde devletin amaçları doğrultusunda vatandaşlar yetiştirmek amaçlandığı için çağa uygun vatandaşlar yetiştirebilmek amacıyla içinde bulunulan çağın ihtiyaçları da önemsenmektedir. Bu kapsamda düşünüldüğünde çağın ihtiyaçları değişikçe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın yapısı ve amaçları da değişikliğe uğramıştır. Çağın ihtiyaçlarına karşılık verebilecek öğretim programına ihtiyaç duyulmuştur. Hiçbir

program için mükemmel kavramı kullanılamaz çünkü her programın geliştirilmeye ihtiyacı vardır (Doğanay, 2008). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 2004 yılında eğitim öğretimde yapılandırmacı eğitim anlayışının benimsenmesi ile 2005 yılında güncellenmiştir. 2017 ve 2018 yıllarında değişen ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden güncellemeler yapılmıştır.

Nitekim 2005 sosyal bilgiler programı başta olmak üzere birçok bakımdan önceki programlardan farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar aşağıdaki gibi maddeleştirilebilir:

“1. 2005 programı sosyal oluşturmacılık anlayışı temele alınarak hazırlanmıştır. Bu anlayış çerçevesinde sosyal bilgiler dersi tematik anlayışa sahiptir.

2. 2005 programı ile ders kitapları bir sete dönüştürülmüş ve bu sette öğretmen kılavuz kitabı, ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı yer almıştır.

3. 2005 programı ile “sosyal bilgiler ünitesi” anlayışının ortaya çıkmasıdır. Daha önceki programlarda tarih, coğrafya ve vatandaşlık ile ilgili konular kendi içinde organize edilir ve karşımıza sosyal bilgiler dersinde tarih ünitesi, coğrafya ünitesi ve vatandaşlık ünitesi çıkardı. 2005 yılı programında tematik anlayışın bir gereği olarak ünitelerde birden fazla sosyal bilimin birlikte disiplinlerarası yaklaşımla yer aldığı görülmektedir.

4. 2005 programı ile “kazanım” ifadesinin hedef ve davranışlar yerine kullanıldığı görülmektedir.

5. 2005 programında tematik anlayış çerçevesinde 9 öğrenme alanı oluşturulmuş ve sosyal bilgiler dersi 4. sınıftan 7. sınıfın sonuna kadar bu öğrenme alanları çerçevesinde oluşturulan temalarla öğretiminin gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

6. 2005 programı ile beceri ve değerler ayrı ayrı belirlenmiş ve bu beceri ve değerlerin programın genelinde kazandırılması amaç edinilirken ayrıca her bir temada kazandırılması öngörülen doğrudan beceri ve değerler tespit edilmiştir.

7. 2005 yılı öncesinde var olan fakat ayrıntılı olarak belirtilmeyen ders içi, diğer dersler, Atatürkçülük konuları ve aradisiplinlerle ilişkilendirmeler de söz konusu programın önemli farklılıklarından birini oluşturmuştur.

8. Önceki programlarda sadece ürünü ölçme ve değerlendirme anlayışı hâkimken 2005 yılı programı ile sürece dayalı ve buna bağlı olarak alternatif ölçme ve değerlendirme anlayışı hâkim olmuştur.

9. 2005 programında her bir kazanım için etkinlik örnekleri oluşturulmuştur” (Tay, 2017, s. 466-467).

Genel olarak bakıldığında ise 2005 ve 2018 yılı sosyal bilgiler programlarının yaklaşım olarak öğrenciyi merkeze alan bir anlayış üzerine kurulduklarını ancak 2018 programında önemli değişiklikler olduğu görülmektedir. 2005 yılı ve sonrası programların en temel ortak noktaları ise yapılandırmacı anlayışa sahip olmaları ve aktif öğrenme yöntemi üzerinde durmuş olmasıdır. Programlar amaç bakımından değerlendirildiğinde, 2018 programında en büyük değişikliğin kazanımlar düzeyinde gerçekleştiğini, kazanım sayılarının azaltılarak daha fazla bilgi aktarımı yerine daha çok beceri temelli bir anlayışa doğru kaydığı 2005 programına göre daha sade hazırlandığı görülmektedir. Programların içerik boyutu incelendiğinde, öğrenme alanlarında önemli değişiklikler olduğu görülmüştür. 2005 yılı programında dokuz tane olan öğrenme alanı sayısı, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yediye düşürülmüştür ve “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı programa konulmuştur (Atik ve Aykaç, 2017). Üniteler, beceriler, değerler, kavramlar, ara disiplinler, belirli gün ve haftalar ile Atatürkçülük konularının yer alma durumları da yeni programda değişmiştir. 2005 programında 20 tane değer belirlenmişken bu sayı 2018 programında 18’e düşürülmüştür. Adil olma, hoşgörü, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme, temizlik değerleri kaldırılarak yerlerine adalet, eşitlik ve tasarruf değerleri konulmuştur. 2005 programında 15 olan beceri sayısı, 2018 de 27’ye çıkarılmıştır. Bu durum becerilerin öneminin daha da arttığını göstermesi bakımından önemlidir. 2005 programında kavram öğretimi tablo halinde açıklamalarıyla verilmişken 2018 programında kavram öğretimiyle ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. Yine aynı şekilde 2005 programında 8 ara disiplin belirlenmişken 2018 programında ara disiplinlere yer verilmemiştir. Belirli gün ve haftalar ile Atatürkçülük konularının 2018 programında ayrı bir başlık altında yer almadığı da tespit edilen bir diğer sonuçtur. Programların ölçme-değerlendirme boyutu incelendiğinde 2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2005) da “Ölçme ve Değerlendirme” başlığı altında Alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarından bahsedilmiştir (Gözlem, Projeler, Portfolyolar vb.). 2018 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programına (2018) bakıldığında “Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı” başlığı altında bu konuya yer verildiği, konuyla ilgili 7 madde belirlendiği ve hiçbir şekilde alternatif ölçme-değerlendirme etkinlik örneklerinin verilmediği görülmektedir (MEB, 2018).

2.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaklaşımlar

Sosyal bilgiler tanımlarından hareketle sosyal bilgiler dersi ile bireyler etkili vatandaş olarak yetiştirilmeye çalışılması amaçlanmaktadır (Tay, 2013). Bu sürece kaynaklık edecek en temel şey ise bireylerin kuşaklar arası aktarım yapması beklenen deneyimleri olduğu söylenebilir. Bu anlayışla bu aktarımın da bilimsel düşünme yöntemlerine bağlı olarak gerçekleştirilecektir. Bu anlayışla geçmişten günümüze sosyal bilgilerin öğretiminde birden fazla yaklaşımın geliştirilmesine neden olmuştur. Alan yazın incelendiğinde ise bu yaklaşımların üç başlık altında toplandığı görülmektedir. 1978 yılında Barr, Shermis ve Barth tarafından geliştirilen ve 3 başlık altında toplanan bu yaklaşımlar şunlardır:

2.1.5.1. Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi

Sosyal bilgiler öğretim yaklaşımları içerisinde en eski olanıdır. Adından da anlaşılacağı üzere asıl amacı vatandaş eğitimidir. Burada esas alınan toplumun istek ve beklentileridir. Öğretmen toplumun istek ve beklentilerini öğrencilere telkin etme görevi üstlenmektedir. Öğrenciler ise toplumun beklentileri doğrultusunda hareket etmeleri gerektiği bilincinde olmalıdır. Bu yaklaşım amacı öğrenciden geçmişini bilip geçmiş ve geleceği ile gurur duyma, vatanseverlik duygusunun gelişmesi, sorumluluklarının bilincinde olup ona göre hareket etmesini sağlamaktır. Bu yaklaşımın temeli öğretmen merkezli yöntem ve tekniklerden oluşmaktadır (Eryılmaz, 2019).

2.1.5.2. Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi

Bu yaklaşımın amacı sosyal bilimlere dayanan bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasıdır. Sosyal bilimcilerin geliştirdikleri yöntem ve yaklaşımları kapsamaktadır. Öğrenci merkezli olan bu yaklaşımda kullanılan öğretim yöntemi inceleme ve buluş yoluyla öğrenmedir (Tay, 2010).

2.1.5.3. Yansıtıcı İnceleme Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi

John Dewey'in düşüncelerine dayanan bu yaklaşımın öğretim yöntemi araştırma incelemesidir. Öğrenciden beklenen toplumsal problemlerle ilgili çözüm yolları arama ve karar verme becerisine sahip olmasıdır (Öztürk, 2009). Yaklaşımın en temel amacı ise bireylerin bilgilerini verimli bir şekilde kullanabilmelerini sağlamaktır (Demir, 2018).

Ülkemizde sosyal bilgiler öğretim programlarının yukarıda ifade edilen sosyal bilgiler öğretim yaklaşımlara uygun olarak hazırlandığı söylenebilir. 2005 öncesi programların vatandaşlık aktarımı ve sosyal bilim olarak sosyal bilgiler yaklaşımları temele alınarak hazırlandığı, 2005 ve sonrası programların ise sosyal bilim olarak sosyal bilgiler ve yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler yaklaşımlarının temele alınarak hazırlandığı anlaşılmaktadır. 2005 sonrası sosyal bilgiler programlarının bu ana yaklaşımlar çerçevesinde ve yapılandırmacılık anlayışı dikkate alınarak oluşturulduğu görülmektedir. Yapılandırmacı anlayışa uygun olarak sosyal bilgiler dersinde çok çeşitli yöntem, teknik ve materyallere yer verilmesi gerektiği söylenebilir. Bu yöntem, teknik ve materyallerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

2.1.6. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Sözel verilere ve soyut kavramlara dayanan sosyal bilgiler dersi yapılandırmacı eğitim anlayışı ile düşünüldüğünde bu bakış açısı ile eğitim öğretim araçlarının en temel unsurları kuşkusuz yöntem ve tekniklerdir. Sınıflarda farklı zekâ alanlarına sahip öğrencilerin bulunması sosyal bilgiler derslerinde her zekâ alanı dikkate alınarak ders konularının işlenmesini zorunlu hale getirmiştir. Nitekim farklı zekâ alanlarına yönelik olarak anlatımın gerçekleşebilmesi için klasik ders kitapları dışında alternatif yöntem, teknik ve stratejilerin işe koşulması gerekmektedir (Çelikkaya ve Kuş, 2009).

Derslerde ele alınan yöntem, teknik ve stratejilerin seçimleri yapılırken rastgele bir şekilde değil öncelikle konulara uygun olarak ve kazanımları kapsayacak şekilde seçilmelidir. Ayrıca yöntem ve teknikler belirlenirken öğrencilerin beklentileri, ilgileri ve bireysel farklılıkları ile durumları da göz önünde bulundurulmalıdır. Derslere yönelik hazırlanan yöntem, teknik ve stratejilerin sınıfta bulunan tüm öğrencilerin derse katılımını sağlayacak şekilde hazırlanmasına özen gösterilmelidir. Kazanım ile uyumlu olsa bile sınıfta bulunan öğrencilerin durumlarına uygun olmayacak şekilde oluşturulan bir yöntem-teknik sınıfta sadece belirli sayıda öğrencilerin derse katılımını sağlayacağından amaca hizmet etmeyecektir. Nitekim bu durum derste tüm öğrencilerin katılım gösterdiği bir etkileşim sağlayamayacaktır. Bu durum da eğitimde fırsat eşitliğinin önüne geçecektir (Çiğdem, Tuncer ve Karataş, 2015). Klasik eğitim ve öğretim anlayışından yapılandırmacı yaklaşım anlayışına geçen eğitim sistemimizde yapılandırmacı yaklaşım ile hedeflenen temel amaç öğrencilerin bilgileri ezberlemesinden ziyade bilgileri alarak kendi düşünceleri, kendi kelime ve cümleleri ile yeniden yorumlayıp analiz ederek yeni ve farklı ürünler,

fikirler ortaya koymasını sağlamaktır. Çoklu zekâ yaklaşımı doğrultusunda hazırlanarak öğrencilerin derslere aktif katılımını sağlayan yöntem ve teknikler ile öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri; iş birliği içerisinde hareket etmeleri sonucunda ise arkadaşları ile işbirliği kurma becerileri gelişir.

2.1.6.1. Altı Şapka Düşünme Tekniği

Sosyal bilgiler derslerinde öğrenilmesi güç olan konu ya da kazanımların farklı bakış açılarından değerlendirilmesini sağlayan, öğrencilerin düşüncelerini farklı şekillerde ortaya koymasına ortam hazırlayan, bunun sonucunda da yaratıcılığı ön plana çıkartan tekniktir (Sönmez, 2010). Altı şapkalı düşünme tekniği, öğrencilerin günlük yaşamındaki bilişsel becerilerini geliştirmede yaratıcı problem çözme etkinliği olarak Edward de Bono tarafından geliştirilmiştir (Erginer, 2008; Sünbül, 2011). Sosyal bilgiler dersinde bir sorunun çözümü için öğrenciler tarafından farklı görüşlerin ortaya konması ve öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini geliştirmelerinin sağlanmasının hedeflendiği koşullarda altı şapkalı düşünme tekniği işe koşulmaktadır (Sönmez, 1994).

2.1.6.2. Örnek Olay Yöntemi

Öğrencilerin etkin bir vatandaş olarak karar alıp vermelerini sağlayan, problem çözme yetisine sahip, demokratik bireyler yetiştirilmesine olanak veren en etkili yöntemlerden biri olarak açıklanabilir. Örnek olay yöntemi, öğrencilerin araştırma ve problem çözme becerilerini artırmada etkili bir yöntem olarak görülmektedir. Öğrencilerin farklı olaylar karşısında farklı çözüm yolları üretebilmelerini sağlar. Öğrencilerin daha önce öğrendiği bilgileri transfer etmesine olanak tanır. Hızla gelişen günümüz iletişim teknolojileri karşısında öğrencilerin hızlı karar alma ve problem çözme becerilerinin gelişmesi daha elzem duruma gelmiştir (Şimşek ve Yaşar, 2006). Bir problemin ya da sorunun sözlü ve yazılı olacak şekilde anılmasından ya da görsel olarak sunulmasından sonra konu ile ilgili öğrencilerin tartışarak çözüm ve önerilerini ortaya koyması temeline dayanan öğretim yöntemidir (Aydın, 2008). Örnek olay yöntemi; öğrenilen bilgilerin gerçek hayatta karşılaşılabilecek problemlere, sınıf ortamında mantıklı ve tutarlı çözüm önerileri geliştirilmesine olanak sağlar (Yıldırım ve Yalçın, 2008).

2.1.6.3. Probleme Dayalı Öğrenme Yöntemi

Probleme dayalı öğretim yöntemi, yapılandırmacı eğitim anlayışında kullanılan etkili bir yöntem olmasına rağmen, yeni bilgi ve becerilerin problem çözümüne uyarlanmasına yetecek kadar zaman ve kaynağın ders ortamında temin edilememesi nedeni ile tam olarak uygulanamamaktadır. Probleme dayalı öğretim yönteminin diğer bir dezavantajı ise öğrencilerin bir an önce işi bitirme telaşıdır. Probleme dayalı öğretim yönteminin en önemli özelliği, problemi en ince ayrıntılarına kadar tanımak ve problem çözmeye yeterli zaman ayırmaktır (Çakıcıoğlu ve Buldan, 2007).

Kaptan ve Korkmaz (2001), PDÖ sürecinde yer alan aşamaları şu şekilde sıralamaktadır;

- ✓ “Problemin farkına varılması,
- ✓ Problemin tam ve doğru olarak açıklanması,
- ✓ Problemi çözmek için gerekli olan bilginin belirlenmesi,
- ✓ Bilgi toplamak için gerekli olan kaynakların belirlenmesi,
- ✓ Olası çözümlerin oluşturulması,
- ✓ Çözümlerin gözden geçirilmesi,
- ✓ Çözümün sözlü ya da yazılı rapor biçiminde sunulması”

2.1.6.4. Beyin Temelli Öğrenme Yöntemi

Beyin temelli öğrenme, öğretimi gelişimsel ve kültürel açıdan ele alan, insan beyninin işlevleri ve yapısı üzerine oturtulmuş bütüncül yaklaşımdır. Sahibinin gereksinimlerinden daha fazla gelişmiş olan beyin, insan zihninin, güdülenmesinin ve öğrenmenin merkezidir (Demirel, 2003; Sünbül, 2011). Beyin temelli öğrenme, beyin kendi olağan sürecine ilişkin kendi ilkelerine dayanan bir öğrenme biçimi; dikkat, anlama, anlamlandırma ve bellek konularını odağına alan bir yaklaşımdır (Cengiz, 2004). Sosyal bilgiler derslerinde sınıflar öğrencilerin kendilerini rahat hissettiği, daha zengin ortamlar olarak ve öğrenme dürtülerini harekete geçirecek şekilde dizayn edilmeli dersler de bu koşullar altında işlenmelidir (Yılmaz ve Tepebaş, 2011). Beyin temelli öğrenme etkinliklerinin Sosyal bilgiler derslerinde işe koşulmasının etkili olabilmesi için öğretmenlerin de beyin yapısı ve eğitimi hakkında bilinçlendirilmeleri gerekmektedir (Palavan ve Demir, 2017).

2.1.6.5. Proje Tabanlı Öğrenme Yöntemi

Proje tabanlı öğrenme; öğrencilerin bireysel ve ya grup olarak çalışması sonucunda ortaya koydukları bir problem ya da konu etrafında okul içinde ve okul dışında araştırmalar yaptıkları, bu araştırmaların sonucunda ortaya farklı ve orijinal ürünler çıkardıkları kapsamlı bir öğrenme yaklaşımıdır. Bu kapsamda sosyal bilgiler dersi ile ilgili araştırma yapılırken farklı disiplinlerde işe koşulabilir. Bu boyutuyla disiplinlerarası çalışmalara da uygun bir yöntem olduğu söylenebilir (Çiftçi, 2009). Sosyal bilgiler derslerinde kullanılan proje çalışmaları sonucunda öğrencilerde yazma becerileri gelişir ve bunun sonucunda da öğrencilerin kelime haznelerinin gelişmesine katkı sağlar.

Bunun yanında öğrencilerin bilimsel ve matematiksel düşünceler kazanmalarını sağlar. Proje tabanlı öğrenme; materyal tasarlamaya, incelemeye, planlamaya, kurgusal tasarıma dayalı bir öğrenme anlayışıdır. Tasarlamaya yönelik bir öğrenme ürünü değil, süreci hedef alır. Proje tabanlı öğretim belirli bir sürece yönelik olan öğretimlerdir. Sosyal bilgiler dersinde proje tabanlı öğretim yöntemlerinin kullanımı sürecinde, farklı zekâ düzeylerine sahip olan ve klasik ders anlayışı ile işlenen derslerde kendisini gösteremeyen, sürece dâhil olamayan öğrenciler daha aktif olarak bu sürecin içinde yer alırlar (Erdem, 2002).

2.1.6.6. İş Birliğine Dayalı Öğrenme Yöntemi

Ortak bir amaç etrafında, akademik bir konuda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, grup başarılarının ödüllendirildiği bir öğrenme yöntemidir (Başaran, Çaycı ve Demir, 2007). Öğretme öğrenme sürecinde öğrencinin aktif olarak rol aldığı, öğretmenin ise sadece kılavuz olduğu yöntemlerden biri de işbirlikli öğrenme yöntemidir. İşbirlikli öğrenme yöntemi, öğrencilerin ortak amaçlar doğrultusunda oluşturdukları grup içerisinde hem kendi öğrenmelerini sağladığı hem de grup arkadaşlarının öğrenmelerini sağladığı bir yöntemdir (Açıkgöz, 2014).

İşbirliğine dayalı öğrenmenin özellikleri, grubun homojen değil heterojen bir yapıda olması; grubun amacının gruptakilerin hepsi tarafından önemli olması; grup içinde olumlu bir etkileşimin olması; düşüncelerin, işlerin, araç ve gereçlerin, grubun tüm üyelerince paylaşılması; öğretmenin ise rehber konumunda bulunmasıdır (Yeşilyurt, 2010).

2.1.6.7. Gösteri Yöntemi

Gösteri yöntemi öğrencilerin tüm duyu organları ile derse katılımlarına imkân sağlar. Konuları deneyimler ile kavramalarına yardımcı olur. Çok yönlü kullanılabilir öğretim ortamları oluşturur. Öğrencilerin kullanmış oldukları materyallere dokunmayı ve soyut olguları somutlaştırmaya olanak sağlar. Sınıf içerisinde işlenen konuların uygulanmasını sağlar. Gösteri tekniği, öğrencilerin kendi kendilerine aktiviteler yapmasına imkân verir. Farklı yöntemlerin içe içe bir arada kullanılmasını sağlar. Öğrencilerin dikkat ve motivasyonlarını artırarak dersleri sıkıcı olmaktan ve monotonluktan çıkarır. Aynı zamanda gösteri tekniği öğrencilerin performansları hakkında objektif bilgiler sunar (Çelikçi, 2000). Gösteri için kolay ve kazanıma uygun araçlar seçilmelidir. Konu ile ilgili gösterim tekniği kullanılırken salt doğru şekli değil aynı zamanda yapılmaması gereken yanlış uygulama da gösterilmelidir. Geri dönütler alabilmek için gösteri sırasında sorular yöneltilmelidir (Demir ve Özden, 2013).

2.1.6.8. Beyin Fırtınası Yöntemi

Bir probleme ya da bir soruna çözüm yolu bulabilmek ve farklı konularda fikir ve düşünce üretebilmek için kullanılan bir öğretim tekniğidir (Sünbül, 2011). Öğrenciler elde ettikleri ham maddeyi işleyebildiklerinde, kendi bilgileri ile anlamlandırıp düşünce sistemlerinin bir parçası durumuna getirebildiklerinde bilgi üretmiş olurlar. Bu durumyla bilgi üretme, insanın duyu organları aracılığı ile kendisine ulaşan bilgileri kendi zihninde bir süzgeçten geçirip kendine özgü bir anlam yüklemesi demektir (Özden, 2003). Beyin fırtınası öğrencilerin hayal güçlerini kullanmalarını sağlayarak onların yaratıcılıklarını artıran bir yöntemdir. Öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini ortaya koyarak çok fazla sayıda düşünceyi, bir grup öğrenciden kısa bir sürede elde etme yöntemidir (Rawlinson, 1995). Beyin Fırtınası, kısıtlamalar ve değerlendirme olmadan bir problemin çözümüne yönelik olanak olduğunca farklı alternatifleri elde etmek için nizam edilmiş olan bir grup çalışması sürecidir. Beyin fırtınası kullanırken herkese eşit söz hakkı verilmelidir. Konuşma sırasında öğrenciler ortaya koydukları fikirlerin nedeni sorgulanmaz ve eleştirilmez. Sıra ile herkese söz verilmelidir (Taşpınar, 2012; Üstündağ, 2003).

2.1.6.9. Soru Cevap Yöntemi

Sosyal bilgiler dersinde soru cevap yöntemi en sık kullanılan yöntemlerden biridir. Öğrencileri düşünmeye ve araştırmaya sevk eder. Soru cevap yöntemi tüm hedef davranış düzeylerinde uygulanabilir. Soru cevap yöntemi genel boyutları ile 4 alanda incelenir:

- ✓ “Tanımaya ya da hatırlatmaya dayalı olan sorular
- ✓ Birleştirici ve ilişkisel sorular
- ✓ Genişletme soruları
- ✓ Değerlendirme ve karar vermeye dayalı sorular” (Sünbül, 2011, s. 287).

Sosyal bilgiler dersinde kullanılan soru cevap yöntemi ile öğrenciler sürekli derste aktif ve dikkatlidirler. Soru cevap yöntemi, anlatılan konuların geri dönütünü sağlayarak öğrencilerin konular ile ilgili unuttuğu bilgilerin tekrarını sağlar. Soru cevap yönteminin, geri dönütleri ve ilgilerin kalıcılığını sağlaması bakımından yararlı olsa da bazı sınırlılıkları vardır. Öğrenci konuyu anladıysa sürekli olarak bildiği soruların sorulması öğrencilerin sıkılmasına ve derse karşı kayıtsız kalmasına yol açar. Bu durumda sınıfta aktif ve etkileşimli bir öğrenim sürecini engelleyerek sınıf atmosferinin olumsuz olarak etkilenmesine yol açar (Büyükalın Filiz, 2009). Soru cevap yönteminde sorular açık ve anlaşılır olmalıdır. Sorular, kapalı uçlu sorular şeklinde olmaktan ziyade açık uçlu sorular şeklinde olduğunda öğrencinin daha fazla analiz-sentez yeteneğini geliştirecek ve daha farklı fikirlerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Sorular konu kazanımlarına ve öğrencilerin seviyelerine uygun olarak seçilmelidir (Köken, 2002).

2.1.6.10. Münazara Yöntemi

Münazara; birbiri ile ilgili, karşıt kişi ve nesnelere, kavramların kişileştirilerek taraflardan her birinin kendi üstünlüğünü, karşı taraftaki kişilerin ise zayıf olan yönlerini, yanlış tezlerini ortaya koymak için konuşma dili ile oluşturulmuş olan edebî ürünlerdir (Tezcan, 1983). Münazara yöntemi ile öğrenci sürekli araştırma yapmak durumunda olup hem kendi konuları hem de karşı tarafın tezlerini çürütmek için farklı bilgilere ulaşmak zorundadır. Bu durum da öğrencileri sürekli olarak araştırmaya sevk ettiği için öğrenci hem sınıf içinde hem de sınıf dışında etkin durumdadır.

Münazara yöntemi ile öğrenci sürekli olarak aktif olduğundan ve sürekli bilginin peşinde yeni bilgiler elde edebilmek amacıyla araştırmalar yaptığından her zaman bir

öğrenme durumu içerisinde olacaktır. Bunun sonucunda ise öğrencinin akademik olarak başarısı artmakta ve öğrencinin belleğinde kalıcı bilgiler oluşmaktadır (Tokcan ve Demirkaya, 2015). Münazara yönteminin derslerde aktif olarak uygulanması sonucunda öğrencilere, günümüzde önemi fazlasıyla artan eleştirel düşünme becerisi kazandırılır. Eleştirel düşünme becerisi kazanan öğrenciler, kendilerini ifade edebilme, diğer öğrencilerin düşüncelerine saygı gösterebilme ve sorgulayıcı olma gibi becerileri elde ederler (Çabuk ve Yeni, 2016).

2.1.6.11. Öğrenme İstasyonları Yöntemi

Öğrenme istasyonları tekniğinde konu parçalara bölünür ve sınıfta bulunan tüm öğrenciler gruplar halinde etkileşim içinde çalışarak yapılacak çalışmaya katkı sağlar. Belirlenmiş gruplar kendinden önceki grupların yarım bıraktıkları etkinlikleri devam ettirir ve etkinliğin tamamlanmasına katkı sağlayarak ortak bir ürün oluşması sağlanır (Karacalı, 2018). Öğrenme istasyonları yönteminde, öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak derslere aktif olarak katılmaları sağlanır. Hem grupta hem de bireysel olarak etkinlikler yapılmasına imkân tanıyan bu yöntem, öğrencilerin ilgilerine göre kendi hızlarında öğrenmelerine de olanak tanır. Öğrenme istasyonu yöntemi, sürekli ve her derste uygulanmaya devam edilirse belli bir süre sonra etkisini ve uygulanabilirliğini kaybeder. Planlaması iyi yapılmadığında sınıf mevcudu fazla olan yerlerde sorunlara sebep olur. Sınıf ortamında bir kargaşa oluşur. Etkinlikler uygulama aşamasında yapıldığından dolayı derslerde akademik olarak zayıf kalan öğrenciler için öğrenme istasyonları tekniği zorlayıcı olabilmektedir. Bu tür öğrencilerin derslere aktif katılımı olmadığı için sınıfta tam bir öğrenme oluşmamaktadır (Bozpolat ve Arslan, 2018).

2.1.6.12. Yaratıcı Drama Yöntemi

Yaratıcı drama; tiyatro, rol oynama, doğaçlama gibi tekniklerden yola çıkarak, grup çalışması şeklinde öğrencilerin bir yaşantıyı, bir düşünceyi, soyut bir kavramı ya da davranışları, önceki bilişsel örüntülerinden yola çıkarak yeniden düzenlemesi yoluyla duygu ve düşüncelerin oyun olarak sunulması ve canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2018). Yaratıcı drama, Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanmaya başlanmış ve daha sonra ilerleyerek diğer seviyelerde de adını duyurmuştur. Giderek adından söz ettiren uygulamalar ile çocuk eğitiminde etkili olan bu yöntem için genel olarak drama terimi kullanılmıştır (Aral ve Baran, 2003).

Öğretim yöntemi olarak kullanılmasının yanında bir disiplin ve sanat aracı olarak da kullanılan yaratıcı drama; anlamsal olarak yaratıcılığı, öğrencilerin sosyalleşmesini ve bilinçlenmesini geliştiren bir yardımcı alandır. Eğitimde uygulanan yeni yaklaşımlarda drama; öğretmenler ile öğrenciler arasındaki iletişimde, problem çözme sırasında gerçekleştirdiği ve eleştirel düşünmeyi amaçladığı için önemlidir. Yaratıcı drama, sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin soyut olan kavramları somutlaştırmayı sağlar. Öğrencilerin derslere olan ilgilerini artırarak öğrenmenin kalıcı olmasına yardımcı olur (Üstündağ, 1996).

2.1.6.13. Gezi-Gözlem-İnceleme Yöntemi

Gezi-gözlem inceleme yöntemi; farklı sayıdaki duyu organlarına aynı zamanda hitap ederek, öğrencilerde kendi yaşantıları yolu ile öğrenmelerini sağlamaktır. Gezi-gözlem inceleme yöntemi öğrencilere araştırma becerileri kazandırır. Öğrencilerin zihinsel gelişimlerine katkı sağlar. Soyut kavramlar ve tarihî verilerin çevresel faktörlerin etkili olduğu sosyal bilgiler derslerinde kullanılacak en etkin yöntemlerden biridir. Öğrencilerin sosyal yaşantıların içerisinde yer almasını sağlaması, sosyal yaşamda var olan kuralları yaparak yaşayarak öğrenmesi açısından öğrencilere beceri kazandırır. Tarihi verilerin yoğunlukta olduğu müzelere, sosyal açılarından öğrencilere çevresel faktörleri uygulamaya sunan kamu kurum kuruluşlarına düzenlenen geziler ve bunun sonucunda ulaşılan gözlemler ile sosyal bilgiler dersleri daha verimli geçmektedir (Doğan, 1998).

Gözlem kendiliğinden oluşan ya da şartları planlı olarak oluşturulan olayları belirlenen sırada amaca uygun bir şekilde inceleme ve inceleme sonucunda elde edilen puan, ölçü ve derece şeklindeki değerlendirmelere denir. Gözlem, belli bir eğitsel amacı olan kazanımları, planlı bir çerçevede içinde gerçekleştirmek için herhangi bir olay ya da varlığı incelemektir (Aykaç ve Aydın, 2006; Karasar, 2020).

2.1.6.14. Güncel Olaylar Yöntemi

Güncel olaylar, eğitim öğretim ortamını ilgi çekici duruma getirir. Konuyu örneklendirerek konunun somutlaştırılmasını sağlar ve öğrencinin konuyu daha kolay öğrenmesine yardımcı olur. Vatandaşlık bilinci geliştirerek sosyal olaylara katılımı sağlar. Öğrencilerin gerçek olaylar ile kendi görüşlerini analiz ederek ikisi arasındaki farkı anlamasını sağlar. Öğrencilerin bir vatandaş olarak yaşadığı dünyayı daha iyi anlamasına yardımcı olur. Öğrencilerin sosyal yaşamdaki yönetim anlayışlarını fark etmelerini sağlar.

Öğrencilerde empati geliştirme, küresel anlamda farkındalık oluşturma, hoşgörü geliştirme gibi özelliklerin kazandırmasına yardımcı olur. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesini sağlar. Öğrencilerin geçmişi daha iyi anlamalarına olanak tanır, bugünü görmeyi ve geleceği tahmin etmede önemli kaynakları oluşturur (Paykoç, 1987).

2.1.6.15. Eğitsel Oyun Yöntemi

Eğitsel oyun yöntemi, öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesini ve daha geniş bir zamanda daha geniş olanaklar ile uygun ortamda konuların tekrar edilmesini sağlayan yöntemlerdir (Demirel, 2005). Eğitsel oyunların eğitim öğretimde aktif olarak kullanılması sonucunda öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkileri olur. Oyunların eğitim öğretime dâhil edilmesi sonucunda eğitsel oyun kavramı ortaya çıkmıştır. Eğitsel oyunları eğitim-öğretimin bir parçası durumuna getirmenin amacı, öğrencilerin oyun oynama isteklerini eğitime entegre ederek daha kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesini sağlamaktır. Eğitim ve öğretimde öğrencilerin doğal eğilimlerini dikkate alarak eğitim öğretim ortamlarının tasarlanması öğrenilenlerin kalıcılığını artıracak bu durum eğitimin kalitesini de etkileyecektir. Derslerde oyun eğitimlerine yer verilmesi öğrencilerin derslere daha fazla güdülenmesini sağlayacaktır (Açıkgöz, 2014). Sınıf ortamında eğitsel oyunlar uygulatılırken belli bir plan ve program çerçevesinde gerçekleştirilmesi derslerde uygulanan eğitsel oyunların faydalarının üst düzeyde olmasını sağlar.

2.1.7. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilecek Materyaller

Öğretme ve öğrenme etkinliklerinde istenilen sonuca ulaşmada kullanılan araç ve gereçlerin büyük etkisi vardır (Hesapçioğlu, 2008; Taşpınar, 2012). Eğitimin gerçekleştirilmesinde duyu organlarına hitap eden materyallerin fazlalığı eğitimin amacına ulaşmasına olumlu etki sağlayacağı gibi soyut kavramların somutlaştırılmasında ve kavram öğretiminde de kolaylık sağlar (Yazıcı ve Samancı, 2003). Materyal, yazılı, sözlü, görüntülü, kaydedilmiş her türlü belge, gereç anlamına gelmektedir. Diğer bir anlam olarak materyal "bir işin meydana gelmesi için lazım olan şeyler." anlamına da gelebilmektedir. Diğer bir adı ise eğitim aracıdır. Eğitim aracı ise; konuların işleminde öğretme ve öğrenmede kullandığımız, yararlandığımız her türlü kaynaktır. Eğitim aracı bir öğrenme olayına katılıp öğrencilere bir şeyler kazandırıyor ise faydalı ve etkilidir (Meydan ve Akdağ, 2008). Bu araç ve gereçlerin seçiminde dikkat edilmesi gereken faktörler ise aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Sözer, 2010);

- ✓ Eğitim sisteminin benimsediği felsefe ve amaçlar.
- ✓ Öğretim programının niteliği.
- ✓ Öğrenci özellikleri.
- ✓ Sınıf mevcudu.
- ✓ Toplumsal ve ekonomik koşullar.
- ✓ Öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar.
- ✓ Derste kullanılacak araç ve gereçlerin durumu.
- ✓ Öğretmenin eğitsel ve yönetsel yükümlülükleri ile psikolojik durumu.
- ✓ Konu ya da ders için ayrılmış olan süre.

Yukarıda sıralanan etkenler göz önüne alınarak yapılan materyal seçimi öğretmenin eğitim teknolojisi alanında sahip olduğu bilgi ve beceri ile de yakından ilgilidir. Bu sebeple dersin amacına ulaşmasında katkı sağlayacak olan materyalin seçiminde en önemli öge öğretmendir. Öğretmenlerin materyal kullanımına yönelik olumlu bakış açıları söz konusu materyallerin kullanımını artırabilecektir. İlkokullarda kullanılacak materyallerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

2.1.7.1. Kitaplar

Öğretmenler ve öğrenciler tarafından en çok kullanılan basılı materyallerden biridir. Kitapların birçok çeşidi bulunmaktadır. Bunlar: kılavuz kitaplar, ders kitapları, sözlük, ansiklopedi, yardımcı kitaplar, çalışma kitabı. Kitaplar eğitim öğretim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin değişik öğretim ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Öğretmenler ve öğrenciler dersin işlenişinde mutlaka o derse ait bir kitabı takip etmektedirler. Ders kitapları eğitim sisteminin vazgeçilmez ve en önemli materyallerinden biridir. Geçmişten günümüze en çok ihtiyaç duyulan ve kullanılan araçtır. Ders kitapları örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılmaktadır. Ders kitapları dönemin müfredatına uygun olarak hazırlanmaktadır. Öğrenci çalışma kitabı ise eğitim-öğretim programda yer alan kazanımlara uygun olarak öğrenciye bilgi, beceri ve değer kazandırması yanı sıra öğrenilenlerin pekiştirilmesine yer verir. Öğretmen kılavuz ise öğretmene yol gösterici bir kaynaktır. Kılavuz kitaplar ders kitaplarının etkili kullanılmasını sağlar (Ulusoy, 2011).

2.1.7.2. Tahtalar (Kumaş Tahtalar, Bülten Tahtası, Yazı Tahtası, Manyetik Tahta, Dosya Tahtalar, Kum Tahtaları)

Kumaş kaplı tahtalar, pazen ya da çuha gibi kumaştan yapılmış öğrenme ortamında yararlanılan araçlardan biridir. Öğretmen ve öğrenciler önceden hazırladıkları yazılı (hikâye, şiir gibi) materyalleri ve resimleri bu tahtaya asarlar. Bu tahtaya asılan materyaller sınıf içinde öğrencilerin dikkatini çeker. Bu kumaş kaplı tahtalar ilkokulda ünite köşesi olarak kullanılmaktadır (Sever, 2011). Yapılışı kolay, uygun maliyetli olmakla birlikte, öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılmaktadır.

Bülten tahtası üniteye başlama, yeni ilgiler uyandırma, problemleri belirli duruma getirme, çocukların çalışmalarını sergileme, harita, levha ve benzeri araçları teşhir amacıyla kullanılır. Ünite çalışmaları sırasında ortaya çıkan problemlerle ilgili afişler, resimler, levhalar, haritalar, grafikler gibi araçlar bülten tahtasına asılmalıdır (Sağlam, 1983).

Yazı tahtaları; sabit, katlanabilir, taşınabilir ve değişik renklerde olabilir. Eğitim ve öğretimde sınıf ortamında yazı tahtaları öğretmen tarafından aktif olarak kullanılmaktadır. Kavramların görsel duruma getirilmesi için yazı tahtasından yararlanır. Konu anlatımına örnek vermek, şema, grafik, sembolleri göstermek için kullanılır (Sever, 2011, s. 22). Yazı tahtasının birçok yönden avantajı vardır; öğretmenler anlattıkları konuların ana hatlarını yani özetlerini tahtaya yazarlar, bu da öğrenciler tarafından konunun daha iyi anlaşılmasını sağlar ve öğrenciler görsel şemadan yararlanmış olur. Yazı tahtasının bazı sınırlılıkları vardır; öğretmen tahtayı etkin bir şekilde kullanırken öğrencilere arkasını dönmek zorunda kalmaktadır, bu da bilginin saklanmasına neden olup öğrencilerle etkileşimi zayıflatmaktadır (Meydan, 2001).

Manyetik tahtalar, mıknatıslı nesnelere tutma özelliğine sahip olan tahtalardır. Öğretim ortamında metal yüzeyi olan herhangi bir yüzey manyetik tahta işlevi görebilir (Sever, 2011). Resim ve benzeri materyallerin arkasına mıknatıs takılarak yüzeyi materyal olan tahtalara tutturma işidir.

Dosya tahtalar, çok sayıda büyük kâğıdın üstünde birleştirilerek metal ya da plastik ayaklara asılmasıyla oluşturulan bir öğretim aracıdır. Bu tahtalar için önceden hazırlanmış sayfalar sınıfa getirilir ve öğrencilere tek tek gösterilir. Önceki sayfalara tekrar dönülebilir. Yazı tahtasının gördüğü işlevi görür. Önemli özelliği, sınıf ortamında hazırlanması zor

olan materyallerin sınıf ortamına hazır edilerek getirilmesidir. Böylelikle ders esnasında zaman kaybı yaşanmamaktadır (Sever, 2011).

Kum tahtaları eski bir masanın kenarlarına çıta çakılarak üstüne elenmiş ve yıkanmış kum dökülerek hazırlanır. Kum üzerinde çeşitli yeryüzü şekilleri oluşturulup kolayca gösterilir, daha sonra bozulup düzeltilebilir. Sosyal bilgiler dersinin bazı hedef davranışlarını kazandırmada etkili olabilir. Örneğin; bölge, ilçe, köy, mahalle ile ilgili yeryüzü şekilleri, yollar, varsa havaalanları, limanlar, körfezler, göller, fabrikalar vb. kum masasının üzerinde maketler kullanılarak gösterilebilir.

2.1.7.3. Posterler

Posterin amacı dikkat çekmek ve verilmek istenen mesajı çabucak iletmektir. Etkili posterler öğrencinin öğrenme ve hatırlamasını kolaylaştırır. Konulara uygun posterler hazırlanırken bu sayede konuların daha iyi bir şekilde öğrenilmesi sağlanır (Barth, Demirtaş, 1997, s.44). Posterin diğer bir adı büyük boy resimlerdir. Kültür ve turizm bakanlığınca hazırlanmış posterler ülkemizin doğal güzelliklerini ve tarihi zenginliğini tanıtmakta kullanılmaktadır. Bu posterler sayesinde öğrenciler öğrendikleri bilgileri zihinlerinde canlandırmakta, kalıcı ve etkili öğrenmeler gerçekleştirmektedirler.

2.1.7.4. Harita ve Küreler

Harita ve küreler sosyal bilgiler dersinin en önemli ve vazgeçilmez öğretim materyallerinden biridir. Hemen hemen tüm eğitim ve öğretim ortamlarında bulunmaktadır. Harita ve küreler öğrenmeyi somut hale getirmekte, böylelikle öğrenmede kalıcılık sağlamaktadır.

Haritalar okullarda sıkça kullanılmaktadır. Özellikle sosyal bilgiler dersinin en önde gelen materyallerinden biridir. Sosyal bilgiler dersi müfredatı harita kullanmayı gerekli kılmaktadır. Haritalar hedeflerine göre birçok çeşitte hazırlanabilir. Eğitimde, haritayı etkili bir şekilde kullanabilmek için harita okumayı bilmek gerekmektedir (Meydan ve Akdağ, 2008).

Küre ise; Dünya şeklinin öğrencilere kavratılmasında kullanılan önemli materyallerden biridir. Paralel, meridyen, enlem, boylam, ekvator vb. gibi soyut olan konuların öğretiminde kullanılmaktadır. Bu soyut olan konular küreler sayesinde somut ve

anlamalı hale gelmektedir. Bu da öğrencilerde öğrenmede kalıcılık sağlamaktadır (Meydan ve Akdağ, 2008).

Derste harita ve küre kullanılması öğrencinin sebep-sonuç ilişkisi kurmasına, yön kavramının gelişmesine, ülkemizdeki denizlerin, karaların, dağların yerinin öğrenilmesini, iki mesafe arasındaki uzaklığın bulunmasını ve coğrafi koordinatların öğrenilmesini kolaylaştırır, sosyal bilgiler dersinin etkili bir şekilde işlenmesini sağlar.

2.1.7.5. Resimler

Resimler geçmişten günümüze kalan, başka yolla elde edilmesi mümkün olmayan pek çok tarihsel bilgiyi bünyesinde barındırmaktadır. Geçmiş bilimsel bir bakış açısıyla açıklamaya çalışırken yararlanılan önemli kaynakların başında gelmektedir (Akbaba, 2009). Resimler öğretmenlerin istediklerinde ulaşabilecekleri en ucuz ve en kolay görsel eğitim- öğretim araçlarından birisidir. Resimler, her türlü canlı ve cansız varlıklar ya da yerleşim yerleri hakkında görsel olarak bilgi verir. Bu nedenle resimler eğitim-öğretim ortamlarında en çok kullanılan görsel klasik eğitim teknolojisidir (İşman, 2002).

2.1.7.6. Panolar

Panonun sert kumaştan zemini vardır ve genellikle tahtaya ya da sert bir yüzeye yerleştirilir. Resim, çizim, fotoğraf, grafik, sembol vb. pano üzerine tutturulur. Öğrencilerin katılımı açısından faydalıdır ve daha da önemlisi pano üzerine yapıştırılan materyaller kaldırılıp tekrar kullanılabilir (Barth ve Demirtaş, 1997).

2.1.7.7. Gazete ve Dergiler

Gazete kupürleri ve dergiler, herhangi bir olayı anlatan, canlı-cansız varlıkların resimlerinin, gazete ya da dergilerden alınıp sınıf ortamlarında eğitim ve öğretim amaçları için kullanılmasıdır (Sever, 2011). Gazete, kupür ve dergilerde görsellik ön plandadır, bu nedenle her yaş grubu için rahatlıkla kullanılabilir. Özellikle, derste ilgili konuların öğretimi sırasında gazeteler, güncel olayları ve bilgileri öğrencilerin önüne getirir. Bu sayede öğrenciler öğrendikleri bilgileri güncel olaylarla ilişkilendirme yapabilir. Bundan yola çıkarak öğrenciler, konu ile ilgili gözlem yapar, soru sorar ya da bir problem varsa çözüm yolu bulabilir. Gazete, kupür ve dergiler öğrencilerin dikkatini canlı tutar ve eğitim öğretim ortamını zenginleştirir.

2.1.7.8. Slaytlar ve Film

Film şeridi ve slaytlar, hareketsiz olan şeylerin fotoğraflarından meydana gelmiş eğitim araçlarıdır. Slayt, bir olayın değişik yönlerini ifade eden çok sayıda resimlerin gösterilmesine imkân vermektedir. Slaydın ekrana yansıtılmasını sağlayan araca slayt makinesi denir. Değişik büyüklükte slaytlar bulunmaktadır (Pekgöz ve Hancılar, 1970). Slayt hazırlamanın değişik yolları vardır. Birincisi slayt filmi alıp hedef davranışa uygun nesnelere, canlı, cansız varlıkları çekmek ve daha sonra filmi slayt kabına yerleştirmek suretiyle hazırlanır ya da konu ile ilgili var olan resimlerle slaytlar hazırlanır. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte slaytların yerini Powerpoint sunumları almıştır. Filmler ise göze ve kulağa hitap eden araçlar olduğu için eğitime katkı sağlamıştır. Tarihsel gerçeğin sunulmasına kaynaklık etmiştir. Filmler birden çok duyu organına (göz-kulak) hitap ettiği için öğrencilerin zihninde daha çok yer edinmektedir.

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse sosyal bilgiler dersinde; yapılandırmacı anlayış ile öğrenciyi merkeze alan ve süreç içerisinde öğrenciyi sürekli aktif kılan bir öğretim süreci tasarlanırken kullanılacak olan materyal seçiminde; hedef ve kazanıma, öğrenci profiline, sınıf ortamına, zamana uygunluğu göz önünde tutularak seçim yapılmalıdır. Yukarıda açıklanan materyaller düşünüldüğünde sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek çok sayıda materyalden sadece birkaçı olduğu görülmektedir. Nitekim bu anlamda kullanılabilecek bir diğer materyal ise edebi ürünlerdir. Bu çalışmada eğitsel materyal olarak işe koşulan edebi ürünler olduğu için konunun daha iyi anlaşılması adına edebi ürünler ayrı bir başlık altında ele alınmıştır.

2.2. EDEBİ ÜRÜNLER

Sanatsal bir amaçla yazılan ya da oluşturulan ve estetik bir kaygı güden eserler olarak tanımlanan edebi ürünler, edebiyatın nesnesi; sosyal yaşamın iyi bir ifadesi, bir dil ile nitelendirilmesidir. Bu anlamda edebi ürünlere bakıldığında her bir edebi ürünün yaşamı kendine özgü bir şekilde temsil ettiği söylenebilir. Edebi ürünlerin temsil etme durumları değerlendirildiğinde ise temsil durumu işe koşulan edebi ürünün türü yanında yazarın mizacı ve üslubu ile içinde yaşadığı döneme göre çeşitlilik gösterebilir (Şimşek, 2009). Edebi ürün yaşamın, tabiatın ve bireyin yeniden, derinlemesine ve detaylı bir algılama ve kavrama durumunu söze dönüştüren bir araçtır. Nitekim naif ve etkili cümle kurma ihtiyacının insanlıkla birlikte ortaya çıktığı düşünüldüğünde bunun doğal bir sonucu

olarak edebi ürünlerin doğduğu çıkarımı yapılabilir. Edebi ürün, geniş bir kültür ve gelenek ile beslenir; böylece zengin ve özgün bir ifadeye kavuşur (Ayyıldız ve Birgören, 2005).

Edebi ürünler beceri boyutu ile düşünüldüğünde çocuk için dil, okuma-yazma, empati ve iletişim kurma becerilerinin gelişimini sağlarken; kazanım boyutu ile ise onların insanî ve ahlâkî değerleri kazanmalarına, milli tarih bilinci edinmelerine, sosyalleşmelerine, tarihi mirasa karşı saygı duymalarına ve onlara gelenek ve görenekleri yaşatma gibi değer ve yargıları kazanmalarına fayda sağladığı söylenebilir. Edebi ürünler bireylerde beceri öğretimini geliştirdiği için bu sayede elde edilen bilgiler daha kalıcı bir hale gelebilir. Bununla birlikte edebi ürünler, öğrencilere derse karşı ilgilerinin artmasında, okuma alışkanlığı kazanmalarında, konular ve disiplinler arasında ilişki kurmalarına ve edindikleri bilgileri sosyal yaşam ile ilişkilendirmelerini sağlamalarına fayda sağladığı düşünülmektedir (Tekgöz, 2005). Ayrıca, edebi ürünler kullanılarak öğrencinin okuduğunu anlama, analiz etme ve bağ kurma yetkinliklerinin de geliştiği vurgulanmaktadır (Öztürk, 2009).

Yukarıda yapılan tanımlarda sosyal bilgileri, yurttaşlık yeterlikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinlerarası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir araştırma alanı olduğu (NCSS, 1994) betimlenmiştir. Tanımda sosyal bilgilerin disiplinlerarası bir yapıya sahip olduğu ve bu disiplinlerarası boyutu öncelikle sosyal bilimlerin varlığının oluşturduğu anlaşılmaktadır. Fakat sadece sosyal bilimlerin varlığı değil aynı zamanda sanat ve edebiyatın da sosyal bilgilerin disiplinlerarası yapısında önemli olduğu görülmektedir. Edebiyat ile sosyal bilgiler ilişkisini basitçe destanların, hikâyelerin, romanların, anıtların, otobiyografilerin varlığı ile açıklamak olası olabilir. Örneğin destanlar başta edebi bir eser olarak düşünülse de içerik olarak tarihi, coğrafyayı, ekonomiyi ve sosyal yaşam gibi birçok boyutu ile sosyal bilgiler ile ilgilidir. Bu da sosyal bilgilerin ve sosyal bilgiler eğitiminin edebiyat ile iç içe olduğuna işaret etmektedir. Dolayısıyla sosyal bilgiler dersini ve eğitimini edebiyattan bir başka ifade ile edebi ürünlerden uzakta düşünmek mümkün görülmemektedir.

2.2.1. Edebi Ürünlerin Eğitimde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı

Edebi ürünler eğitim sisteminde birçok programda olabileceği gibi sosyal bilgiler dersinde de öğretim materyali olarak kullanılabilir (Öztürk, Coşkun Keskin ve Otluoğlu, 2012). Öğretim sürecinde materyallerden yararlanmak konuların daha etkili sunulmasını sağlayarak daha kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilmesine olanak tanımaktadır.

Bunun yanında öğretim sürecini de eğlenceli ve anlaşılır duruma getirdiği için öğrenmeye ayrılan süre de daha verimli geçmektedir (Demirel, 2012). Sosyal bilgiler dersinde yazılı materyaller; kavramların keşfinde, örgütlemeye, rehberlik etmeye ve dili zenginleştirmede öğretim sürecine yardımcı olur. Öğrencilerin sosyal bilgilere ait becerileri öğrenebilmesi ve kullanabilmesi için sözlü ve yazılı dil becerilerine sahip olması gerekir. Bu yüzden edebi ürünlerin sosyal bilgiler öğretiminde rolü çok önemlidir; sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebi eserlerin kullanımı çokça yer almaktadır (Öztürk, Coşkun Keskin ve Otluoğlu, 2012, s. 43).

Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler öğrencilerin ilgisini çekerek çocuklara okul çağında insani duyguları, evrensel değerleri aktarır; vatan, ulus, bayrak, dil sevgisini kazandırır; çevreye ve doğaya duyarlı birey olmayı, çalışkanlığı, dürüstlüğü kazandırır; erdemli davranışlar sergilemesine fayda sağlar. Ayrıca maddi ve manevi kültür öğelerinin öğrenilmesi için edebi ürünlerin kullanılması çok önemlidir. Bu yüzden edebi ürünlerin sosyal bilgilerde doğru ve etkili bir şekilde öğretim materyali olarak kullanımına dikkat edilmesi gerekmektedir (Tokcan, 2021).

Kısaca edebiyat kavramına ve edebi ürün kavramına değinecek olursak; Edebiyat, dil vasıtasıyla oluşturulmuş bir sanattır. Dil edebiyatın ana malzemesidir. Heykeltıraşlıkta taşın, resimde boyanın, müzikte sesin yeri ne ise edebiyatta da dilin yeri odur. Fakat dil, taş ve boya gibi cansız bir nesne değil; toplumla birlikte yaşayan, değişen canlı bir varlık; toplumun oluşturduğu kültür mirasının önemli bir parçasıdır. Toplumdaki değişim ve dönüşümler edebiyat ve dil üzerinde eş zamanlı etkiler bırakır (Millî Eğitim Bakanlığı, Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, 2015). Edebi ürün ise edebiyat türlerinden biriyle kaleme alınmış sanat değeri taşıyan eserlerden her biridir (Türk Dil Kurumu, 2011, s. 754).

Temizkan'ın (2011) fıkralarla ilgili yapmış olduğu tespitleri edebi ürünlere de uyarlamak gerekirse fıkra türünün bir edebi ürün olduğunu da göz önünde bulundurursak öğrenciler ders içi veya ders dışı etkinliklerde okudukları eserler aracılığıyla farklı duygu ve düşünceleri anlayabilme, mukayese edebilme, ön bilgileriyle bir bütün haline getirebilme imkânı bulurlar. Öğrenciler, edebi ürünler vasıtasıyla kitaplardaki kahramanlar üzerinden çok farklı karakterlerle tanışabilme, o kahramanların dünyalarını tanıyabilme, karşılaşılan sorunları ve bu sorunlara yönelik geliştirilen çözüm yollarını öğrenebilmekte ve değerlendirebilmektedir. Ayrıca öğrencilere, diğer insanların tecrübelerinden

faydalanma imkânı sunan edebi ürünler bunun yanı sıra onların eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini de geliştirir.

Akengin ve Demir (2012), sosyal bilgiler dersi programında edebi ürünler kullanılırken öğretim yöntem ve teknikler içeriğe uygun belirlenmelidir. Edebi ürünler herhangi bir öğretim yöntem ve tekniğinden yararlanılmadan kullanılacak ise tartışma, soru cevap teknikleri ile mutlaka desteklenmelidir. Öğretmenler ise bu süreçte rehberlik edici bir görev üstlenmelidirler. Edebiyat temelli sosyal bilgiler öğretiminin temel öğeleri aşağıdaki gibi gösterilmiştir.

Kaymakçı 'ya (2013) göre sosyal bilgilerde edebi ürün kullanımıyla soyut konular somut hale gelir bu sayede edebi ürünler konu anlatımında öğrenmeyi kolaylaştırır. Edebi ürün kullanımıyla öğrenci başarısı ve motivasyonu artar, eleştirel düşünme, empati kurma becerileri gelişir. Dil kullanımını etkiler, zaman ve kronolojiyi algılama gibi çeşitli becerilerin kazanılmasında yardımcı olur. Öğrencinin sevgi, saygı, azim, yurtseverlik gibi değerleri kazanmasına teşvik edici özellik gösterir. Sosyal bilgiler öğretiminde edebi eserlerin kullanımıyla bu tür unsurlar kazandırılmaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde kullanılacak olan edebi ürünlerin taşıması gereken özellikler ve edebi ürünlerin seçiminde dikkat edilecek noktalar bulunmaktadır. Derste kullanılacak edebi ürünler sosyal bilgiler programı ve işlenen konuyla paralellik göstermelidir. Edebi ürünler için öğretim programını ele aldığımızda Türk milli eğitiminin ve ilgili öğretim programının genel amaçlarına uygun olması, ilgili öğrenme alanına, ilgili kazanıma ve öğrencilere kazandırılması gereken beceri ve değerlerle paralellik göstermesi büyük önem taşımaktadır (Akengin ve Demir, 2012).

Sosyal bilgiler dersi bireyin içinde bulunduğu toplumun vatandaşı olma konusundaki eğitimini sözlü ve yazılı edebi ürünler aracılığıyla daha da zenginleştirip pekiştiren bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ders aynı zamanda içerisinde sözlü ve yazılı edebi ürünlerin bulunduğu “iyi anlatılan bir öykü” niteliği taşımaktadır (McGowan ve Guzzetti, 1991). Bu açıdan derslerde yer verilecek olan sözlü ve yazılı edebi ürünler iyi araştırılarak sürece dâhil edilmeli ve öğrencinin önüne sunulmalıdır. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılacak sözlü ve yazılı edebi ürünlere aşağıdaki Tablo 2.1’de yer verilmiştir.

Tablo 2.1. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılacak sözlü ve yazılı edebi ürünler (Ata, 2017; Kaymakçı, 2013; Topkaya ve Şimşek, 2017; Ulu Kalın, 2017)

Ağtılar	Ders kitapları	Kataloglar	Rehberler
Alkış, Kargış, Atasözleri	Destanlar	Hikâyeler (Öyküler)	Romanlar
Almanaklar	Dizinler	Karikatürler	Röportajlar
Anektodlar	Efsaneler	Keşifler	Siyasetnameler
Ansiklopediler	Eğitici çizgi romanlar	Kronolojiler	Sohbetler
Antlaşma metinleri	Eleştiriler	Kompozisyonlar	Söylevler (Nutuk)
Atlaslar	Ezgiler	Makaleler	Sözlükler
Belgeseller	Fabllar	Maniler	Şarkılar
Bibliyografiler	Fıkralar (Latifeler/Nükteler)	Marşlar	Şiirler
Bilmeceler	Fiş katalogları	Masallar	Tanımlar
Biyografiler (Yaşamöyküleri)	Gazete kupürleri	Mektuplar	Tarihi Romanlar
Biyografik romanlar	Gazavatnameler	Menakıpnameler	Tekerlemeler
Cenk nameler	Geleneksel Türk Tiyatrosu Türleri	Mizahlar	Tiyatro Metinleri
Çocuk şarkıları	Gezi yazıları	Monografiler	Türküler
Çözümlemeli öyküler	Günlükler	Ninniler	Diğer kaynaklar
Denemeler	Halk hikâyeleri	Otobiyografiler	
Dergi yazıları	Hatıratlar (Anılar)	Ölümardı (Nekroloji yazıları)	

Tablo 2.1.'de verilen edebi ürünlerin tümü sanatsal bir yaratım süreci yaşar. Bu süreci bir sanatçının kurgusu sonucu ortaya çıkan eserlerde daha iyi görmek mümkündür. Burada önemli olan sanatçının eserini, tarihsel olayları anlatmak için değil, bir sanat eseri meydana getirmek için yazdığı olmasıdır (Kaplan, 1990). Yani hiçbir sanatçı bir tarihçinin yaptığı işi yapmak amacıyla hareket etmez. Bu nedenle, edebi ürünlerin olgu ve olayları olduğu gibi aktarması beklenilmemelidir. Bazı edebî ürünler, geçmiş tarihî devir, hadise ve şahsiyetlere yeni bir gözle bakma açısından faydalı olabilirler. Derin bir tarihî kültüre sahip olan Yahya Kemal, şiirleriyle tarihçilerin dikkatlerini Lale Devri ile Malazgirt Savaşına çekmiştir. Buradan yola çıkarak bazı edebî ürünlerin, nasıl geleceği önceden haber veriyorlarsa, geçmişin karanlık kalmış kısımlarını da aydınlığa kavuşturabileceği yorumu yapılabilir. Nitekim sosyal bilgiler öğretiminde yararlanılabilecek tarihsel edebi ürünleri yaşanan coğrafyaya, kültüre ve toplumsal ilişkilere odaklanmış konuların ele alırken aynı zamanda bazı edebi ürünlerin konusu ve teması tarih dışındandır. Örneğin tarihsel olmayan edebi ürünlere gezi yazıları, sosyal ilişkileri anlatan hikâyeler, şiirler, şarkılar ve türküler örnek gösterilebilir (Şimşek, 2009). Bu anlamda çalışma kapsamında ele alınan edebi ürün olarak şarkılar ayrı bir başlık altında tartışılacaktır.

2.3. ŞARKILARLA SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ

Sanatçı bir olguyu anlatmak için yarattığı eseri ile mesajını ilettiği düşünülürken müzik için de aynı durumdan bahsedilebilir. Duyguları işe koşarak insan aklına seslenen müzik diğer sanat dallarında olduğu gibi vermek istediği iletisini duyular aracılığı ile aktarmaktadır (Şendurur ve Akgül Barış, 2002). Yani müzik özü itibariyle eğitsel bir nitelik taşır. Nitekim tarihsel pencereden bakacak olursak Platon da müziğin eğitsel bir yönü olduğunu savunmuştur. Ona göre müzik bir eğlence aracı olarak görülmekten ziyade asıl işlevinin eğitim materyali olmasıdır. Nitekim müzik sahip olduğu ritim ve makam aracılığı ile insanı duyuşsal olarak çevreye sarar ve ona soylu davranışlar kazandırmaktadır (Akan, 2012).

2.3.1. Şarkıların Eğitimde Kullanımı

Şarkıların eğitsel işlevini Uçan (1997) dört madde olarak sıralamıştır. Uçan'a (1997) göre; şarkılar eğitimde; eğitim boyutu olma, eğitim aracı olma, eğitim yöntemi olma ve eğitim alanı olma olmak üzere 4 boyutta kullanılmaktadır. İlk boyut olarak eğitim boyutu olma durumu müziğin genel olarak eğitsel amaçlara hizmet etmesi şeklinde açıklandığı görülmektedir. Eğitim materyali olma boyutu ise bu çalışma kapsamında da işe koşulduğu gibi eğitim öğretim sürecinde müziğin gücünden, etkisinden katkısından faydalanmaktır. Bu anlamda dersler, konular, kazanımlar işlenirken müzikle bağlantı kurmak, belirli sonuçlara erişmek için müziği kullanma durumu olarak açıklanabilir. Eğitim yöntemi olma boyut ise müziğin eğitim yöntemi olma işlevi temel olarak, eğitim-öğretimde bir dersi, konuyu, temayı öğretmek ya da işlemek için bilinçli olarak seçilen ve takip edilen müziksel bir yol olmasıdır. Son boyut olarak ise eğitim alanı olma boyutudur. Burada esas olarak, müziğin kendine ait konu ve çalışma çevresi olan disiplin olmasıdır. Brown ve Brown'a göre (1997'den akt. Talşık, 2013) "müzik her yerdedir ve aynı zamanda insanların günlük yaşamlarının bir parçasıdır". Şarkıların sosyal bilgiler dersinde de diğer derslerde de uygun ilişkilendirmeler yapılarak bir eğitim materyali olarak kullanılabileceğini ifade etmişlerdir (Gedikli, 2007).

Eğitimciler daha iyi nasıl öğretebiliriz sorusuna yanıt ararlarken, müzik gibi sevilen bir öğenin öğretimde kullanılması bu soruya verilen yanıtlardan biri olmuştur. (Topcu ve Bulut, 2016). Müzik öğretim materyallerinden biri olarak nitelendirilmesinin en temel sebebi öğrencilerin akademik başarılarını artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmasıdır (McCharthy, 2007). Nitekim bu nedenle eğitimde müziğin işe koşulması amacıyla bazı

adımların uluslararası alanda atıldığı görülmektedir. Örneğin ABD’de Müzik Eğitimcileri Konferansı’nda müziğin eğitimde daha yaygın ve etkili kullanılmasıyla ilgili karar alınmıştır. Benzer şekilde Fransa’da ortaöğretim sınıflarında şarkılar eğitsel materyal niteliğinde değerlendirilmiş ve birçok bilimsel incelemelere konu olduğu görülmektedir (Ataseven, 1988). Eady ve Wilson’a göre (2007) müzik yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak görülmeli ve bu nedenle öğrencilerin okul deneyimlerinde de müziğin gerektiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte müzik dersinin diğer disiplinlerle bütünleştirilerek müziği merkeze alan müfredatlar oluşturulması gerektiğini savundukları görülmektedir.

Murphy (2010) eğitim materyali olarak şarkı kullanımını iki boyutta açıklamıştır. İlk boyut olarak şarkıların akılda kalıcı olması ya da anlama için daha uygun bir ortam sağlaması vurgulanırken ikincisi boyuta ise şarkıların çocuklar ve gençler için motive edici olma durumunu belirtmiştir. Eğitim sürecinde dikkat edilen faktörler olarak sıralanabilecek iki önemli olgu kalıcılık ve motivasyon olduğu düşünüldüğünde şarkıların bu anlamdaki rolü yadsınamaz bir gerçektir. Eğitim aracı ve yöntemine doğru şekilde yerleştirilmesi halinde şarkılar ile çocukların sosyal gelişim, öz bakım, bilişsel, motor ve dil özelliklerinin gelişimini desteklenebilir (Artan, 2001; Temiz, 2011). Benzer düşünce ile Yazıcı (2017) doğru tempoda kaydedilmiş bir şarkının insan beyninin sağ ve sol kısmını harekete geçireceğini söylemiştir. Bu durumun sonucu olarak da bir şarkının beynin sağ tarafını harekete geçirirken, çocuğun sesli söylediği şarkının sözcükleri ise sol tarafı harekete geçirir. Bunun sonucu olarak da çocuğun öğrenme potansiyelini beş kata kadar artırdığı vurgusu yapılmıştır. Sonuç olarak müzik ile gelişim arasında doğrudan bir bağ vardır ve deneyler göstermektedir ki; müziğin doğru ve etkin kullanımının çocuğun gelişim sürecinde birçok alanda özellikle zekâ gelişiminde ciddi katkıları olduğu aşikârdır (Uluğbay, 2013).

2.3.2. İlkokulda Şarkı Kullanımı

Müziğin evrenselliği düşünüldüğünde şarkıların çocuklar üzerindeki olumlu etkisinin oldukça güçlü olduğu söylenebilir. Bu anlamda ilkokul çağındaki bir çocuğun öğretmeni ile ebeveynleri ile ya da akranları ile birlikte şarkı söyleme eylemi onlar için oldukça etkili ve eğlenceli bir aktivite olduğu düşünülmektedir (Köse, 2012). İlkokul eğitiminde de öğretilecek konu ya da kavrama ilişkin bilgi aktarımı sırasında sözlerin şarkılar yoluyla ezgisel olarak sunulması oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda yapılan araştırmaların sonuçlarına bakıldığında ilkokul çağında çocuklar üzerinde

şarkıların işe koşularak yapılan öğretimin çocuklara dinleme becerisi kazandırdığı, dikkat sürelerinin uzamasına katkı sunduğu ve öğrenmenin ise daha kolay ve eğlenceli hale geldiği görülmektedir (Yılmaz, 2006). İlkokul çağındaki çocukların eğitiminde şarkı kullanımının, aynı zamanda çocukların dil gelişimi üzerinde de oldukça önemli bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir. Nitekim birçok çocuk şarkısı, anlamdan önce ses tekniğine ve basit tekerlemelere dayandığı için çocukların dil gelişimi üzerinde oldukça etkili olduğu çıkarımı yapılabilir (Akkaş, 1991). Köse'ye (2012) göre şarkı söylemek öğrencilerin yetkinliklerini ve dil gelişim düzeylerindeki farklılıklara rağmen tüm öğrenciler için nitelikli bir dil deneyimi sunar. Nitekim şarkıların çocukların dil gelişimleri üzerindeki etkisi aşağıdaki maddelerle özetlenebilir;

- “Çocuk şarkı söylerken şarkının sözlerini öğrenir, sözcük dağarcığı genişler.
- Sözler doğru söylemeye özendirildiğinde, çocuk sözcükleri doğru söylemeyi öğrenmiş olur.
- Dil çevikliği kazandırır, akıcı bir konuşma becerisi olarak sıralanabilir” (Sun ve Seyrek, 1998).

Çekingen, konuşmayan akranlarına nazaran daha isteksiz bir çocuğun bile, şarkılar işe koşulduğunda öz yeterliğini geliştirebileceği belirtilmektedir. Bu anlamda ilkokulda şarkı kullanımı bilinçli bir şekilde uygulandığında, çocukların söylemede zorlandığı kelimeleri daha rahat söylemeye başlayacağını gözlenebileceği belirtilmektedir (Köse, 2012).

2.3.3. Şarkıların Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı

Sosyal bilgiler dersinde öğretmen, öğretim süreci boyunca birçok disiplinden yararlanmaktadır. İlgili disiplinlerden birisi ise edebiyattır. Nitekim edebi ürünler sosyal bilgiler dersi kapsamında verilen değer öğretiminde oldukça önemli bir kaynak olarak görülmektedir (Gökdemir, 2019). Bu anlamda kullanılacak edebi ürünlerden birisi de şarkılardır. Sosyal bilgiler dersi kapsamı itibari ile düşünüldüğünde hayatın içindeliği ve hayatiliği ile geçmişten günümüze kadar var olan, toplumun insani yapısını şekillendiren unsurları ve değerleri barındırdığı görülmektedir. Bu anlamda şarkıların da ana malzemesini oluşturan bu olgular ve değerler olduğu düşünüldüğünde şarkılar için gerek bir kaynak rolünde gerek ise bu olgu ve değerlerin korunması aynı zamanda gelecek nesillere aktarılması noktasında bir aktarım aracı görevi üstlenmiştir.

Sosyal bilgiler dersi süresince şarkılar kullanılarak öğrencilere eleştirel bir bakış açısı, değerleri fark ettirme ve ezberden uzak, toplumsal hayatla ilişkili bir sosyal bilgiler dersi oluşturulabilir. Hem bu sayede MEB (2018) ilkokul programlarında özellikle vurgulanan derslerin çeşitlendirilmesi ve kök değerlerin yaşamla ilişkili bir şekilde öğrenciye kazandırılması noktaları da daha anlamlı bir şekilde gerçekleşmiş olacaktır. Nitekim şarkılar, kültürle ilişkili ve hayata dönük, hayatın içinden varlığını devam ettiren bir edebi ürün türüdür. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi de kültür aktarımı ve kültürün korunmasında şarkıları bir araç olarak görmektedir.

Genel olarak bakılacak olursa şarkıların bir anlamda yaşanmış insan hikâyeleri barındırıldığı düşünüldüğünde, insanların geçmişinin ve bugünün birer aynası vazifesi gördüğü söylenebilir. Her şarkı içerisinde bir hikâye barındırır. Çünkü insan penceresinden bakıldığında yaşanan yaşamak istenen olgu ve olaylar, kabul görülen değerler, inançlar şarkılar ile biçim bulmuştur. Âşık Veysel'in şiirinde belirttiği gibi “bayram olur türkü yakılır, üzülmünce türkü yakılır, yardım istenirken türkü yakılır, sevginin, saygının öneminde türkü yakılır”.

Şarkılar yalın, temiz, toplumun ortak unsurlarını, duygularını, fikirlerini barındıran çeşitli ezgilerle söylenen bir müzik sanatıdır. Toplumların ulusal benliklerini sevinç, üzüntü, hasret, acı, sevgi, barışa değer verme gibi çeşitli unsurlarını içerisinde barındırmaktadır (Kınık, 2011). Türkiye’de şarkı, şarkıcı, sevgi ve barış denildiğinde akla gelen isimlerden biri hiç şüphesiz Barış Manço’dur.

2.4. BARIŞ MANÇO

Barış Manço şarkıcı kimliği ön planda olmak üzere birçok başarılı işe imza atmış önemli bir kişiliktir. Bu çalışmanın ana konusunu olan Barış Manço şarkılarının daha doğru anlaşılabilmesinde Barış Manço’nun tanınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bundan dolayı bu bölümde Barış Manço tanıtılmaya çalışılmıştır.

2.4.1. Barış Manço Kimdir?

Barış Manço, 1 Ocak 1943 yılında İstanbul’da dünyaya gelmiştir. II. Dünya Savaşı’nın etkilerinden dolayı ailesi ona Barış ismini vermiştir. Barış Manço, İsmail Hakkı Bey ve Türk Sanat Müziği sanatçısı olan Rikkat Uyanık’ın ikinci çocuklarıdır. Annesi Rikkat Hanımın yeteneklerini taşıyan Manço, daha iki yaşındayken şarkı söylemeye başlamıştır.

1950’li yıllarda Galatasaray Lisesi ortaokul son sınıf öğrencisiyken arkadaşlarıyla birlikte ilk grubunu oluşturarak müzik hayatına başlamış ancak 1970’li yıllarda ünlenmiştir (Yangın, 2002). Barış Manço, İstanbul’da doğup büyümüş ve uzun yıllar Avrupa’da yaşamıştır. Buna rağmen Anadolu kültürünü iyice özümsemiş ve bunu hayatı boyunca eserlerinde yansıtmıştır (Yatağanbaba, 2008). Manço, ilkokulu Kadıköy Gazi Mustafa Kemal ilkokulunda, ortaokulu ve liseyi Galatasaray Lisesi’nde okumuştur. Fakat Galatasaray Lisesi onuncu sınıf öğrencisiyken babasını kaybetmiş ve okulundan ayrılmak durumunda kalarak Şişli Terakki Lisesi’nde eğitim öğretim hayatına devam etmiştir. Belçika’da ise Güzel Sanatlar Akademisinde sekiz yıl süren mimarlık eğitimi almıştır (Canbazoglu, 2009; Düzgün, 2010; Özkarabekir, 2011). Bu süreç içerisinde bekçilik, seyyar satıcılık, garsonluk gibi çeşitli işlerde çalışmış; öğrenim sürecini büyük bir başarı göstererek birincilikle taçlandırmıştır.

Barış Manço’nun ortaokuldayken çok başarılı bir öğrenci olmadığını hatta coğrafya ve müzik derslerinde bütünlemeye kaldığını daha sonra Eşi Lale Manço açıklıyor. Ancak daha sonraki yıllarda müzik dünyasında, adından çokça bahsettirerek ve seyahat tutkusunun ardına düşerek adım adım dünya coğrafyasını gezerek, görerek, tanıyarak ve bunları farklı kitlelere ulaştırarak adeta bir “Evliya Çelebi” olmuştur. 1970 senesinde Türkiye’ye dönerek “Dağlar Dağlar” şarkısını çıkartmış; müzik piyasasında çok ses getiren bu şarkısıyla kariyer basamağını sağlamlaştırmıştır. 1972 yılında Kurtalan Ekspres grubunun kurulmasına öncülük etmiş akabinde askere çağırılmıştır. Aniden gelişen askere çağırılma durumu, diploması olmasına rağmen üniversite mezunu olarak kabul edilmemesi ve askerde çok sevdiği saçlarını kestirmek durumunda kalması gibi sebeplerle zorlu bir askerlik süreci geçirmiştir. Polatlı ve Amasya’da Kara Kuvvetlerine bağlı olarak topçu asteğmen olarak görev yapmış olup askeriyede birçok konser vererek bu zorlu süreci üretken hale getirmeyi başarmıştır.

1978 yılında Lale Çağlar ile uzun yıllar sürecek bir beraberliğe imza atmıştır. Bu beraberlikten dünyaya gelen iki erkek çocukları olmuştur. Barış Manço çocuklarının isimlerini seçmede o kadar incelikli davranır ki bu konuda gazeteye bile ilan verir. Öneriler doğrultusunda ve Türkiye’nin jeopolitik konumunu sembolize edecek şekilde, çocuklarına Doğukan ve Batikan isimlerini vermeyi tercih eder.

Barış Manço 1 Şubat 1999 yılında solunum yetersizliği sebebiyle rahatsızlanarak hastaneye kaldırılır ve orada yaşamı son bulur (Yangın, 2002). Manço, giyim tarzı, saç, takıları, üslubu, konuşması, eserleri, gerçekleştirdiği programları ve seyahat merakının

olması gibi birçok konuda 20. yüzyılın son çeyreğinde adından sıkça söz ettiren bir efsane olarak hafızalara kazınmıştır (Yılmaz, 2014).

2.4.2. Barış Manço'nun Sanatçı Kimliği

Müziğe çocuk yaşlarda başlayan Manço, farklı müzik gruplarının kurulmasına öncülük etmiş ve 200'den fazla eseri bestelemiştir. Birçok eseri de farklı dillerde yorumlanan Manço, hayatı boyunca 300'e yakın ödül almıştır (Emre, 2012; Keskin, 2019). Çobanoğlu'na (2000) göre Manço, Türkiye'nin 20. yüzyılda yetiştirdiği en önemli kültür, sanat, düşünce ve estetik insanlarından biridir. Müziği kullanarak Türk kültürünü dünyaya taşıyan ve yaşadığı yüzyılın müziğini en iyi şekilde yapmayı amaçlayan Manço, kendisine yakıştırılan çağdaş halk ozanı ve çağdaş Dede Korkut gibi yakıştırmalara da karşı çıkmıştır. Ayrıca, yaptığı müziğin temelini Türklük olduğunu ifade etmiş ve bu durumun basit bir milliyetçilikle anlaşılamayacağını her defasında vurgulamıştır (Şahin, 2005). Çobanoğlu (2000) Barış Manço'nun, hayatı, eserleri ve kendine özgü duruşu ile bir kültürel fenomen olduğunu vurgulamıştır. Nitekim bu özelliklerinden dolayı 1991 yılında devlet sanatçısı unvanı almıştır (Özkarabekir, 2011).

Barış Manço'nun hayatı ve eserleriyle de anlaşılacağı üzere müzisyen kimliğinin yanında eğitici ve öğretici yönü de baskındır (Erdoğan, 2015). Barış Manço, kültürel değerlerin yanı sıra evrensel değerlere de sıklıkla vurgu yapmış; söz konusu olan anlayışını, eserlerine ve hayatına yansıtan bir devlet sanatçısı olarak görülmüştür. Manço'nun bu değerleri sıklıkla ele almış olması eserlerin, eğitim-öğretim sürecinde işlevsel olarak kullanılmasını sağlamıştır (Üztemur, Seviş ve İnel, 2021). Barış Manço, sadece eserleriyle değil fikirlerini görünüşüne de yansıtarak toplumu etkilemiştir. Topluma iletmek istediği mesajları, folklorik tarzdaki kıyafetleriyle el kol hareketleriyle destekleyerek Anadolu kokan bir kimliğe bürünmüştür (Yangın, 2002).

Anlaticılık geleneğinin yapı taşlarını oluşturan, ozanların, meddahların, âşıkların anlatım üslubunu benimseyen Barış Manço, bu geleneği sürdürerek aynı zamanda şarkı sözlerine yansıtarak geleceğe taşımak üzere aracılık etmiş; bu önemli unsurları tanıtarak geleceğe miras olarak bırakmıştır. Manço'nun, el-kol hareketleri ve şarkı sözlerine aktardığı hikâyeye etme yöntemi, meddah tavrını hatırlatmakta ve sergilemektedir. Manço bu tavrıyla etrafındaki herkesi etkileyerek derin izler bırakmış; yediden yetmişe tüm insanlara seslenmiştir (Koçak, 2021). Barış Manço, hayatı boyunca yapmış olduğu müzik ve televizyon programlarında eğitici özelliğini her defasında öne çıkarmıştır. Eserleri

incelendiğinde, Türk kültürü üzerinden halk hikâyeciliğini etkili şekilde sürdürdüğü görülmektedir. Müziği bir araç olarak kullandığını çoğu zaman kendisi de ifade etmiştir (Çobanoğlu, 2000; Erdoğan, 2015; Tunca, 2005).

31 Ocak 1994'te TGRT kanalında yayınlanan "Ekonomi Vitriini" adlı programa verdiği röportajda misyonunu şöyle açıklamıştır: "Kimse dünyaya sebepsiz gelmiyor. Benim dünyaya geliş nedenim de birtakım şeyleri görüp iyice algılayıp kafamda bunları yerleştirip zamanı geldiğinde de aktarmaktır. Bu zaman zaman konserle şarkıyla müzikle etkinliklerle gün gelmiş televizyon programlarıyla olmuş gün gelmiş ben dünyayı gezmişim orayı halkıma anlatırken halkımı onlara anlatmışım. Çünkü 140 küsur ülkede, 20-21 tanesinde konser vermekle kalmadım; televizyonlara konuk oldum. Aynen böyle on beş dakika, yirmi dakika, yarım saat, bir saat programlara konuk oldum. Ülkemi, insanımı, kültürümü Türkiye'yi anlattım orda insanlara. Bunların arasında Afrika, İngiltere, Kutup, Fransa, Japonya televizyonları var. Dolayısıyla bir bilgi, görgü, tecrübe aktarımı gibi bir misyon ile gelmişim bu topluma."

Toplum ile iletişimi güçlü bir sanatçı olan Manço, çocuğundan yaşlısına kadınından erkeğine toplumun hemen her ferdine hitap edebilmiş ve iyi ilişkiler kurmuştur (Adıgüzel, 2009). Tunca'ya (2005) göre Manço, hayatı boyunca akademik anlamda hiç müzik eğitimi alamamış, tamamen hisleriyle hareket ederek eserlerini yorumlamış ve elde ettiği başarılar karşısında da mütevazılığını hiç kaybetmemiş bir sanatçıdır. 1970 yılında Antalya'da verdiği bir konser sonrası yabancı uyruklu müzisyen çalıştırdığı gerekçesiyle tutuklanmış bir gece nezarete kalarak sabahına mahkemeye çıkarılmıştır. Grup arkadaşlarının öğrenci olduğunu devamlı bir yerde çalışmadıklarını söyleyerek savunmasını yapmış daha sonra serbest bırakılmıştır. Bu olay sonrası Manço Belçika'ya dönmüştür. 1979 yılında Belçika'da verdiği bir konser sonrası yurda dönerken kaza geçirmiştir. Bu kazada yaralanan Manço yaklaşık iki ay sahnelerden uzak kalmıştır (Canbazoğlu, 2009; Yılmaz, 2014). Manço, profesyonel müzik hayatı boyunca ürettikleri ve özgün eserleriyle gerek ülke çapında gerekse dünyada isminden övgü ile söz edilen sanatçılar arasında olmuştur (Erdoğan, 2018).

Manço yapmış olduğu müziğin ismini "Ağır Türk Müziği" olarak nitelemiştir. Bu anlamda onun yapmış olduğu müziğe yakıştırılan, Anadolu Rock tanımlamalarının Manço tarafından uygun bulunmadığı söylenebilir (Tunca, 2005; Turanalp, 2019). Türkiye'de Anadolu Rock türünün kurucuları arasında sayılan Manço, Türk kültürünün özünü farklı bir boyutta yansıtmıştır (Üztemura, Seviçen ve İnel, 2021).

Dünyaya şarkıcı olmak için değil de insanlığa faydalı olmak ve kaybedilen değerler üzerinde bir şeyler yapabilmeyi amaçlayan Manço bu anlamda önemli ve özgün bir mesleki hayat yaşamıştır (Erdoğan, 2019). Manço 70’li yıllardan sonra eserlerine “Barış der ki...” kalıbıyla başlamış ve böylece ozanlık geleneğinin tekrar popüler müzik alanında yerini almasında önemli katkılar sağlamıştır (Erdoğan, 2019). Barış Manço, farklı yaşam tarzıyla batılı bir pop müzisyeni veya âşık geleneğinin etkili bir temsilcisi olan bir sanatçı olarak da kabul görmüştür. Bu farklı karakterlerle de anılmış olması onun, beslendiği kaynakları iyice sentezleyerek etkili bir kullanma metodu seçmiş olmasından kaynaklanmıştır. Barış Manço’nun etkili üslubunu Cemal Süreya şu sözleriyle açıklamıştır: “Dünyada olanı biteni izleyen bir sanatçı. Kopyacı değil. Rahatça yaratıcı diyebileceğimiz bir uyarılma gücü var. En uzak ülkedeki hafif müzik ya da pop girişimini yüzyıllar öncesinin Anadolu duyarlılığıyla iç içe geçirip bugün için hazırlamasını biliyor (Süreya, 2010).

2.4.3. Barış Manço Şarkıları ve Çalışmaları

Barış Manço henüz lise yıllarındayken arkadaşlarıyla birlikte Harmoniler grubunu kurmuş ve ilk 45’lik plağını çıkarmıştır. Üniversite yıllarında Belçikalı bir müzik grubuna dâhil olmuştur. Türkiye’ye döndükten sonra ise Kaygısızlar, Mançomongol, Barış Manço ve Kurtulan Ekspres gibi gruplar kurmuştur (Özkarabekir, 2011). Sanatçı’nın yapmış olduğu ilk bestelerden bazıları şunlardır: Kol düğmeleri, Gülpembe, Dağlar Dağlar. Akabinde Derule ve Kızılıklar Oldu mu? Türkülerini pop-folk tarzında; Ağlama Değmez Hayat ve Kirpiklerin Ok Ok Eyle türküsünü Twist, Rock’ın Roll tarzında okumuştur (Yangın, 2002).

Hayatı boyunca sanatçı kimliğinden farklı olarak birçok sanat alanında birçok faaliyet göstermiş ve besteci, şarkı yazarı, TV program yapımcısı, TV sunucusu, yorumcu ve aranjör gibi unvanlar edinmiştir (Düzgün, 2010). 1988 yılında 7’den 77’ye adlı program ile TRT ekranlarında sevenleriyle buluşan Manço, yoğun ilgi ve teveccühle karşılaşmış ve bu program yaklaşık 10 yıl ve 378 kez yapılmıştır (Özkarabekir, 2011). Programın “Adam Olacak Çocuk” köşesinde dört binin üzerinde çocuğu konuk etmiştir. Onlara karşı içten davranışlarıyla onları ciddiye alarak çocukların sevgisini kazanmıştır. Bu doğrultuda çocuklardan oluşan büyük bir hayran kitlesine sahip olmuştur. Programın “İkinci Kahvaltı” köşesinde ise büyüklere saygıyı, sevgiyi göstererek büyük bir ilgiyle onların tecrübelerine kulak vermiş, bir nebze de olsa yalnızlıklarını gidermeye çalışmıştır. Bu durumda

çocukların sevgisini kazanmasının yanı sıra büyüklerin de sevgisini kazanmasına olanak tanımıştır. Bu program kapsamında birçok ülke ve kıta gezen Manço bu program sayesinde birçok ödül de kazanmıştır. Programın da etkisiyle dünyaya açılan Manço'nun eserleri Arapça, Yunanca, İngilizce ve Bulgarca gibi birçok dile çevrilmiştir. Sanatçının ilk ve tek sinema filmi ise “Baba Bizi Eversene” adlı filmidir (Erdoğan, 2015; Yangın, 2002; Yatağanbaba, 2008).

Sanatçı'nın diğer bazı eser ve çalışmaları şu şekilde sıralanabilir (Düzgün, 2010; Yangın, 2002):

- 14 Numara adlı filmin müziği,
- Çiçek Abbas filminin müziği,
- “Sami Sibemol” takma isimle yazdığı yazılar,
- “Oku Bakiim” başlıklı köşe yazıları.

Manço, 1970 yılında çıkardığı “Dağlar Dağlar” adlı eserinin içeriği ve kullandığı argümanlar ile Türk müziğine geleceği ile ilgili önemli bir adım atmıştır. Bu eser, Türk müziğinin makamsal karakterini yansıtması, doğu-batı çalgı çeşitliliği gibi özellikler açısından önemlidir. Manço'nun bu yıllarda çıkardığı diğer önemli eserlerden bazıları da “İşte Hendek İşte Deve”, “Binboğa'nın Kızı”, “Küheylan”, “Genç Osman”, “Estergon Kalesi”, “Kayaların Oğlu” ve “Kâtip Arzu Halım” adlı eserleridir. (Erdoğan, 2019). Manço bu yıllarda çıkardığı eserlerinde, Türk töresini, Anadolu insan özelliğini ve Türk tarihini konu edinerek milli şuur bilincine de katkı sağlamıştır (Erdoğan, 2018). 1992 yılında kendisine halkbilimi doktoru unvanı verilen Manço ve eserleri akademik anlamda birçok araştırmaya konu olmuştur (Çelik, 2018).

Manço hayatı boyunca birçok ödül kazanmıştır. Bunun yanı sıra da farkı unvanlara layık görülmüştür. Bunlardan bazıları aşağıda listelenmiştir (Düzgün, 2010; Erdoğan, 2015; Filiz, 2019; Yangın, 2002):

- Belçika tarafından “Türk Kültür Elçisi” (1987),
- “T.C. Devlet Sanatçısı” (1991),
- Soka Üniversitesi tarafından “Uluslararası Kültür ve Barış Ödülü” (1991),
- Hacettepe Üniversitesi tarafından “Sanatta Onursal Doktora” (1991),
- Kocaeli Üniversitesi tarafından “Barış Diploması” (1994),

- Pamukkale Üniversitesi tarafından “Çocuk Eğitimi Alanında Onursal Doktora” (1995),
- Türkmenistan Devleti tarafından “Fahri Profesörlük” unvanı (1995).

Barış Manço'nun müzik ile ilgili eserleri 45'lik ve albümlerle sunulmuştur. Bu 45'likler ve albümler Tablo 2. 2 ve Tablo 2. 3'te verilmiştir.

Tablo 2.2. Barış Manço'nun 45'likleri

Yıl	45'lik	Eser Adı	
1962	Twist In Usa	Twist In USA	The Jet
1962	Do The Twist	Do The Twist	Let's Twist Again
1963	Dream Girl	Çıt Çıt Twist	Dream Girl
1964	Baby Sitter	Baby Sitter Quelle Peste	Jenny Jenny Un Autre Amour Que Toi
1964	Quelle Peste	Baby Sitter	Quelle Peste
1964	Jenny Jenny	Jenny Jenny	Un Autre Amour Que Toi
1966	Il Arrivera	Il Arrivera	Une Fille
1966	Bien Fait Pour Toi	Bien Fait Pour Toi	Aman Avcı Vurma Beni
1967	Big Boss Man	Kol Düğmeleri (v1) Bizim Gibi Big Boss Man	Seher Vakti (v1) Good Golly Miss Molly
1967	Kol Düğmeleri	Kol Düğmeleri (v2) Big Boss Man	Seher Vakti (v2) Good Golly Miss Molly
1968	Kızılıklar Oldu Mu?	Kızılıklar Oldu Mu?	I'll Go Crazy
1968	Bebek	Bebek (v1)	Keep Lookin'
1968	Karanlıkların İçinde	Karanlıkların İçinde	Trip
1968	Boğaziçi	Boğaziçi	Flower Of Love
1969	Unutamıyorum	Unutamıyorum	Runaway
1969	Ağlama Değmez Hayat	Ağlama Değmez Hayat	Kirpiklerin Ok Eyle
1969	Kağızman	Kağızman	Anadolu
1970	Derule	Derule	Küçük Bir Gece Müziği
1970	Dağlar Dağlar	Dağlar Dağlar (v1)	Dağlar Dağlar (v2)
1971	İşte Hendek İşte Deve	İşte Hendek İşte Deve (v1)	Kâtip Arzuhalim
1971	Binboğa'nın Kızı	Binboğa'nın Kızı	Ay Osman

Tablo 2.2'nin devamı

Yıl	45'lik	Eser Adı	
1972	Fil ile Kurbağa	Fil ile Kurbağa	Je Te Retrouverais
1972	Ölüm Allah'ın Emri	Ölüm Allah'ın Emri	Gamzedeyim
1973	Lambaya Püf De	Lambaya Püf De	Kalk Gidelim Küheylan
1973	Gönül Dağı	Gönül Dağı	Hey Koca Topçu
1974	Nazar Eyle	Nazar Eyle	Gülme Ha Gülme
1974	Bir Bahar Akşamı	Bir Bahar Akşamı	Estergon Kalesi
1975	Ben Bilirim	Ben Bilirim	2023
1976	Vur Ha Vur	Vur Ha Vur (v2)	Çayeli'nden Öteye - Rezil Dede
1977	Nick The Chopper	Nick The Chopper	Lonely Man
1981	Eğri Büğrü	Eğri Büğrü	Hal Hal

Barış Manço'nun 31 adet 45'lik yayınlandığı ve bu 45'liklerin ilkinin 1962 yılında "Twist in Usa" adını verdiği anlaşılmaktadır. Barış Manço'nun albümlerine Tablo 2.3'te yer verilmiştir.

Tablo 2.3. Barış Manço'nun albümleri

Yıl	Albüm	Eser Adı	
1975	2023	Acıh da Bağa Vir Kayaların Oğlu 2023 Yol Verin Ağalar Beyler Uzun İnce Bir Yoldayım Yine Yol Göründü Gurbete Gülme Ha Gülme	Gelinlik Kızların Dansı Kara Haber Vur Ha Vur (v1) Durma Ha Durma Tavuklara Kışt De Dere Boyu Kavaklar
1976	Baris Mancho	Little Darlin' Lonely Man Old Paulin' Lucky Road Emerald Garden Nick The Chopper	Tell Me Old Man Blue Morning Angel Lady Of The Seventh Sky Ride On Miranda Dragon Fly
1979	Yeni Bir Gün	Sarı Çizmeli Mehmet Ağa Gesi Bağları Çoban Yıldızı Bir Selam Sana Ne Ola Yar Ola Aynalı Kemer 2024	İkinci Yolculuk Ham Meyvayı Kopardılar Dalından Yeni Bir Gün Anlıyorsun Değil mi? Ne Köy Olur Benden Ne De Kasaba Elveda Ölüm Bir Kelebeğin Yaşam Öyküsü

Tablo 2.3'ün devamı

Yıl	Albüm	Eser Adı	
1980	20. Sanat Yılı Disco Manço	Eğri Büğrü	Nick The Chopper (Disko)
		Hüseyini Selam	Ne Ola Yar Ola
		Dağlar Dağlar (Disko)	Burası Muş'tur
		Nazar Eyle (Disko v1)	Taksim
		Gamzedeyim (Disko)	Yeni Bir Gün
		Ben Bilirim (Disko)	Anlıyorsun Değil Mi?
		Nazar Eyle (Disko v2)	Ne Köy Olur Benden Ne De Kasaba
		İşte Hendek İşte Deve (Disko)	Elveda Ölüm
		Dere Boyu Kavaklar (Disko)	Kervan Taksim
Kâtip Arzuhalim (Disko)			
1981	Sözüm Meclisten Dışarı	Âdem Oğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek	Alla Beni Pulla Beni
		Ali Yazar Veli Bozar	Şehrazat
		Arkadaşım Eşşek	Dönence
		2025	Cacık - Sözüm Meclisten Dışarı
		Bahçede Hanımeli	Hal Hal
		Gülpembe	Ce Sera Le Temps (v2)
		Hamburger	
1983	Estağfurullah Ne Haddimize	Halil İbrahim Sofrası	Aman Yavaş Aheste
		Geçti Dost Kervanı	Kol Düğmeleri (v3)
		Kazma	Eski Bir Fincan
		Bal Sultan	S.E.Y.A.Y.R.K.K.K.
		Bebek (v2)	Çıt Çıt Çedene
1985	24 Ayar	Söyle Zalım Sultan	Gibi Gibi
		Bugün Bayram	Lahburger
		Mahkûm	Abbas Yolcu
		Dört Kapı	Dut Ağacı
		La Casa Della Mamma Tulipano	You And I
		Old Paulin'	
1986	Değmesin Yağlı Boya	S.O.S Aman Hocam	Unutamadım
		Süper Babaanne	İşte Hendek İşte Deve (v3)
		Nerede	Osman
		Düriye	Al Beni DYB
		Olmaya Devlet Cihanda	
1988	Ful Aksesuar '88 Manço Sahibinden İhtiyaçtan	Nane Limon Kabuğu	Anahtar
		Ahmet Beyin Ceketi	Kalpler Beraber
		Affet Beni	Zehra
		Gönül Ferman Dinlemiyor	Sakız Hanım - Mahur Bey
		Ömrümün Sonbaharında	Sahilde

Tablo 2.3'ün devamı

Yıl	Albüm	Eser Adı	
1989	Darısı Başınıza	Kara Sevda	Kezban
		Domates Biber Patlıcan	Can Bedenden Çıkmayınca
		7'den 77'ye	Güle Güle Oğlum
		Delikanlı Gibi	Hatırlasana
		Günaydın Çocuklar	Hayır
1992	Mega Manço	Süleyman	Allah'ım Güç Ver Bana
		Hemşerim Memleket Nire	Dıral Dede'nin Düdüğü
		Ayı	Ayrılık
		Gel	Tuti-i Mucize Gûyem
		Yine Bir Gül Nihal	Rüya
1995	Müsaadenizle Çocuklar	Müsaadenizle Çocuklar	Benden Öte Benden Ziyade
		Bal Böceği	Gül Bebeğim
		Yolla Yârim Tez Yolla	Beyhude Geçti Yıllar
		Al Beni MÇ	Yol
		Sarıl Bana	En Büyük Mehmet Bizim Mehmet
1996	Live in Japan	Dönence (Konser)	Yine Yol Göründü Gurbete (Konser)
		Domates Biber Patlıcan (Konser)	Nane Limon Kabuğu (Konser)
		Unutamadım (Konser)	Gülpembe (Konser)
		Hemşerim Memleket Nire (Konser)	Toki No Tabibito
		Dağlar Dağlar (Konser)	Kara Sevda (Konser)
1999	Mançoloji	Dağlar Dağlar	Dönence
		Gülpembe	Anlıyorsun Değil Mi ?
		İşte Hendek İşte Deve	Gül Bebeğim
		Sarı Çizmeli Mehmet Ağa	Halil İbrahim Sofrası
		Kara Sevda	Yolla Yârim Tez Yolla
		Hal Hal	Nick The Chopper
		Kol Düğmeleri	Alla Beni Pulla Beni
		Unutamadım	Domates Biber Patlıcan
		Aynalı Kemer	Ben Bilirim
		Beyhude Geçti Yıllar	Sakız Hanım - Mahur Bey
		Nazar Eyle	Gibi Gibi
Can Bedenden Çıkmayınca	40. Yıl		

Barış Manço'nun ilk albümü 1975 yılında "2023" adıyla yayınlanmış ve bu albüm ile birlikte 14 albümü piyasaya sürülmüştür.

2.5. KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında alan yazındaki edebi ürünler, şarkılarla eğitim ve Barış Manço ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.5.1. Edebi Ürünler ile İlgili Araştırmalar

Gowan ve Guzzetti (1991), Edebiyat Temelli Sosyal Bilgiler Öğretimi adlı çalışmada, sosyal bilgiler dersi öğretiminde kitapların kullanım yollarından ve kitapların bu dersin öğretiminde kullanılma gerekçelerinden bahsetmişlerdir. “Sosyal Bilgiler ve Edebiyat” ilişkisinin yeni “Sosyal Bilgiler” kavramıyla uyum içinde olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada sosyal bilgiler dersi içerisinde edebi ürünlerden faydalanabilmenin nasıl olması gerektiğinden de bahsedilmiştir. Araştırmacılara göre bu derste sadece ders kitaplarından yararlanmamak gerekir. Edebi ürünlerin olduğu diğer ticari kitaplardan da ders doğrultusunda yararlanılmalıdır. Edebi ürünlerle dersin işlenişi ile öğrencinin anlam gücü daha da artmakta ve bu ürünler dersin yaşamdan kopuk olmamasını sağlamaktadır. Yararlanılan bu ticari kitapların edebi ürünleri içermesi ile öğrencideki eleştirel düşünme becerilerini geliştirmekte ve önemli düşünceleri oluşturmalarını sağladıklarını belirtmişlerdir.

Eveslage (1993), Sosyal Bilgiler ve Okul Gazeteciliği: Vatandaşlık Eğitiminde Ortaklar adlı çalışmasında toplumun değerlerini, vatandaşlık kavramını, vatandaşlık hak ve sorumluluklarını, hükümetin okul dışı etkinlikler ile günlük yaşamdaki yaşantılar yoluyla somutlaştırılarak öğrencilerin öğreneceğinden bahsetmiştir. Okullarda öğrenci basınının oluşturulması ve bu basın vasıtasıyla kurulan işbirliği ile laboratuvarlarda edinilen yaşantıların çoğunun edinilebileceğini belirtmiştir. Okullarda yer alacak olan gazetelerin eğitim açısından öğrencinin yaşantısında olumlu sonuçlar meydana geleceğini, okullarda yer alan yayınların bir sıçrama tahtası olduğunu ve öğrencilerin bu sıçrama tahtasını toplum katılımına sunabileceğini belirtmiştir. Araştırmacı, okulda oluşturulan gazetelerle sosyal bilgiler derslerinin hayata geçirildiğini, burada yapılan faaliyetlerle ifade özgürlüğünün öğrencilerdeki değişikliği etkileyebileceğini ve bu sayede genç gazete olan öğrencilerin aktif bir vatandaş olmaya devam etmesinin muhtemel olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda yapılan bu araştırma ile araştırmacı, okulun toplumsal çevresini ve öğrenci basını gibi bir ders programını içeren bir uygulamalı modelin sosyal bilgiler çerçevesinde vatandaşlık eğitimini iyileştirebileceği sonucuna da varmıştır.

Savage ve Savage (1993), yapmış oldukları çalışmada ilkökul ve ortaokul öğretiminde sosyal çalışmalarda hedeflerin gerçekleşebilmesi için edebi ürün kullanımının faydalı olacağı üzerinde durmuşlardır. Sosyal çalışmalardaki dört alanın öğretmenler tarafından öğrencilere zenginleştirilmiş bir şekilde aktarılabilmesi için edebi ürünlerin kullanımının önemli bir araç olabileceğini ifade etmişlerdir. Belirlenen dört alan şunlardır: Kültürel çalışmalar, tarihi çalışmalar, coğrafik araştırmalar ve ekonomik kavramlar. Bu dört alanı çocuk edebiyatında kullanarak nasıl ele alabileceğini gösterebilmek için ise üç kitap seçilmiştir. Seçilen bu kitaplar çocuk edebiyatı ve sosyal çalışmaların birbirini nasıl desteklediğini göstermekte ayrıca kitaplar öğrencileri karakterlerin yaşamına götürmekte ve insanların deneyimlerinin boyutunu keşfetmelerine yardımcı olmaktadır.

Levstik (1995), çalışmasıyla tarihi olayların öğrencilere aktarılırken kullanılacak edebi ürünlerden söz etmiştir. Tarih ile ilgili olan olayların hikâyeleştirilme yöntemi ile anlatılabileceğini ve bu tarz öğretimin öğrencilerin ilgisini çektiğini belirtmiştir. Hikâye, tarihi roman ve diğer edebi ürünlerin de bunların aktarılmasında kullanılabilceğini, hikâye ve biyografi tarzı ürünlerin öğrencileri motivasyonunu sağlayacak bir edebi ürün olduğunu ifade etmiştir.

Dyro (1998), tarafından yapılmış bir çalışmada tarih öğretiminde, öğrencilere kurgusal olan ya da olmayan öğeleri öğretmek amacıyla ve öğrencilerin olayları daha iyi anlayabilmesi için edebiyatla öğretimi kullanmıştır. Amerikan tarihi ve kültürünü açıklayabilmek adına sınıfta örnek olarak Charles Johnson'un hikâyesini vermiştir. Bu eser toplumdaki dinamik ilişkiyi göstermek için önemli bir örnektir. Tarihi olayı şekillendiren toplumsal bağlamı tanımlayabilmek ve dünyanın hangi güçler tarafından şekillendiğini anlatabilmek amacıyla bu örneği sınıfta kullanmıştır. Bu hikâyeyi sınıfa vermeden önce öğrencilere kölelik ile ilgili bir araştırma yaptırmıştır.

Nelson ve Nelson (1999) Çocuk Edebiyatıyla Tarih Öğrenme isimli araştırmada çocuk edebiyatı işe koşularak tarih öğretiminde öğrenci motivasyonunu artırmayı amaçlamaktadırlar. Tarih öğretiminde edebiyat kullanmanın öneminin vurgulandığı çalışmada, çocuk edebiyatının birçok dersin öğretiminde işe koşulmanın tarih boyunca gerçekleştiği vurgulanmıştır. Nitekim bu anlamda 19. yüzyılda da okullardaki müfredatlar da vatandaşlık erdemini ve kahramanlıkları gösteren hikâyelerin yer aldığını ifade etmişlerdir. Kültür aktarımının gerçekleştirilmesinde sözlü ve yazılı edebi ürünlerin önem arz ettiğini ve bu ürünlerin bunun gerçekleşmesini sağlayan birincil kaynaklar olduğu çıkarımı yapılmıştır.

Cartledge ve Kiarie (2001), çalışmasında edebiyat vasıtası ile çocukların ve yetişkinlerin sosyal becerileri kazanabileceğini vurgulamıştır. Bu makalede kitapların insan hayatında ne kadar etili olduğu ve hayata dair yönlendirmesinin yanı sıra çocuklarda sosyal becerilerin gelişmesinde hayli büyük bir etkiye sahip olduğundan bahsedilmiştir.

Sills, Briegel ve Camp (2001), yapmış oldukları çalışmada sosyal sorunları keşfetmek için edebiyatı kullanmanın ihtiyaç olduğunu vurgulamışlardır. Çalışma da sosyal bilgiler derslerinde sosyal sorunları incelemek için bir strateji geliştirdiklerinden bahsetmektedirler. Bu strateji orta düzeydeki öğrencilerin problemlerini tanımlama, keşfetme ve çözümü ile ilgilidir. Her bir alıntı ya da anlık bir sosyal yanlı anlatılmaktadır. Bir sosyal konu ya da sorun üzerine odaklanırken edebi ürünleri kullanmışlardır.

Çencen (2010) “11. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Tarih Öğretmenlerinin “Edebi Ürün” Kullanımına İlişkin Görüşleri” konulu doktora tez çalışmasını, betimsel tarama modeli kullanarak oluşturmuştur. Veri toplama aracı, anket formunda hazırlanmış olup iki bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölüm de demografik özelliklere, ikinci bölüm ise dersin işleniş şekilleri ve edebi ürün kullanma tercihleri kapsamında çeşitli sorulara yer verilmiştir. Çalışma Ankara merkezli, 8 ilçedeki liselerde görev yapan 221 tarih öğretmenine uygulanmıştır. Öğretmenlere, edebi ürünlerden kendisine göre en önemlisinin hangisi olduğu sorulmuş % 46 oranında anı, en önemli görülürken destan, günlük, roman, fıkra, şiir, tiyatro eserleri ve türkü hiç söylenmemiştir. Araştırmacı, söylenmeyen edebi ürünlerin, öğrenci gelişimine uygun olarak düzenlenmemiş olmasından kaynaklanabileceğini belirtmiştir. Ayrıca araştırmacı alan taraması yaparken Avrupa ve Amerika’da yapılan çalışmaları incelediğinde, tarihle alakalı her konuda kullanılabilecek müziklerin yer aldığı platformlar oluşturmuş olduğunu belirmiş bu doğrultuda öğretim materyali olarak şarkı kullanımının önemini vurgulamıştır.

Unkovich (2011), bir çalışmasında hikâyeler sayesinde öğrencilerin günlük yaşamında olan değişiklikleri ele alırken, hikâyenin öğrenme üzerindeki gücünden bahsetmiştir. Çalışma sonucunda edebi ürünlerin öğrencilerin ruhlarına ve kalplerine dokunarak dünyalarında farklar yarattığına ve okuma arzularını uyandırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Almerico (2013), İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Çocuk Edebiyatının Yeri isimli araştırmasında sosyal bilgiler dersi ile bütünleştirilebilecek NCSS standartlarına

uygun, çocuklar için yazılmış olan çocuk edebiyatı eserleri incelenmiştir. Sosyal bilgiler dersinde kullanılan çocuk edebiyatı ürünleri ile öğrencilere bilgi, beceri ve yetkinlik kazandırılarak bilineceğini ve NCSS tarafından tanımlanmış olan strateji ile ders kitabı ve temalarla bağlantılı olan bu edebi kaynakların işe koşulabileceği vurgulanmıştır.

Ballock ve Lucas (2013), Haritalar ve Kürelerin Ötesinde: Beş Coğrafi Temayı Kullanarak Çocuk Edebiyatını Keşfetmek isimli araştırmada coğrafyaya ait beş tema üzerine odaklanıldığı görülmektedir. Belirlenen temalar; yer, mekân, insan, çevre etkileşimi, hareket ve bölgeler şeklindedir. Araştırma kapsamında bu kavramlardan yola çıkarak bu temalar içerisinde yer alan kelime ve kavramların öğretim sürecinde çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalanılarak çocuğun bu zengin bağ kurma sürecini anlamalarını sağlamak ve onlara faydalı olacağı düşünülen becerileri öğretmeye çalışmaktadır. Araştırma sonucunda coğrafya ve çocuk edebiyatı arasındaki var olan ilişki ortaya konulmuştur.

Kaymakçı (2013) sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebî türlerin kullanım durumu çalışmasını, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan 4, 5, 6 ve 7.sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki edebî ürün kullanımını karşılaştırmalı olarak betimlemek istemiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler ilk dönem ders kitabında 93, ikinci dönem ders kitabında 89 edebî ürün kullanılmıştır. Ürün türlerine göre değerlendirildiğinde söylev, günlük, şiir, deyim, fıkra, gezi yazısı, makale, mani, efsane, mektup, tiyatro, şarkı/türkü, atasözü ve tekerlemenin; hikâye, biyografi, anı ve özdeyiş türlerine göre daha az kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca 5.sınıf sosyal bilgiler ders kitabında ilk dönem 94, ikinci dönem 102; 6.sınıf sosyal bilgiler ders kitabında ilk dönem 115, ikinci dönem 110; 7.sınıf sosyal bilgiler ders kitabında ilk dönem 105, ikinci dönem 89 edebî ürün yer aldığı belirlenmiş türüne göre tespit edilmiştir. Araştırmacı, elde ettiği sonuçlar doğrultusunda edebî ürün türlerinin daha dengeli hale getirilmesini, kullanılan metinlerin kazanımlara ve öğrenci seviyelerine uygun olarak düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Yeşilbursa ve Sabancı (2015) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünlerin kullanımına yönelik görüşleri başlıklı çalışmayı, belirledikleri bir üniversitede 4.sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Veri toplamak amacıyla 5 açık uçlu soru hazırlanarak öğretmen adaylarına sunulmuştur. 85 kadın, 61 erkek öğretmen adayından elde edilen verilerde, betimsel analiz kullanılmıştır. Öğretmen

adaylarının görüşleri doğrultusunda edebi ürünler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları fakat sosyal bilgiler dersinde edebi ürünlerin kullanılabilceğini ifade etmişlerdir. Edebi ürün kullanmanın, kalıcı öğrenmeye fayda sağlayacağı, derse dikkat çekmede etkili olacağı, beceri eğitimine katkı sağlayacağı gibi olumlu görüşler elde edilmiştir. Bunların aksine, edebi ürün kullanımının uzun zaman alabileceği, yaşa uygun olmayan edebi ürün kullanımlarının çeşitli sıkıntılar yaratabileceği gibi görüşler de alınmıştır. Araştırmacılar, elde edilen görüşler doğrultusunda edebi ürünlerin nasıl kullanılacağını bilmediklerini, edebi ürün kullanımına yönelik seçmeli bir dersin olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Beldağ ve Aktaş (2016) sosyal bilgiler öğretiminde edebi eser kullanımı: nitel bir çalışma; başlıklı araştırma, öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda durum çalışması yapılarak oluşturulmuştur. Rize ili kapsamında 2015-2016 eğitim öğretim döneminde görev yapan, 24 sosyal bilgiler öğretmeni ve 24 sosyal bilgiler öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış betimsel analiz ve içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılacak edebi ürünlerin niteliklerine dair görüşler; öğrenci seviyesine uygunluk (23), eğlendirici ve dikkat çekici olması (22), bilgilendirici ve bilimsel olması (21), akıcılık ve sadelik (21), milli ve manevi değerlere uygunluk (18), kazanımlara uygunluk (16), tarihi doğru aktarma ve sevdirme (13), günlük hayatta kullanılabilirlik (6), görsellik (4), ders verici olması (3), evrensellik (1) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılacak edebi ürün tercihlerine dair görüşler; hikâye/öykü (30), destan (17), roman (15), şiir (13), masal (10), efsane (9), biyografi (6), fıkra (6), atasözü (4), makale (4), gezi yazısı (3), deneme (3), fabl (2), mit (2), manzum öykü/mesnevi (1), bilmece (1), tiyatro (1), anı/hatıra (1), fıkra/köşe yazısı (0) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılacak edebi ürünlerin kullanım gerekçelerine dair görüşler; motivasyon (18), konuyu somutlaştırma (7), öğreticilik (7), geçmişe bağlılık (7), tarihsel empati (6), dersin amaçlarını gerçekleştirme (6), kalıcı öğrenme (6), dil öğretimi (5), eleştirel düşünme (4), eğlence (4), bilinç kazandırma (2), rol model alma (1), derse zenginlik katma (1), okuma alışkanlığı kazandırma (1), sosyalleşme (1), ders verme (1), olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılacak edebi ürünlerin faydalarına dair görüşler; etkili öğrenme (23), dikkat çekme (21), kalıcılık (9), okuma alışkanlığı (7), farklı bakış açısı kazandırma (5), milli ve manevi duyguları geliştirme (4), tarihi dönemleri anlama (3), yaratıcılık (2), yapılandırmacı anlayışa

uygunluk (1), rol model sunma (1), kültür aktarımını gerçekleştirme (1), kısa sürede öğrenme (1), iletişim (0) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilen edebî ürünlerin faydasızlığına dair görüşler; sıkıcılık (1), anlaşılmama/bilmeme (1) olarak belirlenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerde edebî eser kullanımı konusunda istekli oldukları fakat bu konuda yeterince bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının nitelikli ve öğrenci seviyesine uygun edebî eser seçme konusunda yeterli olmadıkları belirtilmiştir.

Ünlü (2016) sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders materyali olarak edebî ürün kullanımına yönelik görüşleri çalışmasında, öğretmenlerin edebî ürün kullanım tercihlerini neye göre belirlediklerini ve edebî ürün kullanım sürecinde karşılaştıkları sorunları betimlemeye çalışmıştır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup 2014-2015 eğitim öğretim yılında görev yapan 20 sosyal bilgiler öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış elde edilen veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerde kullandıkları edebî türler; hikâye (14), roman (10), şiir (10), gazete yazısı (5), nutuk (4), destan (3), hatıra-anı (3), atasözü (3), dergi yazısı (2), masal (2), biyografi (2), türkü (1), öykü (1), belgesel (1), gezi yazısı (1), fıkra (1) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin edebî ürünleri kullandıkları konular; tarih (16), vatandaşlık bilgisi (3), coğrafya (2), güncel (2), tüm öğrenme alanı (1) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin edebî ürünleri kullanma zamanları; derse giriş (12), etkinlik süreci (9), sonuç/özetleme (7) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin edebî ürünleri kullanma şekilleri; okuma ve dinleme çalışması (10), örnek olay incelemesi (5), okul dışı ödev çalışması (4), tartışma (3) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin edebî ürünleri kullanma nedenleri; dikkat çekmek (8), anlamlı öğrenme (7), güdüleme (7), başarıyı arttırma (7), duyuşsal gelişimi destekleme (7), kazanıma uygun olması (4) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin edebî ürün kullanımında elde ettikleri sonuçlar; öğrenci merkezli eğitimi kolaylaştırması (20), kavram öğretimini desteklemesi (9), bilgilerin kalıcılığını arttırması (6), değerler öğretimini kolaylaştırması (6), düşünme becerilerini geliştirmesi (5) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin edebî ürün seçiminde dikkat ettikleri unsurlar; kazanım ve konuya uygun olması (13), öğrenci seviyesine uygun olması (11), dikkat çekici olması (5), kolay erişilebilir olması (2), bilimsel bilgiyi desteklemesi (2), eğitici olması (2) olarak belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin edebî ürün kullanımlarında yaşadıkları

sorunlar; edebi metinlere ulaşım zorluğu (12), zaman sorunu (4), kalabalık sınıflarda kullanım zorluğu (4), velilerin sorumsuz tavırları (4), ders kitaplarında edebi ürün yetersizliği (4) olarak belirlenmiştir. Araştırmacı, bulgular doğrultusunda sosyal bilgiler dersi içeriğiyle örtüşen edebi ürünler tespit edilip, bir materyal havuzu oluşturulması gerektiği hususunda bir de öneri sunmuştur.

Hardwick (2017) yaptığı çalışmada değerler eğitiminde çocuk edebiyatı ürünlerinin kullanımının önemini vurgulamayı amaçlamış ve bu doğrultuda çocuk edebiyatında hatırı sayılır olan 5'i klasik, 5'i ödüllü 10 kitabı değerler açısından incelemiş ve klasik kitapların ödüllü kitaplara oranla değerler eğitimi açısından daha yeterli olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sömen ve Metin Göksu (2017) sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde sözlü ve yazılı edebi ürünleri kullanmaları durumlarını betimlemek amacıyla yaptıkları çalışmayı sosyal bilgiler öğretmenleri ile gerçekleştirmişlerdir. Çalışma nitel araştırma yöntemiyle kurgulanmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınmış ve bu görüşler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre; sosyal bilgiler öğretmenlerinin edebi ürünlerden destan, hikâye, efsane, anı, atasözü, seyahatname, halk hikâyesi, tarihi roman, masal ve biyografi gibi edebi türleri daha sık kullandıkları, bu edebi ürünlerin kullanımını; öğrencilerin öğrenmelerinin kalıcılığını sağlaması, ilgi çekici olması, dikkat çekici olması, dersi eğlenceli hale getirmesi gibi nedenlerle tercih ettiklerini sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte bazı edebi türlerin öğrenci düzeyine uygun olmaması, ders saatinin yetersizliği, kaynaklara ulaşmada yaşanan sorunlar ve konuların yoğun olması gibi nedenlerden dolayı edebi ürünlerin kullanımında sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri yaşanan sorunlara yönelik olarak konuların öğrenci düzeyine indirgenmesi, görsel ve işitsel materyal kullanılması, ünite sayısının azaltılması, ders saatinin artırılması, edebi ürünlere daha fazla yer verilmesi şeklinde çözüm önerileri oluşturmuşlardır.

Blümel (2018), günümüzde giderek dijitalleşen dünyada çocuk dergilerinin önemini adlı çalışmasında incelemektedir. Tüm çocuk dergilerinin çocuklar için iyi olmadığı bir ortamda gerçekten iyi çocuk dergilerinin hangi gereksinimleri karşılaması gerektiğini ve çocuk dergilerinin ne kadar faydalı olduğu ele alınmaktadır. Münferit dergilerden fikir edinmek adına dergilerin neye önem verdiğini ve nasıl farklılaştıklarını göstermek amacıyla örnek modeller sunmuştur. Ayrıca iyi bir çocuk dergisinin gereksinimlerini karşılayıp karşılamadığını öğrenmek için mevcut çocuk dergisine sunulan noktaları uygulamaktadır. Eğitsel açıdan çocuk dergilerinin dünyanın dört bir yanından gelen güncel

olayları içermesi gerektiği düşünülmektedir. İçerikte yer konuların da çocukların kendilerini bulabilecekleri ve hitap ettiklerini hissedebilecekleri şekilde iletilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Değirmenci Toraman (2018) sözlü ve yazılı edebi ürünlerin sosyal bilgiler dersi öğretiminde akademik başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi başlıklı lisansüstü tez çalışmasında, öğretim programının belirlediği amaçları ve hedefleri gerçekleştirmek için kullanılan öğretim yöntemlerini destekleyen edebi ürünlerin, sosyal bilgiler öğretim sürecine yansımalarını ve öğrenmedeki etkisini incelemek istemiştir. Çalışmasını, nicel araştırma yönteminin imkân sağladığı deneysel araştırma modelini kullanarak oluşturmuştur. İstanbul'un Esenyurt ilçesindeki Rıfat Ilgaz Ortaokulunun, 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde öğrenim gören 6. ve 7.sınıf öğrencilerinden ikişer şube belirlenerek çalışmanın grubu oluşturulmuştur. Çalışmaya, iki sınıf düzeyinden de 80 öğrenci katılım göstermiştir. Veri toplamada “Akademik Başarı Testleri” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” araçları kullanılmıştır. Çalışma 6.sınıflarda “Elektronik Yüzyıl”, 7.sınıflarda “Zaman İçinde Bilim” ünitesi sürecinde uygulanmıştır. Öğrenme sürecini yürütecek olan öğretmenler bilgilendirilerek, her iki sınıfın da kontrol grubunda geleneksel yöntemlerle; deney grubunda ise günümüz yaklaşımlarının benimsediği anlayışla edebi ürünler kullanılarak sosyal bilgiler dersi işlenmiştir. Elden edilen bulgularda, kontrol ve deney gruplarının ön test başarı puanları farklılık göstermezken son test başarı puanlarında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Tutum ölçeği verileri değerlendirildiğinde de deney grubu lehine anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Son olarak uygulamalardan 21 gün sonra kalıcılık testi yapılmış sonuç yine deney grubunun lehine anlamlı farklılık göstermiştir. Yapılan çalışma, “Edebiyat Temelli Sosyal Bilgiler Öğretimi” yaklaşımının öğrenmeye olan katkısını açıkça ortaya koymaktadır.

Kolaç ve Özer (2018) sosyal bilgiler öğretiminde edebî ürünlerin kullanımı ve değer aktarımındaki katkılarına yönelik öğretmen adaylarının görüşleri, başlıklı makaleyi 2015-2016 eğitim öğretim yılının 3 ve 4.sınıflarında öğrenim gören 21 sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup yarı yapılandırılmış görüşme formu ve öğretmen adaylarının hazırladığı ders planları, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veriler içerik analizine tabi tutulup, NVivo11 programından yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulardan öğretmen adaylarının okuma tercihleri, roman (11), şiir (3), hikâye (3), makale (2), anı (1) ve tiyatro (1) olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının edebî ürünlere ilişkin görüşleri “edebî ürünlerle ilk

karşılaşma durumu”, “edebî ürünün tanımı” ve “edebî ürünün özellikleri” bağlamında değerlendirilmiştir. Genel olarak edebî ürünün tanımı yapılamadığı, tanım yapmak için örnekler vermeye çalıştıkları belirlenmiştir. Çalışmanın bir diğer boyutunda ise edebî ürünlerin öğrenciye, öğretmene, derse ve değer aktarımına katkısı belirlenmek istenmiştir. Adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, çalışkanlık, duyarlılık, dürüstlük, hoşgörü, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik gibi değerlerin kazandırılmasında edebî ürünlerden faydalanılabileceği görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının hazırladığı ders programları değerlendirildiğinde şiir, öykü ve fıkra türünden yararlandıkları; değerler bağlamında ise en fazla duyarlılık, saygı ve vatanseverlik değeriyle ilişkilendirdikleri tespit edilmiştir. Araştırmacılar dersin programında edebî ürünlerin dengeli dağılım göstermediğini, edebî ürün kullanımına yönelik örneklerin artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Çelik ve Dolanbay (2021) 8.sınıf inkılap tarihi ders kitabının edebi eserler açısından değerlendirilmesi konulu çalışmayı 2020-2021 eğitim öğretim döneminde Millî Eğitim Bakanlığının kabul ettiği 8.sınıf inkılap tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında mevcut olan edebi ürünleri belirlemek amacıyla yapmışlardır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi benimsenerek içerik analizi yöntemiyle çözümlenmeler yapılmıştır. Çözümlenmelere göre ders kitabında 136 edebi ürünün yer aldığı; ürünler arasında en fazla dемеç, en az biyografi ve şiir türünün olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında ders kitabında yer verilen edebi ürünlere kaynaklar gösterilmesi ve ürünlerin bilgilendirici nitelikte olması, edebi ürünlerin öğrenmeye katkı sağlaması bakımından çok etkili görülmekle beraber edebi ürünlerin ünite dağılımlarının dengeli olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca sanatsal ürünlerden olan, derslerde coşku ve heyecanı ayakta tutarak konuya başka bir boyutla bakılmasını sağlayacak olan, şiir türüne bir defa yer verilmesi yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Bilhassa ele alınan kitapta, şarkı ve türküye hiç yer verilmemiş olmasına dikkat çekilmiş bu tür edebi ürünlerin birçok yönden öğrenciye yarar sağlayabileceği belirtilmiştir.

Yakar ve Yıldırım (2021) ortaöğretim tarih ders kitaplarında edebî ürünlerin kullanımını başlıklı çalışmayı, edebî ürünlerden yararlanarak tarih derslerinin daha somut hale getirilebileceği düşüncesiyle bu ürünlerin kullanılabilirliğini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tercih edilmiştir. Çalışmanın veri kaynaklarını 2018-2019 yılı 9, 10, 11 ve 12.sınıf tarih ders kitapları oluşturmuştur. Yapılan analiz sonucunda tarih ders kitaplarında 12 edebi

ürün tespit edilmiştir. Bu edebi ürünler; anı, atasözü, biyografi, deyim, mektup, öğretici-felsefi metin, özdeyiş, seyahatname, siyasetname, söylev, şiir ve türküdür. Fakat bu edebi ürünler, sınıf düzeylerine göre dengeli dağılım göstermemiştir. Kitaplarda en fazla yer alan edebi türün, özdeyiş, anı ve biyografi olduğu; en az yer alanlar ise öğretici-felsefi metin, deyim ve türkü olarak belirlenmiştir. İncelenen kaynaklarda deneme, destan, efsane, fıkra, tarihsel hikâye, makale, masal, menkıbe, roman ve tiyatro türlerine ise hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Çalışmanın bir diğer boyutunda ise edebi ürünlerin kullanım durumları belirlenmiştir. En fazla, metni tamamlama unsuru olarak; en az dikkat çekme ve değerlendirme unsuru olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu bağlamda ürünlerin kullanılma durumları ve edebi ürünlerin sınıf düzeyine göre dengeli dağılım göstermediği, dağılımda denge sağlanırsa daha yararlı sonuçlar elde edilebileceğini belirtmişlerdir.

2.5.2. Şarkıların Eğitimde Kullanımı ile İlgili Araştırmalar

Bütüner (2010) ilköğretim matematik öğretiminde şarkı kullanımının bazı değişkenler üzerindeki etkisi, adlı lisansüstü tez çalışmasında 3.sınıf matematik dersinde, materyal olarak şarkı kullanımının öğrenciler üzerindeki tutum, davranış değişikliklerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Muğla iline bağlı, sosyoekonomik düzeyleri farklı olan iki köy okulu öğrencilerinin katılımıyla araştırma grubu oluşturulmuştur. Çalışma 72 öğrencinin dâhilinde kontrol ve deney grubu oluşturularak gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda, program kazanımları doğrultusunda dersler işlenirken deney grubunda şarkılar kullanılarak dersler işlenmiştir. Çalışmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılarak verilere ulaşılmıştır. Sonuç olarak matematik öğretiminde şarkı kullanımı; öğrencilerin konuları akılda tutma düzeylerinde, derse ilişkin tutumlarında olumlu değişikliklerin olduğu betimlenmiştir.

Özpolat, Demirbaş ve Kocaman (2013) toplumsal hafızanın demokrasi kültürü ve insan hakları eğitiminde işe koşulmasının bir yöntemi: türkülerimiz, konulu çalışmayı; öğretim süreci içerisinde türkü kullanımının değer, beceri eğitimine bunun yanı sıra kavram öğretimine katkısı betimlenmek istenmiştir. Kültür ve değer aktarımında türkülerin önemi vurgulanmıştır. Çalışma, tarama yöntemi kullanılarak oluşturulmuş olup türkülerin, vatandaşlık ve insan hakları eğitimindeki işlevleri ele alınmıştır. Bu bağlamda türkülerin, kuşaklar arası iletişim aracı olduğu, tarihe tanıklık ettiği, estetik duygu ve eleştirme becerisi geliştirdiği, hak ihlallerini ve mağduriyetleri dile getirdiği, değer eğitiminde kullanılabileceği, toplumsal sorunlarda farkındalık geliştireceği, birlik ve beraberliğe teşvik

edeceği ve dersi eğlenceli hale getireceği, örneklerle betimlenmiştir. Çanakkale, yemen türküsü tarihe tanıklık etmede, “Kevser’i ağlıyor hep için için/Yaratılanı sev yaradan için/Boş yere kalpleri kırdığın niçin/Yıktığın insandır kuru dal değil” dizeleri eleştirel bakış açıcı kazandırmada, “Hep gardaşız, birbirimizi sevelim/ Hoş dil ile birbirimizi övelim/ İkiliği, aramızdan kovalım/ Eğrinin emeği, boş değil midir” dizeleri birlik ve beraberliğe teşvik etmede, “Bende bir insanogluyum, Bırak beni konuşayım, Bir başım bir beynim vardır, Bırak beni konuşayım, Düşüneyim, danışayım” dizeleri ise kişilik haklarında, kullanılabilir örnekler sunulmuştur. Araştırmacılar, eğitim- öğretim ortamlarında türkü kullanımına daha fazla yer verilmesi gerektiğini ancak öğrenci gelişimine, ilgisine dikkat edilerek türkü seçimi yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Sarı (2014) çocuklara İngilizce kelime öğretiminde şarkı kullanımının faydaları üzerine bir durum çalışması, başlıklı lisansüstü tez çalışmasında şarkıların öğretime katkısını tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışma Mersin merkezli özel bir okulda 2.sınıf öğrencilerinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Öğrenciler, İngilizce dersinde altı hafta boyunca gözlemlenmiş, gözlemler kaydedilmiştir. Bu kayıtlar çalışmanın verilerini oluşturmuş, veriler içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Derslerde yedi İngilizce şarkı kullanılmış, sonuç olarak dil öğretiminde şarkı kullanımının olumlu etkisi tespit edilmiştir.

Uğur (2015) müzik coğrafyası: türkülerdeki coğrafya konulu çalışmasında, coğrafyanın doğal ve beşeri özelliklerinin türkülere yansımaları ele almıştır. Coğrafya alanı kapsamında, insan ilişkilerinin, bölgesel özelliklerin, insanların yaşam tarzlarının, yeryüzü şekillerinin türkülere konu olduğunu bu bağlamda türkülere farklı bir bakış açısıyla çalışmasını yapmıştır. Çalışma için “Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Antolojisi”nden yararlanarak 5000’e yakın türkü taramış seçmiş olduğu türküleri, coğrafi konum, bölge, yerlilik duygusu, insan- çevre ilişkileri ve yayılım konuları doğrultusunda yorumlamıştır. Yer adlarının geçtiği Malatya, Aydın türküleri; bölgesel olarak Karadeniz, Ege, Rumeli türküleri; yeryüzü şekli olarak “Palandöken Yüce Dağ” türküsü; akarsular olarak “Şu Fırat’ın Suyu Akar Serindir” türküsü gibi pek çok örnekler sunulmuştur. Araştırmacı çalışmasını, coğrafyanın belli konuları üzerine türküleri ele aldığını; bu doğrultuda coğrafyanın başka konuları üzerine benzer çalışmalar yapılabileceğini belirtmiştir.

Çocuk (2016) İngilizce öğretmenlerinin çocuklara İngilizce öğretiminde şarkı kullanımına ilişkin görüşleri, lisansüstü tez çalışması, Diyarbakır merkezli bir ilçede özel ve kamuya bağlı olan ilkokullar kapsamında 62 İngilizce öğretmenin katılımıyla

gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, veri toplama aracı olarak uzman değerlendirmesine dayalı anket hazırlanmıştır. Yapılan tahlil sonucunda öğretmenlerin yaşları ve deneyimleri, şarkı kullanımına ilişkin düşüncelerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Fakat şarkı kullanımına ilişkin, özel ve kamuya bağlı olan okullardaki öğretmen görüşleri ile kadın ve erkek öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tan (2016) İlkokul matematik derslerinde şarkı kullanımının öğrencilerin başarı, tutum ve sözcük dağarcığı üzerindeki etkisi, lisansüstü tez çalışmasını İzmir merkezli bir ilkokulun 2.sınıf öğrencilerinden oluşan 50 katılımcı ile gerçekleştirmiştir. Uygulamada yirmi beşer kişilik deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Çalışma, doğal sayılarda çarpma işlemi konusunda uygulanmıştır. Kontrol grubunda konu, öğretim programında belirtildiği üzere işlenmiş deney grubunda ise konu, araştırmacının bestelediği şarkılarla işlenmiştir. Verileri toplayabilmek için başarı testi, tutum ölçeği kullanılmış öğrencilerin sözcük dağarcığı tespit edebilmek için de öğrencilerden hikâye yazmaları istenmiştir. Sonuç olarak doğal sayılarda çarpma işlemi öğretiminde şarkı kullanımı, öğrencinin başarısına, tutumuna ve sözcük dağarcığı gelişimine katkı sağladığı belirlenmiştir.

Babayiğit (2017) sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde kültürel öğeleri kullanma durumlarının incelenmesi çalışmasında, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim yöntemini benimseyerek Yozgat merkezli bir ilkokulda görev yapan 9 sınıf öğretmeni ile görüşmeler yaparak gerçekleştirmiştir. Öğretmenlere Türkçe dersinde ninni, efsane, destan, masal, türkü, tekerleme, atasözü, bilmece ve fıkra kullanım durumlarına dair sorular sorulmuştur. Ninnilerin nadiren kullanıldığı, kullanımının da genellikle ses öğretiminde olduğu belirlenmiştir. Efsanelerin de nadir kullanıldığı fakat Türkçe dersi boyutuyla değil de tarih konuları öğretiminde tercih edildiği, tekerlemelerin genelde ilk okuma-yazma sürecinde kullanıldığı, masalların ise sıklıkla kullanıldığı belirlenmiştir. Türkülerin, atasözlerinin, bilmecelerin ve fıkraların bazı öğretmenler tarafından sıklıkla kullanıldığı, bazı öğretmenler tarafından ise hiç kullanılmadığı tespit edilmiştir. Araştırmacı bulgular bağlamında Türkçe ders kitaplarında dinleme metni olarak, türkülere yer verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Meydan (2018) Ferdi Tayfur şarkılarında coğrafi unsurları tespit edip yorumlamayı amaç edinmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışmayı, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre yürütmüştür. Veri toplama aracı olarak çeşitli görsel, işitsel kaynaklar taranarak Ferdi Tayfur'un söylediği şarkıların sözlerine ulaşılmış nitekim 292 şarkı çalışma kapsamında incelenmiştir. Şarkıların kavramsal çerçevesinde; aşk acısı, ayrılık, veda,

karşılıksız sevgi, kara baht, hapisane, kara vicdanlı, kara gurbet, karanlık dünya, felek, feleğin işi, zalim felek, feleğin çarkı, dua, istek ve ümit gibi unsurlara rastlanmıştır. Şarkıların mekânsal çerçevesinde; şehir, sokak, köy, kır, baraj, gök, gökyüzü, dünya, evren gibi kavramların sıklıkla kullanıldığı betimlenmiştir. Şarkıların fiziki coğrafya özellikleri kapsamında; dağ, nehir, zaman, gece, gök cisimleri, mevsim ve iklim gibi konuların yer aldığı tespit edilerek bu konular ayrı ayrı betimlenmiştir. Şarkıların beşeri coğrafya unsurları kapsamında; kültürel mekânlar, gurbet, köye dönüş, hapisane ve anne kavramları yer aldığı tespit edilerek bu kavramlar bağlamında değerlendirmeler yapılmıştır. Sonuç olarak Ferdi Tayfur şarkılarının Anadolu coğrafyasından derin izler taşımakta olduğu görülmekle birlikte yaşanan dönemin özelliklerini ortaya koyarak insanların duygu ve düşüncelerini yansıttığı dolayısıyla milli kültür unsuru olarak söz konusu eserlerin önemli olduğu görülmüştür.

Tekşan ve Süğümlü (2018) türkülerin Türkçe eğitiminde kullanılabilirliği konulu çalışmayı, sözlü edebiyat ürünlerinden olan türkülerin öğretim ortamına taşınarak, zengin içeriğinden yararlanılabileceğini, öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine fayda sağlayabileceği düşüncesiyle oluşturmuşlardır. Bu düşünceyle Türkçe derslerinde, eğitimcilerin kullanabileceği örnekler sunmayı amaç edinmişlerdir. Araştırmalarında tarama modeli kullanılmış olup seçtikleri türkülerini kullanılabilirlik durumlarına göre sınıflandırmışlardır. Kullanılabilirlik durumlarına göre oluşturulan sınıflandırmalar: derse giriş etkinliklerinde ve tema öğretiminde türkü kullanımı, dil becerilerini kazandırma sürecinde türkü kullanımı, dil bilgisi etkinliklerinde türkü kullanımı şeklinde betimlenmeye çalışılmıştır. Giriş etkinliklerinde daha çok hareketli, coşkulu türkülerin kullanılmasını uygun bularak bu türkülerin çocuğun estetik gelişimine de katkı sağlayacağı belirtilmiştir. “Yârim İstanbul’u Mesken mi Tuttun?” türküsü, eleştirel düşünme becerisi geliştirmede; “Karadır Kaşların” türküsü okuma becerilerini geliştirmede kullanılabilir örneklerden bazılarıdır. Belirlenen türkülerden hareketle benzerlik ve farklılıkları belirlemede, çeşitli temalarda, değer kazandırmada uygun örnekler belirlenmiş aynı zamanda etkinliklerin uygulanmasına yönelik alternatifler sunulmuştur. Alandaki araştırmalardan ve kendi çalışmalarından yola çıkarak türkü kullanımının eğitim- öğretime fayda sağladığı, öğrenmede kalıcılığı arttırdığı belirlenmiştir.

Elmas (2019) piyano eğitiminde türkü kullanımının öğrenci motivasyonuna etkisi konulu lisansüstü tez çalışması, öğretmenlik mesleğine, müzik kültür gelişimine ve öğrenci kültür gelişiminde, türkülerin etkisini betimlemek istemiştir. Eğitim sürecinde türkü

kullanımının öğrenciyi güdüleyeceğini, öğrenci başarısını arttıracaklarını düşünmekle beraber mevcut eğitim anlayışında türkü kullanımının etki boyutunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Nicel araştırma yöntemi doğrultusunda kendisinin geliştirdiği “Piyano Repertuarında Türkü ve Motivasyon İlişkisi” ölçeği kullanmıştır. Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda öğrenim gören öğretmen adaylarından belirlenmiştir. Çalışmaya 101 öğretmen adayı katılım göstermiş, piyano eğitiminde türkü ve motivasyon ilişkisi; cinsiyete, yaşa, piyano eğitimi alma ve eğitimi alma yılına göre farklılıkları tespit etmek istemiştir. Sonuç olarak piyano eğitiminde türkü kullanımı, öğrencinin motivasyonunu ve başarısını arttırdığı belirlenmiş piyano eğitimde daha fazla türkü kullanılması gerektiği tavsiye edilmiştir.

Eryılmaz (2019) Türkçe eğitiminin genel hedefleri çerçevesinde popüler Türkçe şarkıların içerik analizi çalışmasında Türkçe eğitiminin genel hedefleri doğrultusunda Türkçe pop şarkılarının, hedeflerle ne derece örtüştüğünü betimlemeyi hedeflemiştir. Müziğin ve şarkının, insanlar üzerinde çok güçlü etkisinin olması, okul dışı öğrenmeler kapsamında en çok dinlenen pop şarkılarını incelemeyi gerekli kılması bu çalışmanın asıl amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın yönteminde, nitel araştırma yöntemi kullanılarak olgu bilim boyutuyla yorumlanmıştır. Araştırma örneklemini 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 yılının, belli platformlardaki listelerinden en çok dinlenen pop şarkıları belirlenerek oluşturulmuş, yapılan taramalar akabinde 131 şarkı seçilmiştir. Araştırmacı şarkıları çözümlmek için temalar belirleyerek kategoriler oluşturmuştur. Belirlenen kategoriler: deyim, atasözü, ikileme, argo, küfür/hakaret, jargon, anlam ve anlatım bozukluğu, yabancı dil unsuru, suça teşvik, madde bağımlılığı seklindedir. Analiz sonucunda Türkçe pop şarkılarının, dil gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olmadığı, şarkılarda fazlaca argo ve kötü söylemlerin yer aldığı, kullanılan üslubun çok sığ olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak eğitimde belirlenen değerler, şarkıların büyük bir kısmında işlenmemiş aksine (sorumluluk, saygı, hoşgörü, özgüven, empati, adalet, nezaket, dostluk, aile birliğine önem verme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, vatanseverlik paylaşımcı, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkmak) değerlere tezat söylemler tespit edilmiştir.

Gökdemir (2019) 7.sınıf sosyal bilgiler dersinde türkülerle değerler eğitimi, lisansüstü tez çalışmasında, sosyal bilgiler dersinde doğrudan kazandırılması gereken; hoşgörü, farklılıklara saygı, vatanseverlik, estetik, dürüstlük, bilimsellik, adil olma ve barış değerlerini kazandırmada türkülerin güçlü ve etkili, birer ders materyali olacağı düşüncesini betimlemek istemiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem

araştırması kullanılmıştır. Çalışma İstanbul Pendik'te bulunan bir okulun 7.sınıf öğrencilerinden, 25 kişi ile 2017-2018 eğitim öğretim döneminde gerçekleştirilmiştir. Çalışma on haftalık bir süreçte, ilgili üniteye kazandırılması gereken değerler belirlenerek ona uygun türkülerle çeşitli etkinlikler yaptırılmış ardından öğrencilere görüş formları verilmiştir. Öğrenci görüşleri doğrultusunda kazandırılmak istenen değer, tanımlanmadan, anlatılmadan türküler yoluyla değeri fark ettikleri, derse karşı ilgilerinin arttığı belirlenmiştir. Araştırmacı ders sürelerinin kazanımlarla paralel olmadığını, istenilen amaçların tam gerçekleştirilemediğini fakat bu güçlüklerin, türküler yoluyla en aza indirilebileceğini kısıtlı ders sürelerinde daha verimli öğrenmeler gerçekleştirilebileceğini belirlemiştir. Araştırmacı, çalışmasının olumlu sonuçlarından hareketle hangi değerde hangi türkülerin kullanılabileceğini açıkça belirten, öğretmenlere kılavuzluk edecek benzer çalışmalar yapılmasını önermektedir.

Kayacı (2019) okul öncesi eğitim kurumlarında materyal olarak şarkı kullanımı: Trabzon ili örneği başlıklı lisansüstü tez çalışmasında, okul öncesi öğretmenlerinin materyal olarak kullandıkları şarkıların ortak yanlarını ve farklılıklarını tespit etmeyi amaçlamıştır. 50 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Yapılan analizin sonucunda, öğretmenlerin şarkı kullanımına yönelik kendilerini yeterli hissetmedikleri ayrıca şarkı seçimlerinde yeniliğe gidebilecekleri kaynakların yeterli olmadığı düşüncesiyle genel kabul görmüş çocuk şarkıları kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmacı, öğretmenlere şarkı seçiminde yardımcı olacak rehber niteliğinde kaynaklar sunulması gerektiği düşüncesindedir.

Demir (2020) sosyal bilgiler dersinde eğitsel şarkı kullanımının akademik başarı ve kalıcılık üzerine etkisi, lisansüstü tez çalışmasında müzik kültürünün güçlü etkisinden hareketle derslerde öğretim materyali olarak şarkı kullanımının önemini vurgulamıştır. Tarih boyunca toplumlar yaşam tarzlarını, kültürel unsurlarını, benimsedikleri değerlerini, kutlamalarını, acılarını, duygu durumlarını müzik aracılığıyla nesillere aktarmışlardır. Bu boyutuyla toplumları, kültürleri tanıma fırsatı sunan müziğin, sosyal bilgiler dersinde kullanımı yadsınamaz şekilde önem arz etmektedir. Araştırmacı, yapılan araştırmalar doğrultusunda öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı önyargılı olduklarını ve dersin zorluğundan yakındıklarını ifade etmiştir. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinde şarkı kullanımının, dersi daha eğlenceli hale getireceği, etkili ve kalıcı öğrenmeye katkı sağlayacağı düşüncesiyle araştırmasına yön vermiştir. Araştırmada sosyal bilgiler dersinde

şarkı kullanımının öğrenci üzerindeki etkisini ve öğrenmedeki kalıcılığı belirlemek amacıyla nicel yöntem kullanarak öntest-sontest kontrol gruplu deneysel model kullanılmış aynı zamanda da nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim yöntemini kullanarak araştırmanı boyutunu desteklemek istemiştir. Verileri toplayabilmek için akademik başarı testi ve öğrenci görüşme formu kullanılmıştır. Tokat merkezli bir okulda 7.sınıflarda okuyan 26 öğrenci ile deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Uygulama “Coğrafi keşifler, Rönesans, Reform, Aydınlanma Çağı, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılabı ve sömürgecilik” konuları kapsamında gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda, belirlenen konular program doğrultusunda işlenmiş; deney grubunda ise belirlenen bir şarkının melodileri üzerine konuyla alakalı sözler yazılarak, şarkı öğrencilere sunulmuş ve hep birlikte şarkılar tekrar edilmiştir. Uygulamanın sonraki haftalarında öğrencilerden konuyla alakalı, melodiye uygun olacak şekilde şarkı sözleri yazmaları da istenmiştir. Süreç içerisinde iki grupta da bilgi yarışması yapılmış deney grubunda soruların daha hızlı yanıtladığı ve daha çok doğru yanıt verdikleri görülmüştür. Araştırmanın sonucuna bakıldığında eğitsel şarkı kullanımı, öğretim sürecini olumlu etkilediği, öğrenci ilgisini arttırdığı, etkili ve kalıcı öğrenmeye katkısı olduğu belirlenmiştir.

Erdoğan (2020) Çukurova bölgesinde âşıklık geleneği ve âşık müziğinin eğitimde kullanılması, konulu lisansüstü tez çalışmasında Osmaniye’de derlenen türkülerini ele alarak türkülerdeki kültürel öge yansımalarını incelemiştir. Bu doğrultuda türkülerin ses aralıklarını da dikkate alarak uygunluğunu tespit edip eğitim materyali olarak kullanılıp kullanılmayacağını değerlendirmiştir. Araştırmada nitel araştırma çeşitlerinden belgesel tarama modeli ve görüşme-gözlem tekniği kullanılmıştır. Tarama sürecinden sonra belirlenen 15 türkü, ortaokul düzeyinde eğitim gören öğrencilere uygulanmıştır. Uygulamada kullanılan türküler; makam, ses aralığı ve tartım kalıbı özelliklerinin tümünü bakılarak türkünün uygunluğu değerlendirilmiştir. “Dedemin De Döşü Enli ve Geydiğin Çizme Gelinim” türkülerinin 6.sınıflara uygulanabilirliği olumlu; “Çoban, Karacaoğlan ve Yüce Dağdan İndirirler Odunu” türkülerinin 7.sınıflara uygulanabilirliği olumlu olarak değerlendirilmiştir. Uygulanabilirliği olumsuz olan türküler ise 6.sınıf düzeyinde “Vatanımız Çamlıbeldir” 6 ve 7.sınıf düzeyinde “O Nedir Ki Minareden Atılır ve Şu Dere Derin Dere” 7.sınıf düzeyinde “Bizim Köyün Yüksek Taşı, Gezdim De Dolaştım Urumu Şamı, Goca Düldül, Havadan Bir Elma Düştü ve İnce Elekten Elediğim” 7 ve 8.sınıf düzeyinde “Şu Ellerde Öten Kuşlar” şeklinde değerlendirilmiştir. Sonuç olarak türkülerin

bilgi kaynakları olduğu dolayısıyla etkili birer öğrenme aracı olarak kullanılabilceği düşünölmüştür.

Karagözoğlu (2020) İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin dinlediği Şarkıların sözlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi başlıklı çalışmayı, yaşamın vazgeçilmez unsuru olan ve her türlü etkinlikte yer verilen müziğin güçlü etkisini göz önünde bulundurarak oluşturmuştur. İlkokul 4.sınıflardan oluşan araştırma grubu, 32 kız ve 28 erkek öğrencinin katılımıyla gerçekteştirilmiştir. Öğrencilere en sevdiği Şarkının ne olduğu ve en sevdiği Őarkıcının-sanatçının kim olduğu sorulmuştur. Belirlenen Şarkıların sözlerinin, öğretim programlarında yer alan değerlerle ilişkili olup olmadığı belirlenmek istenmiştir. Çalışmada görüşme ve doküman incelemesi yapılmış, ulaşılan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Öğrencilerin yanıtları doğrultusunda 19 Şarkı belirlenmiştir. Bu Şarkılar değerler bakımından incelendiğinde; Arkadaşım Eşek, Yaz Dostum, Bana Ne ve Enerji Şarkılarının değerlerle ilişkilendirilebileceği görölmüştür. Öğrencilerin en sevdiği sanatçı ise en fazla yanıtı sahip “Barış Manço” olarak belirlenmiştir.

2.5.2. Barış Manço ile İlgili Araştırmalar

Emre (2012) Türk milli költürüne ait destan, efsane ve anlatılarda sıkça geçen formel sayıların Barış Manço Şarkılarındaki yerini belirlemek üzere, örneklerle yeni bir kaynak oluştırmaya çalışmıştır. Araştırmacı, sözleri Barış Manço’ya ait olan eserler kapsamında araştırmasını gerçekteştirmiştir. Bu doğrultuda “Nazar Eyle, Dört Kapı, Kazma, Gibi Gibi, Cacık, Kara Sevda, Süper Babaanne, Ademoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek, Halhal, Komşu Kızı Düriye, Yol Verin Ağalar Beyler” Şarkılarında formel sayılara ulaşılmıştır. Şarkılarda kırk formel sayısının kırk defa, dokuz sayısının üç defa, yedi sayısının dört defa ve dört sayısının üç defa kullanılmış olduğu tespit edilmiştir. Türk költürüne ait olan destan, efsane ve anlatılarda geçen sayıların Barış Manço Şarkılarında sıkça yer aldığı görölmüş, eserlerde kullanılan sayıların bilinçli bir şekilde vurgulandığı düşünölmüştür.

Yılmaz (2014) Barış Manço eserlerinin Türk Müziği makamları bakımından incelenmesi adlı lisansüstü tez çalışmasında, sanatçının kişiliğini, farklı coğrafyalarda tanınmasını, çeşitli alanlardaki çalışmalarını ve ürettiği nitelikli eserleri göz önünde bulundurarak sanatçının eserlerini Türk Müziği makamları bakımından incelemeye uygun bulmuştur. Çalışma oluştırulurken Manço’nun kendi bestelediği eserleri ele alınarak, Türk Müziği makamları bakımından sınıflandırma, detaylı inceleme ve değerlendirme yapılıp

içerik oluşturulmuştur. Sanatçının 98 eserinden 68 tanesi; hicran, kürdi, mahur, nihavend, rast, uşşak, nikriz, kürdi’li hicazkâr makamı şeklinde sınıflandırmalarla belirlenmiştir. Son olarak Barış Manço eserlerinde yer alan sözlerin ve deyimlerin farklı bir boyutta ele alınarak değerlendirilmesinin faydalı olabileceğini; eğitim öğretim sürecinin her kademesinde, okutulan ders kitaplarında sanatçıya ve eserlerine yer verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Erdoğan (2015) Barış Manço örneğinden hareketle müziğin ahlak eğitimindeki önemini ve işlevini tasvir edebilmek için nitel araştırma yöntemi kullanarak yazılı ve dijital kaynak taramaları yapmıştır. Çalışmada Barış Manço’nun, sözü ve müziği kendisine ait olan eserlerinden 5 tanesi seçilerek şarkıların eğitsel boyutu ve ahlak anlayışı incelenmiştir. “Halil İbrahim Sofrası” eserinde, haddini bilmek, kem söz söylememek, başkasının namusuna bakmamak, nefesine hâkim olmak, paraya pula tamah etmemek, ahlak yoksunu insanlara önem vermemek temaları belirlenmiş. “Sarı Çizmeli Mehmet Ağa” eserinde yoksulları beslemek, öksüzleri sevindirmek, dünyanın fani olduğunu ve dünya malına çok fazla önem vermemek temaları belirlenmiş. “Dıral Dede’nin Düdüğü” eserinde helal kazanç, paylaşmak, gariplerin düşünmek ve yardım etmek temaları belirlenmiş. “Eğri Eğri” eserinde tüm insanlara farklılıklarından dolayı saygı duymak, insanların genel değerlerine saygı duymak, tüm inançlara saygı göstermek ve kişinin doğru bildiği yoldan uzaklaşmaması konuları tespit edilmiş. “Kazma” eserinde ise namus, şeref, onur ve helal kazanç temaları belirlenmiştir. Sonuç olarak şarkılarda değerlerin ve ahlaki konuların yer aldığı tespit edilmiş olup eserlerin örnek alınabileceği özelliklere sahip olduğu belirtilmiştir.

Koçan (2017) Dilimi zenginleştiriyorum: ana dili, atasözü adlı bu çalışmayı, 2. Sınıf Türkçe dersi “Atasözlerinin anlamını bilir, günlük konuşmalarında ve yazılarında kullanır.” kazanımı doğrultusunda oluşturmuştur. Çalışmanın gayesi, öğrencilerin çeşitli becerilerini geliştirerek istekli bir biçimde ve kalıcı olarak kazanıma ulaşmalarını sağlamaktır. 12 kız, 12 erkek öğrenciye uygulanan çalışmada Barış Manço’nun “Ali Yazar, Veli Bozar” şarkısı kullanılmıştır. Etkinlikler, öğrencilerden öz değerlendirme, öğretmenlerden de dönütler alınarak uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda etkinliğin öğrenciler üzerindeki gelişimleri görülmüş, çalışmada gerçekleşmesi istenilen hedeflere ulaşılmıştır. Çalışmanın akabinde, öğrencilerin okuduğu, duyduğu, bulduğu atasözlerini fark etmeleri, atasözlerin anlamlarını araştırmaları, bir atasözü daha öğrendim diye sevinmeleri amaca ulaşıldığının kanıtı olarak yorumlanmıştır.

Yiğit (2017) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kalıplaşmış sözcüklerin şarkılarla anlatımı: Barış Manço şarkıları örneği çalışmasında yabancı dil öğreniminde oluşması muhtemel olan olumsuzlukların, şarkılar yoluyla giderilebileceği düşünülmüştür. Bu bağlamda Barış Manço şarkılarından rastgele seçilmiş olan eserler taranmış, elde edilen veriler “sofra ve yemek, helalinden kazanma, evlilik/düğün/sefer, geçici/fani dünya, hastalık/sağlık/tıp” kültür modeli kapsamında, kalıplanmış sözcükler betimlenmeye çalışılmıştır. “Halil İbrahim Sofrası ve Dört Kapı” şarkılarında, İsmail’e inen koç, kurban edilmek, nasip kısmet uğruna, Halil İbrahim Sofrasına buyurmak, tuz ekmek hakkı bilmek, sofru kurmak, rızkım buymuş gibi kalıplaşmış sözcükler tespit edilmiştir. “Kazma” şarkısında, dili sürçmek, helâl alın teri, alın teriyle kazanmak, bir baltaya sap olamamak, Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak, yan gelip yatmak, zezem suyuyla yıkanmak, keyif sürmek, işi ters gitmek, karnı guruldamak, muhallebi yerken dişi kırılmak, bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır, komşunun tavuğu komşuya kaz görünür, kaz gelen yerden tavuk esirgenmez gibi kalıplaşmış sözcükler tespit edilmiştir. “Nazar Eyle ve İşte Hendek İşte Deve” şarkılarında, nazar eylemek, pazar eylemek, sefere gitmek, kılıç kuşanmak, düğün-dernek, kırk gece sürmek, kurban kesmek, işte hendek işte deve, işte Halep işte arşın gibi gibi kalıplaşmış sözcükler tespit edilmiştir. “Abbas Yolcu” şarkısında, Abbas yolcu, bir ömür tüketmek, korkunun ecele faydası yok gibi kalıplaşmış sözcükler tespit edilmiştir. “Nane Limon Kabuğu” şarkısında, can pazarı, şifayı kapmak, çok yaşa, sen de gör, darısı başına, bir çiçekle bahar olmaz, önünü kış tut, bırak yine de yaz gelsin, iğneyi kendine çuvaldızı ele batır gibi kalıplaşmış sözcükler tespit edilmiştir. Sonuç olarak kültürel motiflerin yer aldığı şarkıların, öğretim sürecinde materyal olarak kullanılabileceği belirlenmiştir.

Çelik (2018) “Müzik Destekli Öğretim Yönteminin Yedinci Sınıf Türkçe Dersi Milli Kültür Temasının Öğretimine Etkisi: Barış Manço Şarkıları Örneği” adlı doktora tez çalışmasında, Barış Manço şarkılarının etkili öğrenme aracı olarak kullanıldığı durumlarda öğrencilerin süreç ile ilgili düşüncelerini belirlemek, tutum, yeterlik ve başarısında ne derece etkili olacağını ortaya çıkarmak istemiştir. Farklı öğrenme ortamları oluşturularak, müzik destekli öğretim yönteminin 7.sınıf Türkçe dersi milli kültür temasında kullanılmasının, öğrenciler üzerindeki etkisini incelemek ise çalışmanın esas amacını oluşturmuştur. Araştırmanın yönteminde, karma yöntem desenlerinden keşfedici desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Erzurum’a bağlı olan Aziziye ilçesindeki 19 Mayıs Ortaokulunda öğrenim gören toplamda 51 kişinin yer aldığı 7/A ve 7/E sınıfı

öğrencilerinden oluşturulmuştur. Seçilen sınıflarda, kontrol grubunu oluşturan öğrencilere sunulan öğretim aracı, şiir şekliyle okutularak; deney grubunu oluşturan öğrencilere ise eserler dinlettirilip izlettirilerek dersler işlenmiştir. Bu süreçte kullanılan öğretim materyali, doküman analizi yöntemiyle hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra öğrenci bilgilerini belirlemek amacıyla kişisel bilgi formu, öğrenci görüşme formu, tutum ölçeği, başarı testi ve öğretmen gözlem formu kullanılmıştır. Ulaşılan verilerin analizi yapıp değerlendirildiğinde her iki grubun da olumlu olarak etkilendiği ancak deney grubunda bu etkinin daha anlamlı düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmacı elde ettiği sonuçlar doğrultusunda disiplinler arası yaklaşıma uygun olarak sadece Türkçe derslerinde değil tüm derslerde, dersin kazanımlarına uygun olarak seçilen şarkıların, müzik destekli öğretim yöntemiyle öğretim materyali olarak kullanılabilmesini belirtmiştir.

Erdoğan (2019) Barış Manço'nun "Dört Kapı" adlı eserinin metinlerarasılık bağlamında incelenmesi başlıklı çalışmasında, nitel araştırma deseni kullanılarak betimsel bir bakışla inceleme yapmıştır. Literatür ve görsel-işitsel dokümana dayalı olarak incelenen konu metinlerarasılık kuramı üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonunda Dört Kapı adlı eserin, bir bütün olarak düşünüldüğünde günümüz popüler müziğinin materyalist doğasının çok ötesinde konularla örülü olduğu ve metinlerarası alıntılarla dolu olduğu tespit edilmiştir. Eserde geçen alıntılar, felsefi ve İslami açıdan insanın kim olduğu, nereden gelip nereye gittiği ve insanın manevi yolculuğunun anahtarının neler olabileceği gibi temel felsefi ve ahlaki soruları barındırması açısından da önemli görülmüştür. Eserdeki mevcut söylemler ve kavramların müzik üzerinden aktarımı ve söz konusu kavramların bugünün dünyasında metinlerarası bir ilişki ile yeniden yorumlanmış olması eserin özgün değerine de vurgu yapmakta olduğu belirtilmiştir. Manço'nun Dört Kapı adlı eserinde, Hz. İdris, Hz. Ali, Hoca Ahmet Yesevî ve Hacı Bektâş-ı Velî gibi önemli şahsiyetlerin fikirleriyle beslenen ve gelişen tasavvuf kültüründe, insanın ancak dört kapı ve kırk makamdan geçerek insan-ı kâmil'e ulaşabileceğinin altı çizilmektedir. Eserin, bin yılın mirası olan ve ahlaki öğretilerle dolu olan tasavvuf kültürünü XX. yüzyılın popüler kültür alanı içerisinde yeniden üretilmesine aracılık ettiği belirlenmiştir. Barış Manço'nun çağdaş bir halk ozanı olarak mistik ve geleneksel kavramları metinlerarası bir yapıda popüler müzik içerisinde kullanması, geçmiş ve gelecek arasında kurulacak zihinsel bir düşünceye aracılık ettiği ve söz konusu anlam dünyasının farklı türler içerisinde yeniden inşa edilebileceğini ve yorumlanabileceğini gösterdiği iddia edilmiştir. Manço'nun bu

eseriyle, popüler müziği gündelik söylemlerin ötesine taşıyarak, insana dair pek çok varoluşsal değer tarihi ve felsefi derinliğine işaret ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Filiz (2019) Barış Manço şarkılarında metinlerarasılık adlı lisansüstü tez çalışmasında müziğin, metinler aracılığıyla oluştuğunu aynı zamanda müziğin etkili bir iletişim aracı olduğunu dolayısıyla şarkılarda metinlerarasılıktan bahse dilinebileceği düşünülmüştür. Çağdaş ozanımız Barış Manço'nun, kültürel öğelere, gelenek göreneklere verdiği değer eserlerine de yansıdığı için Barış Manço'nun şarkıları incelenmeye değer bulunmuştur. Çalışmada, Barış Manço'nun Türkiye'de çıkan albümlerinde yer alan Türkçe şarkıları rastgele seçilip on şarkıyla sınırlandırılmıştır. Ayrıca çalışmada metinlerarası yöntem ile divan ve halk edebiyatı unsurlarını belirleme amacıyla ilgili kaynak taramaları da yapılmıştır. “Aynalı Kemer” şarkısında sevgilinin güzellik unsurları, âşık özellikleri, çiçek motifleri, baykuş; “Bal Böceği” şarkısında sevgilinin özellikleri, pervane ve mum motifi; “Benden Öte Benden Ziyade” şarkısında vahdet-i vücud motifi, Leyla ile Mecnun motifi, beşeri/ilahi aşk motifi; “Domates, Biber, Patlıcan” şarkısında sevgiliye ulaşma mücadelesi, sevgiliyi görme umudu; “Gel” şarkısında nazlı sevgili motifi, sevgiliye ulaşma mücadelesi, halk hikâyeleri kahramanları; “Kara Sevda” şarkısında sevgiliye ulaşma mücadelesi, Nuh peygamber ve sevda motifi; “Lahburger” şarkısında masal türü biçim ve özellikleri, Anka kuşu, Kafdağı; “Nazar Eyle” şarkısında destan özellikleri, sayı isimleri, tekerleme, mahlas kullanımı; “Ne Ola Yar Ola” şarkısında sevgilinin güzellik unsurları, toprak motifi; “Osman” şarkısında halk hikâyesi biçim ve özellikleri, kahramanları, epizotları, deyim ve atasözleri unsurları tespit edilmiştir. Sonuç olarak sanatçının eserlerinde halk ve divan edebiyatından çok fazla temanın yer aldığı saptanmıştır. Fakat metinlerarası yöntemle okuma yapılabilmesi için okuyucunun belli bir bilgi birikimine sahip olması gerektiği, konu hakkında bilgi sahibi olan okuyucunun metinlerarasılığı görebileceği ayrıca ifade edilmiştir.

Turanalp (2019) Şarkılarla dini ve ahlaki değer aktarımı: Barış Manço örneği çalışmasında etkili iletişim araçlarından biri olan müziğin, farklı alanlarda kullanılabilme durumlarını incelemiştir. Müziğin geniş kitlelere ulaşabilme ve farklı toplumları bir araya getirebilme özelliğinden hareket ederek, eğitim alanında da müziğin gücünden faydalanılmak istenmiştir. Çalışmanın yönteminde içerik analizi kullanılmış, dini ve ahlaki değer içerdiği tespit edilen 40 şarkı, çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler kategorilere ayrılarak çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Şarkılar; geleneksel unsurlar, dini kavramlar, değerler, toplumsal iletiler kapsamında değerlendirilmiştir.

Çınar (2021) Âşık tarzı müzik geleneğine paralel yorumlar: Barış Manço adlı bu çalışmada, insanların içinde buldukları toplumun kültürel unsurlarını, yaşam biçimlerini, edebiyat kültürünün olanak sağladığı çeşitli ifade biçimleriyle dile getirerek müzik kültürüne yansıtılmış oldukları özgün eserler, âşık müziğinin oluşmasını sağlamış; bu doğrultuda da Barış Manço'nun müzik kimliği, âşık tarzı müzik geleneğine uygun bulunmuştur. Âşık müziği ile Barış Manço'nun müziksel anlatı yapısı arasındaki ilişki, anlatı yapısının âşık müziğini temsil etme şekli sorgulanmıştır. Yanıtlara, mevcut olan tanımlar ve örnekler üzerinden karşılaştırma yapıp çözümlene araçları kullanılarak ulaşılmaya çalışılmıştır. Barış Manço'nun eserlerini oluşturduğu dönemler dikkate alınarak “müziksel anlatı yapısı içerisinde, âşık müziğini nasıl temsil ettiğinin”, müzik aktarımında neden toplumsal-kültürel öğelerin görünür bir şekilde yer aldığı, dolayısıyla sözlü kalıplarla ifade etme becerisiyle sözlü kültür geleneğinden beslendiğinin; iletişimde olduğu sanat ortamlarıyla bağ kurduğunun; söz konusu bağı, müzikler arası alışverişle güçlendirdiğinin anlamlı kılınmasını sağladığı ifade edilmiştir.

Coşkun Keskin ve Akyıldız (2021) Barış Manço şarkılarında yer alan değerleri, tespit etmek amacı ile yaptıkları bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanmışlardır. Şarkılardan elde edilen analizler doğrultusunda pek çok değer belirlenmiş olup çeşitli dini ifadeler ve kavramlar tespit edilmiştir. Saygı değerinin “Bebek, Dönence, Dut Ağacı, Eski Bir Fincan, Halk İçinde Muteber, Küheylan, Nenni Bebek, Süleyman, Abbas Yolcu, Benden Öte Benden Ziyade, Bugün Bayram, Dıral Dedenin Düdüğü, Dört Kapı, Halil İbrahim Sofrası, Aman Yavaş Aheste, Anahtar, Binboğa'nın Kızı, Gülpembe, Süper Babaanne, Eğri Büğrü, Günaydın Çocuklar ve Lahburger” şarkılarında yer aldığı tespit edilmiştir. Sevgi değerinin “Benden Öte Benden Ziyade, Dört Kapı, Halil İbrahim Sofrası, Arkadaşım Eşek, Ayı, Kayaların Oğlu, Küheylan ve Süper Babaanne” şarkılarında yer aldığı tespit edilmiştir. Duyarlılık değerinin “Bal Sultan, Binboğa'nın Kızı, Lahburger, Mahkûm, Süleyman, Yine Yol Göründü Gurbete, Yol Verin Ağalar Beyler, Halk İçinde Muteber, Yol, Dut Ağacı ve Eski Bir Fincan” şarkılarından yer aldığı tespit edilmiştir. Dini bir ifade olan helâl kazanç, “Dıral Dedenin Düdüğü, Halil İbrahim Sofrası ve Kazma” şarkılarında yer aldığı belirlenmiştir. Selamlaşma kavramı ise “Bir Selam, Yol Verin Ağalar Beyler ve Sarı Çizmeli Mehmet Ağa” şarkılarında yer aldığı belirlenmiştir. Dolayısıyla değer eğitimi kapsamında ve kavram öğretiminde Barış Manço şarkılarının öğretim süreçlerinde materyal olarak kullanılabilmesi sonucuna varılmıştır.

Koçak (2021) edebiyat ve toplumsal kültür ilişkileri çerçevesinde Barış Manço'nun şarkı sözleri adlı lisansüstü tez çalışmasında Türkiye'de 1960'lı yılların sonundan 1999'a kadar popüler müzik alanında önemli bir isim olan Barış Manço'nun şarkıları ve şarkı sözlerinin edebiyat ve toplumsal kültür ilişkileri bağlamında incelenmiştir. Çalışmada Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkı sözleri incelenerek, Barış Manço'nun edebiyat ve toplumsal kültürle bağı sorgulanmıştır. Araştırma sonunda Barış Manço'nun, şarkı sözlerinde edebiyat ve toplumsal kültüre dair kodlar elde edilmiş, anlatıcılık geleneğiyle, masal, destan, efsane, halk hikâyesi unsurlarıyla, atasözleri ve deyimlerle, divan şiiri geleneğiyle, halk şiiri geleneğiyle, tasavvuf geleneği ile edebiyata temas ettiği tespit edilmiştir. Otacılık kültürüyle, Kozan Yaylası'ndan Rumeli'ye, 1535'ten 2023'e, Pir Sultan Abdal'dan Selahattin Pınar'a kadar uzanan geniş coğrafya, zaman algısı ve şahıs kadrosuyla; kadın ve erkek ilişkileri, adabımuaşeret, toplumsal eleştiri, çocuk ve çocukluk algısı, doğu ve batı karşılaştırması konuları ile toplumsal kültüre eğildiği anlaşılmıştır.

Taşdemir (2021) Barış Manço ezgilerinde ekin değerleri adlı lisansüstü tez çalışmasında sanatçının eserlerinde; toplumların tarihsel gelişim sürecinde oluşturmuş oldukları değerleri sonraki nesillere aktarma işlevi gören araçları ve bu araçların eserlerde ne derece örneklendiğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada, sanatçının sözleri kendisine ait olan 96 eseri, doküman analizi yöntemiyle incenmiş elde edilen veriler doğrultusunda sınıflandırma yapılarak; atasözleri, deyimler, kalıp sözler- ilişki sözleri, ikilemeler, yansımalar, kişiler, hayvanlar, bitkiler, yiyecek içecekler, meslekler, sayılar, renkler, organlar, gönül- yürek- sevdiceğim- yavuklu kavramları, tarihi kişiler-olaylar- eserler, şehirler-mekânlar, dini kavramlar, gelenek görenekler şeklinde alt motiflere ulaşılmıştır. Yapılan inceleme doğrultusunda eserlerde, en fazla deyimlerin yer aldığı, değerler ve kavramlar bakımından güçlü olduğu, günümüz eğitim anlayışına paralel olarak öğrenmeye katkı sağlayacağı dolayısıyla eğitim ve öğretimde bu eserlerden yararlanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Üztemur, Sevigen ve İnel (2021) "Barış Abi"yle değer öğretimi: Barış Manço eserlerinde değerler başlıklı çalışmada, sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerler kapsamında Barış Manço eserlerinin değerler eğitiminde kullanılabilme durumlarını betimlemek amacıyla doküman analizi yapmışlardır. Çalışmada 162 eser değerlendirilmiş 61 eserin; aile birliğine önem verme, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değeriyle doğrudan ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir. Fakat adalet,

bağımsızlık, özgürlük ve tasarruf değerleri doğrudan ilişkilendirilemediği ifade edilmiştir. Barış Manço eserlerinin sözleri açık ve net olarak algılansa da ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin seviyesine uygun olup olmadığı ve bu eserlerin gerçekten değer eğitiminde işe yarayıp yaramayacağı doğrultusunda yapılacak olan çalışmalara yön vermek adına öneride bulunulmuş ve merak konusu olarak değerlendirilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde Barış Manço şarkılarının edebiyat ve toplumsal kültürlerle ilişkisine (Koçak, 2021), değerlere, dini ve ahlaki değerlere, ekin değerlerine (Karagözoğlu, 2020; Taşdemir, 2019; Turanalp, 2019; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), 10 eseri üzerinden metinlerarasılık kapsamında halk ve divan edebiyatı temalarına (Filiz, 2019), yine 10 eseri üzerinden âşık tarzı müzik geleneğine (Çınar, 2021), “Dört Kapı” adlı eseri metinlerarasılık bağlamına (Erdoğan, 2019), “Ali Yazar, Veli Bozar” şarkısı atasözü bağlamına (Koçan, 2017), Türk Müziği makamları ve sözlerde yer alan deyimlere (Yılmaz, 2014), değerler, dini ifadeler, kavramlar, atasözü ve deyimler ile Türk Kültür unsurlarına (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021), 5 şarkısının ahlaki konular kapsamına (Erdoğan, 2015), Türk milli kültürüne ait destan, efsane ve anlatılarda sıkça geçen formel sayıların Barış Manço şarkılarındaki yerine (Emre, 2012), müzik destekli öğretime (Çelik, 2018) ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimine (Yiğit, 2020) konu edildiği görülmektedir. Barış Monço şarkılarının ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilirliğinin çalışılmadığı anlaşılmaktadır.

Alan yazın incelendiğinde şarkı ve türkülerin; matematik (Bütüner, 2010; Tan, 2016), İngilizce (Çocuk, 2016; Sarı, 2014), sosyal bilgiler (Demir, 2020; Gökdemir, 2019), Türkçe (Tekşan ve Süğümlü, 2018) derslerinde tutum, davranış, başarı ve kalıcılığa etkisine, değer eğitimine, sözcük dağarcığı, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine etkisine ve faydalarına konu edildiği, okul öncesi (Kayacı, 2019) ve piyano eğitiminde (Elmas, 2019) öğrenci motivasyonu, başarı ve şarkıların özelliklerinin incelendiği görülmektedir. Bununla birlikte Türkçe pop şarkıda değerler, dil kullanımı, anlatım, özel dil, kalıplaşmış sözler (Eryılmaz, 2019), değer, beceri ve kavram öğretimi (Özpolat, Demirbaş ve Kocaman, 2013), türkülerde coğrafyanın doğal ve beşerî özelliklerinin yansımaları (Uğur, 2015) ve makam, ses aralığı ve tartım kalıbı özellikleri (Erdoğan, 2020) bakımından şarkı ve türkülerin çalışmalara konu edildiği anlaşılmaktadır.

Alan yazın incelendiğinde edebi ürünlerin kullanımı ile ilgili olarak; sosyal bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerine (Beldağ ve Aktaş, 2016; Sömen ve Metin Göksu, 2017; Ünlü, 2016; Yeşilbursa ve Sabancı, 2015), Türkiye Cumhuriyeti İnkılap

Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Tarih Öğretmenlerinin görüşlerine (Çencen, 2010), Türkçe dersinde kullanım durumlarına (Babayiğit, 2017), sosyal bilgiler dersi öğretiminde akademik başarı, tutum ve kalıcılığa etkisine (Değirmenci Toraman, 2018), ortaöğretim tarih ders kitaplarındaki yerine (Yakar ve Yıldırım, 2021), sosyal bilgiler ders kitaplarında kullanım durumlarına (Kaymakçı, 2013), sosyal bilgiler öğretiminde değer aktarımındaki katkılarına (Kolaç ve Özer, 2018), 8.sınıf inkılap tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında mevcut olan edebi ürünlerin belirlenmesine (Çelik ve Dolanbay, 2021), sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlerin öğretiminde edebi ürünlerin kullanımına (İbret, Karasu Avcı, Karabıyık, Güleş ve Demirci, 2017), 4.sınıf sosyal bilgiler dersinde dürüstlük değerini kazandırmada edebi ürünlerin kullanımına (Harmanşa, 2017), sosyal bilgiler konularını öğrenmede hikâye destekli sınıf içi etkinliklerle öğretimin etkisini belirlemeye (Sidekli, Tangülü ve Yangın, 2013) yönelik çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

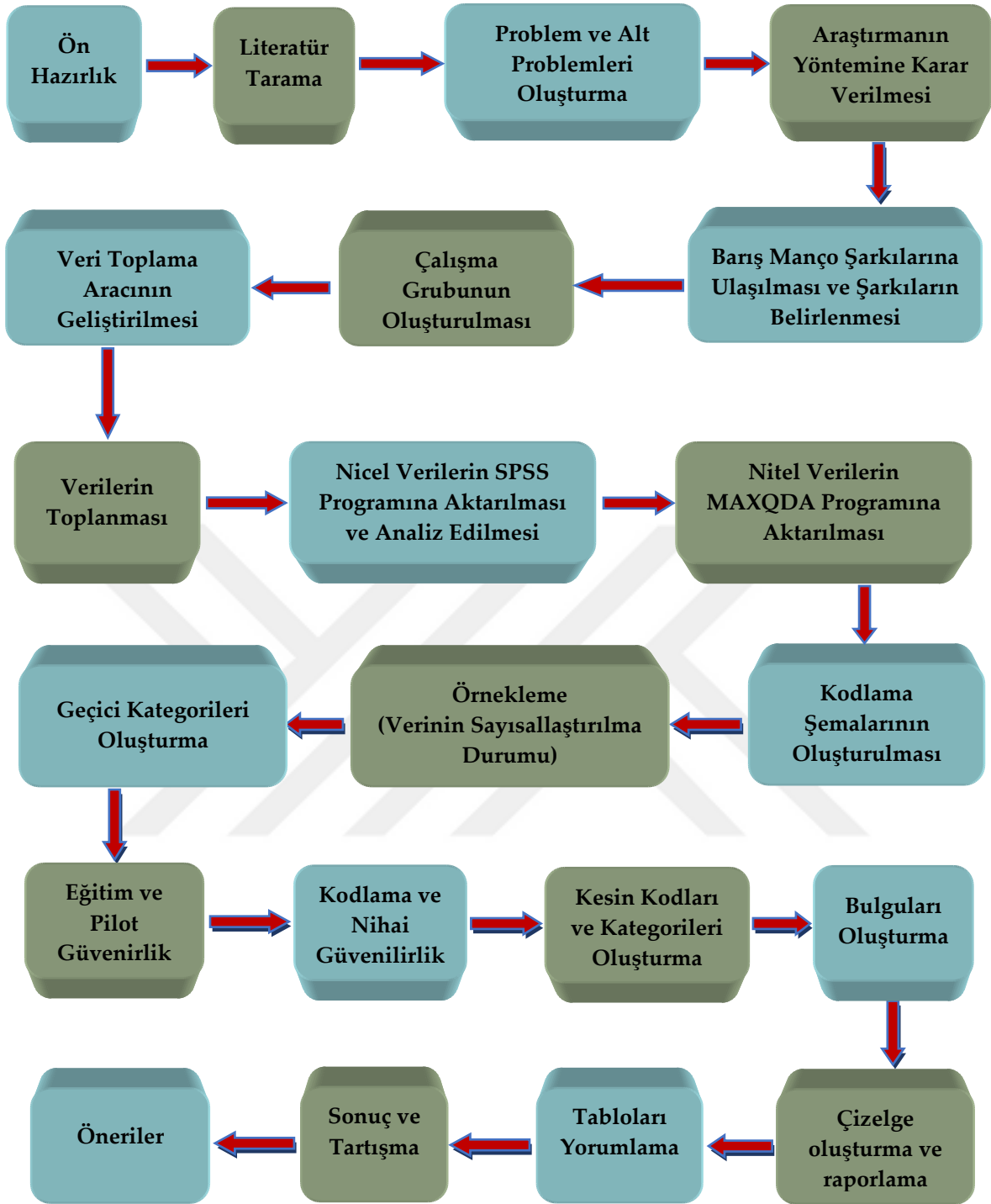
Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, çalışma grupları, veri toplama araçları, verilerin analizi ve araştırmanın süreci ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma karma yöntemle desenlenmiştir. Karma yöntem araştırmaları araştırmacı tarafından hem nitel ve hem nicel verilerin toplanması gerektiğinde işe koşulan bir yöntemdir. Bu anlamda karma yöntem desenlerinin işe koşulmasının en temel sebebi; nitel ve nicel olarak toplanan iki ayrı veri setinin birleştirilmesi, açıklanması, bir veri setinin diğerine inşası gibi çerçeve tasarımı yapılan bu yöntem ile nitel ve nicel olmak üzere her bir yaklaşımın sınırlılıklarını en aza indirme gücü nedeniyle tercih edilmektedir. Karma desenler paradigma vurgusu ve zaman sırasına göre türlere ayrılabilir. Paradigma vurgusu, karma çalışmalarda nitel verilerin mi nicel verilerin mi baskın olarak kullanılacağı ile ilgilidir ve buna baskınlık durumu da denilmektedir. Zaman sırası ise nicel ve nitel verilerin toplanma sırası ile ilgilidir. Bu çalışmada paradigma vurgusu bir başka deyişle baskınlık durumuna göre eşit statüye, zaman sırasına göre ise eş zamanlı türe girmektedir (Creswell, 2011; Creswell, 2014; Creswell ve Creswell, 2018; Creswell ve Plano Clark, 2018; Greene, Caracelli ve Graham, 1989; Morgan, 2007).

Çalışmada nitel ve nicel verilere aynı oranda ağırlık verildiğinden eşit statü hem nicel hem de nitel veriler aynı ölçme aracında ve aynı zamanda toplandığı için eş zamanlı tür işe koşulmuştur.

Araştırmanın nicel boyutunda, Barış Manço'nun 27'si anonim, 98'i yazdığı şarkı olmak üzere 125 şarkısının ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumu ve nitel boyutunda ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir ya da kullanılamama durumunun gerekçeleri betimlendiğinden araştırma karma yöntem ile desenlenmiştir. Araştırmanın süreci Şekil 3.1'de yer alan adımlarla gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3.1. Araştırma sürecinde izlenen adımlar

Araştırmanın nicel veri toplanan bölümünde sınıf öğretmenlerine Barış Manço'nun 125 şarkısı listelenerek bu şarkıların ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumu "kullanılabilir (1 puan)" ve "kullanılamaz (0 puan) seçenekleriyle oluşturulan veri toplama aracı uygulanmıştır. Betimsel araştırma yöntemlerinden kesitsel tarama modeli kullanılan bu bölümde, sınıf öğretmenlerinin Barış Manço şarkılarının ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumu betimlenmiştir. Betimsel tarama modellerinden biri olan kesitsel tarama modelinde verilerin toplanması tek

seferde yapılmaktadır (Karasar, 2020; Sönmez ve Alacapınar, 2018). Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinden tek seferde veri toplanmış ve elde edilen bu veriler üzerinden betimlemelere gidilmiştir. Tarama araştırmalarının olgular arasındaki neden sonuç ilişkilerini tanımlayamaması ve bireysel farklılıklara değil genel eğilimlere odaklanması önemli sınırlılıkları arasında gösterilmektedir (Mazlum ve Atalay Mazlum, 2017). Bu sınırlılıklarından dolayı araştırmada nitel boyut oluşturulmuş ve Barış Manço şarkılarının ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde neden kullanılabilir ya da kullanılamaz olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın nitel yöntemle yürütülen kısmında Barış Manço'nun 125 şarkısının neden ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir ya da kullanılamaz olduğuna yönelik sınıf öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda sınıf öğretmenlerinden, araştırmanın nicel bölümünde kullanılabilir ya da kullanılamaz kararı verdikleri her bir şarkı için neden kullanılabilir ya da kullanılamaz olduğunu gerekçelendirmeleri istenmiştir. Veri toplama aracında her bir şarkı için yarı yapılandırılmış bir soru (Kullanılabilir çünkü; / Kullanılamaz çünkü;....) ile nitel veri toplanmıştır. Araştırmanın bu bölümünde nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması işe koşulmuştur. Durum çalışması, eğitimde çeşitli konuları anlamada, özellikle “ne”, “nasıl” ve “niçin” soruları yöneltildiğinde tercih edilen bir yöntemdir (Kaleli Yılmaz, 2014). Bu araştırma, Barış Manço şarkılarının neden ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir ya da kullanılamaz olduğuna anlamak amacıyla yapıldığından araştırmada durum çalışması yöntemi kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni Örneklemi / Çalışma Grubu

Araştırmanın karma yöntem desenlerinden eş zamanlı tür üzerinden gerçekleştirilmesinden dolayı hem nicel hem de nitel verilerin aynı anda toplanma gerekliliği, araştırmanın çalışma grubunu nicel ve nitel yöntem kısmı için aynı olmasına yol açmıştır. Nicel bölüm için kesitsel tarama modeli kullanılan çalışmalarda evren yerine çalışma evreni belirlenmiştir. Nitekim Sönmez ve Alacapınar'a göre (2018) kesitsel tarama modeli kullanılan çalışmalarda evren yerine çalışma evreni kullanılmaktadır. Araştırmada 125 şarkının olması ve bu şarkıların nicel bölüm için tek tek incelenerek kullanılabilme durumunun belirlenecek olması, nitel bölüm için ise yine her bir şarkı için kullanılabilme ya da kullanılamama durumunun gerekçelendirilecek olması çalışma evreninden örnekleme yoluna gidilmesini zorunlu kılmıştır.

Araştırmanın çalışma evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Kırşehir ilinde görev yapmakta olan ve 4. sınıflarda öğretmenlik yapan 212 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma evreninden amaçlı örnekleme yöntemlerinden kritik durum örnekleme ile araştırmanın örnekleme oluşturulmuştur. Araştırmanın ilk amacı olan Barış Manço şarkılarının ilkökul eğitiminde kullanılabilir olma durumu ile ikinci amacı olan sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olma durumunun kesiştiği ilkökul düzeyi olan 4. sınıf düzeyi ve bu düzeyin öğretmenleri kritik durum örneklemesinin işe koşulmasını gerektirmiştir. Patton (1990), bazen bireyleri veya araştırma mekanlarını, ana olguyu çarpıcı bir biçimde temsil ettikleri için seçtiğimizi belirtmektedir. Bu seçimin kritik durum örnekleme olarak betimlenmektedir. Bu çalışma için hem ilkökul eğitimini bir bütün olarak bilen hem de sosyal bilgiler dersini işlemekte olan 4. sınıfta öğretmenlik yapan sınıf öğretmenlerinin Barış Manço şarkılarının ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olma durumunu betimlemede diğer sınıf öğretmenlerine göre ana olguyu çarpıcı bir şekilde açıklama durumlarının daha olağan olduğu düşünülmüştür. Bu bağlamda çalışmada kritik durum örnekleme kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini oluşturan 122 sınıf öğretmenine veri toplama aracı ulaştırılmış fakat 18 sınıf öğretmenin araştırmaya katılmayı kabul etmeme, araştırmanın yapıldığı tarihlerde okula gelmeme, veri toplama aracını geri göndermeme gibi nedenlerle toplam 104 sınıf öğretmeni ile araştırmanın hem nicel hem de nitel boyutu gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın veri toplanan çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 3.1 ve Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin demografik bilgileri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	59	56,7
	Erkek	45	43,3
Kıdem	1-5 yıl	14	13,5
	6-10 yıl	12	11,5
	11-15 yıl	21	20,2
	16-20 yıl	19	18,3
	21 yıl ve üstü	38	36,5

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmanın nicel boyutunun örnekleminde yer alan sınıf öğretmenlerinden %56,7’si kadın, %43,3’ü erkektir. Çalışma grubunda yer alan sınıf öğretmenlerinin yaklaşık olarak 3’te 1’inin (%36,5) kıdem bakımından 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu kıdemi %18,2 ile 16-20 yıl kıdeme sahip sınıf öğretmenleri izlerken, %20,2 ile 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenler grubun ikinci en

yüksek grubunu oluşturmuştur. 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler %11,5, 1-5 yıl kıdeme sahip olan öğretmenler ise %13,5'lik bir orana sahiptir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın nitel ve nicel bölümleri için tek bir veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu veri toplama aracı Barış Manço'nun 27'si anonim, 98'i yazdığı şarkı olmak üzere 125 şarkıdan oluşmaktadır. Araştırmanın kaynağını oluşturan bu şarkılar belirlenirken öncelikli olarak Barış Manço'nun tüm eserlerine ulaşılmak hedeflenmiş ve bu doğrultuda da yazılı, görsel ve işitsel araçlardan yararlanılmıştır. Yangın'ın (2002) "Çağdaş Türk Ozanı Barış Manço" kitabı ile "Barış Manço Mix" internet sitesi, eserlerin tespit edilmesinde ana kaynak olarak kullanılmıştır. Bu ana kaynakların yanında Barış Manço ile ilgili her türlü yazılı, görsel ve işitsel araçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Kaynaklar titizlikle incelenmiş, var olan benzerlik ve farklılıklar detaylı bir karşılaştırma ile en doğru sonuca ulaşıp şarkıların belirlenmesi amaçlanmıştır. Barış Manço'nun çıkarmış olduğu albüm ve 45'lik çalışmaları kapsamında 186 eser tespit edilmiştir. 186 eserden çalışmaya, sanatçının sözleri kendisine ait olan 98 şarkısı, anonim olan 27 eseri tespit edilerek toplam 125 şarkı seçilmiştir. 186 eser içinde yer alan 20 enstrümantal, 26 İngilizce, 4 Fransızca, 1 İbranice-Türkçe, 1 Japonca, 1 İtalyanca ve sözlerine ulaşılamayan 8 şarkı çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmada "Estergon Kalesi", "Kâtip Arzuhalim" ve "Koca Topçu" eserlerine hem Barış Manço'nun kendisine ait olan eserlerinde hem de anonim eserlerde yer verilmiştir. Bunun nedeni sanatçının bu eserlere farklı yorumlar getirerek eserlerin sözlerine eklemeler yapmıştır.

Belirlenen 125 şarkı için veri toplama aracının nicel veri toplama boyutu şarkıların adlarının alt alta sıralanması ve her bir şarkı için ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumu "kullanılabilir (1 puan)" ve "kullanılamaz (0 puan) seçenekleriyle tabloya yerleştirilmiştir. Bu tablo ile birlikte Barış Mnaço'nun 125 şarkısının sözlerinin yer aldığı doküman ve yine 125 şarkının mp3 formatı USB bellek olarak hazırlanmıştır.

Nitel veri toplama boyutunda ise araştırmanın nicel bölümünde kullanılabilir ya da kullanılamaz kararı verilen her bir şarkı için neden kullanılabilir ya da kullanılamaz olduğunun gerekçelendirilmesi için veri toplama aracında yine her bir şarkı için yarı yapılandırılmış bir soru (Kullanılabilir çünkü; / Kullanılamaz çünkü;....) eklenmiştir. Veri toplama aracı hazırladıktan sonra Kırşehir Ahi Evran (2), Niğde Ömer Halisdemir (1)

ve Gazi Üniversitelerinde (1) görev yapmakta olan sosyal bilgiler eğitimi alanında uzman 4 akademisyene veri toplama aracının uygunluğu konusunda görüş alınmış ve 4 uzman da veri toplama aracının bu şekilde kullanılabilir olduğunu belirtmişlerdir. Veri toplama aracının bir bölümü aşağıdaki Tablo 3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Veri toplama aracından bir kesit

Şarkının Adı	Alanı	Kullanılabilir	Kullanılmaz	Gerekçeleriniz
Ağlama Değmez Hayat	İlkokul Eğitiminde	()	()	Kullanılabilir çünkü; Kullanılmaz çünkü;
	Sosyal Bilgiler Dersinde	()	()	Kullanılabilir çünkü; Kullanılmaz çünkü;
Ah Tuti-i Mucize Guyem	İlkokul Eğitiminde	()	()	Kullanılabilir çünkü; Kullanılmaz çünkü;
	Sosyal Bilgiler Dersinde	()	()	Kullanılabilir çünkü; Kullanılmaz çünkü;

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel yöntem kullanılan kısmında Barış Manço'nun 125 şarkısının ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumu “kullanılabilir (1 puan)” ve “kullanılamaz (0 puan) seçenekleriyle oluşturulan veri toplama aracı uygulandığından veriler sınıflama düzeyindedir. Sınıflama düzeyinde elde edilen verilerin analizinde Ki-kare (χ^2) testi kullanılmış ve şarkıların kullanılabilme düzeyi belirlenmiştir.

Araştırmanın nitel yöntem kullanılan kısmında sınıf öğretmenlerinden, araştırmanın nicel bölümünde kullanılabilir ya da kullanılamaz kararı verdikleri her bir şarkı için neden kullanılabilir ya da kullanılamaz olduğunu gerekçelendirmeleri istenmiş, veri toplama aracında her bir şarkı için yarı yapılandırılmış bir soru (Kullanılabilir çünkü; / Kullanılamaz çünkü;....) ile nitel veri toplanmış ve bu yolla elde edilen veriler MAXQDA programı kullanılarak içerik analizi ile çözümlenmiştir. Merriam, (2013) bu aşamanın görüşmelerin, alan notlarının, belgelerin içeriğinin analiz edilmesi olduğunu belirtmektedir. İçerik analizi, bir söylemi anlamada ve yorumlamada, öznel etkilerden kurtulmayı amaçlamaktadır (Bilgin, 2006, s.1). Neuendorf (2017) içerik analizinin dokuz aşamayı içeren eylemlerle yapılmasını önermektedir. Bu araştırmanın nitel verileri toplanan kısmında Neuendorf'un (2017) önerdiği içerik analizi aşamaları dikkate alınmış, araştırma bu adımlara göre kurgulanmış, yürütülmüş ve raporlanmıştır.

Araştırmaya teori ve gerekçe oluşturarak başlanmış bir başka ifade ile araştırmanın amacı ve önemi betimlenmiştir. Çalışmanın ana amacı sosyal bilgiler dersinde ve ilkokul eğitiminde Barış Manço şarkılarının kullanımını gerekçeleri ile betimlemektir. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinde ve eğitimde edebi ürünler ve şarkı kullanımı ile ilgili alan yazın taranarak araştırmanın amacı ve önemi belirlenmiştir. Bu amaç ve önem çerçevesinde sosyal bilgiler dersinde ve ilkokul eğitiminde Barış Manço şarkılarının hangi gerekçelerle kullanılabileceği, hangilerinin kullanılmasının sakıncaları olduğu sınıf öğretmenlerinin görüşleri betimleneceğinden araştırma sorularının hazırlanmasına geçilmiştir.

Neuendorf'a göre (2017) araştırma sorularını yazma sürecinde, bağımlı ve bağımsız tüm değişkenler dikkatli bir şekilde tanımlanmalıdır. Araştırmada bu adım, ikinci aşama yani kavramsallaştırma adımdır. Araştırmacının ya da araştırmacıların tam olarak ne çalışmak istediğine dair bir beyanı olan kavramsallaştırma, araştırmanın kuramsal çerçevesinin oluşturulmasını içermektedir. Sosyal bilgiler dersinde ve eğitimde edebi ürünler ve şarkı

kullanımı, Barış Manço ve şarkıları ile ilgili alan yazın taranarak araştırma konusu bağlamında kavramsallaştırmalar oluşturulmuştur.

Veri toplama aracına karar verme ve veri toplama aracının sorularını oluşturma üçüncü aşama yani işlemeleştirmedir (ölçümler). Verilerin toplanmasında “veri toplama aracı” başlığında detaylı bir şekilde açıklanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanılmasına karar verilmiştir. Oluşturulan veri toplama aracı, araştırmanın veri kaynağına gerekli izinler alındıktan sonra uygulanmıştır. Uygulamada araştırmacı, veri toplama aracını paylaştığı öğretmenlere araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi vermiş, veri toplama aracı ile elde edilecek verilerin kişisel olarak onları değerlendirme amacıyla olmadığını belirtmiş ve böylece öğretmenlerin güdülenmesini ve sorulara samimi cevaplar vermelerini sağlamaya çalışmıştır.

Bu adımı kodlama şemalarının oluşturulması izlemiştir. İçerik analizinde, bireyin veya bireylerin oluşturduğu yazılı kaynakların analizinde bir dizi kategori oluşturulur, daha sonra bu kategorilere giren her bir veri sayılarak kaydedilir (Silverman, 2018). Yıldırım ve Şimşek’e göre (2016) kodlama, içerik analizinde birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve kategoriler etrafında bir araya getirmek ve bunları herkesin anlayacağı bir şekilde düzenleyerek yorumlamaktır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin her bir şarkı için oluşturdukları gerekçelerde birbirine benzeyen açıklamalar aynı kodlarla kategorilendirilmeye çalışılmıştır. Söz konusu kategorilerin oluşturulmasında belli bir alanda var olan kategoriler kullanılmamış bir başka ifade ile kategorilerin belirlenmesinde önceden belirlemeye gidilmemiştir. Veriler tek tek incelenip benzer ifadelerden kategoriler oluşturulmuş yani açık yaklaşım kullanılmıştır. Bilgin’e (2006) göre mesaj öğelerinin ele alınıp gözden geçirildikçe kategorilerin belirlenmesi açık yaklaşımdır.

Kodlama şemalarının oluşturulması adımı birbirini takip eden ve birbirinin içinde olan aşamalarla devam eder. Bu aşamalardan ilki örnekleme yani verinin sayılabilir ve frekanslamaya uygun olup olmama durumudur (Neuendorf, 2017). Araştırmadan elde edilen verilerin sayılabilir ve frekanslamaya uygun olduğuna karar verilmiş ve elde edilen veriler frekanslarla sunulmuştur. Sonraki adım eğitim ve pilot güvenilirlik aşamasıdır. Bu adımda kodlayıcıların birlikte çalıştığı eğitim oturumlarında kodlar veya değişkenler üzerinde anlaşip anlaşamadıkları tespit edilmektedir (Neuendorf, 2017). Araştırmada araştırmacı ve tez danışmanı ayrı ayrı kategori oluşturmuşlar ve her birim üzerinde araştırmacıların oluşturduğu analiz birimlerine ait kategoriler kendi kategorileriyle karşılaştırılmıştır. Neuendorf (2017) bu adımı kodlama ve nihai güvenilirlik aşamaları

olarak belirtmektedir. Bu aşamalarda kodlayıcı güvenilirliği sağlamak için en az iki kodlayıcı kullanılmasını önermiş ve doğrulama amacıyla rastgele bazı kontroller yapıldığını ve en sonunda da nihai güvenilirliğin kontrolünün gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Araştırmada nihai güvenilirliğin kontrolünü için görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek kategorilerin güvenilirliği Miles & Huberman (1994)'ın formülü (Güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) kullanılarak hesaplanmıştır. Barış Manço şarkılarından tesadüfen belirlenen 8 şarkı için oluşturulan kategorilere ait işlemler aşağıdaki Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3.3. Tesadüfen Belirlenen 8 Şarkı İçin Oluşturulan Kategorilere İlişkin İşlemler

Şarkılar	Oluşturulan kategori sayısı		Yapılan işlem	Kategorilerin güvenilirlik katsayısı
	1.Araştırmacı	2.Araştırmacı		
Aman Avcı Vurma Beni	5	4	Özellikler artırıldı	0,80
Dere Boyu Kavaklar	4	3	Özellikler birleştirildi	0,75
Kızılıklar Oldu mu?	6	7	Özellikler artırıldı	0,86
Abbas Yolcu	8	9	Bir kategori diğerlerine dağıtıldı	0,89
Benden Öte Benden Ziyade	3	3	Olduğu gibi kabul edildi	1,00
Eğri Eğri	4	5	Özellikler artırıldı	0,80
Gülme Ha Gülme	3	3	Olduğu gibi kabul edildi	1,00
Günaydın Çocuklar	9	7	Özellikler artırıldı	0,78
Kategorilerin güvenilirlik katsayısı ortalaması				0,86

Tablo 3.3'te elde edilen uyum katsayıları (0,80; 0,75; 0,86; 0,89; 1,00; 0,80; 1,00; 0,78) kategorilerin yüksek güvenirlikte kullanılabileceğini göstermektedir. Genel ortalamaya (0,86) bakıldığında uyum katsayılarına göre kategorilerin yüksek güvenirlikte kullanılabileceği görülmektedir.

Neuendorf'un (2017) içerik analizi için önerdiği aşamalardan sonuncusu çizelge oluşturma ve raporlamadır. Araştırmada açık yaklaşımla oluşturulan kategoriler yoluyla veri toplama aracındaki verileri anlama ve veriyi analiz etme aşamasına geçilmiş yani bu aşamayı verilerin frekanslarının nicel olarak belirlenmesi oluşturmuştur. Bu aşamada ilk olarak her bir katılımcıya ait veri toplama araçları MAXQDA 12 programına aktarılmış ve her bir veri toplama aracındaki şarkıların gerekçeleri oluşturulan kategoriler çerçevesinde tek tek incelenmiştir. Bu yollarla elde edilen veriler tablolar ve grafikler yoluyla sunulmuş

ve araştırmacılar tarafından yapılan yorumları desteklemek ve katılımcıların ifadelerini yansıtmak amacıyla veri toplama araçlarından örnek alıntılara yer verilmiştir. Bu alıntılar Sevda (75) ve Burak (45) şeklindeki kodlarla verilmiştir. Buradaki kodlamada ilk ifade öğretmenin cinsiyetine uygun olarak verilen takma adları, parantez içinde verilen rakamlar ise veri toplama aracının incelemeye alınma sırasını belirtmektedir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen veriler tablolar ve metinlere dönüştürülerek her bir alt probleme yönelik bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. İlkokul Eğitiminde Kullanılabilecek Barış Manço'nun Anonim Şarkıları

Barış Manço'nun anonim şarkılarının hangilerinin ilkokul eğitiminde kullanılabileceğini belirlemek için sınıf öğretmenlerinin her bir şarkı için verdikleri cevaplardan oluşan veriler kategorik olduğu için parametrik olmayan testlerden Ki-kare (χ^2) testine tabi tutulmuştur. Bununla ilgili veriler Tablo 4.1'de sunulmuştur.

Tablo 4.1. İlkokul eğitiminde kullanılabilecek Barış Manço'nun anonim şarkıları

Şarkının Adı		Gözlenen n	Beklenen n	Artık	df	χ^2	p	Kullanılma Durumu
Ağlama Değmez Hayat	Kullanılamaz	2	52	-50	1	96,154	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	102	52	50				
Ah Tuti-i Mucize Guyem	Kullanılamaz	96	52	44	1	74,462	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	8	52	-44				
Aman Avcı Vurma Beni	Kullanılamaz	2	52	-50	1	96,154	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	102	52	50				
Ay Osman	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	11	52	-41				
Ayrılık	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	28	52	-24				
Bahçede Hanımeli	Kullanılamaz	28	52	-24	1	22,154	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	76	52	24				
Bir Bahar Akşamı	Kullanılamaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	3	52	-49				
Burası Muş'tur	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	101	52	49				
Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	28	52	-24				
Çıt Çıt Çetene	Kullanılamaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	12	52	-40				
Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	85	52	33				
Derule	Kullanılamaz	90	52	38	1	55,538	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	14	52	-38				
Estergon Kal 'ası	Kullanılamaz	18	52	-34	1	44,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	86	52	34				

Tablo 4.1'in devamı

Gamzedeyim	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Geçti Dost Kervanı	Kullanılamaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	89	52	37				
Gesi Bağları	Kullanılamaz	14	52	-38	1	55,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	90	52	38				
Gönül Dağı	Kullanılamaz	65	52	13	1	6,500	,011	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	39	52	-13				
Ham Meyveyi Kopardılar Dalından	Kullanılamaz	24	52	-28	1	30,154	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	80	52	28				
Kağızman	Kullanılamaz	13	52	-39	1	58,500	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	91	52	39				
Kâtip Arzuhalim	Kullanılamaz	16	52	-36	1	49,846	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	88	52	36				
Kırpıkların Ok Eyle	Kullanılamaz	102	52	50	1	96,154	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	2	52	-50				
Kızılıklar Oldu mu?	Kullanılamaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				
Koca Topçu	Kullanılamaz	11	52	-41	1	64,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	93	52	41				
Nenni Bebek	Kullanılamaz	10	52	-42	1	67,846	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	94	52	42				
Urfa'nın Etrafı	Kullanılamaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				
Uzun İnce Bir Yoldayım	Kullanılamaz	11	52	-41	1	64,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	93	52	41				
Yine Bir Gülnihal	Kullanılamaz	39	52	-13	1	6,500	,011	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	65	52	13				

Tablo 4.1'e göre sınıf öğretmenlerin Barış Manço'nun anonim şarkılarından "Ağlama Değmez Hayat, Aman Avcı Vurma Beni, Bahçede Hanımeli, Burası Muş'tur, Dere Boyu Kavaklar, Estergon Kal'ası, Geçti Dost Kervanı, Gesi Bağları, Ham Meyveyi Kopardılar Dalından, Kağızman, Kâtip Arzuhalim, Kızılıklar Oldu mu?, Koca Topçu, Nenni Bebek, Urfa'nın Etrafı, Uzun İnce Bir Yoldayımın ve Yine Bir Gülnihal" şarkılarının ilkökul eğitiminde kullanılabilme durumuna yönelik cevaplarında büyük çoğunluğun (n = 65 — 102) şarkıların kullanılabileceğini düşündüğü görülmektedir. Sınıf öğretmenlerin görüşleri arasındaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = (sd = 1, n = 104) 6,500 — 96,154, p < .05$). Buna göre söz konusu Barış Manço'nun anonim şarkılarının ilkökul eğitiminde kullanılabilme durumuna yönelik düşünenler daha fazla sayıdadır.

Tablo 4.1'e göre sınıf öğretmenlerin Barış Manço'nun anonim şarkılarından "Ah Tuti-i Mucize Guyem, Ay Osman, Ayrılık, Bir Bahar Akşamı, Çay Elinden Öteye Rezil Dede, Çit Çit Çetene, Derule, Gamzedeyim, Gönül Dağı ve Kırpıkların Ok Eyle"

şarkılarının ilköğretimde kullanılabilirlik durumuna yönelik cevaplarında büyük çoğunluğun (n = 76 — 102) şarkıların kullanılmayacağını düşündüğü görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasındaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = (sd = 1, n = 104) 22,154 — 96,154, p < .05$). Buna göre söz konusu Barış Manço'nun anonim şarkılarının ilköğretimde kullanılmayacağını düşünenlerin sayısı fazladır.

4.2. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Barış Manço'nun Anonim Şarkıları

Barış Manço'nun anonim şarkılarının hangilerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılabilirliğini belirlemek için sınıf öğretmenlerinin her bir şarkı için verdikleri cevaplardan oluşan veriler kategorik olduğu için parametrik olmayan testlerden Ki-kare (χ^2) testine tabi tutulmuştur. Bununla ilgili veriler Tablo 4.2'de sunulmuştur.

Tablo 4.2. Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek Barış Manço'nun anonim şarkıları

Şarkının Adı		Gözlenen n	Beklenen n	Artık	df	χ^2	p	Kullanılma Durumu																																																																																																																																										
Ağlama Değmez Hayat	Kullanılamaz	2	52	-50	1	96,154	,000	Kullanılabilir																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	102	52	50					Ah Tuti-i Mucize Guyem	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Aman Avcı Vurma Beni	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	101	52	49	Ay Osman	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	28	52	-24	Ayrılık	Kullanılamaz	75	52	23	1	20,346	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	29	52	-23	Bahçede Hanımeli	Kullanılamaz	26	52	-26	1	26,000	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	78	52	26	Bir Bahar Akşamı	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Burası Muş'tur	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	101	52	49	Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	28	52	-24	Çıt Çıt Çetene	Kullanılamaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	12	52	-40	Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	85	52	33	Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000
Ah Tuti-i Mucize Guyem	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	4	52	-48					Aman Avcı Vurma Beni	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	101	52	49	Ay Osman	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	28	52	-24	Ayrılık	Kullanılamaz	75	52	23	1	20,346	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	29	52	-23	Bahçede Hanımeli	Kullanılamaz	26	52	-26	1	26,000	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	78	52	26	Bir Bahar Akşamı	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Burası Muş'tur	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	101	52	49	Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	28	52	-24	Çıt Çıt Çetene	Kullanılamaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	12	52	-40	Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	85	52	33	Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	11	52	-41								
Aman Avcı Vurma Beni	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	101	52	49					Ay Osman	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	28	52	-24	Ayrılık	Kullanılamaz	75	52	23	1	20,346	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	29	52	-23	Bahçede Hanımeli	Kullanılamaz	26	52	-26	1	26,000	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	78	52	26	Bir Bahar Akşamı	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Burası Muş'tur	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	101	52	49	Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	28	52	-24	Çıt Çıt Çetene	Kullanılamaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	12	52	-40	Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	85	52	33	Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	11	52	-41																					
Ay Osman	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	28	52	-24					Ayrılık	Kullanılamaz	75	52	23	1	20,346	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	29	52	-23	Bahçede Hanımeli	Kullanılamaz	26	52	-26	1	26,000	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	78	52	26	Bir Bahar Akşamı	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Burası Muş'tur	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	101	52	49	Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	28	52	-24	Çıt Çıt Çetene	Kullanılamaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	12	52	-40	Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	85	52	33	Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	11	52	-41																																		
Ayrılık	Kullanılamaz	75	52	23	1	20,346	,000	Kullanılamaz																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	29	52	-23					Bahçede Hanımeli	Kullanılamaz	26	52	-26	1	26,000	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	78	52	26	Bir Bahar Akşamı	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Burası Muş'tur	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	101	52	49	Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	28	52	-24	Çıt Çıt Çetene	Kullanılamaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	12	52	-40	Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	85	52	33	Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	11	52	-41																																															
Bahçede Hanımeli	Kullanılamaz	26	52	-26	1	26,000	,000	Kullanılabilir																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	78	52	26					Bir Bahar Akşamı	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Burası Muş'tur	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	101	52	49	Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	28	52	-24	Çıt Çıt Çetene	Kullanılamaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	12	52	-40	Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	85	52	33	Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	11	52	-41																																																												
Bir Bahar Akşamı	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	4	52	-48					Burası Muş'tur	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	101	52	49	Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	28	52	-24	Çıt Çıt Çetene	Kullanılamaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	12	52	-40	Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	85	52	33	Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	11	52	-41																																																																									
Burası Muş'tur	Kullanılamaz	3	52	-49	1	92,346	,000	Kullanılabilir																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	101	52	49					Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	28	52	-24	Çıt Çıt Çetene	Kullanılamaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	12	52	-40	Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	85	52	33	Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	11	52	-41																																																																																						
Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Kullanılamaz	76	52	24	1	22,154	,000	Kullanılamaz																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	28	52	-24					Çıt Çıt Çetene	Kullanılamaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	12	52	-40	Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	85	52	33	Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	11	52	-41																																																																																																			
Çıt Çıt Çetene	Kullanılamaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılamaz																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	12	52	-40					Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	85	52	33	Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	11	52	-41																																																																																																																
Dere Boyu Kavaklar	Kullanılamaz	19	52	-33	1	41,885	,000	Kullanılabilir																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	85	52	33					Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz	Kullanılabilir	11	52	-41																																																																																																																													
Derule	Kullanılamaz	93	52	41	1	64,654	,000	Kullanılamaz																																																																																																																																										
	Kullanılabilir	11	52	-41																																																																																																																																														

Tablo 4.2'nin devamı

Estergon Kal 'ası	Kullanılamaz	18	52	-34	1	44,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	86	52	34				
Gamzedeyim	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Geçti Dost Kervanı	Kullanılamaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	89	52	37				
Gesi Bağları	Kullanılamaz	14	52	-38	1	55,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	90	52	38				
Gönül Dağı	Kullanılamaz	61	52	9	1	4,654	,031	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	43	52	-9				
Ham Meyveyi Kopardılar Dalından	Kullanılamaz	29	52	-23	1	20,346	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	75	52	23				
Kağızman	Kullanılamaz	13	52	-39	1	58,500	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	91	52	39				
Kâtip Arzuhalim	Kullanılamaz	16	52	-36	1	49,846	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	88	52	36				
Kırpıkların Ok Eyle	Kullanılamaz	102	52	50	1	96,154	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	2	52	-50				
Kızılıklar Oldu mu?	Kullanılamaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				
Koca Topçu	Kullanılamaz	11	52	-41	1	64,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	93	52	41				
Nenni Bebek	Kullanılamaz	29	52	-23	1	20,346	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	75	52	23				
Urfa'nın Etrafı	Kullanılamaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				
Uzun İnce Bir Yoldayım	Kullanılamaz	11	52	-41	1	64,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	93	52	41				
Yine Bir Gülnihal	Kullanılamaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	3	52	-49				

Tablo 4.2'ye göre sınıf öğretmenlerin Barış Manço'nun anonim şarkılarından "Ağlama Değmez Hayat, Aman Avcı Vurma Beni, Bahçede Hanımeli, Burası Muş'tur, Dere Boyu Kavaklar, Estergon Kal 'ası, Geçti Dost Kervanı, Gesi Bağları, Ham Meyveyi Kopardılar Dalından, Kağızman, Kâtip Arzuhalim, Kızılıklar Oldu mu?, Koca Topçu, Nenni Bebek, Urfa'nın Etrafı ve Uzun İnce Bir Yoldayım" şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumuna yönelik cevaplarında büyük çoğunluğun (n = 75 — 102) şarkıların kullanılabileceğini düşündüğü görülmektedir. Sınıf öğretmenlerin görüşleri arasındaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = (sd = 1, n = 104) 20,346 — 96,154, p < .05$). Buna göre söz konusu Barış Manço'nun anonim şarkıları sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumuna yönelik düşünenler daha fazla sayıdadır.

Tablo 4.1'ye göre sınıf öğretmenlerin Barış Manço'nun anonim şarkılarından "Ah Tuti-i Mucize Guyem, Ay Osman, Ayrılık, Bir Bahar Akşamı, Çay Elinden Öteye Rezil

Dede, Çıt Çıt Çetene, Derule, Gamzedeyim, Gönül Dağı, Kirpiklerin Ok Eyle ve Yine Bir Gülnihal” şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumuna yönelik cevaplarında büyük çoğunluğun (n = 61 — 102) şarkıların kullanılmayacağını düşündüğü görülmektedir. Sınıf öğretmenlerin görüşleri arasındaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = (sd = 1, n = 104) 4,654 — 96,154, p < .05$). Buna göre söz konusu Barış Manço’nun anonim şarkıları sosyal bilgiler dersinde kullanılmayacağını düşünenlerin sayısı fazladır.

4.3. İlkokul Eğitiminde Kullanılabilecek Barış Manço’nun Yazdığı Şarkılar

Barış Manço’nun yazdığı şarkılarından hangilerinin ilkökul eğitiminde kullanılabileceğini belirlemek için sınıf öğretmenlerinin her bir şarkı için verdikleri cevaplardan oluşan veriler kategorik olduğu için parametrik olmayan testlerden Ki-kare (χ^2) testine tabi tutulmuştur. Bununla ilgili veriler Tablo 4.3’de sunulmuştur.

Tablo 4.3. İlkokul eğitiminde kullanılabilecek Barış Manço’nun yazdığı şarkılar

Şarkının Adı		Gözlenen n	Beklenen n	Artık	df	χ^2	p	Kullanılma Durumu																																																																																																																													
Abbas Yolcu	Kullanılmaz	13	52	-39	1	58,500	,000	Kullanılabilir																																																																																																																													
	Kullanılabilir	91	52	39					Acılı Da Bağ Vir	Kullanılmaz	14	52	-38	1	55,538	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	90	52	38	Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek	Kullanılmaz	64	52	12	1	5,538	,019	Kullanılmaz	Kullanılabilir	40	52	-12	Affet Beni	Kullanılmaz	96	52	44	1	74,462	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	8	52	-44	Ahmet Bey’in Ceketini	Kullanılmaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	89	52	37	Al Beni (DYB)	Kullanılmaz	97	52	45	1	77,885	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	7	52	-45	Al Beni (MÇ)	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Ali Yazar Veli Bozar	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35	Alla Beni Pulla Beni	Kullanılmaz	36	52	-16	1	9,846	,002	Kullanılabilir	Kullanılabilir	68	52	16	Allah’ım Güç Ver Bana	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	3	52	-49	Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000
Acılı Da Bağ Vir	Kullanılmaz	14	52	-38	1	55,538	,000	Kullanılabilir																																																																																																																													
	Kullanılabilir	90	52	38					Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek	Kullanılmaz	64	52	12	1	5,538	,019	Kullanılmaz	Kullanılabilir	40	52	-12	Affet Beni	Kullanılmaz	96	52	44	1	74,462	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	8	52	-44	Ahmet Bey’in Ceketini	Kullanılmaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	89	52	37	Al Beni (DYB)	Kullanılmaz	97	52	45	1	77,885	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	7	52	-45	Al Beni (MÇ)	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Ali Yazar Veli Bozar	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35	Alla Beni Pulla Beni	Kullanılmaz	36	52	-16	1	9,846	,002	Kullanılabilir	Kullanılabilir	68	52	16	Allah’ım Güç Ver Bana	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	3	52	-49	Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35								
Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek	Kullanılmaz	64	52	12	1	5,538	,019	Kullanılmaz																																																																																																																													
	Kullanılabilir	40	52	-12					Affet Beni	Kullanılmaz	96	52	44	1	74,462	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	8	52	-44	Ahmet Bey’in Ceketini	Kullanılmaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	89	52	37	Al Beni (DYB)	Kullanılmaz	97	52	45	1	77,885	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	7	52	-45	Al Beni (MÇ)	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Ali Yazar Veli Bozar	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35	Alla Beni Pulla Beni	Kullanılmaz	36	52	-16	1	9,846	,002	Kullanılabilir	Kullanılabilir	68	52	16	Allah’ım Güç Ver Bana	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	3	52	-49	Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35																					
Affet Beni	Kullanılmaz	96	52	44	1	74,462	,000	Kullanılmaz																																																																																																																													
	Kullanılabilir	8	52	-44					Ahmet Bey’in Ceketini	Kullanılmaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	89	52	37	Al Beni (DYB)	Kullanılmaz	97	52	45	1	77,885	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	7	52	-45	Al Beni (MÇ)	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Ali Yazar Veli Bozar	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35	Alla Beni Pulla Beni	Kullanılmaz	36	52	-16	1	9,846	,002	Kullanılabilir	Kullanılabilir	68	52	16	Allah’ım Güç Ver Bana	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	3	52	-49	Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35																																		
Ahmet Bey’in Ceketini	Kullanılmaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir																																																																																																																													
	Kullanılabilir	89	52	37					Al Beni (DYB)	Kullanılmaz	97	52	45	1	77,885	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	7	52	-45	Al Beni (MÇ)	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Ali Yazar Veli Bozar	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35	Alla Beni Pulla Beni	Kullanılmaz	36	52	-16	1	9,846	,002	Kullanılabilir	Kullanılabilir	68	52	16	Allah’ım Güç Ver Bana	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	3	52	-49	Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35																																															
Al Beni (DYB)	Kullanılmaz	97	52	45	1	77,885	,000	Kullanılmaz																																																																																																																													
	Kullanılabilir	7	52	-45					Al Beni (MÇ)	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	4	52	-48	Ali Yazar Veli Bozar	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35	Alla Beni Pulla Beni	Kullanılmaz	36	52	-16	1	9,846	,002	Kullanılabilir	Kullanılabilir	68	52	16	Allah’ım Güç Ver Bana	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	3	52	-49	Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35																																																												
Al Beni (MÇ)	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz																																																																																																																													
	Kullanılabilir	4	52	-48					Ali Yazar Veli Bozar	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35	Alla Beni Pulla Beni	Kullanılmaz	36	52	-16	1	9,846	,002	Kullanılabilir	Kullanılabilir	68	52	16	Allah’ım Güç Ver Bana	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	3	52	-49	Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35																																																																									
Ali Yazar Veli Bozar	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir																																																																																																																													
	Kullanılabilir	87	52	35					Alla Beni Pulla Beni	Kullanılmaz	36	52	-16	1	9,846	,002	Kullanılabilir	Kullanılabilir	68	52	16	Allah’ım Güç Ver Bana	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	3	52	-49	Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35																																																																																						
Alla Beni Pulla Beni	Kullanılmaz	36	52	-16	1	9,846	,002	Kullanılabilir																																																																																																																													
	Kullanılabilir	68	52	16					Allah’ım Güç Ver Bana	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz	Kullanılabilir	3	52	-49	Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35																																																																																																			
Allah’ım Güç Ver Bana	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz																																																																																																																													
	Kullanılabilir	3	52	-49					Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir	Kullanılabilir	87	52	35																																																																																																																
Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir																																																																																																																													
	Kullanılabilir	87	52	35																																																																																																																																	

Tablo 4.3'ün devamı

Anahtar	Kullanılmaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				
Anlıyorsun Değil mi?	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Arkadaşım Eşşek	Kullanılmaz	6	52	-46	1	81,385	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	98	52	46				
Ayı	Kullanılmaz	6	52	-46	1	81,385	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	98	52	46				
Aynalı Kemer	Kullanılmaz	35	52	-17	1	11,115	,001	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	69	52	17				
Bal Böceğim	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Bal Sultan	Kullanılmaz	35	52	-17	1	11,115	,001	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	69	52	17				
Ballı Kaymak	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Ben Bilirim	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Benden Öte Benden Ziyade	Kullanılmaz	39	52	-13	1	6,500	,011	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	65	52	13				
Beyhude Geçti Yıllar	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Binboğa'nın Kızı	Kullanılmaz	102	52	50	1	96,154	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	2	52	-50				
Bir Selam Sana	Kullanılmaz	7	52	-45	1	77,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	97	52	45				
Bugün Bayram	Kullanılmaz	8	52	-44	1	74,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	96	52	44				
Cacık	Kullanılmaz	33	52	-19	1	13,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	71	52	19				
Can Bedenden Çıkmayınca	Kullanılmaz	37	52	-15	1	8,654	,003	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	67	52	15				
Dağlar Dağlar	Kullanılmaz	37	52	-15	1	8,654	,003	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	67	52	15				
Delikanlı Gibi	Kullanılmaz	66	52	14	1	7,538	,006	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	38	52	-14				
Dıral Dede'nin Düdüğü	Kullanılmaz	13	52	-39	1	58,500	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	91	52	39				
Domates Biber Patlıcan	Kullanılmaz	11	52	-41	1	64,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	93	52	41				
Dön Desem Döner misin Bana	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Dönence	Kullanılmaz	4	52	-48	1	88,615	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	100	52	48				
Dört Kapı	Kullanılmaz	12	52	-40	1	61,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	92	52	40				
Durma Ha Durma	Kullanılmaz	96	52	44	1	74,462	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	8	52	-44				
Dut Ağacı	Kullanılmaz	33	52	-19	1	13,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	71	52	19				

Tablo 4.3'ün devamı

Eğri Eğri	Kullanılamaz	10	52	-42	1	67,846	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	94	52	42				
Elveda Ölüm	Kullanılamaz	27	52	-25	1	24,038	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	77	52	25				
En Büyük Mehmet Bizim Mehmet	Kullanılamaz	8	52	-44	1	74,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	96	52	44				
Estergon Kalesi	Kullanılamaz	7	52	-45	1	77,885	,031	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	97	52	45				
Evelallah	Kullanılamaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				
Fil ile Kurbağa	Kullanılamaz	6	52	-46	1	81,385	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	98	52	46				
Gel	Kullanılamaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Gibi Gibi	Kullanılamaz	39	52	-13	1	6,500	,011	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	65	52	13				
Gönül Ferman Dinlemiyor	Kullanılamaz	33	52	-19	1	13,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	71	52	19				
Gül Bebeğim	Kullanılamaz	102	52	50	1	96,154	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	2	52	-50				
Güle Güle Oğlum	Kullanılamaz	12	52	-40	1	61,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	92	52	40				
Gülme Ha Gülme	Kullanılamaz	37	52	-15	1	8,654	,003	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	67	52	15				
Gülpenbe	Kullanılamaz	11	52	-41	1	64,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	93	52	41				
Günaydın Çocuklar	Kullanılamaz	1	52	-51	1	100,038	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	103	52	51				
Halhal	Kullanılamaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				
Halil İbrahim Sofrası	Kullanılamaz	20	52	-32	1	39,385	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	84	52	32				
Halk İçinde Muteber	Kullanılamaz	2	52	-50	1	96,154	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	102	52	50				
Hatırlasana	Kullanılamaz	98	52	46	1	81,385	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	6	52	-46				
Hayır Hayır	Kullanılamaz	102	52	50	1	96,154	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	2	52	-50				
Hemşerim Memleket Nire?	Kullanılamaz	2	52	-50	1	96,154	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	102	52	50				
İşte Hendek İşte Deve	Kullanılamaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Kalpler Beraber	Kullanılamaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	3	52	-49				
Kara Sevda	Kullanılamaz	102	52	50	1	96,154	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	2	52	-50				
Kâtip Arzuhalim	Kullanılamaz	12	52	-40	1	61,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	92	52	40				
Kayaların Oğlu	Kullanılamaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				

Tablo 4.3'ün devamı

Kazma	Kullanılamaz	4	52	-48	1	88,615	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	100	52	48				
Kezban	Kullanılamaz	18	52	-34	1	44,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	86	52	34				
Kırık Bir Fincan	Kullanılamaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	89	52	37				
Koca Topçu	Kullanılamaz	2	52	-50	1	96,154	,031	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	102	52	50				
Kol Düğmeleri	Kullanılamaz	98	52	46	1	81,385	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	6	52	-46				
Komşu Kızı Düriye	Kullanılamaz	14	52	-38	1	55,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	90	52	38				
Küheylan	Kullanılamaz	16	52	-36	1	49,846	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	88	52	36				
Lahburger	Kullanılamaz	13	52	-39	1	58,500	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	91	52	39				
Lambaya Püf De	Kullanılamaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	3	52	-49				
Mahkûm	Kullanılamaz	27	52	-25	1	24,038	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	77	52	25				
Müsaadenizle Çocuklar	Kullanılamaz	7	52	-45	1	77,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	97	52	45				
Nane Limon Kabuğu	Kullanılamaz	1	52	-51	1	100,038	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	103	52	51				
Nazar Eyle	Kullanılamaz	6	52	-46	1	81,385	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	98	52	46				
Ne Köy Olur Senden Ne Kasaba	Kullanılamaz	97	52	45	1	77,885	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	7	52	-45				
Ne Ola Yar Ola	Kullanılamaz	20	52	-32	1	39,385	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	84	52	32				
Nerede	Kullanılamaz	14	52	-38	1	55,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	90	52	38				
Osman	Kullanılamaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	89	52	37				
Ölüm Allah'ın Emri	Kullanılamaz	30	52	-22	1	18,615	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	74	52	22				
Ömrümün Son Baharı	Kullanılamaz	25	52	-27	1	28,038	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	79	52	27				
S.O.S. Aman Hocam	Kullanılamaz	10	52	-42	1	67,846	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	94	52	42				
Sahilde	Kullanılamaz	103	52	51	1	100,038	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	1	52	-51				
Sakız Hanım- Mahur Bey	Kullanılamaz	31	52	-21	1	16,962	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	73	52	21				
Sarı Çizmeli Mehmet Ağa	Kullanılamaz	4	52	-48	1	88,615	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	100	52	48				
Sarıl Bana	Kullanılamaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Seher Vakti	Kullanılamaz	100	52	48	1	5,538	,000	Kullanılamaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				

Tablo 4.3'ün devamı

Söyle Zalim Sultan	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Süleyman	Kullanılmaz	7	52	-45	1	77,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	97	52	45				
Süper Babaanne	Kullanılmaz	6	52	-46	1	81,385	,031	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	98	52	46				
Unutamadım (Unutamadım Seni)	Kullanılmaz	102	52	50	1	96,154	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	2	52	-50				
Unutamıyorum	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Vur Ha Vur	Kullanılmaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				
Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba	Kullanılmaz	8	52	-44	1	74,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	96	52	44				
Yine Yol Göründü Gurbete	Kullanılmaz	18	52	-34	1	44,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	86	52	34				
Yol	Kullanılmaz	16	52	-36	1	49,846	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	88	52	36				
Yol Verin Ağalar	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Yolla Yârim Tez Yolla	Kullanılmaz	103	52	51	1	100,038	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	1	52	-51				
Zehra	Kullanılmaz	14	52	-38	1	55,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	90	52	38				

Tablo 4.3'e göre sınıf öğretmenlerin Barış Manço'nun yazdığı şarkılarından "Abbas Yolcu, Acıh Da Bağ Vir, Ahmet Beyin Ceket, Ali Yazar Veli Bozar, Alla Beni Pulla Beni, Aman Yavaş Aheste, Anahtar, Arkadaşım Eşşek, Ayı, Aynalı Kemer, Bal Sultan, Benden Öte Benden Ziyade, Bir Selam Sana, Bugün Bayram, Cacık, Can Bedenden Çıkmayınca, Dağlar Dağlar, Delikanlı Gibi, Dıral Dede'nin Düdüğü, Domates Biber Patlıcan, Dönence, Dört Kapı, Eğri Eğri, Elveda Ölüm, Dut Ağacı, En Büyük Mehmet Bizim Mehmet, Estergon Kalesi, Evelallah, Fil ile Kurbağa, Gibi Gibi, Gönül Ferman Dinlemiyor, Güle Güle Oğlum, Gülme Ha Gülme, Gülpembe, Günaydın Çocuklar, Halhal, Halil İbrahim Sofrası, Halk İçinde Muteber, Hemşerim Memleket Nire?, Kâtip Arzuhalim, Kayaların Oğlu, Kazma, Kezban, Kırık Bir Fincan, Koca Topçu, Komşu Kızı Düriye, Küheylan, Lahburger, Mahkûm, Müsaadenizle Çocuklar, Nane Limon Kabuğu, Nazar Eyle, Ne Ola Yar Ola, Nerede, Osman, Ölüm Allah'ın Emri, Ömrümün Son Baharı, S.O.S Aman Hocam, Sakız Hanım- Mahur Bey, Sarı Çizmeli Mehmet Ağa, Süleyman, Süper Babaanne, Vur Ha Vur, Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba, Yine Yol Göründü Gurbete, Yol ve Zehra" şarkılarının ilkökul eğitiminde kullanılabilme durumuna yönelik cevaplarında büyük çoğunluğun (n = 64 — 103) şarkıların kullanılabileceğini düşündüğü görülmektedir. Sınıf öğretmenlerin görüşleri arasındaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2 =$ (sd = 1, n

= 104) 5,538 — 100,038, p<.05). Buna göre söz konusu Barış Manço'nun yazdığı şarkıların ilkokul eğitiminde kullanılabileceğini düşünenler daha fazla sayıdadır.

Tablo 4.3'e göre sınıf öğretmenlerin Barış Manço'nun anonim şarkılarından “*Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek, Affet Beni, Al Beni (DYB), Al Beni (MÇ), Allah'ım Güç Ver Bana, Anlıyorsun Değil mi?, Bal Böceği, Ballı Kaymak, Ben Bilirim, Beyhude Geçti Yıllar, Binboğa'nın Kızı, Dön Desem Döner misin Bana, Durma Ha Durma, Gel, Gül Bebeğim, Hatırlasana, Hayır Hayır, İşte Hendek İşte Deve, Kalpler Beraber, Kara Sevda, Kol Düğmeleri, Lambaya Püf De, Ne Köy Olur Senden Ne Kasaba, Sahilde, Sarıl Bana, Seher Vakti, Söyle Zalim Sultan, Unutamadım (Unutamadım Seni), Unutamıyorum, Yol Verin Ağalar ve Yolla Yârim Tez Yolla*” şarkılarının ilkokul eğitiminde kullanılabilme durumuna yönelik cevaplarında büyük çoğunluğun (n = 96 — 102) şarkıların kullanılmayacağını düşündüğü görülmektedir. Sınıf öğretmenlerin görüşleri arasındaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = (sd = 1, n = 104) 5,538 — 100,038, p<.05$). Buna göre söz konusu Barış Manço'nun yazdığı şarkıların ilkokul eğitiminde kullanılmayacağını düşünenlerin sayısı fazladır.

4.4. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Barış Manço'nun Yazdığı Şarkılar

Barış Manço'nun yazdığı şarkılarından hangilerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılabileceğini belirlemek için sınıf öğretmenlerinin her bir şarkı için verdikleri cevaplardan oluşan veriler kategorik olduğu için parametrik olmayan testlerden Ki-kare (χ^2) testine tabi tutulmuştur. Bununla ilgili veriler Tablo 4.4'de sunulmuştur.

Tablo 4.4. Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek Barış Manço'nun yazdığı şarkılar

Şarkının Adı		Gözlenen n	Beklenen n	Artık	df	χ^2	p	Kullanılma Durumu
Abbas Yolcu	Kullanılmaz	13	52	-39	1	58,500	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	91	52	39				
Acıh Da Bağ Vir	Kullanılmaz	23	52	-29	1	32,346	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	81	52	29				
Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek	Kullanılmaz	64	52	12	1	5,538	,019	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	40	52	-12				
Affet Beni	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Ahmet Beyin Ceketi	Kullanılmaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	89	52	37				

Tablo 4.4'ün devamı

Al Beni (DYB)	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	3	52	-49				
Al Beni (MÇ)	Kullanılmaz	103	52	51	1	100,038	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	1	52	-51				
Ali Yazar Veli Bozar	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	87	52	35				
Alla Beni Pulla Beni	Kullanılmaz	76	52	24	1	22,154	,002	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	28	52	-24				
Allah'ım Güç Ver Bana	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	3	52	-49				
Aman Yavaş Aheste	Kullanılmaz	70	52	18	1	12,462	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	34	52	-18				
Anahtar	Kullanılmaz	11	52	-41	1	64,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	93	52	41				
Anlıyorsun Değil mi?	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Arkadaşım Eşşek	Kullanılmaz	7	52	-45	1	77,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	97	52	45				
Ayı	Kullanılmaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				
Aynalı Kemer	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,031	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Bal Böceğim	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Bal Sultan	Kullanılmaz	68	52	16	1	9,846	,001	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	36	52	-16				
Ballı Kaymak	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Ben Bilirim	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	3	52	-49				
Benden Öte Benden Ziyade	Kullanılmaz	78	52	26	1	26,000	,011	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	26	52	-26				
Beyhude Geçti Yıllar	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Binboğa'nın Kızı	Kullanılmaz	102	52	50	1	96,154	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	2	52	-50				
Bir Selam Sana	Kullanılmaz	8	52	-44	1	74,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	96	52	44				
Bugün Bayram	Kullanılmaz	8	52	-44	1	74,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	96	52	44				
Cacık	Kullanılmaz	34	52	-18	1	12,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	70	52	18				
Can Bedenden Çıkmayınca	Kullanılmaz	80	52	28	1	30,154	,003	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	24	52	-28				
Dağlar Dağlar	Kullanılmaz	67	52	15	1	8,654	,003	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	37	52	-15				
Delikanlı Gibi	Kullanılmaz	66	52	14	1	7,538	,006	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	38	52	-14				
Dıral Dede'nin Düdüğü	Kullanılmaz	13	52	-39	1	58,500	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	91	52	39				

Tablo 4.4'ün devamı

Domates Biber Patlıcan	Kullanılmaz	11	52	-41	1	64,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	93	52	41				
Dön Desem Döner misin Bana	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Dönence	Kullanılmaz	7	52	-45	1	77,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	97	52	45				
Dört Kapı	Kullanılmaz	12	52	-40	1	61,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	92	52	40				
Durma Ha Durma	Kullanılmaz	96	52	44	1	74,462	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	8	52	-44				
Dut Ağacı	Kullanılmaz	61	52	9	1	4,654	,031	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	43	52	-9				
Eğri Eğri	Kullanılmaz	11	52	-41	1	64,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	93	52	41				
Elveda Ölüm	Kullanılmaz	92	52	40	1	61,538	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	12	52	-40				
En Büyük Mehmet Bizim Mehmet	Kullanılmaz	7	52	-45	1	77,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	97	52	45				
Estergon Kalesi	Kullanılmaz	7	52	-45	1	77,885	,031	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	97	52	45				
Evelallah	Kullanılmaz	34	52	-18	1	12,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	70	52	18				
Fil ile Kurbağa	Kullanılmaz	7	52	-45	1	77,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	97	52	45				
Gel	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Gibi Gibi	Kullanılmaz	39	52	-13	1	6,500	,011	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	65	52	13				
Gönül Ferman Dinlemiyor	Kullanılmaz	86	52	34	1	44,462	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	18	52	-34				
Gül Bebeğim	Kullanılmaz	102	52	50	1	96,154	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	2	52	-50				
Güle Güle Oğlum	Kullanılmaz	14	52	-38	1	55,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	90	52	38				
Gülme Ha Gülme	Kullanılmaz	93	52	41	1	64,654	,003	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	11	52	-41				
Gülpenbe	Kullanılmaz	12	52	-40	1	61,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	92	52	40				
Günaydın Çocuklar	Kullanılmaz	2	52	-50	1	96,154	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	102	52	50				
Halhal	Kullanılmaz	10	52	-42	1	67,846	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	94	52	42				
Halil İbrahim Sofrası	Kullanılmaz	21	52	-31	1	36,962	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	83	52	31				
Halk İçinde Muteber	Kullanılmaz	2	52	-50	1	96,154	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	102	52	50				
Hatırlasana	Kullanılmaz	102	52	50	1	96,154	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	2	52	-50				
Hayır Hayır	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				

Tablo 4.4'ün devamı

Hemşerim Memleket Nire?	Kullanılmaz	2	52	-50	1	96,154	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	102	52	50				
İşte Hendek İşte Deve	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Kalpler Beraber	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	3	52	-49				
Kara Sevda	Kullanılmaz	102	52	50	1	96,154	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	2	52	-50				
Kâtip Arzuhalim	Kullanılmaz	12	52	-40	1	61,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	92	52	40				
Kayaların Oğlu	Kullanılmaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				
Kazma	Kullanılmaz	5	52	-47	1	84,962	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	99	52	47				
Kezban	Kullanılmaz	18	52	-34	1	44,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	86	52	34				
Kırık Bir Fincan	Kullanılmaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	89	52	37				
Koca Topçu	Kullanılmaz	2	52	-50	1	96,154	,031	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	102	52	50				
Kol Düğmeleri	Kullanılmaz	98	52	46	1	81,385	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	6	52	-46				
Komşu Kızı Düriye	Kullanılmaz	14	52	-38	1	55,538	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	90	52	38				
Küheylan	Kullanılmaz	17	52	-35	1	47,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	87	52	35				
Lahburger	Kullanılmaz	13	52	-39	1	58,500	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	91	52	39				
Lambaya Püf De	Kullanılmaz	101	52	49	1	92,346	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	3	52	-49				
Mahkûm	Kullanılmaz	27	52	-25	1	24,038	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	77	52	25				
Müsaadenizle Çocuklar	Kullanılmaz	8	52	-44	1	74,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	96	52	44				
Nane Limon Kabuğu	Kullanılmaz	1	52	-51	1	100,038	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	103	52	51				
Nazar Eyle	Kullanılmaz	7	52	-45	1	77,885	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	97	52	45				
Ne Köy Olur Senden Ne Kasaba	Kullanılmaz	97	52	45	1	77,885	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	7	52	-45				
Ne Ola Yar Ola	Kullanılmaz	20	52	-32	1	39,385	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	84	52	32				
Nerede	Kullanılmaz	15	52	-37	1	52,654	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	89	52	37				
Osman	Kullanılmaz	67	52	15	1	8,654	,003	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	37	52	-15				
Ölüm Allah'ın Emri	Kullanılmaz	90	52	38	1	55,538	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	14	52	-38				
Ömrümün Son Baharı	Kullanılmaz	25	52	-27	1	28,038	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	79	52	27				

Tablo 4.4'ün devamı

S.O.S. Aman Hocam	Kullanılmaz	21	52	-31	1	36,962	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	83	52	31				
Sahilde	Kullanılmaz	103	52	51	1	100,038	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	1	52	-51				
Sakız Hanım- Mahur Bey	Kullanılmaz	91	52	39	1	58,500	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	13	52	-39				
Sarı Çizmeli Mehmet Ağa	Kullanılmaz	4	52	-48	1	88,615	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	100	52	48				
Sarı Bana	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Seher Vakti	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Söyle Zalim Sultan	Kullanılmaz	100	52	48	1	88,615	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	4	52	-48				
Süleyman	Kullanılmaz	8	52	-44	1	74,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	96	52	44				
Süper Babaanne	Kullanılmaz	7	52	-45	1	77,885	,031	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	97	52	45				
Unutamadım (Unutamadım Seni)	Kullanılmaz	103	52	51	1	100,038	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	1	52	-51				
Unutamıyorum	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Vur Ha Vur	Kullanılmaz	9	52	-43	1	71,115	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	95	52	43				
Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba	Kullanılmaz	8	52	-44	1	74,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	96	52	44				
Yine Yol Göründü Gurbete	Kullanılmaz	18	52	-34	1	44,462	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	86	52	34				
Yol	Kullanılmaz	16	52	-36	1	49,846	,000	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	88	52	36				
Yol Verin Ağalar	Kullanılmaz	99	52	47	1	84,962	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	5	52	-47				
Yolla Yârim Tez Yolla	Kullanılmaz	103	52	51	1	100,038	,000	Kullanılmaz
	Kullanılabilir	1	52	-51				
Zehra	Kullanılmaz	39	52	-13	1	6,500	,011	Kullanılabilir
	Kullanılabilir	65	52	13				

Tablo 4.4'e göre sınıf öğretmenlerin Barış Manço'nun anonim şarkılarından "*Abbas Yolcu, Acıh Da Bağ Vir, Ahmet Beyin Ceketi, Ali Yazar Veli Bozar, Anahtar, Arkadaşım Eşşek, Ayı, Bir Selam Sana, Bugün Bayram, Cacık, Dıral Dede'nin Düdüğü, Domates Biber Patlıcan, Dönence, Dört Kapı, Eğri Eğri, En Büyük Mehmet Bizim, Mehmet, Estergon Kalesi, Evelallah, Fil ile Kurbağa, Gibi Gibi, Güle Güle Oğlum, Gülpembe, Günaydın Çocuklar, Halhal, Halil İbrahim Sofrası, Halk İçinde Muteber, Hemşerim Memleket Nire?, Kâtip Arzuhalim, Kayaların Oğlu, Kazma, Kezban, Kırık Bir Fincan, Koca Topçu, Komşu Kızı Düriye, Küheylan, Lahburger, Mahkûm, Müsaadenizle Çocuklar, Nane Limon Kabuğu, Nazar Eyle, Ne Ola Yar Ola, Nerede, Ömrümün Son*

Baharı, S.O.S Aman Hocam, Sarı Çizmeli Mehmet Ağa, Süleyman, Süper Babaanne, Vur Ha Vur, Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba, Yine Yol Göründü Gurbete, Yol ve Zehra” şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumuna yönelik cevaplarında büyük çoğunluğun (n = 64 — 103) şarkıların kullanılabilceğini düşündüğü görülmektedir. Sınıf öğretmenlerin görüşleri arasındaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = (sd = 1, n = 104) 5,538 — 100,038, p<.05$). Buna göre söz konusu Barış Manço’nun yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilceğini düşünenler daha fazla sayıdadır.

Tablo 4.4’e göre sınıf öğretmenlerin Barış Manço’nun anonim şarkılarından “*Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek, Affet Beni, Al Beni (DYB), Al Beni (MÇ), Alla Beni Pulla Beni, Allah’ım Güç Ver Bana, Aman Yavaş Aheste, Anlıyorsun Değil mi?, Aynalı Kemer, Bal Böceği, Bal Sultan, Ballı Kaymak, Ben Bilirim, Benden Öte Benden Ziyade, Beyhude Geçti Yıllar, Binboğa’nın Kızı, Can Bedenden Çıkmayınca, Dağlar Dağlar, Delikanlı Gibi, Dön Desem Döner misin Bana, Durma Ha Durma, Dut Ağacı, Elveda Ölüm, Gel, Gönül Ferman Dinlemiyor, Gül Bebeğim, Gülme Ha Gülme, Hatırlasana, Hayır Hayır, İşte Hendek İşte Deve, Kalpler Beraber, Kara Sevda, Kol Düğmeleri, Lambaya Püf De, Ne Köy Olur Senden Ne Kasaba, Osman, Ölüm Allah’ın Emri, Sahilde, Sakız Hanım- Mahur Bey, Sarıl Bana, Seher Vakti, Söyle Zalim Sultan, Unutamadım (Unutamadım Seni), Unutamıyorum, Yol Verin Ağalar ve Yolla Yârim Tez Yolla*” şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumuna yönelik cevaplarında büyük çoğunluğun (n = 70 — 103) şarkıların kullanılmayacağını düşündüğü görülmektedir. Sınıf öğretmenlerin görüşleri arasındaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2 = (sd = 1, n = 104) 12,462 — 100,038, p<.05$). Buna göre söz konusu Barış Manço’nun yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılmayacağını düşünenlerin sayısı fazladır.

4.5. Barış Manço’nun Anonim Şarkılarının İlkokul Eğitiminde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilme Ya Da Kullanılmama Durumuna Yönelik Gerekçeler

Barış Manço’nun anonim şarkılarının ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme ya da kullanılmama durumuna yönelik gerekçelerine yönelik sınıf öğretmenlerin görüşlerinden oluşturulan kategoriler Tablo 4.5’te sunulmuştur.

Tablo 4.5. Barış Manço'nun anonim şarkılarının ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme ya da kullanılamama durumuna yönelik gerekçeler

Ağlama Değmez Hayat	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Özdenetim geliştirmede olağan duygu durumlarını örneklemesi Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Estetik değerinde kullanılabilir olması
Ah Tuti-i Mucize Guyem	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması
Aman Avcı Vurma Beni	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımaya katkı sağlaması Sosyal bilgiler dersi "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanı "Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır" kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması Hayat Bilgisi dersi "Doğada Hayat" ünitesi kapsamında bitkiler ve hayvanlar anlatılırken kullanılabilir olması Kültürel öğeleri tanıma fırsatı sunması Sevgi değerinde kullanılabilir olması
Ay Osman	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması
Ayrılık	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Sosyal bilgiler dersi "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanı "Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır" kazanımında kullanılabilir olması <i>Kullanılamaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması
Bahçede Hanımeli	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Sevgi değerinde kullanılabilir olması
Bir Bahar Akşamı	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Burası Muş'tur	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi Doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımaya katkı sağlaması Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması
Çay Elinden Öteye Rezil Dede	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımaya katkı sağlaması <i>Kullanılamaz, çünkü</i> Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması
Çıt Çıt Çetene	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Hayat Bilgisi dersi "Ülkemizde Hayat" ünitesi "Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerini gözlemler" kazanımında kullanılabilir olması <i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi

Tablo 4.5'in devamı

Dere Boyu Kavaklar	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Beden Eğitimi ve Oyun dersinin amacı doğrultusunda kültürümüze ve başka kültürlerle ait geleneksel oyunlar ve dansların tanıtılıp uygulanmasında yararlanılabilir olması Doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımaya katkı sağlaması Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesi “Yaşadığı yeri bilir” kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması
Derule	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması <i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Estergon Kal 'ası	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması Özdenetim geliştirmede olağan duygu durumlarını örneklemesi Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması
Gamzedeyim	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması
Geçti Dost Kervanı	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Tarihi kişiliklerin yer alması Yardımsızlık değerinde kullanılabilir olması Dayanışma değerinde kullanılabilir olması
Gesi Bağları	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması İnsan, yer ve çevre etkileşimi ekseninde, çevre okur-yazarlığını geliştirecek temel bilgi ve kavramlara örnekler içermesi Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesi “Yaşadığı yeri bilir” kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türk hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması
Gönül Dağı	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması
Ham Meyveyi Kopardılar Dalından	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Söz varlığını geliştirmeye yönelik, atasözlerinin yer alması
Kağızman	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması İnsan, yer ve çevre etkileşimi ekseninde, çevre okur-yazarlığını geliştirecek temel bilgi ve kavramlara örnekler içermesi Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesi “Yaşadığı yeri bilir” kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması Hayat Bilgisi dersi “Sağlıklı Hayat” ünitesi doğrultusunda sebze ve meyveler anlatılırken kullanılabilir olması Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türk hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması
Kâtip Arzuhalim	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültürel öğeleri tanıma fırsatı sunması Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması Çalışkanlık değerinde kullanılabilir olması
Kirpiklerin Ok Eyle	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması

Tablo 4.5'in devamı

Kızılıklar Oldu mu?	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Hayat Bilgisi dersi “Doğada Hayat” ünitesi kapsamında bitkiler ve hayvanlar anlatılırken kullanılabilir olması Öğretim programını destekleyerek, Hayat Bilgisi Dersi mevsimler konusunda kullanılabilir olması Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması Estetik değerinde kullanılabilir olması
Koca Topçu	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması
Nenni Bebek	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında ninni örneği olarak kullanılabilir olması Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması
Urfa'nın Etrafı	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması İnsan, yer ve çevre etkileşimi ekseninde, çevre okur-yazarlığını geliştirecek temel bilgi ve kavramlara örnekler içermesi Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesi “Yaşadığı yeri bilir” kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması
Uzun İnce Bir Yoldayım	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Tarihi kişiliklerin yer alması Söz varlığını geliştirmeye yönelik, mecazların yer alması Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Hayat Bilgisi dersi “Güvenli Hayat” ünitesi doğrultusunda, ulaşım türleri ve araçları konusu anlatılırken kullanılabilir olması Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi
Yine Bir Gülnihal	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması <i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi

Barış Manço'nun anonim şarkılarının ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme ya da kullanılamama durumuna yönelik gerekçeleri incelendiğinde kullanılabilme durumunun Barış Manço'nun anonim şarkılarının birçok ders ile ilişkilendirilebilecek özelliklere sahip olması olduğu görülmektedir. Örneğin “Dere Boyu Kavaklar” şarkısı “kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması” ile ilkökul eğitiminde kullanılabilir durumdayken, “Beden Eğitimi ve Oyun dersinin amacı doğrultusunda kültürümüze ve başka kültürlerle ait geleneksel oyunlar ve dansların tanıtılıp

uygulanmasında yararlanılabilir olması” ile Beden Eğitimi ve Oyun dersinde, “Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesi “Yaşadığı yeri bilir” kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması” ile de Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilir olduğu görülmektedir. Bunun yanında “Gamzedeyim” şarkısı “duyusal dengede karamsarlığın ağır basması” ile kullanılamaz olarak betimlenmiştir.

4.6. Barış Manço’nun Yazdığı Şarkılarının İlkokul Eğitiminde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilme Ya Da Kullanılamama Durumuna Yönelik Gerekçeler

Barış Manço’nun yazdığı şarkılarının ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme ya da kullanılamama durumuna yönelik gerekçelerine yönelik sınıf öğretmenlerin görüşlerinden oluşturulan kategoriler Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Barış Manço’nun yazdığı şarkılarının ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme ya da kullanılamama durumuna yönelik gerekçeler

Abbas Yolcu	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Özdenetim geliştirmede olağan duygu durumlarını örneklemesi Çalışkanlık değerinde kullanılabilir olması Sorumluluk değerinde kullanılabilir olması Dayanışma değerinde kullanılabilir olması Yardıms severlik değerinde kullanılabilir olması Doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımaya katkı sağlaması Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi
Acıh Da Bağ Vir	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Sorumluluk değerinde kullanılabilir olması Dayanışma değerinde kullanılabilir olması Yardıms severlik değerinde kullanılabilir olması Söz varlığını geliştirmeye yönelik, mecazların yer alması Sanatsal gelişim sürecini destekleyecek etkinliklere imkân sağlaması Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi
Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Affet Beni	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Ahmet Beyin Ceketi	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Çalışkanlık değerinde kullanılabilir olması Sorumluluk değerinde kullanılabilir olması Dayanışma değerinde kullanılabilir olması Yardıms severlik değerinde kullanılabilir olması

Tablo 4.6'ın devamı

Al Beni (DYB)	<i>Kullanılmaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Al Beni (MÇ)	<i>Kullanılmaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Ali Yazar Veli Bozar	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Söz varlığını geliştirmeye yönelik, atasözlerinin yer alması Söz varlığını geliştirmeye yönelik, deyimlerin yer alması Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi
Alla Beni Pulla Beni	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> İnsan, yer ve çevre etkileşimi ekseninde, çevre okur-yazarlığını geliştirecek temel bilgi ve kavramlara örnekler içermesi
	<i>Kullanılmaz, çünkü</i> Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması
Allah'ım Güç Ver Bana	<i>Kullanılmaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Aman Yavaş Aheste	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Söz varlığını geliştirmeye yönelik, atasözlerinin yer alması Söz varlığını geliştirmeye yönelik, deyimlerin yer alması Sabır değerinde kullanılabilir olması
	<i>Kullanılmaz, çünkü</i> Kullanılan ağdalı dilin, çocuğun dil gelişim düzeyini karşılamaması
Anahtar	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Tarihi kişiliklerin yer alması Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Sözcüklerin çağrıştırdığı gizli anlamları bulma deneyimi yaşatacak "bilmece" örneklerinin yer alması Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması Matematik dersi "Ölçme" öğrenme alanının, alt öğrenme alanı olan "Paralarımız" konusunda, dersi daha dikkat çekici hale getirebilmesi ve disiplinler arası bir yaklaşımla geçmiş ile bağlantı kurarak yaşadığı toplumu tanıma fırsatı sunabilmesi Sevgi değerinde kullanılabilir olması Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması Bilimsellik değerinde kullanılabilir olması
Anlıyorsun Değil mi?	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Öğretim programını destekleyerek, Hayat Bilgisi Dersi mevsimler konusunda kullanılabilir olması
	<i>Kullanılmaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi

Tablo 4.6'in devamı

Arkadaşım Eşşek	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Sanatsal gelişim sürecini destekleyecek etkinliklere imkân sağlaması</p> <p>Türkçe dersi "Dinleme/İzleme" becerisi kazanımlarında kullanılabilir olması</p> <p>Öğretim programını destekleyerek sosyal bilgiler dersi "Birey ve Toplum" öğrenme alanı işlenirken kullanılabilir olması</p> <p>Hayat Bilgisi dersi "Doğada Hayat" ünitesi kapsamında bitkiler ve hayvanlar anlatılırken kullanılabilir olması</p> <p>Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi</p> <p>Sevgi değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Dostluk değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Estetik değerinde kullanılabilir olması</p>
Ayı	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Türkçe dersi "Dinleme/İzleme" becerisi kazanımlarında kullanılabilir olması</p> <p>Hayat Bilgisi dersi "Doğada Hayat" ünitesi kapsamında bitkiler ve hayvanlar anlatılırken kullanılabilir olması</p> <p>Sanatsal gelişim sürecini destekleyecek etkinliklere imkân sağlaması</p> <p>Hayat Bilgisi dersi "Sağlıklı Hayat" ünitesi doğrultusunda sebze ve meyveler anlatılırken kullanılabilir olması</p> <p>Hayat Bilgisi dersi "Sağlıklı Hayat" ünitesi "Yiyecek ve içecekler satın alınırken bilinçli tüketici davranışları gösterir" kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması</p> <p>Aile birliğine önem verme değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Sevgi değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Sorumluluk değerinde kullanılabilir olması</p>
Aynalı Kemer	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i></p> <p>Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması</p>
Bal Böceği	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi</p> <p>Estetik değerinde kullanılabilir olması</p>
Bal Sultan	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i></p> <p>Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması</p>
Bal Sultan	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Sosyal bilgiler dersi "Kültür ve Miras" öğrenme alanı doğrultusunda "Ailemin Tarihi" konusu işlenirken kullanılabilir olması</p>
Balı Kaymak	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i></p> <p>Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması</p>
Balı Kaymak	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i></p> <p>İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi</p>
Ben Bilirim	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i></p> <p>İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi</p>
Benden Öte Benden Ziyade	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i></p> <p>Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması</p> <p>İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi</p>

Tablo 4.6'ın devamı

Beyhude Geçti Yıllar	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Sevgi değerinde kullanılabilir olması
	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması
Binboğa'nın Kızı	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Hayat Bilgisi dersi "Ülkemizde Hayat" ünitesi "Yaşadığı yeri bilir" kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması İnsan, yer ve çevre etkileşimi ekseninde, çevre okur-yazarlığını geliştirecek temel bilgi ve kavramlara örnekler içermesi
	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması
Bir Selam Sana	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Sevgi değerinde kullanılabilir olması Eşitlik değerinde kullanılabilir olması Dostluk değerinde kullanılabilir olması Dayanışma değerinde kullanılabilir olması Yardımsızlık değerinde kullanılabilir olması Barış değerinde kullanılabilir olması Hayat Bilgisi dersi "Okulumuzda Hayat" ünitesi "Kendisiyle akranları arasındaki benze ve farklı yönleri ayırt eder" "Kendini farklı özellikleriyle tanıtır" "Bireysel farklılıklara saygı duyar" kazanımlarında kullanılabilir olması Sosyal bilgiler dersi "Birey ve Toplum" öğrenme alanı "Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar" ve "Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar" kazanımlarında kullanılabilir olması
	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Aile birliğine önem verme değerinde kullanılabilir olması Estetik değerinde kullanılabilir olması Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Hayat Bilgisi dersi "Ülkemizde Hayat" ünitesinde yer alan milli, dini gün ve bayramların önemini kazandırmada kullanılabilir olması Sosyal bilgiler dersi "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanı işlenirken ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkinin milli bayramlar ile kavratılabilir olması
Bugün Bayram	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Sosyal bilgiler dersi "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanı "Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur" kazanımında kullanılabilir olması Söz varlığını geliştirmeye yönelik, atasözlerinin yer alması Söz varlığını geliştirmeye yönelik, deyimlerin yer alması Trafik Güvenliği dersi "Trafikte İlk Yardım" ünitesi "İlk yardım uygulamalarında doğru müdahalenin önemini tartışır" kazanımı doğrultusunda, doğru bilinen yanlışları düzeltmeye fırsat vermesi
	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması
Cacık	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması

Tablo 4.6'ın devamı

Can Bedenden Çıkmayınca	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi
	Estetik değerinde kullanılabilir olması
Dağlar Dağlar	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması
	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımaya katkı sağlaması Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Estetik değerinde kullanılabilir olması
Delikanlı Gibi	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Cinsiyet ayrımına ve düşünce karmaşıklığına neden olabilecek ifadelerin yer alması
Dıral Dede'nin Düdüğü	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Dürüstlük değerinde kullanılabilir olması Dayanışma değerinde kullanılabilir olması Yardımsızlık değerinde kullanılabilir olması
	DİKAB Öğretim programını destekleyerek “Günlük Konuşmalarda Dini İfadeler” konusuna dikkat çekebilmesi Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi
Domates Biber Patlıcan	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Hayat Bilgisi dersi “Sağlıklı Hayat” ünitesi doğrultusunda sebze ve meyveler anlatılırken kullanılabilir olması
	Fiziksel dünyayla etkileşim sağlanarak doğadaki renklerin keşfedilip çocuğun anlama ve anlatma becerisini geliştirebilmesi Estetik değerinde kullanılabilir olması
Dön Desem Döner misin Bana	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması
Dönence	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Fen bilimleri dersi 4. sınıf “Dünyamızın Hareketleri” konusunda kullanıma uygun olması
	Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi Özdenetim geliştirmede olağan duygu durumlarını örneklemesi Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Estetik değerinde kullanılabilir olması Bilimsellik değerinde kullanılabilir olması

Tablo 4.6'ın devamı

Dört Kapı	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Sabır değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Saygı değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Dostluk değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Yardımseverlik değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Dayanışma değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Tasarruf değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi</p> <p>Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi</p>
Durma Ha Durma	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i></p> <p>Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması</p>
Dut Ağacı	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında anı örneği olarak kullanılabilir olması</p> <p>Aile birliğine önem verme değerinde kullanılabilir olması</p> <p><i>Kullanılamaz, çünkü</i></p> <p>Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması</p> <p>İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi</p>
Eğri Eğri	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Hayat Bilgisi dersi “Okulumuzda Hayat” ünitesi “Kendisiyle akranları arasındaki benze ve farklı yönleri ayırt eder” “Kendini farklı özellikleriyle tanıtır” “Bireysel farklılıklara saygı duyar” kazanımlarında kullanılabilir olması</p> <p>Sosyal bilgiler dersi “Birey ve Toplum” öğrenme alanı “Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar” ve “Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar” kazanımlarında kullanılabilir olması</p> <p>Hayat Bilgisi dersi “Doğada Hayat” ünitesi doğrultusunda ana yönler anlatılırken kullanılabilir olması</p> <p>Dürüstlük değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Saygı değerinde kullanılabilir olması</p>
Elveda Ölüm	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Söz varlığını geliştirmeye yönelik, mecazların yer alması</p> <p>Söz varlığını geliştirmeye yönelik, ikilemelerin yer alması</p> <p>Söz varlığını geliştirmeye yönelik, gerçek ve hayali anlamların yer alması</p>
En Büyük Mehmet Bizim Mehmet	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Söz varlığını geliştirmeye yönelik, atasözlerinin yer alması</p> <p>Zaman ve kronolojiyi algılama becerisinde kullanılabilir olması</p> <p>Sosyal bilgiler dersi “Etkili Vatandaşlık” öğrenme alanı kapsamında, ülkemiz için üstlenebileceğimiz rollerden biri olan “askerlik görevi” ile ilişkilendirilebilir olması</p> <p>Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması</p> <p><i>Kullanılamaz, çünkü</i></p> <p>Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması</p>

Tablo 4.6'in devamı

Estergon Kalesi	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i> Söz varlığını geliştirmeye yönelik, atasözlerinin yer alması Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması Sosyal bilgiler dersi “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı “Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır” kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması Ulusal bilince sahip vatandaş olma yolunda duygu ve düşüncelerin özümsemesinde uyaran olabilmesi Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması</p>
Evelallah	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i> Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi DİKAB Öğretim programını destekleyerek “Günlük Konuşmalarda Dini İfadeler” konusuna dikkat çekebilmesi Söz varlığını geliştirmeye yönelik, mecazların yer alması Söz varlığını geliştirmeye yönelik, ikilemelerin yer alması Estetik değerinde kullanılabilir olması</p>
Fil ile Kurbağa	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i> Sevgi değerinde kullanılabilir olması Dayanışma değerinde kullanılabilir olması Yardımseverlik değerinde kullanılabilir olması Kurmaca metinlerdeki olay örgüsünü ve iletiyi sezebileceği, haz verici duygu durumlarını yaşayabileceği “masal” örneği olması Hayat Bilgisi dersi “Doğada Hayat” ünitesi kapsamında bitkiler ve hayvanlar anlatılırken kullanılabilir olması</p>
Gel	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i> Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi</p>
Gibi Gibi	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i> Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Hayat Bilgisi dersi “Doğada Hayat” ünitesi kapsamında bitkiler ve hayvanlar anlatılırken kullanılabilir olması Müzik dersi “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanı “Çevresinde kullanılan çalgıları tanı” kazanımında, çalgıları hissettirebilecek örnekler yer alması Estetik değerinde kullanılabilir olması</p>
Gönül Ferman Dinlemiyor	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i> Eşitlik değerinde kullanılabilir olması</p> <p><i>Kullanılamaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması</p>
Gül Bebeğim	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması</p>
Güle Güle Oğlum	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Aile birliğine önem verme değerinde kullanılabilir olması</p> <p><i>Kullanılamaz, çünkü</i> Emir verme, nasihat etme niteliğindeki yargıların, çocuğun neden sonuç ilişkisi bakımından düşünebilmesinin önünde engel oluşturması</p>

Tablo 4.6'in devamı

Gülme Ha Gülme	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Özdenetim geliştirmede olağan duygu durumlarını örneklemesi
	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması
Gülpembe	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Sevgi değerinde kullanılabilir olması Estetik değerinde kullanılabilir olması Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Hayat Bilgisi dersi "Doğada Hayat" ünitesi kapsamında bitkiler ve hayvanlar anlatılırken kullanılabilir olması Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması
	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Hayat Bilgisi dersi "Okulumuzda Hayat" ünitesi "Kendisiyle akranları arasındaki benze ve farklı yönleri ayırt eder" "Kendini farklı özellikleriyle tanıtır" "Bireysel farklılıklara saygı duyar" kazanımlarında kullanılabilir olması Sosyal bilgiler dersi "Birey ve Toplum" öğrenme alanı "Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar" ve "Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar" kazanımlarında kullanılabilir olması Fiziksel dünyayla etkileşim sağlanarak doğadaki renklerin keşfedilip çocuğun anlama ve anlatma becerisini geliştirebilmesi Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Hayat Bilgisi dersi "Doğada Hayat" ünitesi kapsamında bitkiler ve hayvanlar anlatılırken kullanılabilir olması Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi Saygı değerinde kullanılabilir olması Estetik değerinde kullanılabilir olması Barış değerinde kullanılabilir olması
	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Hayat Bilgisi dersi "Doğada Hayat" ünitesi kapsamında bitkiler ve hayvanlar anlatılırken kullanılabilir olması Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması Estetik değerinde kullanılabilir olması
	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Yardımseverlik değerinde kullanılabilir olması Dayanışma değerinde kullanılabilir olması Dürüstlük değerinde kullanılabilir olması Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması

Tablo 4.6'in devamı

Halk İçinde Muteber	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i> Dürüstlük değerinde kullanılabilir olması Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması Hayat Bilgisi dersi "Sağlıklı Hayat" ünitesi "Sağlığını korumak için alması gereken önlemleri fark eder" kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi Hayat Bilgisi dersi "Okulumuzda Hayat" ünitesi "İlgi duyduğu meslekleri ve özelliklerini araştırır" kazanımında kullanılabilir olması Sosyal bilgiler dersi "Üretim, Dağıtım ve Tüketim" öğrenme alanı "Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıır" kazanımı kapsamına uygun olması</p>
Hatırlasana	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi</p>
Hayır Hayır	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi</p>
Hemşerim Memleket Nire?	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi Sosyal bilgiler dersi "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanı "Farklı kültürlere saygı gösterir" kazanımını destekleyici, etkili öğrenme ortamı oluşturabilmesi Yardımseverlik değerinde kullanılabilir olması Dayanışma değerinde kullanılabilir olması Saygı değerinde kullanılabilir olması Barış değerinde kullanılabilir olması</p>
İşte Hendek İşte Deve	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i> Söz varlığını geliştirmeye yönelik, deyimlerin yer alması Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması</p>
Kalpler Beraber	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi</p>
Kara Sevda	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i> Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi</p>
Kâtip Arzuhalim	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültürel öğeleri tanıma fırsatı sunması Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi</p>

Tablo 4.6'ın devamı

Kayaların Oğlu	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması</p> <p>Ulusal bilince sahip vatandaş olma yolunda duygu ve düşüncelerin özümsemesinde uyarıcı olabilmesi</p> <p>Doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımaya katkı sağlaması</p> <p>Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında şiir örneği olarak kullanılabilir olması</p> <p>Sosyal bilgiler dersi "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanı işlenirken ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkinin milli bayramlar ile kavratılabilir olması</p> <p>Hayat Bilgisi dersi "Ülkemizde Hayat" ünitesinde yer alan milli, dini gün ve bayramların önemini kazandırmada kullanılabilir olması</p> <p>Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması</p>
Kazma	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Söz varlığını geliştirmeye yönelik, atasözlerinin yer alması</p> <p>Söz varlığını geliştirmeye yönelik, deyimlerin yer alması</p> <p>Çalışkanlık değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Sorumluluk değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Dürüstlük değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Yardıms severlik değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Dayanışma değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi</p> <p>Sosyal bilgiler dersi "Üretim, Dağıtım ve Tüketim" öğrenme alanı kapsamında, ekonomi okuryazarı olma sürecinin gereklerini sezinletip geliştirmede uyarıcı olabilmesi</p> <p>Sosyal bilgiler dersi "Küresel Bağlantılar" öğrenme alanı "Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır" kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması</p>
Kezban	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Söz varlığını geliştirmeye yönelik, mecazların yer alması</p> <p>Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi</p> <p>Düş dünyasında sözcüklerin temel kullanımının ötesini keşfettirmesi</p>
Kırık Bir Fincan	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Aile birliğine önem verme değerinde kullanılabilir olması</p> <p>Zaman ve kronolojiyi algılama becerisinde kullanılabilir olması</p> <p>Değişim ve sürekliliği algılama becerisinde kullanılabilir olması</p> <p>Sosyal bilgiler dersi "Kültür ve Miras" öğrenme alanı doğrultusunda "Ailemin Tarihi" konusu işlenirken kullanılabilir olması</p>
Koca Topçu	<p><i>Kullanılabilir, çünkü</i></p> <p>Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması</p> <p>Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması</p> <p>Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması</p>
Kol Düğmeleri	<p><i>Kullanılamaz, çünkü</i></p> <p>Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması</p>

Tablo 4.6'ın devamı

Komşu Kızı Düriye	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi
Küheylan	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesi “Yaşadığı yeri bilir” kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması Sosyal bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanı “Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.” kazanımına örnek olarak kullanılabilir olması.
Lahburger	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması Kurmaca metinlerdeki olay örgüsünü ve iletiyi sezebileceği, haz verici duygu durumlarını yaşayabileceği “masal” örneği olması Hayat Bilgisi dersi “Sağlıklı Hayat” ünitesi doğrultusunda sebze ve meyveler anlatılırken kullanılabilir olması
Lambaya Püf De	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması
Mahkûm	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Sevgi değerinde kullanılabilir olması Yardımsızlık değerinde kullanılabilir olması Dayanışma değerinde kullanılabilir olması
	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması
Müsaadenizle Çocuklar	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Sanatsal gelişim sürecini destekleyecek etkinliklere imkân sağlaması Hayat Bilgisi dersi “Okulumuzda Hayat” ünitesi “Sınıfının okul içindeki yerini bulur” kazanımı gereği, yönle ilgili kavramların öğretiminde kullanılabilir olması Estetik değerinde kullanılabilir olması
Nane Limon Kabuğu	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Sanatsal gelişim sürecini destekleyecek etkinliklere imkân sağlaması Söz varlığını geliştirmeye yönelik, atasözlerinin yer alması Söz varlığını geliştirmeye yönelik, deyimlerin yer alması Hayat Bilgisi dersi “Sağlıklı Hayat” ünitesi “Sağlığını korumak için alması gereken önlemleri fark eder” kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması Hayat Bilgisi dersi “Sağlıklı Hayat” ünitesi doğrultusunda sebze ve meyveler anlatılırken kullanılabilir olması Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Estetik değerinde kullanılabilir olması
Nazar Eyle	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Kültürel öğeleri tanıma fırsatı sunması Değişim ve sürekliliği algılama becerisinde kullanılabilir olması Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması Tarihi kişiliklerin yer alması

Tablo 4.6'in devamı

Ne Köy Olur Senden Ne Kasaba	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Ne Ola Yar Ola	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Hayat Bilgisi dersi "Doğada Hayat" ünitesi kapsamında bitkiler ve hayvanlar anlatılırken kullanılabilir olması İnsan, yer ve çevre etkileşimi ekseninde, çevre okur-yazarlığını geliştirecek temel bilgi ve kavramlara örnekler içermesi Estetik değerinde kullanılabilir olması
Nerede	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması
Osman	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Eşitlik değerinde kullanılabilir olması DİKAB Öğretim programını destekleyerek "Günlük Konuşmalarda Dini İfadeler" konusuna dikkat çekebilmesi Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi
Ölüm Allah'ın Emri	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması
Ömrümün Son Baharı	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Hayat Bilgisi dersi "Okulumuzda Hayat" ünitesi kapsamında, fiziksel özellikleri, benzerlik ve farklılıkları ayırt etmede kullanılabilir olması
S.O.S Aman Hocam	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Sahilde	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Türkçe dersi "Dinleme/İzleme" becerisi kazanımlarında kullanılabilir olması Sanatsal gelişim sürecini destekleyecek etkinliklere imkân sağlaması Matematiğin sanat ve estetikle ilişkisini fark ettirme amacına uygun olarak kullanılabilir olması Bilimsellik değerinde kullanılabilir olması Estetik değerinde kullanılabilir olması
Sahilde	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi

Tablo 4.6'in devamı

Sakız Hanım- Mahur Bey	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında hikâye örneği olarak kullanılabilir olması
	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması
Sarı Çizmeli Mehmet Ağa	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Dürüstlük değerinde kullanılabilir olması Yardımseverlik değerinde kullanılabilir olması Saygı değerinde kullanılabilir olması Dostluk değerinde kullanılabilir olması Sevgi değerinde kullanılabilir olması Dayanışma değerinde kullanılabilir olması Eşitlik değerinde kullanılabilir olması Estetik değerinde kullanılabilir olması Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması Barış değerinde kullanılabilir olması Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması
	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Sarı Bana	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Seher Vakti	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması
Söyle Zalim Sultan	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Süleyman	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> DİKAB Öğretim programını destekleyerek “Günlük Konuşmalarda Dini İfadeler” konusuna dikkat çekebilmesi Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi Müzik dersi “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanı “Çevresinde kullanılan çalgıları tanı” kazanımında, çalgıları hissettirebilecek örnekler yer alması İngilizce dersinin temel işlevini yerine getirebilmek için eğlenceli görsel, işitsel araçlarla ders dışı kısa etkinlikler kullanma amacına uygun olması
Süper Babaanne	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Aile birliğine önem verme değerinde kullanılabilir olması

Tablo 4.6'ın devamı

Unutamadım (Unutamadım Seni)	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Estetik değerinde kullanılabilir olması
	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
Unutamıyorum	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi
	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması Ulusal bilince sahip vatandaş olma yolunda duygu ve düşüncelerin özümsemesinde uyaran olabilmesi Tarihi kişiliklerin yer alması Hayat Bilgisi dersi “Okulumuzda Hayat” ünitesi kapsamında Türk bayrağına saygı gösterilmesi gerektiğini sezdirmede kullanılabilir olması Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması
Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi Düş dünyasında sözcüklerin temel kullanımının ötesini keşfettirmesi Hayat Bilgisi dersi “Okulumuzda Hayat” ünitesi “Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar” kazanımında kullanılabilir olması
	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi Öğretim programını destekleyerek, Hayat Bilgisi Dersi mevsimler konusunda kullanılabilir olması Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi
Yine Yol Gördü Gurbete	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Özdenetim geliştirmede olağan duygu durumlarını örneklemesi Çalışkanlık değerinde kullanılabilir olması Sorumluluk değerinde kullanılabilir olması İnsan, yer ve çevre etkileşimi ekseninde, çevre okur-yazarlığını geliştirecek temel bilgi ve kavramlara örnekler içermesi
	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması
Yol	<i>Kullanılamaz, çünkü</i> İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması
	<i>Kullanılabilir, çünkü</i> Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi Estetik değerinde kullanılabilir olması

Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıların ilkökul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme ya da kullanılamama durumuna yönelik gerekçeleri incelendiğinde

kullanılabilme durumunun Barış Manço'nun anonim şarkılarının birçok ders ile ilişkilendirilebilecek özelliklere sahip olması olduğu görülmektedir. Örneğin “Süleyman” şarkısı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Müzik ve İngilizce derslerinde kullanılabilir durumdadır. Bununla birlikte birçok şarkı değerler eğitiminde kullanılabilir durumdadır. Örneğin “Sarı Çizmeli Mehmet Ağa” şarkısı dürüstlük, yardımseverlik, saygı, dostluk, sevgi, dayanışma, eşitlik, estetik, vatanseverlik ve barış olmak üzere 10 değerın öğretiminde kullanılabilir durumdadır. Buna karşın “Unutamıyorum” şarkısı “içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi” ile kullanılamaz olarak betimlenmiştir.

4.7. Barış Manço'nun Hem Anonim Hem De Kendi Yazdığı Şarkıların Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilme Durumuna Yönelik Gereçler

Sınıf öğretmenlerinin, Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumuna yönelik gereçlerinden oluşturulan kategoriler Tablo 4.7’da sunulmuştur.

Tablo 4.7. Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme gereçler

<i>Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olması</i>	<i>55</i>
Sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması	12
Tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması	12
Doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımaya katkı sağlaması	8
Tarihi kişiliklerin yer alması	5
Sosyal bilgiler dersi “Birey ve Toplum” öğrenme alanı “Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar” ve “Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar” kazanımlarında kullanılabilir olması	3
Sosyal bilgiler dersi “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı işlenirken ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkinin milli bayramlar ile kavratılabilir olması	2
Sosyal bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanı doğrultusunda “Ailemin Tarihi” konusu işlenirken kullanılabilir olması	2
Sosyal bilgiler dersi “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı “Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır” kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması	3
Sosyal bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanı “Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.” kazanımına örnek olarak kullanılabilir olması.	1
Sosyal bilgiler dersi “Etkili Vatandaşlık” öğrenme alanı kapsamında, ülkemiz için üstlenebileceğimiz rollerden biri olan “askerlik görevi” ile ilişkilendirilebilir olması	1
Sosyal bilgiler dersi “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı “Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır” kazanımında kullanılabilir olması	1
Sosyal bilgiler dersi “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı “Farklı kültürlere saygı gösterir” kazanımını destekleyici, etkili öğrenme ortamı oluşturabilmesi	1

Tablo 4.7'in devamı

Sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı kapsamında, ekonomi okuryazarı olma sürecinin gereklerini sezinetip geliştirmede uyaran olabilmesi	1
Sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı “Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanı” kazanımı kapsamına uygun olması	1
Sosyal bilgiler dersi “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı “Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur” kazanımında kullanılabilir olması	1
Öğretim programını destekleyerek sosyal bilgiler dersi “Birey ve Toplum” öğrenme alanı işlenirken kullanılabilir olması	1
Değerler eğitiminde kullanılabilir olması	116
Dayanışma değerinde kullanılabilir olması	13
Yardımseverlik değerinde kullanılabilir olması	13
Aile birliğine önem verme değerinde kullanılabilir olması	7
Sevgi değerinde kullanılabilir olması	11
Sorumluluk değerinde kullanılabilir olması	6
Dürüstlük değerinde kullanılabilir olması	6
Çalışkanlık değerinde kullanılabilir olması	5
Eşitlik değerinde kullanılabilir olması	4
Dostluk değerinde kullanılabilir olması	4
Saygı değerinde kullanılabilir olması	5
Sabır değerinde kullanılabilir olması	2
Tasarruf değerinde kullanılabilir olması	1
Barış değerinde kullanılabilir olması	4
Bilimsellik değerinde kullanılabilir olması	3
Estetik değerinde kullanılabilir olması	21
Vatanseverlik değerinde kullanılabilir olması	11
Beceri eğitiminde kullanılabilir olması	24
Olaylar ve durumlar üzerinde düşünüp yorum yaparak eleştirel düşünme becerisini geliştirme olanağı yaratabilmesi	18
Değişim ve sürekliliği algılama becerisinde kullanılabilir olması	2
Zaman ve kronolojiyi algılama becerisinde kullanılabilir olması	2
Fiziksel dünyayla etkileşim sağlanarak doğadaki renklerin keşfedilip çocuğun anlama ve anlatma becerisini geliştirebilmesi	2

Tablo 4.7 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin, Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumuna yönelik gerekçelerinden; 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan yedi öğrenme alanından altısında Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Bu öğrenme alanları; Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Etkin Vatandaşlık ve Küresel Bağlantılar şeklindedir.

Tablo 4.7'ye göre 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan 18 değerden 14'ünün (aile birliğine önem verme, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, dürüstlük, estetik, eşitlik, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik) kazandırılmasında Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal

bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu görülmektedir. Programdaki bu değerlerin yanında yine programda yer alan kök değerlerden dostluk ve sabır değerlerinin kazandırılmasında da Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu tespit edilmiştir. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan 18 değerden 4'ünün (adalet, bağımsızlık, duyarlılık, özgürlük) kazandırılmasında ise Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumu tespit edilmemiştir. Söz konusu değerlere kök değerler boyutu ile bakıldığında 10 kök değerden sekizinin (dostluk, dürüstlük, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) kazandırılmasında Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu görülebilir.

Tablo 4.7 incelendiğinde karşımıza çıkan bir başka bulgu da 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan becerilerden eleştirel düşünme becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi ve zaman ve kronolojiyi algılama becerisinin kazandırılmasında da Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğudur. Bu becerilere ek olarak anlama ve anlatma becerisinin de kazandırılmasında Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler şöyledir:

Toygar (76): “Hikâyesi olan bir türkü. Anneye yakılan bir ağıt ve dolayısıyla anne sevgisini anlatıyor. Hem sosyal bilgiler hem de hayat bilgisi dersinde kullanılabilir.” (Gesi Bağları)

Toygar (76): “Hikâyesi olan bir başka türkü daha. Bu türkü de Kars yöresinden. Ülkemizin bölgeleri anlatılırken kullanılabilir. Hayat bilgisi dersinde de kullanılabilir.” (Kağızman)

Gözde (11): “Dördüncü Murat döneminde Bağdat Seferinin kele koltukta zor şartlarda savaşılmasının anlatıldığı bir eser olarak kullanılabilir.” (Koca Topçu)

Taner (64): “1.dünya savaşında yemen cephesinden bahsedilirken şarkıda geçen yemen cephesine giden evlatların geri dönemeyeceği mesajından yola çıkarak savaşın ne derece şiddetli olduğu anlatılabilir.” (Burası Muş'tur)

Burak (45): “Türkiye fiziki haritası tanıtılırken kullanılabilir.” (Dağlar Dağlar)

Nur (22): “Dağlar konusu işlenirken ve doğal yaşam unsurlarından bahsederken kullanılabilir.” (Aman Avcı Vurma Beni)

Gülce (9): “Bilge Hatun hakkında bilgi verilirken kullanılabilir.” (Nazar Eyle)

Mert (59): “Fiziksel ve kişisel farklılıklara saygı temasında kullanıma uygun.” (Eğri Eğri)

Sıla (28): “Gelenek göreneklerde, kültürel faaliyetlerde, dini ve milli bayramlarda kullanılabilir.” (Bugün Bayram)

Çağan (101): “Ailemin tarihi konusunda kullanılabilir.” (Bal Sultan)

Öykü (81): “Macaristan tanıtımı konusunda ve tarihi zaferler konusunda kullanılabilir.” (Estergon Kalesi)

Toygar (76): “Küheylan, soylu Arap atıdır. Türklerin tarih sahnesindeki yerini at üstündeki resmi sembolize etmektedir. Şarkıda Doğudan, Batıdan, Rumeli’den, Balkanlardan bahsedilmesi, Diyarbakır’ın 1515’de Osmanlı’ya bağlanması ve ardından 32 sancağın Diyarbakır’a bağlanarak buranın önemli bir merkez olması gibi birçok tarihi örüntüyü içerdiği düşünülmektedir. Bu bağlamda şarkının sosyal bilgiler dersinde kullanılabileceği ve hatta ortaöğretim ve yükseköğretimde tarih derslerinde kullanılabileceği düşünülmüştür.” (Küheylan)

Mehmet (53): “Askerlik kavramı üzerinde durulabilir.” (En Büyük Mehmet Bizim Mehmet)

Mine (20): “Farklı kültürlerle saygı gösterir kazanımına yönelik olarak ‘Azeri türkü’ olarak dinletilebilir.” (Ayrılık)

Eylül (73): “Dünya vatandaşlığı ve eşitlik kavramlarında kullanılabilir.” (Hemşerim Memleket Nire?)

Poyraz (94): “Ekonomik faaliyet konusunda kullanılabilir.” (Kazma)

Giray (99): “Meslekleri tanıtmak ve meslekleri icra etmede dikkat edilmesi gereken özellikleri anlatan bu şarkı etkili vatandaşın nasıl olması gerektiğini de anlatmada kullanılabilir. Şarkıda ahlaki değerlerin ön plana çıkmaktadır. Bu özellikleri ile hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde kullanılabilir.” (Halk İçinde Muteber)

Sahra (33): “Bölgeler ve Okyanuslar hakkında sohbet edilebilir.” (Cacık)

Hasan (51): “Ana teması arkadaşlık olduğundan sosyal bilgiler dersinin ve arkadaşlık geçen tüm ara disiplinlerde kullanılabilir.” (Arkadaşım Eşşek)

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “Değerler eğitiminde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler:

Nur (22): “Şarkı anonim bir eser olup Osmanlı Devletinin 16.yy halk ozanlarından Pir Sultan Abdal’ı da içermektedir. Şarkı geç kalınmış lığı, pişmanlığı anlatırken son kıtada Pir Sultan Abdal’a atıfta bulunarak umut ışığı yakıp tekrar dost olunabileceği, yardımlaşarak bir bütün olunabileceğini dile getirdiği için değerler olarak da kullanıma uygun güzel bir eser.” (Geçti Dost Kervanı)

Ege (46): “Sorumluluk, dayanışma değerlerini kazandırmada kullanılabilir.” (Acıh Da Bağ Vir)

Sevda (75): “Karamanlı toprak ağası olan Mehmet Ağa, Osmanlılar döneminde Kıbrıs’ta büyük bir arazi verilerek oraya gönderilir. Oradaki amacı ise oradaki halka iş verip üretimi canlandırarak o toprakların kalkınmasını sağlamaktır. Mehmet Ağa servetinin hepsini bu uğurda harcar, borcu olanın borcunu öder, küs olanları barıştırır yani herkesin elinden tutar. Sarı çizmeli Mehmet Ağa’nın hikâyesi anlatılarak birçok değer öğretiminde kullanılabilir en önemlisi de iyi vatandaş olmanın somut bir örneği çocuklara tanıtılabilir.” (Sarı Çizmeli Mehmet Ağa)

Bilge (37): “Yardımlaşma değerinde kullanılabilir.” (Dıral Dede’nin Düdüğü)

Mete (58): “Aile kavramı, büyüklere saygı konularını işlerken kullanılabilir.” (Süper Babaanne)

Toygaz (76): “Barış Manço’nun sevilen parçalarından biridir. Şarkıda sevgi değeri ön plana çıkarken Barış Manço’nun bu şarkıyı babaannesine ya da Hz. Muhammed’e yazdığı rivayet olunmasından dolayı her iki türlü de olsa kullanımını daha da güçlü kılmaktadır. Hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde kullanılabilir.” (Gülpembe)

Hasan (51): “Değerler eğitiminde kullanılabilir.” (Kazma)

Giray (99): “İyi insan betimlemesi yapılırken kullanılacak bir şarkıdır. Bu şarkı, içinde geçen kavramlar ile iyi insan özelliklerini anlatmak için kullanılabilir. Misafirperverlik değeri başta olmak üzere doğruluk, dürüstlük, ahlaklı olma gibi birçok

değeri de anlatmak için kullanılabilir bu şarkı hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde kullanılabilir.” (Halil İbrahim Sofrası)

Hatice (1): “Azim, çalışma, emek bilinci gibi değerlere yönelik kullanılabilir.” (Ahmet Beyin Ceketi)

Oya (82): “Farklılıklara saygı göstermek konusunda eşitlik, dostluk, sevgi, dayanışma, yardımseverlik değerlerini kazandırmada kullanılabilir.” (Bir Selam Sana)

İlbey (55): “Değerler eğitiminde kullanılabilir.” (Dört Kapı)

Şahan (62): “Saygı, yardımlaşma, misafirperverlik, barış gibi birçok değeri ve farklılıklara saygı, birlik beraberlik gibi özellikleri anlatmak için kullanılabilir bu şarkı hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde kullanılabilir.” (Hemşerim Memleket Nire?)

Kıymet (16): “Sabırlı olmanın faydaları anlatılabilir.” (Aman Yavaş Aheste)

Yusuf (67): “Öğretmenin değeri ve israfla baş etme gibi konularda kullanılır.” (Dört Kapı)

Sevda (75): “Şarkı, tasavvuf yolunda kâmil insan mertebesine ulaşmak için gerekli olan: şeriat, tarikat, marifet, hakikat (dört kapı) kapılarından geçmeyi anlatır. Sabır, yardımseverlik, saygı, dostluk, tasarruf değerleriyle ilişkilidir.” (Dört Kapı)

Nalan (21): “Kardeşlik, barış, paylaşma ve dostluk gibi değerlerde kullanılabilir.” (Bir Selam Sana)

Gülce (9): “Okul öncesinde çocuklar şarkının nakarat kısmını öğrenip geldikleri için tamamı Müzik dersinde öğretilir ayrıca çocuğun estetik gelişimine de katkı sağlayabilir.” (Bal Böceği)

Mehmet (53): “Vatan sevgisini hissettirmede ve milli değerlerin kazandırılmasında kullanılabilir.” (Burası Muş'tur)

İlbey (55): “Vatan sevgisi kazandırmada kelle koltukta savaşların yapıldığından bahsedilirken kullanılabilir.” (Koca Topçu)

Melike (19): “Vatan sevgisi kazandırmada kullanılabilir.” (Kayaların Oğlu)

Çağan (101): “Osmanlı Devletini kuruluş yıllarını anlatan bu şarkı ile vatanseverlik ve bayrak sevgisi gibi değerlerin anlatımında kullanılabilir.” (Vur Ha Vur)

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “Beceri eğitiminde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler:

Taner (64): “Uzun ince yol metaforunun aslında hayat olduğu, çocuklara anlatılarak şarkıda anlatılmak istenilenler üzerine konuşulabilir.” (Uzun İnce Bir Yoldayım)

Müge (17): “Küçük yaşlara yönelik çocuklarda kullanabilecek çocukların yaratıcılıklarını genişletecek ve düşüncelerini sağlayacak bir şarkı.” (Günaydın Çocuklar)

Toygar (76): “Akrabalık ilişkilerini anlatmada kullanılabilir bir şarkı olmakla birlikte istenmeyen yerde ısrarcı olmamak gerektiği de anlatılmaktadır. Eğlenceli bir şarkı olması kullanımını mümkün kılmaktadır.” (Zehra)

Toygar (76): “Kültürel mirasların anlatılmasında sosyal bilgiler ve hayat bilgisi dersinde kullanılabilir. Geçmiş bugün ve gelecek bağlamı kullanımı güçlü kılmakta.” (Kırık Bir Fincan)

Handan (13): “Nazar kavramı, kırk sayısının çok geçmesi, kurban kesmek gibi örnekler günümüzle karşılaştırılıp düşünmeye sevk edilebilir.” (Nazar Eyle)

Sevda (75): “Zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algıma becerilerini kazandırmada kullanılabilir. Çocuklardan da somut örnekler vermelerini isteyip süreçte daha dikkatli ve aktif olmaları sağlanabilir. Örneğin kırık bir fincan aile için çok önemli ise nesne ile ilgili bir yazı veya nesnenin resmini çizme etkinlikleri yapılabilir. Bu süreçte çocuk aile büyükleriyle nesnenin tarihçesini, anılarını dinleyerek duyarlılığına, araştırma becerisine katkı sağlayabilir.” (Kırık Bir Fincan)

Elif (7): “Tabiattaki renklere dikkat çekmek için kullanılabilir.” (Günaydın Çocuklar)

Mete (58): “Çocuklara renklerin öğretilmesi konusunda farkındalık kazandırabilir.” (Günaydın Çocuklar)

4.8. Barış Manço’nun Hem Anonim Hem De Kendi Yazdığı Şarkıların İlkokul Eğitiminde Kullanılabilme Durumuna Yönelik Gereçekler

Sınıf öğretmenlerinin, Barış Manço’nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkokul eğitiminde kullanılabilme durumuna yönelik gerekçelerinden oluşturulan kategoriler Tablo 4.8’de sunulmuştur.

Tablo 4.8. Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkökul eğitiminde kullanılabilme gerekçeler

Genel olarak eğitim sürecinde kullanılabilir olması	75
Toplumsal bir çevreyle uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılma sürecine katkı sağlayabilmesi	11
Dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi	20
Kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması	17
Özdenetim geliştirmede olağan duygu durumlarını örneklemesi	7
İnsan, yer ve çevre etkileşimi ekseninde, çevre okur-yazarlığını geliştirecek temel bilgi ve kavramlara örnekler içermesi	7
Sanatsal gelişim sürecini destekleyecek etkinliklere imkân sağlaması	6
Kültürel öğeleri tanıma fırsatı sunması	4
Ulusal bilince sahip vatandaş olma yolunda duygu ve düşüncelerin özümsemesinde uyarıcı olabilmesi	3
Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilir olması	40
Hayat Bilgisi dersi "Doğada Hayat" ünitesi kapsamında bitkiler ve hayvanlar anlatılırken kullanılabilir olması	10
Hayat Bilgisi dersi "Ülkemizde Hayat" ünitesi "Yaşadığı yeri bilir" kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması	6
Hayat Bilgisi dersi "Sağlıklı Hayat" ünitesi doğrultusunda sebze ve meyveler anlatılırken kullanılabilir olması	5
Hayat Bilgisi dersi "Okulumuzda Hayat" ünitesi "Kendisiyle akranları arasındaki benze ve farklı yönleri ayırt eder" "Kendini farklı özellikleriyle tanıtır" "Bireysel farklılıklara saygı duyar" kazanımlarında kullanılabilir olması	3
Öğretim programını destekleyerek, Hayat Bilgisi Dersi mevsimler konusunda kullanılabilir olması	3
Hayat Bilgisi dersi "Sağlıklı Hayat" ünitesi "Sağlığını korumak için alması gereken önlemleri fark eder" kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması	2
Hayat Bilgisi dersi "Ülkemizde Hayat" ünitesinde yer alan milli, dini gün ve bayramların önemini kazandırmada kullanılabilir olması	2
Hayat Bilgisi dersi "Güvenli Hayat" ünitesi doğrultusunda, ulaşım türleri ve araçları konusu anlatılırken kullanılabilir olması	1
Hayat Bilgisi dersi "Sağlıklı Hayat" ünitesi "Yiyecek ve içecekler satın alınırken bilinçli tüketici davranışları gösterir" kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması	1
Hayat Bilgisi dersi "Doğada Hayat" ünitesi doğrultusunda ana yönler anlatılırken kullanılabilir olması	1
Hayat Bilgisi dersi "Okulumuzda Hayat" ünitesi kapsamında, fiziksel özellikleri, benzerlik ve farklılıkları ayırt etmede kullanılabilir olması	1
Hayat Bilgisi dersi "Okulumuzda Hayat" ünitesi kapsamında Türk bayrağına saygı gösterilmesi gerektiğini sezdirmede kullanılabilir olması	1
Hayat Bilgisi dersi "Okulumuzda Hayat" ünitesi "Sınıfının okul içindeki yerini bulur" kazanımı gereği, yöne ilgili kavramların öğretiminde kullanılabilir olması	1
Hayat Bilgisi dersi "Okulumuzda Hayat" ünitesi "İlgi duyduğu meslekleri ve özelliklerini araştırır" kazanımında kullanılabilir olması	1
Hayat Bilgisi dersi "Ülkemizde Hayat" ünitesi "Yakın çevresinde yapılan üretim faaliyetlerini gözlemler" kazanımında kullanılabilir olması	1
Hayat Bilgisi dersi "Okulumuzda Hayat" ünitesi "Okulda iletişim kurarken nezaket kurallarına uyar" kazanımında kullanılabilir olması	1
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde kullanılabilir olması	4
DİKAB Öğretim programını destekleyerek "Günlük Konuşmalarda Dini İfadeler" konusuna dikkat çekebilmesi	4

Tablo 4.8'in devamı

Türkçe dersinde kullanılabilir olması	35
Türkçe dersi “Dinleme/İzleme” becerisi kazanımlarında kullanılabilir olması	3
Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında ninni örneği olarak kullanılabilir olması	1
Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında şiir örneği olarak kullanılabilir olması	1
Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında hikâye örneği olarak kullanılabilir olması	1
Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında anı örneği olarak kullanılabilir olması	1
Düş dünyasında sözcüklerin temel kullanımının ötesini keşfettirmesi	3
Sözcüklerin çağrıştırdığı gizli anlamları bulma deneyimi yaşatacak “bilmece” örneklerinin yer alması	1
Kurmaca metinlerdeki olay örgüsünü ve iletiyi sezebileceği, haz verici duygu durumlarını yaşayabileceği “masal” örneği olması	2
Söz varlığını geliştirmeye yönelik kullanılabilir olması	22
• Söz varlığını geliştirmeye yönelik, atasözlerinin yer alması	8
• Söz varlığını geliştirmeye yönelik, deyimlerin yer alması	6
• Söz varlığını geliştirmeye yönelik, mecazların yer alması	5
• Söz varlığını geliştirmeye yönelik, ikilemelerin yer alması	2
• Söz varlığını geliştirmeye yönelik, gerçek ve hayali anlamların yer alması	1
Fen Bilimleri dersinde kullanılabilir olması	1
Fen bilimleri dersi 4. sınıf “Dünyamızın Hareketleri” konusunda kullanıma uygun olması	1
Müzik dersinde kullanılabilir olması	2
Müzik dersi “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alanı “Çevresinde kullanılan çalgıları tanı” kazanımında, çalgıları hissettirebilecek örnekler yer alması	2
Beden Eğitimi ve Oyun dersinde kullanılabilir olması	1
Beden Eğitimi ve Oyun dersinin amacı doğrultusunda kültürümüze ve başka kültürlerle ait geleneksel oyunlar ve dansların tanıtılıp uygulanmasında yararlanılabilir olması	1
Matematik dersinde kullanılabilir olması	2
Matematik dersi “Ölçme” öğrenme alanının, alt öğrenme alanı olan “Paralarımız” konusunda, dersi daha dikkat çekici hale getirebilmesi ve disiplinler arası bir yaklaşımla geçmiş ile bağlantı kurarak yaşadığı toplumu tanıma fırsatı sunabilmesi	1
Matematiğin sanat ve estetikle ilişkisini fark ettirme amacına uygun olarak kullanılabilir olması	1
İngilizce dersinde kullanılabilir olması	1
İngilizce dersinin temel işlevini yerine getirebilmek için eğlenceli, görsel, işitsel araçlarla ders dışı kısa etkinlikler kullanma amacına uygun olması	1
Trafik Güvenliği dersinde kullanılabilir olması	1
Trafik Güvenliği dersi “Trafikte İlk Yardım” ünitesi “İlk yardım uygulamalarında doğru müdahalenin önemini tartışır” kazanımı doğrultusunda, doğru bilinen yanlışları düzeltmeye fırsat vermesi	1

Tablo 4.8 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin, Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkökul eğitiminde kullanılabilir durumuna yönelik gerekçelerinden; Hayat Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Türkçe, Fen Bilimleri, Müzik, Beden Eğitimi ve Oyun, Matematik, İngilizce ve Trafik Güvenliği derslerinde birçok kazanımın kazandırılmasında Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkökul eğitiminde kullanılabilir olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.8'e göre yukarıda belirtilen derslerin birçok kazanımının yanında ilkökul eğitiminde genel olarak; beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılmasında, estetik duyarlılığın geliştirilmesinde, kültürel unsurların fark ettirilmesinde, özdenetim geliştirmede, çevre okur-yazarlığı kazandırmada, sanatsal niteliklerin geliştirilmesinde ve vatandaş olma bilincinin kazandırılmasında Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.8'de Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların Hayat Bilgisi dersinde bir ünite hariç (Evimizde Hayat) diğer tüm ünitelerde (Okulumuzda Hayat, Sağlıklı Hayat, Güvenli Hayat, Ülkemizde Hayat, Doğada Hayat) kullanılabilir olduğu bulgulanmıştır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde günlük konuşmalarda dini ifadelerle dikkat çekmede, Türkçe dersinde özellikle temel dil becerilerinin kazandırılmasında ve söz varlığını geliştirmede, Fen bilimleri dersinde "Dünyamızın Hareketleri" konusunu kazandırmada, Müzik dersinde Müziksel Algı ve Bilgilenme öğrenme alanının kazanımlarında, Beden Eğitimi ve Oyun dersinde kültürümüze ve başka kültürlerle ait geleneksel oyunlar ve dansların tanıtılıp uygulanmasında, Matematik dersinde "Paralarımız" konusunun öğretiminde ve matematiğin sanat ve estetikle ilişkisini fark ettirme konularında, İngilizce dersinde dersi eğlenceli kılmada ve Trafik Güvenliği dersinde trafikte ilk yardım konusundaki doğru bilinen yanlışları düzeltilmesinde Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların kullanılabilir olduğu tespit edilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının "Genel olarak eğitim sürecinde kullanılabilir olması" durumuna ilişkin bazı örnekler:

Burak (45): "Sosyal bilgilerin genel amaçlarından erdemli insan olma için kullanılabilir." (Halil İbrahim Sofrası)

Simge (29): "İyi insan olma, iyi vatandaş yetiştirme noktasında da farkındalığı artırarak önemli katkısı olabilir." (Halk İçinde Muteber)

Bengisu (90): "Tarihi içeriği ile sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek bu şarkı aynı zamanda geçmiş bugün ve gelecek bağlamını içermesi bakımından hem hayat bilgisi hem de sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir. Parçanın içinde etkili vatandaşın nasıl olması gerektiğine dair çıkarımlar da söz konusudur." (Kâtip Arzuhalim)

Gülce (9): “Hayat Bilgisi dersin de sevme, sevilme, iyilik yapma değerlerinin aktarımda kullanılabilir.” (Sarı Çizmeli Mehmet Ağa)

Sahra (33): “Şarkı çocukların güzel davranışlarda bulunmasına teşvik edebilir.” (Sarı Çizmeli Mehmet Ağa)

İlayda (36): “Şarkı, ezgi bakımından çocukta şarkı söyleme isteği uyandırabilir.” (Evelallah)

Berkay (44): “Müzik eğitimi dersinde kullanabilir. Ritim olarak çocuklar seviyor. Keyifle şarkı söyler kazanımına uygun bir şarkı.” (Kızılıklar Oldu mu?)

Emir (91): “Eğitimde kullanılabilir. Çocukların söylemekten çok hoşlandığı bir şarkı olması nedeniyle müzik derslerinde kullanılabilir.” (Arkadaşım Eşşek)

Aylin (2): “Çocukların tanıdığı bir şarkı olduğu için çocukta şarkı söyleme isteği uyandırabilir.” (Dönence)

Fazıl (49): “Çocukların sevdiği bir şarkı olduğu için kullanılır. Estetik bir şarkı.” (Unutamadım -Unutamadım Seni-)

Simge (29): “Coğrafi ve kültürel değerlerin aktarımında kullanılır.” (Burası Muş’tur)

Yunus (68): “Yöresel farklılıklar, kültür eğitimi konularında kullanılabilir.” (Derule)

Mehmet (53): “Kültürümüzde ninnilerin önemi anlatırken kullanılabilir.” (Nenni Bebek)

Melike (19): “Sıra gecelerinde çalınan bir türkü olduğundan kültürel miras ünitesinde kullanılabilir.” (Urfa’nın Etrafı)

Hatice (1): “Kültür ve mirasta şarkıda eski paralardan bahsedilmektedir.” (Anahtar)

Aker (41): “Düğün kültürü anlatılırken kullanılabilir.” (Güle Güle Oğlum)

Oya (82): “Yemek kültüründen bahsederken kullanılabilir.” (Lahburger)

Elif (7): “Kalenin kaybedilmesinin ardından, pes etmeden tekrar kuşatılması ve alınması nedeniyle bir başarı hikâyesi olarak derste kullanılabilir.” (Estergon Kal ’ası)

Sevda (75): “Yaşamın amacını sorgulatan güzel bir şarkı. İnsanlar ömür boyu çalışır, çabalar hedeflerine büyük emeklerle ulaşır fakat bunları yaparken büyük

fedakârlıklar vermek zorundadır. Sonuç olarak bu noktada yaşam son bulur ve insan yapamadıkları şeyler nedeniyle vicdanını sorgular ve her şey için geç kalınmış olabilir. Bazen hayatı akışına bırakmak gerektiğinin farkına varılması, bunun bilincinde olunması gerekir. Bu noktada çoğu değerlerimiz unutulmaktadır. (örneğin yoğun iş temposunda çalışan kişilerin bayram tatillerini amacın dışında yapmaları sebebiyle belki de yıllarca görüşülmeyen yakınlarını ziyaret etmek yerine bir deniz kenarında yapılan tatile tercih etmeleri ileride pişmanlıkları doğurabileceği ve benzeri örnekler değerlerimizin hatırlatılması noktasında tartışılabilir.)” (Abbas Yolcu)

Kardelen (15): “Hayatın gerçeklerini yansıttığı için kullanılabilir.” (Beyhude Geçti Yıllar)

Sedef (27): “Mutluluğun da üzüntünün de geçici olduğunu hissettirme noktasında kullanılabilir.” (Gülme Ha Gülme)

Taner (64): “İnsanlar yerler çevreler, ülkemizin güzellikleri konularında kullanılabilir.” (Gesi Bağları)

İlbey (55): “Bölgeler ve oraya has özellikleri anlatırken kullanılabilir.” (Kağızman)

Sahra (33): “Urfa ve Güneydoğu hakkında bilgiler verilirken kullanılabilir.” (Urfa’nın Etrafı)

Gökтуğ (103): “Çöl, taş, kar gibi kavramların öğretiminde kullanılabilir.” (Alla Beni Pulla Beni)

Mete (58): “Şarkıda geçen canlı varlıklar tanıtılarak, yayla, dere, tepe, serap gibi kavramlar anlatılabilir.” (Binboğa’nın Kızı)

Asya (4): “Deniz, toprak, ay, rüzgâr gibi kavramları fark ettirmede kullanılabilir.” (Ne Ola Yar Ola)

Berkay (44): “Drama yapılabilir çocuk eğitiminde kullanılabilir.” (Acıh Da Bağ Vir)

Melisa (84): “Çocukların sosyal katılımını destekleyecek, gruba ait olma duygusunu yaşatacak canlandırma yapılabilir.” (Ayı)

Nilay (23): “İçirik ve müzik olarak drama yapmaya uygun olduğu için kullanılabilir.” (Müsaadenizle Çocuklar)

Elif (7): “Günümüzde olmayan bir meslek olarak arzuhalciliğin anlatımında kullanılabilir.” (Kâtip Arzuhalim)

Taner (64): “Türkünün hikâyesinden yola çıkarak kültürel miras öğeleri tartışılabilir.” (Kâtip Arzuhalim)

Eylül (73): “Kültür ve miras öğrenme alanında kültürel öğelere örnek olarak kullanılabilir.” (Kâtip Arzuhalim)

Mine (20): “Farklı kültürler tanıtılırken dikkat çekmede kullanılabilir.” (Aman Avcı Vurma Beni)

Bengisu (90): “Tarihi bir türkü olan Estergon kalesi, kalenin nasıl teslim edilmek zorunda olduğunun hikâyesini de içinde barındırmaktadır. Çocuklarda tarih bilincini ve merakını oluşturmak için hem hayat bilgisi hem de sosyal bilgiler derslerinde kullanılabilir.” (Estergon Kalesi)

Kardelen (15): “Tarihine sahip çıkma bilincini oluşturmada kullanılır.” (Kayaların Oğlu)

Mete (58): “Milliyetçilik konularını işlenirken farkındalık oluşturulabilir.” (Vur Ha Vur)

Ahmet (70): “Milli bilinç oluşturmak için bayrak, vatan sevgisi aşlamak için kullanılabilir.” (Vur Ha Vur)

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler:

Umay (79): “Hayvanlar konusu işlenirken kullanılabilir.” (Aman Avcı Vurma Beni)

Burak (45): “Hayvanlar ve doğal unsurlar anlatılırken kullanılabilir.” (Ne Ola Yar Ola)

Fırat (47): “Karadeniz Bölgesini anlatırken derse girişte kullanılabilir.” (Dere Boyu Kavaklar)

Yusuf (67): “Tarçın, zencefil, nane ve limonun faydasından bahsedilebilir.” (Nane Limon Kabuğu)

İpek (14): “Karar verme ve saygı değerinde kullanılabilir.” (Eğri Eğri)

Fatoş (39): “Kuşların göç etme sebeplerinden yola çıkarak doğada görülen mevsimsel farklılıklar araştırılıp sorgulatabilir.” (Yine Yol Göründü Gurbete)

Zehra (77): “Bitkilerdeki mineral ve vitaminlerin bizi hastalıklardan koruduğu ve bağıışıklığımızı güçlendirdiği mesajı bu şarkıyla hissettirilebilir.” (Nane Limon Kabuğu)

Gölce (9): “Gerçek anlamda annesini kaybetmiş bir çocuk için yazılmıştır ama nakaratı sayesinde yıllardır milli bayramların vazgeçilmez çocuk şarkısıdır. Çocuklara bayramları sevdirmek için ve bayram hazırlıklarını anlatmak için kullanılabilir.” (Bugün Bayram)

Fırat (47): “Taşıt ve trafik konularında kullanılabilir.” (Uzun İnce Bir Yoldayım)

Toygar (76): “Hayat bilgisi dersinde kullanılabilir güzel bir şarkı. Şarkının içinde geçen hayvanat bahçesi, manavda alışveriş yaparken dikkat edilecekler hayat bilgisi dersi için kullanılabilir özellikler olarak dikkati çekmektedir. Bunun yanında Türkçe dersinde de kullanılabilir olduğu düşünülmektedir.” (Ayı)

Rüya (25): “Yönleri öğretirken kullanılabilir.” (Eğri Eğri)

Bengisu (90): “Yaşlılığı anlatan bu şarkı çocuklarda farkındalık uyandırmak için kullanılabilir. Hayat bilgisi dersinde fiziksel özellikleri anlatmada da kullanılabilir. Bunun yanında din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde de kullanılabilir.” (Ömrümün Son Baharı)

İlayda (36): “Milli bilinç ve bayrak sevgisi anlatılırken kullanılabilir.” (Vur Ha Vur)

Mert (59): “Sağ sol yön öğretiminde, oyun ve fiziki etkinlikler dersinde hep birlikte hareketleri yaparak ısınma egzersizi olarak da kullanılabilir.” (Müsaadenizle Çocuklar)

Barış (43): “Tarım ve hayvancılık anlatılırken kullanılabilir.” (Çıt Çıt Çetene)

Eylül (73): “Selamlaşmalar, günlük ifadelerin kullanımı gibi konularda kullanılabilir.” (Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba)

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler:

Ahmet (70): “Günlük hayatta kullanılan dini ifade örnekleri yer alması sebebiyle Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde kullanılabilir.” (Evelallah)

Melike (19): “Günlük kullanılan dini ifadeler örnekler verilebilir. Zenginliğin veya fakirliğin mert olmaya, benzer değerlere mani olmayacağı anlatılabilir. İnsanları değerlendirirken de zengin fakir ayrımı yapılmamasının önemi anlatılabilir.” (Osman)

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “Türkçe dersinde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler:

Gülce (9): “Türkçe dersinde ‘ş’ sesine geçildiğinde çocuklara ses tekrarı aşamasında dinletme ve söyletilme yaptırılabilir. Şarkı çocukların düzeyine uygun olduğu ve içinde eğitime ters düşecek cümleler bulunmadığından aslında her ders için kullanım sağlanabilir.” (Arkadaşım Eşşek)

Sedef (27): “Harflerin kavratılmasında kullanılır.” (Ayı)

Berkay (44): “Harf öğretiminde kullanıyoruz.” (Ayı)

Taner (64): “Türkçe dersi alfabe öğretiminde kullanılabilir. Çocukların alfabeyi daha eğlenceli şekilde öğrenmelerini sağlar.” (S.O.S Aman Hocam)

Çağla (35): “Ninnilerin kültürümüzdeki önemi anlatılırken kullanılabilir.” (Nenni Bebek)

Şahan (62): “Cumhuriyetin doğuşu ve yüzüncü yılında ulaşacağı ihtişamı ve Türk Dünyasındaki birliği anlatan belki de turan sevdasını anlatan bir şiir. Cumhuriyetimiz ve onun ilelebet yaşayacağı ve yaşatılacağı anlayışı ile hayat bilgisi, sosyal bilgiler başta olmak üzere birçok derste kullanılabilir.” (Kayaların Oğlu)

Ege (46): “Hikâye tadında bir şarkı olduğu için Türkçe dersinde okuma metni olarak verilip şarkının içeriğine ait sorular sorulabilir.” (Sakız Hanım- Mahur Bey)

Aker (41): “Anı yazmayı öğrenir kazanımında kullanılabilir.” (Dut Ağacı)

Nalan (21): “Kalıplaşmış sözlere güzel örnekler var. Sözler buldurup, anlamları düşündürülebilir.” (Kezban)

Emir (91): “Şarkının nakarat kısmında o dönemin kâğıt paralarının arka yüzündeki tarihi kişilere yer verilmesi nedeniyle eğitimde kullanılabilir. Güncel dönem kâğıt paraların arka yüzünde bulunan kişilerin öğrenilmesinde benzer şekilde bir dörtlük oluşturulabilir.” (Anahtar)

Burcu (5): “Masal örneği olabilecek bir şarkı olduğu için Türkçe dersinde kullanılabilir.” (Fil ile Kurbağa)

Hakan (40): “Atasözü, deyim olarak kullanılabilir.” (Ali Yazar Veli Bozar)

Özge (24): “Türkçe deyim- atasözlerine örnek olarak kullanılır.” (Kazma)

Arzu (3): “ Mecazi anlamın öğretiminde kullanılabilir.” (Acıh Da Bağ Vir)

Ayşe (30): “Şarkı gerçek anlam, mecaz anlam, soyut, somut, ikileme içerdiği için örnek olarak kullanılabilir.” (Elveda Ölüm)

Sevda (75): “Dizelerde yer alan kişileştirmeler, mecazlar, ikilemeler Türkçe dersinde örnek olarak kullanılabilir.” (Evelallah)

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “Fen Bilimleri dersinde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler:

Teoman (63): “Dönence konusunda kullanılabilir.” (Dönence)

Burak (45): “Dönenceler kavramının öğretiminde farkındalık olarak kullanılabilir.” (Dönence)

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “Müzik dersinde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler:

Ahmet (70): “Ritim olarak ve çalgı aleti çeşitliği açısından grupça müzik dersinde kullanılabilir.” (Gibi Gibi)

İlayda (36): “Müzik dersinde çalgı çeşitlerini tanıtmak için kullanılabilir.” (Süleyman)

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “Beden Eğitimi ve Oyun dersinde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler:

Berkay (44): “Beden eğitimi dersinde yöresel oyun eğitimi, hareket kontrolü konusunda kullanılabilir.” (Dere Boyu Kavaklar)

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “Matematik dersinde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler:

İlbey (55): “Paralarımız konusunu anlatırken kullanılabilir.” (Anahtar)

Toygar (76): “İlk okuma yazma, fen bilimleri, matematik, sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir. Eğlenceli ve bilim içerikli olması şarkıyı kullanılabilir kılmaktadır.” (S.O.S Aman Hocam)

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “İngilizce dersinde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler:

Barış (43): “İngilizce dersinde kullanılabilir.” (Süleyman)

İlke (86): “İngilizce dersinde, dikkat çekmek amaçlı kullanılabilir.” (Süleyman)

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının “Trafik Güvenliği dersinde kullanılabilir olması” durumuna ilişkin bazı örnekler:

İlbe (55): “İlk yardım konusunda şarkı üzerinden konuşulabilir.” (Cacık)

İlke (86): “Şarkıda geçen “Soğuktan donanı buzla ovarlar.” yanlış bir uygulamadır. İlk yardımda doğru müdahalenin öneminde, yaygın olan yanlış uygulamalar konuşulurken kullanılabilir.” (Cacık)

4.9. Barış Manço’nun Hem Anonim Hem De Kendi Yazdığı Şarkıların İlkokul Eğitiminde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılamaz Olma Durumuna Yönelik Gerekçeler

Sınıf öğretmenlerinin, Barış Manço’nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olma durumuna yönelik gerekçelerinden oluşturulan kategoriler Tablo 4.9’da sunulmuştur.

Tablo 4.9. Barış Manço’nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkokul eğitiminde kullanılamaz olma gerekçeler

İçerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi	36
Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	20
Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	18
Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması	7
Kullanılan ağdalı dilin, çocuğun dil gelişim düzeyini karşılamaması	2
Cinsiyet ayırımına ve düşünce karmaşıklığına neden olabilecek ifadelerin yer alması	1
Emir verme, nasihat etme niteliğindeki yargıların, çocuğun neden sonuç ilişkisi bakımından düşünemesinin önünde engel oluşturması	1

Tablo 4.9 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin, Barış Manço’nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olma durumuna yönelik gerekçelerinden; şarkı içeriklerinin çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermeyecek olması, şarkılarda karamsarlığın ağır basması, şarkı sözlerinin çocuğun anlam evrenine uygun olmaması, cinsel ifadelerin yoğunluğu, kullanılan ağdalı dilin, çocuğun dil gelişim düzeyini karşılamaması, cinsiyet ayırımına ve

düşünce karmaşıklığına neden olabilecek ifadelerin yer alması, emir verme, nasihat etme niteliğindeki yargıların, çocuğun neden sonuç ilişkisi bakımından düşünebilmesinin önünde engel oluşturmasından dolayı Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların ilkökul eğitiminde kullanılamaz olduğu tespit edilmiştir.

Barış Manço şarkılarının hem ilkökul eğitiminde hem de sosyal bilgiler dersinde kullanılamayacağını ifade eden öğretmenlerin görüşlerinden oluşturulan yukarıdaki kategorilere ait örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Hakan (98): “Eğitimde kullanılamaz, çünkü eğitici herhangi bir yönü bulunmamakta.” (Bir Bahar Akşamı)

Ela (71): “Her ne kadar aşk ve sevgi teması işlenmiş olsa da çocuklar için uygun bir dile sahip olmadığı için kullanılamaz.” (Çıt Çıt Çetene)

Nilay (23): “Şarkının sözleri eğitime katkı sağlayacak nitelikte olmadığından kullanılamaz.” (Affet Beni)

İlke (86): “Şarkıda kendimi hıyar gibi hissediyorum cümlesinin argoya kaçması ve böyle cacığa rakı mı dayanır dizesinin yer alması sebebiyle kullanıma uygun değil. (genel olarak çocuk edebiyatında alkol, sigara vb. kötü alışkanlıklara yol açan vs. kullanıma uygun görülmemesi)” (Cacık)

Berkay (44): “Sözler çocuklara uygun değil.” (Dön Desem Döner misin Bana)

Melisa (84): “Ayrılık ve ölüm temalarından dolayı bu parçanın kullanımı uygun değildir.” (Yol Verin Ağalar)

Bilge (37): “Hüzün, ölüm, ayrılık temalı ve duygusal olarak yoğun olduğu için kullanılmaz.” (Ölüm Allah'ın Emri)

Levent (96): “Ayrılık, hayal kırıklığı gibi duyguların anlatıldığı bu parçanın çocuk eğitiminde kullanımı uygun değildir.” (Hayır Hayır)

Hatice (1): “Şarkıdaki benzetmelerin çocuklar için uygun olmayacağı görüşündeyim.” (Ağlama Değmez Hayat)

Handan (13): “Şarkıda sürekli tenhada ve gizli gizli bir şeylerin yapılmasından bahsettiği için kullanıma uygun olmadığını düşünüyorum.” (Gönül Dağı)

Umay (79): “Nakaratlarda sürekli vur sineme öldür beni dediği için şiddete özendirme veya ölümün insanlar tarafından gerçekleştirilmesinin olağan olduğu izlenimini verebileceği için kullanıma uygun değil.” (Kirpiklerin Ok Eyle)

Emir (91): “Eğitimde kullanılamaz, çünkü cinsellik içeren bir teması var.” (Çay Elinden Öteye Rezil Dede)

Arzu (3): “Şarkının nakaratında “mercimeği fırına vermek” deyiminin çokça yer alması sebebiyle eğitimde kullanılmaya uygun değil.” (Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek)

Tolga (93): “Çocukların çok sevdiği bir parça ama anlam olarak çocuğa hitap eden bir şarkı değil.” (Alla Beni Pulla Beni)

Yavuz (66): “Çocuklara kötü örnek bir şarkı, sözleri genellikle ahlaksızlığa teşvik ediyor.” (Bal Böceği)

Azra (32): “Eğitimde kullanılamaz, çünkü kullanılan kelimeler çocuklar için anlaşılır değil, yabancı.” (Ah Tuti-i Mucize Guyem)

Toygar (76): “...Fakat müzikle birlikte çok kullanışlı olduğu söylenemez. Bununla birlikte sözlerinde günümüz Türkçesiyle yazılmayan telaffuzu da zor olan iki kıtası da var.” (Aman Yavaş Aheste)

Sevda (75): “Nakaratlarda fazlasıyla “Onun gözü yükseklerde, kızın gözü, sadece parada, akli fikri, bir zengin kocada.” dizeleri yer aldığı için küçük yaştaki erkek çocuklar kız arkadaşlarına olumsuz yönde imalarda bulunup dalga konusu olabileceği ve cinsiyet ayrımına yol açabileceği için kullanıma uygun değil.” (Delikanlı Gibi)

İpek (14): “Çocuk edebiyatında ve eğitimde doğrudan nasihat verilmemesi gerektiği için kullanılamaz.” (Güle Güle Oğlum)

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın problemi ve alt problemleri çerçevesinde elde edilen bulgulara dayalı olarak sonuçlara, bu sonuçlardan hareketle literatüre dayalı taştırmalara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmanın problemi ve alt problemleri çerçevesinde elde edilen bulgulardan oluşturulan sonuçlar ve alan yazına göre yapılan taştırmalar bu bölümde yer almaktadır.

İlkokul Eğitiminde Kullanılabilecek Barış Manço Şarkıları

Sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço'nun anonim şarkılarından 17'si ilkokul eğitiminde kullanılabilir durumdadır. Bu şarkılar aşağıda listelenmiştir.

Barış Manço'nun anonim şarkıları		
Ağlama Değmez Hayat	Geçti Dost Kervanı	Koca Topçu
Aman Avcı Vurma Beni	Gesi Bağları	Nenni Bebek
Bahçede Hanımeli	Ham Meyveyi Kopardılar Dalından	Urfa'nın Etrafi
Burası Muş'tur	Kağızman	Uzun İnce Bir Yoldayım
Dere Boyu Kavaklar	Kâtip Arzuhalim	Yine Bir Gülnihal
Estergon Kal'ası	Kızılıklar Oldu mu?	

Barış Manço'nun yukarıdaki listede yer alan 17 anonim eserden “Ağlama Değmez Hayat” ve “Yine Bir Gülnihal” eserleri istatistiksel olarak ilkokul eğitiminde kullanılabilir olarak tespit edilmesine karşın nitel bulgular incelendiğinde Ağlama Değmez Hayat eseri özdenetim geliştirmede olağan duygu durumlarını örneklemesi, dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlılığı geliştirmesi ve estetik değerinde kullanılabilir olması gerekçeleri ile kullanılabilirken çocuğun anlam evrenine uygun olmaması gerekçesi ile kullanılamaz durumdadır. Yine Bir Gülnihal eseri ise sosyal bilgiler dersi edebi ürünlerle desteklenmeye açık olduğu için türkü hikâyelerinin, etkili bir öğrenmeye katkı sağlayacak olması ve tarih bilinci oluşmasına katkı sağlaması ile kullanılabilir, içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi ile de kullanılamaz gerekçelerine sahiptir. Söz konusu bu iki şarkı dışında kalan 15 anonim eser istatistiksel olarak kullanılabilir olmasının yanında nitel verilerle elde edilen bulgularla da ilkokul

eğitiminde kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Nitel verilerle de kullanılabilir olan şarkıların gerekçeleri incelendiğinde; 10 şarkının kültür ile ilgili konularda, 8 şarkının hayat bilgisi dersinde, 8 şarkının değerler eğitiminde, 6 şarkının sosyal bilgiler dersinde, 6 şarkının tarihi konularda, 4 şarkının Türkçe dersinde, 3 şarkının çevre okur-yazarlığını geliştirmede, 3 şarkının doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımada, 2 şarkının eleştirel düşünme becerisini geliştirmede, 1 şarkının beden eğitimi ve oyun dersinde ve 1 şarkının özdenetim geliştirmede olağan duygu durumlarını örneklemesinde kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkılardan 67'si ilkökul eğitiminde kullanılabilir durumdadır. Bu şarkılar aşağıda listelenmiştir.

Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıları		
Abbas Yolcu	Eğri Eğri	Küheylan
Acıh Da Bağ Vir	Elveda Ölüm	Lahburger
Ahmet Beyin Ceketi	En Büyük Mehmet Bizim Mehmet	Mahkûm
Ali Yazar Veli Bozar	Estergon Kalesi	Müsaadenizle Çocuklar
Alla Beni Pulla Beni	Evelallah	Nane Limon Kabuğu
Aman Yavaş Aheste	Fil ile Kurbağa	Nazar Eyle
Anahtar	Gibi Gibi	Ne Ola Yar Ola
Arkadaşım Eşşek	Gönül Ferman Dinlemiyor	Nerede
Ayı	Güle Güle Oğlum	Osman
Aynalı Kemer	Gülme Ha Gülme	Ölüm Allah'ın Emri
Bal Sultan	Gülpembe	Ömrümün Son Baharı
Benden Öte Benden Ziyade	Günaydın Çocuklar	S.O.S Aman Hocam
Bir Selam Sana	Halhal	Sakız Hanım- Mahur Bey
Bugün Bayram	Halil İbrahim Sofrası	Sarı Çizmeli Mehmet Ağa
Cacık	Halk İçinde Muteber	Süleyman
Can Bedenden Çıkmayınca	Hemşerim Memleket Nire?	Süper Babaanne
Dağlar Dağlar	Kâtip Arzuhalim	Vur Ha Vur
Delikanlı Gibi	Kayaların Oğlu	Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba
Dıral Dede'nin Düdüğü	Kazma	Yine Yol Göründü Gurbete
Domates Biber Patlıcan	Kezban	Yol
Dönence	Kırık Bir Fincan	Zehra
Dört Kapı	Koca Topçu	
Dut Ağacı	Komşu Kızı Düriye	

Barış Manço'nun yukarıdaki listede yer alan 67 kendi yazdığı eserden Aynalı Kemer, Benden Öte Benden Ziyade, Delikanlı Gibi ve Ölüm Allah'ın Emri olmak üzere 4 şarkının istatistiksel olarak ilkökul eğitiminde kullanılabilir olarak tespit edilmesine rağmen araştırmanın nitel bulgularına göre söz konusu 4 şarkının kullanılabilir bir

gerekçesi tespit edilmemiştir. Başka bir ifade ile sınıf öğretmenleri bu dört şarkının istatistiksel olarak kullanılabilir olduğunu söylerken kullanılabilme gerekçesi sunmadıkları aksine kullanılamaz olduğuna yönelik gerekçeler sundukları anlaşılmaktadır. Aynalı Kemer şarkısı çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması, Benden Öte Benden Ziyade şarkısının çocuğun anlam evrenine uygun olmaması ve içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi, Delikanlı Gibi şarkısı cinsiyet ayrımına ve düşünce karmaşıklığına neden olabilecek ifadelerin yer alması ve Ölüm Allah'ın Emri şarkısı duyuşal dengede karamsarlığın ağır basması gerekçeleri ile ilkokul eğitiminde kullanılamaz bulunmuştur.

Bunun yanında 67 eserden 16'sı de (Alla Beni Pulla Beni, Aman Yavaş Aheste, Bal Sultan, Cacık, Can Bedenden Çıkmayınca, Dağlar Dağlar, Dut Ağacı, En Büyük Mehmet Bizim Mehmet, Gönül Ferman Dinlemiyor, Güle Güle Oğlum, Gülme Ha Gülme, Mahkûm, Ne Ola Yar Ola, Osman, Ömrümün Son Baharı ve Sakız Hanım- Mahur Bey) istatistiksel olarak ilkokul eğitiminde kullanılabilir olarak tespit edilmesine karşın nitel bulgular incelendiğinde bazı özellikleri bakımından kullanılamaz olduğu da görülmektedir. Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması, kullanılan ağdalı dilin, çocuğun dil gelişim düzeyini karşılamaması, çocuğun anlam evrenine uygun olmaması, içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi, duyuşal dengede karamsarlığın ağır basması ve emir verme, nasihat etme niteliğindeki yargıların, çocuğun neden sonuç ilişkisi bakımından düşünebilmesinin önünde engel oluşturması söz konusu 16 şarkının kullanılamaz olma durumunun gerekçeleridir. 67 şarkıdan 4'ü için kullanılabilir gerekçesi sunulmamış, 16'sı için sunulan gerekçelerde olumlu ve olumsuz gerekçeler sunulmuştur. Dolayısıyla 67 şarkıdan 20'si istatistiksel olarak kullanılabilir olmakla birlikte kullanılamaz gerekçelere de sahip olduğu tespit edilmiştir.

Barış Manço şarkılarından yukarıda listelenen şarkıların 47'si istatistiksel olarak kullanılabilir olmasının yanında nitel verilerle elde edilen bulgularla da ilkokul eğitiminde kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Nitel verilerle de kullanılabilir olan şarkıların gerekçeleri incelendiğinde; kültür ile ilgili konularda (7), hayat bilgisi dersi (25), Türkçe dersi (23), sosyal bilgiler dersi (19), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde (3), matematik dersi (2), fen bilimleri dersi (1), müzik dersi (2), İngilizce dersi (1), değerler eğitiminde (estetik [14], dayanışma [10], yardımseverlik [10], vatanseverlik [7], sorumluluk [6], sevgi [6], dürüstlük [6], saygı [5], çalışkanlık [4], aile birliğine önem verme [4], barış [4],

dostluk [4], bilimsellik [3], eşitlik [2], sabır [1], tasarruf [1]), tarihi konularda (10), çevre okur-yazarlığını geliştirmede (1), coğrafi özelliklerini tanımada (3), beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılmasında (31), ulusal bilince sahip vatandaş olmada (3), estetik duyarlılığı geliştirmede (14) ve Sanatsal gelişim sürecini destekleyecek etkinliklere imkân sağlamada (6) kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır.

Alan yazın incelendiğinde tarih içerikli konuların öğretiminde edebi ürünlerin kullanılabilirliği ve böylece öğrencilerin konuları daha iyi öğrenebileceği, motivasyona olumlu etki edeceği, dersi daha somut hale getireceği (Dyro, 1998; Nelson ve Nelson, 1999; Savage ve Savage, 1993; Yakar ve Yıldırım, 2021), kültür aktarımının gerçekleştirilmesinde sözlü ve yazılı edebi ürünlerin önemli olduğu ve bu ürünlerin bu konuda birincil kaynaklar olduğu (Nelson ve Nelson, 1999; Savage ve Savage, 1993), Barış Manço şarkılarının toplumsal-kültürel unsurları barındırdığı (Çınar, 2021), değerler eğitiminde edebi ürünlerin (özellikle çocuk edebiyatı ürünlerin) kullanımının önemli olduğu, edebi ürünler ile öğrencilere bilgi, beceri ve yetkinlik kazandırılabilirliği (Almerico, 2013; Hardwick, 2017; Gökdemir, 2019) ve Barış Manço şarkılarında değerlerin yer aldığı ve kullanılabilirliği (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021; Karagözoğlu, 2020; Taşdemir, 2021; Üztemur, Seviçen ve İnel, 2021), coğrafi temaların öğretilmesinde edebi ürünlerin kullanılabilirliği (Ballock ve Lucas, 2013; Savage ve Savage, 1993; Uğur, 2015), şarkı ve türkülerin; matematik (Bütüner, 2010; Tan, 2016), İngilizce (Çocuk, 2016; Sarı, 2014), sosyal bilgiler (Demir, 2020; Gökdemir, 2019), Türkçe (Tekşan ve Süğümlü, 2018), piyano eğitiminde (Elmas, 2019) kullanılabilirliği belirtilmektedir. Bu çalışmada hem istatistiksel olarak hem de gerekçelerle Barış Manço şarkılarının birçok alanda kullanılabilirliğine yönelik bulgusunun alan yazınla desteklendiği söylenebilir.

İlkokul Eğitiminde Kullanılmayacak Barış Manço Şarkıları

Sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço'nun anonim şarkılarından 10'u ilkokul eğitiminde kullanılabilir durumda değildir. Bu şarkılar aşağıda listelenmiştir.

Barış Manço'nun anonim şarkıları		
Ah Tuti-i Mucize Guyem	Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Gönül Dağı
Ay Osman	Çıt Çıt Çetene	Kirpiklerin Ok Eyle
Ayrılık	Derule	
Bir Bahar Akşamı	Gamzedeyim	

Barış Manço'nun yukarıdaki listede yer alan 10 anonim eserden “Ah Tuti-i Mucize Guyem, Ay Osman, Bir Bahar Akşamı, Gamzedeyim, Gönül Dağı ve Kirpiklerin Ok Eyle” eserleri istatistiksel olarak ilkökul eğitiminde kullanılabilir değildir. Söz konusu bu 6 şarkı araştırmanın nitel bulguları ile de kullanılamaz durumdadır. Şarkıların kullanılamaz olma gerekçeleri incelendiğinde kullanılan ağıdalı dilin, çocuğun dil gelişim düzeyini karşılamaması, çocuğun anlam evrenine uygun olmaması, içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi ve duyuşal dengede karamsarlığın ağır basması şeklinde betimlendiği görülmektedir. Ayrılık, Çay Elinden Öteye Rezil Dede, Çıt Çıt Çetene ve Derule şarkıları ise duyuşal dengede karamsarlığın ağır basması, çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması, içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi, Ayrılık şarkısı sosyal bilgiler dersinde, Çay Elinden Öteye Rezil Dede şarkısı kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olma ve doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımaya katkı sağlayacak olmasıyla, Çıt Çıt Çetene şarkısı hayat bilgisi dersinde ve Derule şarkısı da kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması gerekçeleriyle bazı öğretmenler tarafından kullanılabilir bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkılardan 31'i ilkökul eğitiminde kullanılabilir durumda değildir. Bu şarkılar aşağıda listelenmiştir.

Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıları		
Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek	Dön Desem Döner misin Bana	Lambaya Püf De
Affet Beni	Durma Ha Durma	Ne Köy Olur Senden Ne Kasaba
Al Beni (DYB)	Gel	Sahilde
Al Beni (MÇ)	Gül Bebeğim	Sarı Bana
Allah'ım Güç Ver Bana	Hatırlasana	Seher Vakti
Anlıyorsun Değil mi?	Hayır Hayır	Söyle Zalim Sultan
Bal Böceği	İşte Hendek İşte Deve	Unutamadım (Unutamadım Seni)
Ballı Kaymak	Kalpler Beraber	Unutamıyorum
Ben Bilirim	Kara Sevda	Yol Verin Ağalar
Beyhude Geçti Yıllar	Kol Düğmeleri	Yolla Yârim Tez Yolla
Binboğa'nın Kızı		

Anlıyorsun Değil mi?, Bal Böceği, Beyhude Geçti Yıllar, Binboğa'nın Kızı, İşte Hendek İşte Deve ve Unutamadım (Unutamadım Seni) şarkıları ise içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi, çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması ve çocuğun anlam evrenine uygun olmaması nedenleriyle kullanılamaz bulunurken Anlıyorsun Değil mi? şarkısı hayat bilgisi dersinde, Bal Böceği ve Unutamadım (Unutamadım Seni) şarkıları estetik duyarlık geliştirmede ve

estetik değerinin kazandırılmasında, Beyhude Geçti Yıllar şarkısı sevgi değerinin kazandırılmasında, Binboğa'nın Kızı şarkısı hayat bilgisi dersinde ve çevre okur-yazarlığını geliştirmede ve İşte Hendek İşte Deve söz varlığını geliştirmede ve kültür konularında kullanılabilceği gerekçeleriyle bazı öğretnenler tarafından kullanılabilir bulunmuştur.

Listede yer alan diğer 25 eser ise hem istatistiksel olarak ilkokul eğitiminde kullanılamaz hem de araştırmanın nitel bulguları ile de kullanılamaz durumdadır. Araştırmanın nitel bulgularına göre söz konusu 25 eser, çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadeleri barındırdığı, içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermeyecek durumda olduğu, çocuğun anlam evrenine uygun olmadığı ve duyuusal dengede karamsarlığın ağır basması nedenleri ve gerekçeleriyle ilkokul eğitiminde kullanılabilir değildir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilecek Barış Manço Şarkıları

Barış Manço'nun anonim eserlerinden 16'sı sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumdadır. Bu şarkılar aşağıda listelenmiştir.

Barış Manço'nun anonim şarkıları		
Ağlama Değmez Hayat	Geçti Dost Kervanı	Koca Topçu
Aman Avcı Vurma Beni	Gesi Bağları	Neni Bebek
Bahçede Hanımeli	Ham Meyveyi Kopardılar Dalından	Urfa'nın Etrafı
Burası Muş'tur	Kağızman	Uzun İnce Bir Yoldayımın
Dere Boyu Kavaklar	Kâtip Arzuhalim	
Estergon Kal'ası	Kızılıcıklar Oldu mu?	

Barış Manço'nun yukarıdaki listede yer alan 16 anonim eserden "Ağlama Değmez Hayat" eseri istatistiksel olarak sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olarak tespit edilmesinin yanında nitel bulgular incelendiğinde bu eserin özdenetim geliştirmede olağan duygu durumlarını örneklemesi, dinleme ve söyleme isteği uyandırarak estetik duyarlığı geliştirmesi ve estetik değerinde kullanılabilir olması gerekçeleri ile kullanılabilirken çocuğun anlam evrenine uygun olmaması gerekçesi ile kullanılamaz durumdadır. Listede yer alan diğer şarkıların tamamı yani Barış Manço'nun 14 anonim eseri istatistiksel olarak kullanılabilir olmasıyla birlikte nitel verilerle elde edilen bulgularla da sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu görölmektedir. Nitel verilerle de kullanılabilir olan şarkıların gerekçeleri incelendiğinde; 10 şarkının kültür ile ilgili konularda, 5 şarkının sosyal bilgiler dersinde türkü hikâyeleriyle katkı sağlayacak olması, 6 şarkının tarihi konularda, 3 şarkının

çevre okur-yazarlığını geliştirmede, 3 şarkının doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımada, 2 şarkının eleştirel düşünme becerisini geliştirmede, 3 şarkının vatanseverlik değerinin eğitiminde, 2 şarkının sevgi değerinin eğitiminde, 2 şarkının çalışkanlık değerinin eğitiminde, 1 şarkının estetik değerinin eğitiminde, 1 şarkının yardımseverlik değerinin eğitiminde, 1 şarkının dayanışma değerinin eğitiminde ve 1 şarkının sosyal bilgiler dersinde “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır.

Barış Manço'nun kendi yazdığı eserlerinden 52'si sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumdadır. Bu şarkılar aşağıda listelenmiştir.

Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıları		
Abbas Yolcu	Fil ile Kurbağa	Mahkûm
Acıh Da Bağ Vir	Gibi Gibi	Müsaadenizle Çocuklar
Ahmet Beyin Ceketi	Güle Güle Oğlum	Nane Limon Kabuğu
Ali Yazar Veli Bozar	Gülpembe	Nazar Eyle
Anahtar	Günaydın Çocuklar	Ne Ola Yar Ola
Arkadaşım Eşşek	Halhal	Nerede
Ayı	Halil İbrahim Sofrası	Ömrümün Son Baharı
Bir Selam Sana	Halk İçinde Muteber	S.O.S Aman Hocam
Bugün Bayram	Hemşerim Memleket Nire?	Sarı Çizmeli Mehmet Ağa
Cacık	Kâtip Arzuhalim	Süleyman
Dıral Dede'nin Düdüğü	Kayaların Oğlu	Süper Babaanne
Domates Biber Patlıcan	Kazma	Vur Ha Vur
Dönence	Kezban	Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba
Dört Kapı	Kırık Bir Fincan	Yine Yol Göründü Gurbete
Eğri Eğri	Koca Topçu	Yol
En Büyük Mehmet Bizim Mehmet	Komşu Kızı Düriye	Zehra
Estergon Kalesi	Küheylan	
Evelallah	Lahburger	

Barış Manço'nun kendi yazdığı 52 eserinden 6'sı (Cacık, En Büyük Mehmet Bizim Mehmet, Güle Güle Oğlum, Mahkûm, Ne Ola Yar Ola ve Ömrümün Son Baharı) istatistiksel olarak sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olarak tespit edilmesine karşın nitel bulgular incelendiğinde bazı özellikleri bakımından kullanılamaz olduğu görülmektedir. Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması, içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi, duysal dengede karamsarlığın ağır basması ve emir verme, nasihat etme niteliğindeki yargıların, çocuğun neden sonuç ilişkisi

bakımından düşünebilmesinin önünde engel oluşturması söz konusu 6 şarkının kullanılamaz olma durumunun gerekçeleridir.

Barış Manço şarkılarından yukarıda listelenen şarkıların 46'sı istatistiksel olarak kullanılabilir olmasının yanında nitel verilerle elde edilen bulgularla da ilkökul eğitiminde kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Nitel verilerle de kullanılabilir olan şarkıların gerekçeleri incelendiğinde; 7 şarkının kültür ile ilgili konularda, 6 şarkının sosyal bilgiler dersinde türkü hikâyeleriyle katkı sağlayacak olması, 10 şarkının tarihi konularda, 1 şarkının çevre okur-yazarlığını geliştirmede, 3 şarkının doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımada, 14 şarkının eleştirel düşünme becerisini geliştirmede, 2 şarkının değişim ve sürekliliği algılama becerisi geliştirmede, 1 şarkının zaman ve kronolojiyi algılama becerisi geliştirmede, 10 şarkının toplumsal çevre uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançları kazandırılmada, 3 şarkının ulusal bilince sahip vatandaş olmada, 14 şarkının estetik değerinin eğitiminde, 11 şarkının dayanışma değerinin eğitiminde, 11 şarkının yardımseverlik değerinin eğitiminde, 7 şarkının vatanseverlik değerinin eğitiminde, 7 şarkının sevgi değerinin eğitiminde, 6 şarkının sorumluluk değerinin eğitiminde, 6 şarkının dürüstlük değerinin eğitiminde, 5 şarkının saygı değerinin eğitiminde, 5 şarkının aile birliğine önem verme değerinin eğitiminde, 4 şarkının çalışkanlık değerinin eğitiminde, 4 şarkının barış değerinin eğitiminde, 4 şarkının dostluk değerinin eğitiminde, 3 şarkının bilimsellik değerinin eğitiminde, 2 şarkının eşitlik değerinin eğitiminde, 1 şarkının sabır değerinin eğitiminde, 1 şarkının tasarruf değerinin eğitiminde, 4 şarkının sosyal bilgiler dersinde “Birey ve Toplum” öğrenme alanında, 3 şarkının sosyal bilgiler dersinde “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında, 2 şarkının sosyal bilgiler dersinde “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında, 2 şarkının sosyal bilgiler dersinde “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında ve 2 şarkının sosyal bilgiler dersinde “Kültür ve Miras” öğrenme alanında kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır.

Savage ve Savage (1993), ilkökul ve ortaokul öğretiminde sosyal çalışmalarda hedeflerin gerçekleşebilmesi için edebi ürün kullanımının faydalı olacağı üzerinde durmuşlardır. Sosyal çalışmalardaki dört alanın kültürel çalışmalar, tarihi çalışmalar, coğrafik araştırmalar ve ekonomik kavramlar olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada Barış Manço şarkılarının sosyal bilgilerde kullanılabilir olma durumlarının kültür ile ilgili konularda, tarihi konularda, doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımada ve ekonomi ile yakından ilişkili “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında da kullanılabilir olduğu

tespit edilmiştir. Bu bağlamda alan yazındaki betimlemeye paralel olarak Barış Manço şarkılarının sosyal bilgilerde kullanılabilir olduğu sonucuna varılabilir.

Bununla birlikte alan yazın incelendiğinde tarih içerikli konuların öğretiminde edebi ürünlerin kullanılabilmesi ve böylece öğrencilerin konuları daha iyi öğrenebileceği, motivasyona olumlu etki edeceği ve dersi daha somut hale getireceği (Dyro, 1998; Nelson ve Nelson, 1999; Savage ve Savage, 1993; Yakar ve Yıldırım, 2021) belirtilmektedir. Barış Manço şarkılarının sahip olduğu içeriklerde tarih konularının yer alıyor olması bu şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilirliğini göstermektedir.

Nelson ve Nelson'a göre (1999) kültür aktarımının gerçekleştirilmesinde sözlü ve yazılı edebi ürünler önemlidir ve bu ürünlerin bu konuda birincil kaynaklar olduğu belirtilmektedir. Barış Manço şarkılarının kültürel unsurları barındırıyor olması dolayısıyla sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olmasını sağladığı iddia edilebilir. Örneğin İlbey (55) kodlu öğretmen Kağızman şarkısı için "Bölgeler ve oraya has özellikleri anlatırken kullanılabilir." diyerek Barış Manço'nun bu şarkısının kültür ile ilgili konularda kullanılabilir olduğunu betimlemektedir.

Almerico (2013), Hardwick (2017) ve Gökdemir (2019) değerler eğitiminde edebi ürünlerin (özellikle çocuk edebiyatı ürünlerin) kullanımının önemli olduğunu, edebi ürünler ile öğrencilere bilgi, beceri ve yetkinlik kazandırılabilir bilineceği belirtmektedirler. Bunun yanında Çoşkun Keskin ve Akyıldız (2021), Karagözoğlu (2020), Taşdemir (2021), ve Üztemur, Sevigen ve İnel (2021) Barış Manço şarkılarında değerlerin yer aldığı ve kullanılabilmesi belirtmektedirler. Bu çalışmada Barış Manço şarkılarının sosyal bilgiler eğitiminde yer alan değerlerin eğitiminde kullanılabilir olması durumunun alan yazındaki betimlemelerle desteklendiği söylenebilir.

Kınık'a göre (2011) şarkılar, yalın, temiz, toplumun ortak unsurlarını, duygularını, fikirlerini barındıran çeşitli ezgilerle söylenen bir müzik sanatıdır ve toplumların ulusal benliklerini, sevinç, üzüntü, hasret, acı, sevgi ve barışa değer verme gibi çeşitli unsurlarını içerisinde barındırırlar. Bu çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Barış Manço şarkılarının da benzer özelliklere sahip olduğunu betimledikleri görülmektedir. Sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço şarkılarının kullanılma gerekçeleri bu durumu gözler önüne sermektedir. Örneğin Ahmet (70) kodlu öğretmen Vur Ha Vur şarkısı için "Milli bilinç oluşturmak için bayrak, vatan sevgisi aşılacak için kullanılabilir." demektedir. Bu

da Barış Manço şarkılarının sosyal bilgiler dersinde ulusal benlik oluşturmada kullanılabileceğine işaret edebilir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılmayacak Barış Manço Şarkıları

Barış Manço'nun anonim şarkılarından 11'i sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir değildir. Bu şarkılar aşağıda listelenmiştir.

Barış Manço'nun anonim şarkıları		
Ah Tuti-i Mucize Guyem,	Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Gönül Dağı
Ay Osman	Çıt Çıt Çetene	Kirpiklerin Ok Eyle
Ayrılık	Derule	Yine Bir Gülnihal
Bir Bahar Akşamı	Gamzedeyim	

Barış Manço'nun yukarıdaki listede yer alan 11 anonim eserden “Ah Tuti-i Mucize Guyem, Ay Osman, Bir Bahar Akşamı, Gamzedeyim, Gönül Dağı ve Kirpiklerin Ok Eyle” eserleri istatistiksel olarak sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir değildir. Söz konusu bu 6 şarkı araştırmanın nitel bulguları ile de kullanılmaz durumdadır. Şarkıların kullanılmaması gerekçeleri incelendiğinde kullanılan ağız dilinin, çocuğun dil gelişim düzeyini karşılamaması, çocuğun anlam evrenine uygun olmaması, içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi ve duygusal dengede karamsarlığın ağır basması şeklinde betimlendiği görülmektedir.

Ayrılık, Çay Elinden Öteye Rezil Dede, Çıt Çıt Çetene, Derule ve Yine Bir Gülnihal şarkıları ise duygusal dengede karamsarlığın ağır basması, çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması, içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi nedenleriyle kullanılmaması bulunurken Ayrılık ve Yine Bir Gülnihal şarkıları sosyal bilgiler dersinde, Çay Elinden Öteye Rezil Dede şarkısı kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olma ve doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanımaya katkı sağlayacak olmasıyla, Çıt Çıt Çetene şarkısı hayat bilgisi dersinde ve Derule şarkısı da kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması gerekçeleriyle bazı öğretmenler tarafından kullanılabilir bulunmuştur.

Sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkılardan 46'sı sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumda değildir. Bu şarkılar aşağıda listelenmiştir.

Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıları

Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek	Can Bedenden Çıkmayınca	Kara Sevda
Affet Beni	Dağlar Dağlar	Kol Düğmeleri
Al Beni (DYB)	Delikanlı Gibi	Lambaya Püf De
Al Beni (MÇ)	Dön Desem Döner misin Bana	Ne Köy Olur Senden Ne Kasaba
Alla Beni Pulla Beni	Durma Ha Durma	Osman
Allah'ım Güç Ver Bana	Dut Ağacı	Ölüm Allah'ın Emri
Aman Yavaş Aheste	Elveda Ölüm	Sahilde
Anlıyorsun Değil mi?	Gel	Sakız Hanım- Mahur Bey
Aynalı Kemer	Gönül Ferman Dinlemiyor	Sarı Bana
Bal Böceği	Gül Bebeğim	Seher Vakti
Bal Sultan	Gülme Ha Gülme	Söyle Zalim Sultan
Ballı Kaymak	Hatırlasana	Unutamadım (Unutamadım Seni)
Ben Bilirim	Hayır Hayır	Unutamıyorum
Benden Öte Benden Ziyade	İşte Hendek İşte Deve	Yol Verin Ağalar
Beyhude Geçti Yıllar	Kalpler Beraber	Yolla Yârim Tez Yolla
Binboğa'nın Kızı		

Alla Beni Pulla Beni, Aman Yavaş Aheste, Bal Böceği, Bal Sultan, Beyhude Geçti Yıllar, Binboğa'nın Kızı, Can Bedenden Çıkmayınca, Dağlar Dağlar, Dut Ağacı, Gönül Ferman Dinlemiyor, İşte Hendek İşte Deve, Osman ve Unutamadım (Unutamadım Seni) şarkıları istatistiksel olarak sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir değildir. Söz konusu bu 13 şarkı araştırmanın nitel bulgularına göre bazı öğretmenler tarafından sosyal bilgiler eğitimi açısından kullanılabilir bulunmuştur. Nitel verilerle kullanılabilir bulunan bu şarkıların gerekçeleri incelendiğinde; kültür ile ilgili konularda, çevre okur-yazarlığını geliştirmede, eleştirel düşünme becerisini geliştirmede, toplumsal çevre uyum için gerekli olan beceri, değer, davranış ve inançları kazandırılmada, estetik değerinin eğitiminde, sevgi değerinin eğitiminde, aile birliğine önem verme değerinin eğitiminde, eşitlik değerinin eğitiminde, sabır değerinin eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde “Kültür ve Miras” öğrenme alanında kullanılabilir olduğu görülmektedir.

Anlıyorsun Değil mi?, Elveda Ölüm, Gülme Ha Gülme ve Sakız Hanım- Mahur Bey şarkıları istatistiksel olarak sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir değildir. Söz konusu şarkıların nitel bulgularına bakıldığında da sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olmadığı görülmektedir. Fakat bu şarkılar başka konularda kullanılabilir özelliklere de sahiptirler. Listede yer alan diğer 29 eser ise hem istatistiksel olarak sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz hem de araştırmanın nitel bulguları ile de kullanılamaz durumdadır. Araştırmanın nitel bulgularına göre söz konusu 29 eser, çocuğun gelişim düzeyine uygun

olmayan cinsel ifadeleri barındırdığı, içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermeyecek durumda olduğu, çocuğun anlam evrenine uygun olmadığı, cinsiyet ayırımına ve düşünce karmaşıklığına neden olabilecek ifadelerin yer alması ve duyuşal dengede karamsarlığın ağır basması nedenleri ve gerekçeleriyle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir değildir.

Barış Manço Şarkılarının Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılabilir Durumuna Yönelik Gerekçeler

Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların tarih bilinci oluşturmada, doğal çevrenin coğrafi özelliklerini tanıtmada, tarihi kişiliklere yer vermede, türkü hikâyeleriyle dersi desteklemede ve dersin kazanımlarıyla konu ilişkisi oluşturmada sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Levstik (1995), tarih ile ilgili olan olayların hikâyeleştirilme yöntemi ile anlatılabileceğini ve bu tarz öğretimin öğrencilerin ilgisini çektiğini belirtmiştir. Hikâye, tarihi roman ve diğer edebi ürünlerin de bunların aktarılmasında kullanılabileceğini, hikâye ve biyografi tarzı ürünlerin öğrencilerin motivasyonunu sağlayacak bir edebi ürün olduğunu ifade etmiştir. Barış Manço şarkılarında tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir ifadelerin yer alması, tarihi kişiliklere yer vermesi ve türkülerin hikâyelerinin olması sosyal bilgiler dersinde kullanılabilmesine ve bu yolla öğrencilerin motivasyonlarını artırmada etkisinin olması beklenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin, Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumuna yönelik gerekçelerinden; 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan yedi öğrenme alanından altısında Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Bu öğrenme alanları; Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Etkin Vatandaşlık ve Küresel Bağlantılar şeklindedir. Örneğin Bir Selam Sana adlı şarkı "Birey ve Toplum" öğrenme alanındaki "Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar" ve "Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar" kazanımlarında kullanılabilir durumdadır. Bununla birlikte *Bugün Bayram* ve *Kayaların Oğlu* şarkıları, "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanında milli bayramlar ve askerlik görevi konularında, *Bal Sultan*, *Kırık Bir Fincan* ve *Küheylan* şarkıları, "Kültür ve Miras" öğrenme alanında ailemin tarihi ve Osmanlı Devleti'nin fetih siyasetini konularında, *Aman Avcı Vurma Beni*, *Ayrılık*,

Estergon Kalesi, Hemşerim Memleket Nire? ve *Kazma* şarkıları, “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında çeşitli ülkeleri tanıma, farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırma ve farklı kültürlerle saygı gösterme konularında, *Halk İçinde Muteber* ve *Kazma* şarkıları “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında ekonomi okuryazarlığı ve ekonomik faaliyetler konularında ve *Cacık* şarkısı “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında coğrafi konum konularında kullanılabilir.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan 18 değerden 14’ünün (aile birliğine önem verme, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, dürüstlük, estetik, eşitlik, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik) kazandırılmasında Barış Manço’nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu görülmektedir. Programdaki bu değerlerin yanında yine programda yer alan kök değerlerden dostluk ve sabır değerlerinin kazandırılmasında da Barış Manço’nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu tespit edilmiştir. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan 18 değerden 4’ünün (adalet, bağımsızlık, duyarlılık, özgürlük) kazandırılmasında ise Barış Manço’nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumu tespit edilmemiştir. Söz konusu değerlere kök değerler boyutu ile bakıldığında 10 kök değerden sekizinin (dostluk, dürüstlük, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) kazandırılmasında Barış Manço’nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu görülebilir.

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle değerler eğitiminde kullanılabilir olan şarkılar ve içerdikleri değerler alan yazındaki birçok çalışmanın sonuçları ile örtüştüğü tespit edilmiştir. Buna göre *aile birliğine önem verme değeri*, *Ayı, Güle Güle Oğlum*, *Süper Babaanne ve Eski Bir Fincan* (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), *barış değeri*, *Bir Selam, Hemşerim Memleket Nire?* (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), *çalışkanlık değeri*, *Ahmet Bey’in Ceketini*, *Kâtip Arzuhâlim ve Kazma* (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), *dayanışma değeri*, *Yaz Dostum* (Sarı Çizmeli Mehmet Ağa), *Bir Selam Sana ve Dıral Dedenin Düdüğü* (Karagözoğlu, 2020; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), *dostluk değeri*, *Arkadaşım Eşek ve Bir Selam Sana* (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021; Karagözoğlu, 2020; Turanalp, 2019), *dürüstlük değeri*, *Dıral Dedenin Düdüğü*, *Eğri Eğri*, *Kazma ve Olmaya Devlet Cihanda* (*Halk İçinde Muteber*) (Çoşkun Keskin ve

Akyıldız, 2021; Turanalp, 2019; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), *estetik değeri*, Bugün Bayram, Evelallah, Halhal ve Ne Ola Yar Ola (Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), *eşitlik değeri*, Bir Selam Sana ve Gönül Ferman Dinlemiyor (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), *saygı değeri*, Dört Kapı, Eğri Eğri, Günaydın Çocuklar ve Sarı Çizmeli Mehmet Ağa (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021; Erdoğan, 2015; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), *sevgi değeri*, Arkadaşım Eşek, Yaz Dostum (Sarı Çizmeli Mehmet Ağa), Ayı, Bahçede Hanımeli ve Beyhude Geçti Yıllar (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021; Karagözoğlu, 2020; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), *sorumluluk değeri*, Ayı (Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), Vatanseverlik değeri, Olmaya Devlet Cihanda (Halk İçinde Muteber) ve Kayaların Oğlu (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), *yardımseverlik (paylaşma) değeri*, Yaz Dostum (Sarı Çizmeli Mehmet Ağa), Abbas Yolcu, Acıh Da Bağa Vir, Ahmet Bey'in Ceketini, Bir Selam Sana, Dıral Dedenin Düdüğü, Hemşerim Memleket Nire, Kazma ve Mahkûm (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021; Erdoğan, 2015; Karagözoğlu, 2020; Turanalp, 2019; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021) şarkılarında alan yazındaki çalışmalarla ortak olarak belirlenmiş olduğu görülmektedir.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan becerilerden eleştirel düşünme becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi ve zaman ve kronolojiyi algılama becerisinin kazandırılmasında da Barış Manço şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğudur. Bu becerilere ek olarak anlama ve anlatma becerisinin de kazandırılmasında Barış Manço'nun şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu söylenebilir. Cartledge ve Kiarie (2001), edebiyat vasıtası ile çocukların ve yetişkinlerin sosyal becerileri kazanabileceğini vurgulamışlardır. Almerico (2013), Hardwick (2017) ve Gökdemir (2019) değerler eğitiminde edebi ürünlerin (özellikle çocuk edebiyatı ürünlerin) kullanımının önemli olduğunu, edebi ürünler ile öğrencilere bilgi, beceri ve yetkinlik kazandırılarak bilineceği belirtmektedirler. Edebi ürünler arasında yer alan şarkıların kullanımı sosyal becerilerin kazandırılmasında sosyal bilgiler dersinde aracı olarak kullanılabilir. Barış Manço şarkılarının içerik olarak da beceri kazandırma potansiyeli olması bu durumu daha da olağan hale getirebilir.

Sosyal bilgiler için yapılan birçok tanım vardır. Bu tanımlardan birinde sosyal bilgiler, küreselleşen dünyada öncelikle iyi bir insan, ardından etkili bir yurttaş ve nihayet bir dünya vatandaşı olma özellikleri kazandıran, tarih, coğrafya, ekonomi, antropoloji, kültür tarihi, iletişim bilimleri, eğitim bilimleri, dil bilimi, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, psikoloji, sosyoloji, müzikoloji, hukuk ve suç bilim gibi sosyal bilimler merkezde

olmak üzere edebiyat ve fen bilimlerinden bilgilerin, sosyal bilgiler ünitesi çatısı altında birleştirilmesiyle içeriği oluşturulan, toplu öğretim anlayışından hareketle çocuklara geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında hayatın bilgisini kazandırmaya çalışan vatandaşlık eğitim programı derslerinden biri (Tay, 2022, s. 268) olarak betimlenmiştir. Tanımda sosyal bilgiler dersi ile önce iyi bir insan yetiştirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Tokcan'a göre (2021) sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler öğrencilerin ilgisini çekerek çocuklara okul çağında insani duyguları, evrensel değerleri aktarır; vatan, ulus, bayrak, dil sevgisini kazandırır; çevreye ve doğaya duyarlı birey olmayı, çalışkanlığı, dürüstlüğü kazandırır; erdemli davranışlar sergilemesine fayda sağlar. Ayrıca maddi ve manevi kültür öğelerinin öğrenilmesi için edebi ürünlerin kullanılması çok önemlidir. Bu nedenle edebi ürünlerin sosyal bilgilerde doğru ve etkili bir şekilde öğretim materyali olarak kullanımına dikkat edilmesi gerekmektedir. Barış Manço şarkılarından özellikle *Estergon Kalesi*, *Kayaların Oğlu* ve *Vur Ha Vur* “ulusal bilince sahip vatandaş olma yolunda duygu ve düşüncelerin özümsemesinde uyarıcı olabilmeleri” gerekçesiyle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte birçok şarkıda da ulusal vatandaşlık, iyi ve erdemli insan olma vurgusunun yapılabileceği görülebilir. Örneğin Halil İbrahim Sofrası ve Halk İçinde Muteber şarkılarında iyi insan ve erdemli insan vurgusunun yapılabileceği görülmektedir. Bu bağlamda Burak (45) kodlu öğretmenin “Sosyal bilgilerin genel amaçlarından erdemli insan olma için kullanılabilir.” açıklaması ile Simge (29) kodlu öğretmenin “İyi insan olma, iyi vatandaş yetiştirme noktasında da farkındalığı artırarak önemli katkısı olabilir.” açıklamasının bu durumu gözler önüne serdiği söylenebilir. Yine Giray (99) kodlu öğretmen de “*Halil İbrahim Sofrası*” eseri için “İyi insan betimlemesi yapılırken kullanılacak bir şarkıdır. Bu şarkı, içinde geçen kavramlar ile iyi insan özelliklerini anlatmak için kullanılabilir. Misafirperverlik değeri başta olmak üzere doğruluk, dürüstlük, ahlaklı olma gibi birçok değeri de anlatmak için kullanılacak bu şarkı hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde kullanılabilir.” şeklindeki açıklamasıyla bu durumu örneklendirmektedir.

Sosyal bilgiler dersinde Barış Manço'nun anonim eserlerinden 16'sı, yazdığı şarkılardan 52'si hem gerekçeleriyle hem de istatistik olarak kullanılabilir durumdadır. Bunun yanında istatistiksel olarak kullanılabilir çıkmayan fakat bazı sınıf öğretmenlerinin belirttikleri gerekçelerde sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumda olan (bazı olumsuzlukları barındırmakla birlikte) 14 şarkı daha vardır. Sosyal bilgiler dersinde kullanılacak Barış Manço şarkıları aşağıda listelenmiştir.

Barış Manço'nun anonim şarkıları		
Ağlama Değmez Hayat	Geçti Dost Kervanı	Koca Topçu
Aman Avcı Vurma Beni	Gesi Bağları	Neni Bebek
Bahçede Hanımeli	Ham Meyveyi Kopardılar Dalından	Urfa'nın Etrafı
Burası Muş'tur	Kağızman	Uzun İnce Bir Yoldayımın
Dere Boyu Kavaklar	Kâtip Arzuhalim	
Estergon Kal'ası	Kızılıklar Oldu mu?	
Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıları		
Abbas Yolcu	Fil ile Kurbağa	Mahkûm
Acılı Da Bağ Vir	Gibi Gibi	Müsaadenizle Çocuklar
Ahmet Beyin Ceketini	Güle Güle Oğlum	Nane Limon Kabuğu
Ali Yazar Veli Bozar	Gülpembe	Nazar Eyle
Anahtar	Günaydın Çocuklar	Ne Ola Yar Ola
Arkadaşım Eşşek	Halhal	Nerede
Ayı	Halil İbrahim Sofrası	Ömrümün Son Baharı
Bir Selam Sana	Halk İçinde Muteber	S.O.S Aman Hocam
Bugün Bayram	Hemşerim Memleket Nire?	Sarı Çizmeli Mehmet Ağa
Cacık	Kâtip Arzuhalim	Süleyman
Dıral Dede'nin Düdüğü	Kayaların Oğlu	Süper Babaanne
Domates Biber Patlıcan	Kazma	Vur Ha Vur
Dönence	Kezban	Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba
Dört Kapı	Kırık Bir Fincan	Yine Yol Göründü Gurbete
Eğri Eğri	Koca Topçu	Yol
En Büyük Mehmet Bizim Mehmet	Komşu Kızı Düriye	Zehra
Estergon Kalesi	Küheylan	
Evelallah	Lahburger	
İstatistiksel olarak kullanılabilir çıkmayan fakat yine de kullanılabilir bulunan şarkılar		
Alla Beni Pulla Ben	Binboğa'nın Kızı	İşte Hendek İşte Deve
Aman Yavaş Aheste	Can Bedenden Çıkmayınca	Osman
Bal Böceği	Dağlar Dağlar	Unutamadım (Unutamadım Seni)
Bal Sultan	Dut Ağacı	Yine Bir Gülnihal
Beyhude Geçti Yıllar	Gönül Ferman Dinlemiyor	

Barış Manço Şarkılarının İlkokul Eğitiminde Kullanılabilme Durumuna Yönelik Gerekçeler

Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkılarının ilkökul eğitiminde kullanılabilme durumuna yönelik gerekçeleri incelendiğinde şarkıların özellikle birçok dersin içeriği ile ilişkilendirilebilecek özelliklere sahip olması dolayısıyla derslerin kazandırılmasında yardımcı materyal olarak kullanılabilir olmasıdır. Örneğin yazdığı

şarkılardan “Süleyman” şarkısı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Müzik ve İngilizce derslerinde kullanılabilir durumdadır. Anonim bir eser olan “Dere Boyu Kavaklar” şarkısı ise “kültür gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olması” ile ilkökul eğitiminde kullanılabilir durumdayken, “Beden Eğitimi ve Oyun dersinin amacı doğrultusunda kültürümüze ve başka kültürlere ait geleneksel oyunlar ve dansların tanıtılıp uygulanmasında yararlanılabilir olması” ile Beden Eğitimi ve Oyun dersinde, “Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesi “Yaşadığı yeri bilir” kazanımı doğrultusunda kullanılabilir olması” ile de Hayat Bilgisi dersinde kullanılabilir olduğu görülmektedir.

Barış Manço şarkılarının dersler özelinde birçok kazanımda kullanılabilmesinin yanında ilkökul eğitiminde genel olarak; beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılmasında, estetik duyarlılığın geliştirilmesinde, kültürel unsurların fark ettirilmesinde, özdenetim geliştirmede, çevre okur-yazarlığı kazandırmada, sanatsal niteliklerin geliştirilmesinde ve vatandaş olma bilincinin kazandırılmasında kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır.

Edebiyata konu olan her şey, çocuğun karşılaşılabileceği edebi ürünlerin de konusu olabilir. Fakat konular seçilirken çocukların ilgisini ve çocuk dünyasını dikkate almak oldukça önemlidir. Bu doğrultuda çocukların ilgisini çekebilecek; yurt ve ulus sevgisi, tarih, coğrafya, buluşlar, fen ve bilim, dostluk, arkadaşlık, ayrılık, yoksulluk, çalışma yaşamı, hayvanlar, bitkiler gibi konular çocuk edebiyatı ürünlerinde temel oluşturabilir (Sarıyüce, 2012). Barış Manço’nun ilkökul eğitiminde kullanılabilir gerekçelere sahip şarkılarının yurt ve ulus sevgisi, tarih, coğrafya, buluşlar, fen ve bilim, dostluk, arkadaşlık, ayrılık, yoksulluk, çalışma yaşamı, hayvanlar, bitkiler gibi konuları içeriyor olması onların kullanılabilir olduğunu gösteren bir başka kanıt olabilir.

Çınar’a göre (2021) insanların içinde buldukları toplumun kültürel unsurlarını, yaşam biçimlerini, edebiyat kültürünün olanak sağladığı çeşitli ifade biçimleriyle dile getirerek müzik kültürüne yansıtmış oldukları özgün eserlerle âşık müziğinin oluşmasını sağladığını; bu doğrultuda da Barış Manço’nun müzik kimliğinin, âşık tarzı müzik geleneğine uygun olduğunu bulgulamıştır. Bu çalışmada Barış Manço şarkılarının ilkökul eğitiminde kullanılabilir olmasının bu durumla ilişkili olduğu söylenebilir. Barış Manço’nun eserlerinde kültürel unsurların çokça yer alması, yaşama dair önemli içeriklere sahip olması nedeniyle şarkılarının genel olarak ilkökul eğitiminde kullanılabilir olmasını sağladığı düşünülmektedir. Buna paralel olarak Demir (2020) de tarih boyunca toplumların yaşam tarzlarını, kültürel unsurlarını, benimsedikleri değerlerini, kutlamalarını, acılarını ve

duygu durumlarını müzik aracılığıyla nesillere aktardığından bahsetmekte ve müzik kültürünün güçlü etkisinden hareketle derslerde öğretim materyali olarak şarkı kullanımının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin gerekçeleriyle birçok derste ve beceri, değer, davranış ve inançların kazandırılmasında, estetik duyarlılığın geliştirilmesinde, kültürel unsurların fark ettirilmesinde, özdenetim geliştirmede, çevre okur-yazarlığı kazandırmada, sanatsal niteliklerin geliştirilmesinde ve vatandaş olma bilincinin kazandırılmasında Barış Manço şarkılarının ilkökul eğitiminde farklı amaçlar için kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin Sahra (33) kodlu öğretmen Sarı Çizmeli Mehmet Ağa şarkısı için “Şarkı çocukların güzel davranışlarda bulunmasına teşvik edebilir.” demektedir. Simge (29) kodlu öğretmen Burası Muş’tur şarkısı için “Coğrafi ve kültürel değerlerin aktarımında kullanılır.”, Yunus (68) kodlu öğretmen Derule şarkısı için: “Yöresel farklılıklar, kültür eğitimi konularında kullanılabilir.” (Derule) ve Mehmet (53) kodlu öğretmen Nenni Bebek şarkısı için: “Kültürümüzde ninnilerin önemi anlatırken kullanılabilir.” (Nenni Bebek) ifadeleri ile Barış Manço şarkılarının ilkökul eğitiminde farklı amaçlar için kullanılabilir olduğunu gözler önüne sermektedirler.

Barış Manço şarkılarının ilkökul eğitiminde kullanılabilme durumlarının gerekçelendirilmesinde ortaya çıkan araştırma sonuçlarından dikkati çeken bir sonuç da şarkıların hayat bilgisi dersinde de birçok açıdan kullanılabilir olduğudur. Örneğin araştırma sonucuna göre hayat bilgisi dersinde bir ünite hariç (Evimizde Hayat) diğer tüm ünitelerde (Okulumuzda Hayat, Sağlıklı Hayat, Güvenli Hayat, Ülkemizde Hayat, Doğada Hayat) Barış Manço’nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkılarının kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır. Hayat bilgisi dersi özelindeki gerekçelere göre Barış Manço’nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkılarının; bitkiler ve hayvanlar, sebze ve meyveler, mevsimler, milli, dini gün ve bayramlar, ulaşım türleri ve araçları, bilinçli tüketici davranışları, ana yönler, fiziksel özellikler, benzerlik ve farklılıklar, Türk bayrağına saygı, yönler, meslekler ve özellikleri, üretim faaliyetleri, iletişimde nezaket kuralları ve sağlık konularında kullanılabilir olduğu görülmektedir.

Barış Manço şarkılarının hayat bilgisi dersinde kullanılabilir olma durumu şarkılar üzerinden değerlendirildiğinde sınıf öğretmenlerin görüşlerine göre 24 eserin kullanılabileceği görülmektedir. Bu eserler; Anlıyorsun Değil mi?, Arkadaşım Eşşek, Ayı, Binboğa’nın Kızı, Bir Selam Sana, Bugün Bayram, Domates Biber Patlıcan, Eğri Eğri, Fil ile Kurbağa, Gibi Gibi, Gülpembe, Günaydın Çocuklar, Halhal, Halk İçinde Muteber,

Kayaların Oğlu, Kúheylan, Lahburger, Músaadenizle Çocuklar, Nane Limon Kabuğu, Ne Ola Yar Ola, Ömrümün Son Baharı, Vur Ha Vur, Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba, Yine Yol Göründü Gurbete şeklindedir. Örneğin Ne Ola Yar Ola şarkısı Burak (45) kodlu öğretmenin “Hayvanlar ve doğal unsurlar anlatılırken kullanılabilir.” betimlemesiyle hayat bilgisi dersinde kullanılabilirken Yine Yol Göründü Gurbete şarkısı Fatoş (39) kodlu öğretmenin “Kuşların göç etme sebeplerinden yola çıkarak doğada görülen mevsimsel farklılıklar araştırılıp sorgulatabilir.” ifadesiyle hayat bilgisi dersinde kullanılabilir durumdadır. Nane Limon Kabuğu şarkısı için Zehra (77) kodlu öğretmen “Bitkilerdeki mineral ve vitaminlerin bizi hastalıklardan koruduğu ve bağışıklığımızı güçlendirdiği mesajı bu şarkıyla hissettirilebilir.” diyerek şarkının hayat bilgisi dersinde nerede kullanılacağını açık bir şekilde belirttiği görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre Barış Manço şarkılarının Türkçe dersinde özellikle temel dil becerilerinin kazandırılmasında ve söz varlığını geliştirmede kullanılabilir olduğu görülmektedir. Bununla birlikte dinleme/izleme” becerisi kazanımlarında, düş dünyasında sözcüklerin temel kullanımının ötesini keşfettirmede, sözcüklerin çağrıştırdığı gizli anlamları bulma deneyimi yaşatacak “bilmece” örneklerinin yer almasıyla, kurmaca metinlerdeki olay örgüsünü ve iletiyi sezebileceği, haz verici duygu durumlarını yaşayabileceği “masal” örneklerinin olması nedenleriyle Barış Manço şarkılarının Türkçe dersinde kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır.

Yiğit (2017) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kalıplaşmış sözcüklerin şarkılarla anlatımı: Barış Manço şarkıları örneği adlı çalışmasında Barış Manço'nun kültürel motiflerin yer aldığı yedi şarkının (Halil İbrahim Sofrası, Dört Kapı, Kazma, Nazar Eyle, İşte Hendek İşte Deve, Abbas Yolcu ve Nane Limon Kabuğu), öğretim sürecinde materyal olarak kullanılabileceği belirlemiştir. Yapılan bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre Kazma, İşte Hendek İşte Deve ve Nane Limon Kabuğu şarkıları Türkçe dersinde kullanılabilir durumdadır. Bu bağlamda araştırma bulgusunun desteklendiği söylenebilir. Bunun yanında sınıf öğretmenlerinin görüşleri çerçevesinde Barış Manço şarkılarından Arkadaşım Eşşek, Ayı, Dut Ağacı, Kayaların Oğlu, Sakız Hanım- Mahur Bey ve S.O.S Aman Hocam olmak üzere 6'sı doğrudan Türkçe dersinde ve 20'si söz varlığını geliştirmede olmak üzere birçok şarkısının Türkçe dersi çerçevesinde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bağlamda Barış Manço şarkılarının Türkçe dersi için de zengin bir kaynak olduğu söylenebilir.

Örneğin Gülce (9) kodlu öğretmen Arkadaşım Eşşek şarkısı için “Türkçe dersinde ‘ş’ sesine geçildiğinde çocuklara ses tekrarı aşamasında dinletme ve söyletilme yaptırılabilir. Şarkı çocukların düzeyine uygun olduğu ve içinde eğitime ters düşecek cümleler bulunmadığından aslında her ders için kullanım sağlanabilir.” ve Sedef (27) kodlu öğretmen Ayı şarkısı için “Harflerin kavratılmasında kullanılır.” Diyerek Barış Manço şarkılarının Türkçe dersi kapsamında kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde günlük konuşmalarda dini ifadelere dikkat çekmede, Fen bilimleri dersinde “Dünyamızın Hareketleri” konusunu kazandırmada, Müzik dersinde Müziksel Algı ve Bilgilenme öğrenme alanının kazanımlarında, Beden Eğitimi ve Oyun dersinde kültürümüze ve başka kültürlere ait geleneksel oyunlar ve dansların tanıtılıp uygulanmasında, Matematik dersinde “Paralarımız” konusunun öğretiminde ve matematiğin sanat ve estetikle ilişkisini fark ettirme konularında, İngilizce dersinde dersi eğlenceli kılmada ve Trafik Güvenliği dersinde trafikte ilk yardım konusundaki doğru bilinen yanlışları düzeltilmesinde Barış Manço’nun hem anonim hem de yazdığı bazı şarkıların kullanılabilir olduğu tespit edilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde Barış Manço şarkılarının dini ve ahlaki değerlere, ekin değerlerine (Karagözoğlu, 2020; Taşdemir, 2019; Turanalp, 2019; Üztemur, Sevigen ve İnel, 2021), değerler, dini ifadeler, kavramlar, atasözü ve deyimler ile Türk Kültür unsurlarına (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021), ahlaki konular kapsamına (Erdoğan, 2015), müzik destekli öğretime (Çelik, 2018) konu edildiği görülmektedir. Bu çalışmalardan da anlaşılacağı üzere Barış Manço şarkılarını çeşitli derslerde kullanmak mümkün görülmektedir. Örneğin Ahmet (70) kodlu öğretmen Evelallah şarkısı için “Günlük hayatta kullanılan dini ifade örnekleri yer alması sebebiyle Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde kullanılabilir.” ifadesiyle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde Barış Manço’nun şarkısının kullanılabileceğini belirtmiştir. Teoman (63) kodlu öğretmen de Dönence şarkısı ile ilgili olarak “Dönence konusunda kullanılabilir.” betimlemesinde bulunmuş ve böylece fen bilimi dersinde Barış Manço’nun şarkısının kullanılabileceğini belirtmiştir.

İlkokul eğitiminde Barış Manço’nun anonim eserlerinden 17’si, yazdığı şarkılardan 63’ü hem gerekçeleriyle hem de istatistik olarak kullanılabilir durumdadır. Bunun yanında istatistiksel olarak kullanılabilir çıkmayan fakat bazı sınıf öğretmenlerinin belirttikleri gerekçelerde ilkökul eğitiminde kullanılabilir durumda olan (bazı olumsuzlukları barındırmakla birlikte) 10 şarkı daha vardır. Araştırmanın önemli bir bulgusu olarak

İstatiksel olarak kullanılabilir olan fakat hiçbir sınıf öğretmeni tarafından kullanılabilir gerekçe sunulmayan 4 şarkı vardır. İlkokul eğitiminde kullanılacak Barış Manço şarkıları aşağıda listelenmiştir.

Barış Manço'nun anonim şarkıları		
Ağlama Değmez Hayat	Geçti Dost Kervanı	Koca Topçu
Aman Avcı Vurma Beni	Gesi Bağları	Nenni Bebek
Bahçede Hanımeli	Ham Meyveyi Kopardılar Dalından	Urfa'nın Etrafı
Burası Muş'tur	Kağızman	Uzun İnce Bir Yoldayım
Dere Boyu Kavaklar	Kâtip Arzuhalim	Yine Bir Gölünhal
Estergon Kal'ası	Kızılıklar Oldu mu?	
Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıları		
Abbas Yolcu	Elveda Ölüm	Komşu Kızı Düriye
Acıh Da Bağ Vir	En Büyük Mehmet Bizim Mehmet	Küheylan
Ahmet Beyin Ceketi	Estergon Kalesi	Lahburger
Ali Yazar Veli Bozar	Evelallah	Mahkûm
Alla Beni Pulla Beni	Fil ile Kurbağa	Müsaadenizle Çocuklar
Aman Yavaş Aheste	Gibi Gibi	Nane Limon Kabuğu
Anahtar	Gönül Ferman Dinlemiyor	Nazar Eyle
Arkadaşım Eşşek	Güle Güle Oğlum	Ne Ola Yar Ola
Ayı	Gülme Ha Gülme	Nerede
Bal Sultan	Gülpembe	Osman
Bir Selam Sana	Günaydın Çocuklar	Ömrümün Son Baharı
Bugün Bayram	Halhal	S.O.S Aman Hocam
Cacık	Halil İbrahim Sofrası	Sakız Hanım- Mahur Bey
Can Bedenden Çıkmayınca	Halk İçinde Muteber	Sarı Çizmeli Mehmet Ağa
Dağlar Dağlar	Hemşerim Memleket Nire?	Süleyman
Dıral Dede'nin Düdüğü	Kâtip Arzuhalim	Süper Babaanne
Domates Biber Patlıcan	Kayaların Oğlu	Vur Ha Vur
Dönence	Kazma	Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba
Dört Kapı	Kezban	Yine Yol Göründü Gurbete
Dut Ağacı	Kırık Bir Fincan	Yol
Eğri Eğri	Koca Topçu	Zehra
İstatiksel olarak kullanılabilir çıkmayan fakat yine de kullanılabilir bulunan şarkılar		
Ayrılık	Anlıyorsun Değil mi?	İşte Hendek İşte Deve
Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Bal Böceği	Unutamadım (Unutamadım
Çıt Çıt Çetene	Beyhude Geçti Yıllar	
Derule	Binboğa'nın Kızı	
İstatiksel olarak kullanılabilir fakat kullanılabilir gerekçesi olmayan şarkılar		
Aynalı Kemer	Benden Öte Benden Ziyade	Delikanlı Gibi
Ölüm Allah'ın Emri		

Barış Manço Şarkılarının İlkokul Eğitiminde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılamaz Olma Durumuna Yönelik Gereçekler

Barış Manço şarkıları ile ilgili olarak; şarkı içeriklerinin çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermeyecek olması, şarkılarda karamsarlığın ağır basması, şarkı sözlerinin çocuğun anlam evrenine uygun olmaması, cinsel ifadelerin yoğunluğu, kullanılan ağdalı dilin, çocuğun dil gelişim düzeyini karşılamaması, cinsiyet ayırımına ve düşünce karmaşıklığına neden olabilecek ifadelerin yer alması, emir verme, nasihat etme niteliğindeki yargıların, çocuğun neden sonuç ilişkisi bakımından düşünebilmesinin önünde engel oluşturmamasından dolayı sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço'nun şarkıların bazılarının ilköğretimde ve dolayısıyla sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olduğu belirlenmiştir.

Sarıyüce'ye göre (2012) çocuğun karşılaşılabileceği edebi ürünler seçilirken çocukların ilgisini ve çocuk dünyasını dikkate almanın oldukça önemli olduğunu, eserlerin içeriklerinin çocukların ilgisini karşılamasını ve nitelikli olmasını, açık saçıklık, cinsel yaşamın gereksiz ayrıntılarını, bencillik, tembellik gibi uygunsuz yaşam biçimlerini idealize edilerek sunulmamasını ayrıca çocuklarda bunlara karşı hevesler uyandıracak anlatış biçimine başvurulmamasını belirtmektedir. Barış Manço'nun bazı şarkılarında burada belirtilen kusurlu durumların olduğu gerekçelendirilmiştir. Örneğin anonim bir eser olan "Gamzedeyim" şarkısı "duyusal dengede karamsarlığın ağır basması" ile kullanılamaz olarak betimlenirken, Barış Manço'nun yazdığı "Unutamıyorum" şarkısı "içerik özellikleri bakımından çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermemesi" ile kullanılamaz olarak betimlenmiştir. Handan (13) kodlu öğretmen Gönül Dağı şarkısı için "Şarkıda sürekli tenhada ve gizli gizli bir şeylerin yapılmasından bahsettiği için kullanıma uygun olmadığını düşünüyorum." demiştir. Benzer şekilde Emir (91) kodlu öğretmen Çay Elinden Öteye Rezil Dede şarkısı için "Eğitimde kullanılamaz, çünkü cinsellik içeren bir teması var." şeklinde şarkının kullanılamaz olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Gönül Dağı ve Çay Elinden Öteye Rezil Dede şarkılarının açık saçıklık, cinsel yaşamın gereksiz ayrıntılarını barındırması kategorisinde değerlendirmek ve şarkının ilköğretim ve sosyal bilgiler dersi için kullanılamaz olduğunu betimlemek mümkündür.

Alan yazında çocuk edebiyatı yapıtlarının, ilköğretim yıllarında çocuğun gelişim özelliklerini, ilgi ve gereksinimlerini dikkate alan, çocuğun kendi gerçekliğine uygun olan yapıtlarla karşılaşması gerektiği, bu süreçte çocukların karşılaşacağı yapıtların; onları

görme, duyma, düş kurma yetilerine aynı zamanda kavramsal gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikte olmasının önemli olduğu ve çocuğun anlam evrenine uygun, anadilinin yetkin kullanım örnekleriyle karşılaşmasının çocuğun temel gereksinmelerinin yanıtlanması için büyük bir öneme sahip olduğu belirtilmektedir (Sever,2015). Barış Manço'nun bazı şarkılarının bu niteliklere sahip olmadığı söylenebilir. Örneğin Ah Tuti-i Mucize Guyem şarkısı için Azra (32) kodlu öğretmen "Eğitimde kullanılamaz, çünkü kullanılan kelimeler çocuklar için anlaşılır değil, yabancı." derken, Affet Beni şarkısı için Nilay (23) kodlu öğretmen "Şarkının sözleri eğitime katkı sağlayacak nitelikte olmadığından kullanılamaz." demektedir. Buna göre Ah Tuti-i Mucize Guyem ve Affet Beni gibi bazı şarkıların çocukların ilgi ve gereksinimlerini dikkate almadığı, çocuğun kendi gerçekliğine uygun olmadığı, çocuğun anlam evrenine uygun olmadığı ve anadilinin yetkin kullanım örneklerini karşılaşmadığı için ilkökul eğitimi ve sosyal bilgiler dersi için kullanılamaz olduğunu söylemek mümkündür.

Sever'e (2015) göre çocuk eğitiminde kullanılacak yazınsal metinler, aşırı duygulardan arındırılmış olmalı ve çocuğa, "Derslerine çok çalış", "Tutumlu ol", "Doğayı sev, çevreyi koru" gibi emir ve kural cümleleriyle seslenilmemelidir. Bu tarz cümleler tekrarlandıkça özelliğini kaybetmekte ve çoğunun neden-sonuç ilişkisi kurmasında da engel oluşturabilmektedir. Barış Manço'nun Güle Güle Oğlum şarkısında nasihat sözlerinin fazlaca yer aldığı anlaşılmaktadır. Hatta İpek (14) kodlu öğretmen "Çocuk edebiyatında ve eğitimde doğrudan nasihat verilmemesi gerektiği için kullanılamaz." gerekçesiyle Güle Güle Oğlum şarkısının ilkökul eğitiminde ve dolayısıyla sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olduğunu belirtmiştir.

5.2. ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen sonuçlara bağlı olarak önerilerde bulunulmuştur.

1. Bu çalışmada Barış Manço şarkılarının ilkökul eğitiminde (ki bunun içine hayat bilgisi, Türkçe, İngilizce, matematik, fen bilimleri, din kültürü ve ahlak bilgisi, beden eğitimi ve oyun, müzik, trafik güvenliği gibi dersler yer almakta) kullanılabilir olma durumu sınıf öğretmenlerinin görüşleri çerçevesinde tespit edilmiştir. Bu tespitte birçok ders için Barış Manço şarkılarının kullanılabilceği ortaya çıkmıştır. Yapılacak olan başka çalışmalarla her bir ders için Barış Manço şarkıları tek tek ele alınabilir.

2. Bu alışmada Barış Manço şarkılarının hangilerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılabilceği ayrıntılı bir şekilde belirlenmiştir. Sınıf retmenleri ve sosyal bilgiler retmenlerine belirlenen bu şarkıları derslerinde kullanmaları önerilebilir.

3. Bu çalışmada birçok ders için kullanılabilcek Barış Manço şarkıları belirlenmiştir. Yapılacak olan deneysel ya da eylem araştırmaları ile söz konusu derslerin başarısında ve derse yönelik tutumunda Barış Manço şarkılarının etkisi ya da kullanım özellikleri tespit edilebilir.

4. Bu çalışmada ilkokul eğitiminde ve sosyal bilgiler dersinde Barış Manço şarkılarının kullanılabilme durumları belirlenmiştir. Yapılacak olan başka çalışmalarda farklı sanati eserleri değerlendirilip; derslerde kullanılabilcek örneklerin ve kaynakların sayısı arttırılabilir.

5. Bu çalışmada sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olarak belirlenen Barış Manço şarkılarına, sosyal bilgiler ders kitaplarında yer verilebilir.

6. Bu çalışmada ilkokul eğitiminde kullanılabilir olarak belirlenen Barış Manço şarkılarına, uygun ders kitaplarında yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2014). *Aktif öğrenme*. İzmir: Biliş Yayıncılık.
- Adıgüzel, M. S. (2009). Vefatının 10. yılı dolayısıyla karınca dostu bir ağustos böceği: Barış Manço (1943-1999). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 83-91.
- Adıgüzel, Ö. (2018). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Yapı Kredi Yayınları.
- Akan, N. (2012). *Platon'da müzik*. İstanbul: Bağlam Yayınevi.
- Akbaba, B. (2009). Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi dersinin öğretimine yönelik bir durum değerlendirmesi (Gazi Üniversitesi Örneği). *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), 29-52.
- Akengin, H. ve Demir, S. B. (2012). *Hikâyelerle sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Akkaş, S. (1991). *Okul öncesi eğitimde müzik*. Ankara: Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi
- Akpınar, M. ve Kaymakçı, S. (2012). Ülkemizde sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçlarına karşılaştırmalı bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 605- 626.
- Aladağ, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Almerico, G. M. (2013). Linking children's literature with social studies in the elementary curriculum. *Journal of Instructional Pedagogies*, 11. EJ1097148
- Alpaslan, G. (2008). *Küreselleşme sürecinde ulus-devlet ve vatandaşlık ilişkisi: vatandaşlığın dönüşümü*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aral, N. ve Baran, G. (2003). *Eğitimde drama*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.
- Artan, İ. (2001). Engelli çocukların eğitiminde etkili bir teknik: Müzik. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 43-55.
- Ata, B. (2009). *Sosyal bilgiler öğretim programı*. İçinde. Öztürk, C. (Ed.). Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Ata, B. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde ölümardı (Nekroloji) yazılarından (vefat ilanları, vefeyât [Obituary] ve ihtisasat [Eulogy]) yararlanma. İçinde. R. Turan ve H. Akdağ (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar III*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ataseven, F. (1988). Değişen sınıf içi öğretim ortamları ve şarkılarının yabancı dil öğretiminde araç olarak kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 189-198.
- Atik, S. ve Akçay, N. (2017). 2009 ve 2015 Türkçe öğretim programlarının eğitim programı öğeleri açısından değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 586-605.
- Aydın, M. (2008). *Okulda ahlak eğitimi ve ahlak öğretiminde örnek olay incelemesi yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aykaç, N. ve Aydın, H. (2006). *Öğrenme-öğretme sürecinde planlama ve uygulama*. Ankara: Natürel Yayıncılık.
- Ayyıldız, M. ve Birgören, H. (2005). *Edebiyat bilgi ve kuramları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Babayiğit, Ö. (2017). Sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde kültürel öğeleri kullanma durumlarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*. 5(4), 627-648.
- Ballock, T. E. & Lucas, A. (2013). Going beyond maps and globes: Exploring children's literature using the five geographic national council for the social studies (NCSS), *Social Studies and the Young Learner*, 26(1), 15-16.
- Banks, J. A. (2004). Teaching for social justice, diversity and citizenship in a global world. *The Educational Forum*, 68(4), 296-305.
- Barth, J. L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler eğitimi*. Ankara: Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Barth, R. P. (1991). Adoption of drug-exposed children. *Children and Youth Services Review*, 13(5-6), 323-342.
- Beldağ, A. ve Aktaş, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde edebi eser kullanımı: Nitel bir çalışma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 953-981.

- Bilgili, A. S. (2008). Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler. İçinde. Bilgili, A. S. (Ed.). *Sosyal bilgilerin temelleri* (1-34). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal.
- Bozpolat, E. ve Arslan, A. (2018). Türkçe öğretiminde istasyon tekniği kullanımına ilişkin nitel bir çalışma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(39), 55-97.
- Blümel, M. (2018). “Wie pädagogisch sinnvoll sind kinderzeitschriften? formen und anforderungen”. München, GRIN Verlag, <https://www.grin.com/document/457434>
- Bütüner, İ. (2010). *İlköğretim matematik öğretiminde şarkı kullanımının bazı değişkenler üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Büyükalın Filiz, S. (2009). Soru cevap yöntemi eğitiminin öğretmenlerin soru sorma bilgisi ve soru sorma tekniklerine etkisi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (3), 167-195.
- Canbazoglu, C. (2009). *Kentin türküsü: Anadolu pop-rock*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Cartledge, G. & Kiarie, M. W. (2001). Through literature for children and adolescents. *Teaching Exceptional Children*, 34(2), 40-47.
- Cengiz, Y. (2004). *Yabancı dilde sözcük öğretimine müzik kullanımının etkilerinin beyin temelli öğrenme kuramı ışığında araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Creswell, J. W. (2011). Controversies in mixed methods research. In N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.), *The SAGE handbook on qualitative research* (pp. 269-284). Thousand Oaks, CA: Sage
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. ve Creswell, J. D.(2018) *Research design qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çabuk, B. ve Yeni, E. (2016). Okul öncesi eğitimde yeni bir teknik: münazara. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2439-2456.
- Çakıcıoğlu, R. O. ve Buldan, İ. (2007). Probleme dayalı öğrenme ve coğrafyada bir uygulama yaklaşımı. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (17), 231-244.
- Çatak, M. (2015). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitim programlarının incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 19(62), 69-94.
- Çaycı, B., Demir, M., Başaran, M. ve Demir, M. (2007). Sosyal bilgiler dersinde işbirliğine dayalı yöntem ile kavram öğretimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 619-630.
- Çelik, H. (2018). *Müzik destekli öğretim yönteminin yedinci sınıf Türkçe dersi milli kültür temasının öğretimine etkisi: Barış Manço şarkıları örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çelik, M. E. ve Dolanbay, H. (2021). 8. Sınıf inkılap tarihi ders kitabının edebi eserler açısından değerlendirilmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 69-81.
- Çelikleci, S. (2000). *İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde gösteri (demonstrasyon) yönteminin etkililiğinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çelikkaya, T. ve Kuş, Z. (2009). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları yöntem ve teknikler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 741-758.
- Çencen, N. (2010). *11. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinde tarih öğretmenlerinin "edebi ürün" kullanımına ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çınar, S. (2021). Âşık tarzı müzik geleneğine paralel yorumlar: Barış Manço. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 1033-1048.
- Çiftçi, S. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde proje tabanlı öğrenme. İçinde. Turan, R. ve Akdağ, H. (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar - 1* (s. 165-190). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Çiğdem, C., Tuncer, B. ve Karataş, H. (2015). Program değerlendirme sürecinde bireysel farklılıkların önemi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 307- 312.
- Çobanoğlu, Ö. (2000). Barış Manço araştırmalarının önemi ve yöntemi üzerine tespitler. *Milli Folklor Dergisi*, (46), 40-46.
- Çocuk, S. (2016). *İngilizce öğretmenlerinin çocuklara İngilizce öğretiminde şarkı kullanımına ilişkin görüşleri. (Diyarbakır İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Çoşkun Keskin, S. ve Akyıldız, M. (2021). Barış Manço şarkılarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 153-186.
- Değirmenci Toraman, K. (2018). *Sözlü ve yazılı edebi ürünlerin sosyal bilgiler dersi öğretiminde akademik başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Demir, E. G. (2018). *Ters yüz sınıf modeline dayalı uygulamaların ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin akademik başarı ve planlama becerilerine etkisi*. Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Demir, H. (2020). *Sosyal bilgiler dersinde eğitsel şarkı kullanımının akademik başarı ve kalıcılık üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Demir, S. ve Özden, S. (2013). Sınıf öğretmenlerinin öğretimsel stratejilere yöntemlere ve tekniklere ilişkin görüşleri: Hayat bilgisi dersine yönelik tanılayıcı bir çalışma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 59-75.
- Demirel, Ö. (2003). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitim sözlüğü*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demirel, Ö. (2012). *Kuramdan uygulamaya program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Deveci, H. ve Çengelci, T. (2005). Sosyal bilgiler öğretiminde kavram haritalarının kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi. *II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi-Van*.
- Doğan, Y. (1998). *İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıflardaki sosyal bilgiler dersleri için gerekli görsel ve işitsel materyal üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Doğan, E. (2002). Eğitimde kreselleŖme. *Eğitim AraŖtırmaları*, (6), 87-98.
- Doğanay, A. (2008). ađdaŖ sosyal bilgiler anlayıŖında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Düzgün, D. (2010).  Ŗıklık geleneğinin deđiŖim ve dnŖm sürecinde BarıŖ Manço olgusu. *Milli Folklor Dergisi*, 21(84), 42-50.
- Dyro, P. (1998). Using fiction to support history teaching, social education. *National Council for the Social Studies*, 62(6), C1-C4.
- Eady, I. L. & Wilson, J. D. (2007). Restructuring music's role in the middle school curriculum. *College Student Journal*, 41(1), 239-241.
- Elmas, E. (2019). *Piyano eğitiminde türkü kullanımının ğrenci motivasyonuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Emre, H. (2012). Türk milli kltrne ait destan, efsane ve anlatılarda sıklıkla geçen formel sayıların BarıŖ Manço Ŗarkılarındaki yeri. *Batman Üniversitesi YaŖam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 639-647.
- Erdem, M. (2002). Proje tabanlı ğrenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 172-179.
- Erden, M. (1996). *Sosyal bilgiler ğretimi*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Erdoğan, G. (2015). BarıŖ Manço örneğinden hareketle müziğin ahlak eğitimindeki önemi ve iŖlevi. *Eğitim ve ğretim AraŖtırmaları Dergisi*, 4(1), 117-124.
- Erdoğan, G. (2018). Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan bir köprü: BarıŖ Manço ve Türk Kültür Tarihi. *I. Uluslararası Develi- Ŗık Seyrani ve Türk Kültürü Kongresi, Kayseri/Develi*, 04-05.
- Erdoğan, G. (2019). BarıŖ Manço'nun "dört kapı" adlı eserinin metinlerarasılık bağlamında incelenmesi. *Asya'dan Avrupa'ya Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 13-24.
- Erdoğan, G. (2020). *Çukurova bölgesinde  Ŗıklık geleneği ve  Ŗık müziğinin eğitimde kullanılması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Erginer, E. (2008). *Öğretimi planlama uygulama ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Eryılmaz, E. (2019). *Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan etkin vatandaşlık öğrenme alanı kazanımlarının uygulanabilirliği hakkında öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Eryılmaz, R. (2019). Türkçe eğitiminin genel hedefleri çerçevesinde popüler Türkçe şarkıların içerik analizi. *ZfWT*, 11(3), 87-102.
- Eveslage, T. E. (1993). The social studies and scholastic journalism: Partners in citizenship education (Sosyal bilgiler ve okul gazeteciliği: Vatandaşlık eğitiminde ortaklar). *National Council for the Social Studies (NCSS), Social Education*, 57(2), 82-86.
- Filiz, M. (2019). *Bariş Manço şarkılarında metinlerarasılık*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Gedikli, E. (2007). *Müzik eğitimi*. Bursa: Hiperlink Yayınları.
- Gelen, İ. (2011). Sosyal bilgiler programındaki düşünme ile ilgili bazı ortak becerilerin kazanılma düzeyinin belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(30), 83-106.
- Gökdemir, S. (2019). *7.sınıf sosyal bilgiler dersinde türkülerle değerler eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Greene, J. C., Caracelli, V. J. ve Graham, W. F. (1989). Toward a conceptual framework for mixed-method evaluation designs. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 11(3), 255-274.
- Hardwick, S. A. (2017). *Ethical principles and character traits in children's literature*. Doctor of Philosophy. Capella University, Minneapolis.
- Harmaşa, T. (2017). *4.sınıf sosyal bilgiler dersinde dürüstlük değerini kazandırmada edebi ürünlerin kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Hesapçıoğlu, M. (2008). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- İbret, B. Ü., Karasu Avcı, E., Karabıyık, Ş., Güleş, M. Ve Demirci, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlerin öğretiminde edebi ürünlerin kullanımı. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (9), 104-124.
- İşman, A. (2002). Sakarya ili öğretmenlerinin eğitim teknolojileri yönündeki yeterlilikleri, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3).
- Kaleli Yılmaz, G. (2014). Durum çalışması. İçinde. Metin, M. (Ed.). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 263-285). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Keskin, U. (2019). Barış Manço şarkılarının Victor Frankl psikoloji ekolü açısından değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(29), 378-395.
- Kan, Ç. (2009). Değişen değerler ve küresel vatandaşlık eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 895-904.
- Kan, Ç. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26), 25-30.
- Kaplan, E. (1990). *Tarih ve edebiyat, tarih metodolojisi ve Türk tarihinin meseleleri kollokyumu*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Fırat Havzası Araştırma Merkezi Yayını.
- Kaptan, F. ve Korkmaz, H. (2001). Fen eğitiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20), 185-192.
- Karacalı, K. (2018). Fen öğretiminde öğrenme istasyonları konusunda Türkiye’de yapılan çalışmalardan bir derleme. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi*, 3(2), 59-77.
- Karademir, B. (2019). *2004-2005 ve 2017-2018 Eğitim öğretim yıllarında uygulanan sosyal bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Karagözoğlu, N. (2020). İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin dinlediği şarkıların sözlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(8), 56-78.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi. Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kayacı, P. (2019). *Okul öncesi eğitim kurumlarında materyal olarak şarkı kullanımı: Trabzon ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Kaymakçı, S. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebi türlerin kullanım durumu. *Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 230-255.
- Kılıçoğlu, G. (2014). *İngiltere'deki öğretmenlerin çok kültürlü öğretim yeterlikleri ile Türk öğrencilerin kültürleşme tercihlerinin okula aidiyet duygusu ve akademik başarıyla ilgisi*. Doktora Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kınık, M. (2011). Türk halk müziği kültüründe birleştirici unsur olarak Hüseyini Dizisi ve Hüseyini Türküler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 455-469.
- Koçak, M. B. (2021). *Edebiyat ve toplumsal kültür ilişkileri çerçevesinde Barış Manço'nun şarkı sözleri*. Yüksek Lisans Tezi. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Koçan, G. (2017). Dilimizi zenginleştiriyorum: Ana dili, atasözü. *Araştırma ve Deneyim Dergisi (ADEDER)*, 2(1), 45-59.
- Kolaç, E. ve Özer, H. (2018). Sosyal bilgiler öğretiminde edebî ürünlerin kullanımı ve değer aktarımındaki katkılarına yönelik öğretmen adaylarının görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2629-2655.
- Köken, N. (2002). Sosyal bilgiler öğretiminde “soru sorma metodu” nun önemi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 91-104.
- Köse, B. (2012). *Yabancı dil öğretiminde şarkı kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Levstik, L. S. (1995). Narrative constructions: Cultural frames for history. *The Social Studies*, 86(3), 113-116.
- Mazlum, M. M. ve Atalay Mazlum, A. (2017). Sosyal bilimlerde araştırma yönteminin belirlenmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 4(4), 1-21.

- McCarthy, M. (2007). Narrative inquiry as a way of knowing in music education. *Research Studies in Music Education*, 29(1), 3-12.
- McGowan, T., Guzzetti, B. (1991). Promoting social studies understanding through literature-based instruction, *Social Studies*, 82(1), 16-21.
- Meydan, A. (2001). *İlköğretim birinci kademe sosyal bilgiler öğretimi coğrafya ünitelerinin işlenişinde laboratuvar ve görsel-işitsel materyal kullanımının öğrencilerin niteliksel gelişimine etkisinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Meydan, A. (2010). Sosyal bilgiler disiplinde coğrafyanın yeri ve önemi. İçinde. Turan, R. ve Ulusoy, K. (Ed.). *Sosyal bilgilerin temelleri* (s. 65-83). Ankara: Maya Akademi Yayıncılık.
- Meydan, A. (2018). Ferdi Tayfur şarkılarında coğrafi unsurlar. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 79-100.
- Meydan, A. ve Akdağ, H. (2008). Sosyal bilgiler dersinde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. İçinde. Tay, B. ve Öcal, A. (Ed.). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (145-190). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Turan, S. (Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis: A sourcebook of new methods*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2005). *İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım el kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4-5. sınıflar öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Basım Evi.

- Morgan, D. (2007). Paradigms lost and pragmatism regained: methodological implications of combining qualitative and quantitative methods. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(1), 48-76.
- Murphey, T. (2014). Singing well-becoming: Student musical therapy case studies. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 4(2), 205-235.
- National Council for the Social Studies (NCSS). (1994) *Curriculum standards for the social studies*. Washington, D.C.: National Council for the Social Studies.
- Nelson ve Nelson (1999). *Çocuk edebiyatıyla tarih öğrenme (Learning history through children's literature)*. ERIC Digest, ERIC Clearinghouse For Social Studies / Social Science Education, Bloomington, IN. (BBB24392), Washington.
- Neuendorf, K. A. (2017). *The content analysis guidebook*. Los Angeles: SAGE Publications.
- Oğuzkan, F. (1993). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Osler, A. & Starkey, H. (2003). Learning for cosmopolitan citizenship: Theoretical debates and young peoples experiences. *Educational Review*, 55(3), 243-254.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özkarabekir, C. (2011). Barış Manço belgeseli - Hayatım roman. <https://www.youtube.com/watch?v=oROKKrba-98> Erişim Tarihi: 19/09/2021. (32.58sn.)
- Özpolat, V., Demirbaş, H. ve Kocaman, H. (2013). Toplumsal hafızanın demokrasi kültürü ve insan hakları eğitiminde işe koşulmasının bir yöntemi: türkülerimiz. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi: Değişen Dünya'da Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitiminde Yeni Yönelimler ve Sorunlar Sempozyumu, 20-22 Nisan 2012 Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İstanbul*. 237-245. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Öztürk, C. (2009). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. İçinde. Öztürk, C. (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 1-31). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Öztürk, C., Coşkun Keskin, S. ve Otluoğlu, R. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Öztürk, C. ve Deveci, H. (2011). Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi. İçinde. Öztürk, C. (Ed.). *Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programları* (s. 1-41). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özyurt, C. (2009). Küresel vatandaşlığın gelişimi, imkânı ve küresel değerler eğitimi. *I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 159-166.
- Palavan, Ö. ve Demir, H. (2017). Sınıf öğretmenlerinin beyin temelli öğrenmeye yönelik görüşleri. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(8), 99-132.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. SAGE Publications, inc.
- Paykoç, F. (1987). *Güncel olaylarla belirli gün ve haftaların öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Pekgöz, M. ve Hancılar, R. (1970). *Eğitimde görme ve işitme araçları*. Ankara: Güvendi Matbaası.
- Rawlinson, J. (1995). *Yaratıcı düşünme ve beyin fırtınası*. (Değirmen, O. Çev.) İstanbul: Rota Yayınları.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. İçinde. Tay, B. ve Öcal, A. (Ed.). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (s.1-19). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Sağlamer, E. (1983). *İlkokullarda sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Tek Işık Matbaası.
- Sarı, F. (2014). *Çocuklara İngilizce kelime öğretiminde şarkı kullanımının faydaları üzerine bir durum çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Sarıyüce, H. L. (2012). *Türk çocuk ve gençlik edebiyatı ansiklopedisi 1-2*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Savage, M. K. ve Savage, T. V. (1993). Children's literature In middle school social studies (ortaokul sosyal bilgiler dersinde çocuk edebiyatı). *The Social Studies*, 84(1), 32-36.
- Selçuk, Z. (2016). *Eğitim psikolojisi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sever, R. (2011). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Sever, S. (2015). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2015). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Ankara: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2018). *Sanatsal uyaranlarla dil öğretimi*. Ankara: Tudem Yayınları.
- Sills, T. Briegel, Camp, D. (2001). Using literature to explore social issues. *The Clearing House*, 74(5), 280-284.
- Sidekli, S., Tangülü, Z. ve Yangın, S. (2013). Sosyal bilgiler öğretimi: Öğretmenim bana hikâye anlatır mısın? *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4).
- Silverman, D. (2018). *Nitel Verileri Yorumlama*. Erkan Dinç (Çev.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Sömen, T. ve Metin Göksu, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde sözlü ve yazılı edebi ürünleri kullanmaları durumu. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(18), 561-576
- Sönmez, V. (1994). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2005). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2010). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2018). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan araç-gereçler. *Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları*, <http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/2295/unite07.pdf>
- Sun, M. ve Seyrek, H. (1998). *Okulöncesi eğitimde müzik*. İzmir: Müzik Eserleri Yayınları
- Sünbül, A. M. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Konya: Eğitim Akademi Yayınları.
- Süreya, C. (2010). *99 Yüz*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şahin, T. (2005). *Hâlâ yazıp çizecek birkaç satırım kaldı*. İstanbul: Truva Yayınları.
- Şendurur, Y. ve Akgül Barış, D. (2002). Müzik eğitimi ve çocuklarda bilişsel başarı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 165-174.

- Şimşek, A. (2009). Sosyal bilgiler dersinde bir öğretim materyali olarak edebi ürünler. İçinde. Safran, M. (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* (s.389-412). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Şimşek, S. ve Yaşar, Ş. (2006). Örnek olaya dayalı öğretimin ilköğretim hayat bilgisi dersinde akademik başarıya ve öğrenmede kalıcılığa etkisi. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (24), 171-179.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Talışık, E. (2013). *İlkokul Türkçe, matematik ve hayat bilgisi derslerinde öğretim materyali olarak şarkıların kullanılmasının öğrencilerin başarı ve tutum gelişimleri üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tan, N. (2016). *İlkokul matematik derslerinde şarkı kullanımının öğrencilerin başarı, tutum ve sözcük dağarcığı üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Taşdemir, E. (2021). *Barış Manço ezgilerinde ekin değerleri*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Taşpınar, M. (2012). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Elhan Kitap.
- Tay, B. (2005). Sosyal bilgiler ders kitaplarında öğrenme stratejileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 209-225.
- Tay, B. (2010). Sosyal bilgiler öğretimin dünü, bugünü ve yarını. İçinde. Turan, R. ve Ulusoy, K. (Ed.). *Sosyal bilgilerin temelleri* (s.3-20). Ankara: Maya Akademi Yayıncılık.
- Tay, B. (2013). The views of prospective social studies and classroom teachers about values and values education. *Educational Research and Reviews*, 8(9), 560-567.
- Tay, B. (2017). 2005 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2017 sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programının karşılaştırması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8(27), 461-487.

- Tay, B. (2022). Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi. İçinde. Gürdoğan Bayır, Ö. ve Selanik Ay, T. (Ed.). *İlk ve ortaokulda uygulama örnekleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (259-278). Ankara: Vizetek Yayınları.
- Tekgöz, M. (2005). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde edebiyat temelli öğretimin öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tekşan, K. ve Süğümlü, Ü. (2018). Türkülerin Türkçe eğitiminde kullanılabilirliği. *Sakarya University Journal of Education*, 8(4), 286-299.
- Temiz, E. (2011). Çocukların müziksel ses özelliklerine uygun şarkı söyleyebilme becerilerine işitme kaybı değişkeninin etkisi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 67-75.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe öğretiminde yaratıcı düşünmeyi geliştirme bakımından Nasreddin hoca fıkraları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 195-223
- Tezcan, M. (1983). Spor sosyolojisi hakkında. *Eğitim ve Bilim*, 8(44).
- Tohumcu, A. (2009). Türk müziği terminolojisinde yozlaşma / örnek olay analizi: Şarkı formu. 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiriler*, (2), 711-718.
- Tokcan, H. (2021). Sosyal bilgiler ve edebiyat. İçinde. Tokcan, H. (Ed.). *Sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat* (s. 1-22). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tokcan, H. ve Demirkaya, H. (2015). Sosyal bilgilerde strateji, yaklaşım, yöntem ve teknikler. İçinde. Safran, M. (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 435-471). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Topcu, H. ve Bulut, N. (2016). Şarkılarla yapılan matematik öğretiminin 6. sınıf öğrencilerinin başarılarına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 535-553.
- Topkaya, Y. ve Şimşek, U. (2017). *Görsel bir öğretim materyali: Eğitici çizgi roman*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tunca, H. (2005). *Barış Manço: uzun saçlı dev adam*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

- Turanalp, M. F. (2019). Şarkılarla dinî ve ahlaki değer aktarımı: Barış Manço örneği. *Bilimname*, (37), 685-724.
- Türk Dil Kurumu (1988). *Türkçe sözlük 2 K-Z*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uğur, A.(2015). Müzik coğrafyası: türkülerdeki coğrafya. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (74), 239-260.
- Ulu Kalın, Ö. (2017). Analysis of 7 th grade social studies course book according to different readability formulas. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9(4), 976-987.
- Uluğbay, S. (2013). Müzik eğitiminin çocuk zekâsına olan etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 1025-1034.
- Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgilerde ders kitapları. İçinde. Tay, B. ve Öcal, A. (Ed.). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (s.191-216). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2014). UNESCO roadmap for implementing the global action programme on education for sustainable development.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2015). *Global citizenship education: Topics and learning objectives*. Paris: UNESCO
- Unkovich, A. (2011). The power of story-To teach, to reach, to inspire. *Phi Delta Kappan*, 92(6), 58-62.
- Ünlü, İ. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders materyali olarak edebi ürün kullanımına yönelik görüşleri. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 7(22), 120-136.
- Üstündağ, T. (1996). Yaratıcı dramın üç boyutu. *Yaşadıkça Eğitim*, (49), 19-23.
- Üstündağ, T. (2003). *Yaratıcılığa yolculuk*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Üztemur, S., Sevigen, E. ve İnel, Y. (2021). “Barış Abi”yle değer öğretimi: Barış Manço eserlerinde değerler. *Başkent University Journal Of Education*, 8(1), 93-103.
- Yangın, B. (2002). *Çağdaş Türk ozanı Barış Manço*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Yakar, H. ve Yıldırım, T. (2021). Ortaöğretim tarih ders kitaplarında edebî ürünlerin kullanımı. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 409-426.
- Yatağanbaba, M. (2008). *Dağı aşan deve: Barış Manço*. Denizli: Yatağanbaba Kitap.
- Yazıcı, D. (2017). Müziğin insan beyni üzerindeki etkisi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(1), 88-103.
- Yazıcı, H. ve Samancı, O. (2003). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler ders konuları ile ilgili bazı kavramları anlama düzeyleri. *Milli Eğitim Dergisi*, (158), 83-90.
- Yazıcı, K. (2006). *Sosyal bilgiler derslerinde okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde B-B-Ö (bildiklerim-bilmek istediklerim-öğrendiklerim) stratejisinin kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı olan tutumlarına etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilbursa, C. C. ve Sabancı, O. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünlerin kullanımına yönelik görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (36), 19-33.
- Yeşildal, Ş. (2020). *Sosyal bilgiler öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri ve sınıf içi uygulamaları (Karabük örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşilyurt, E. (2010). Öğretmen adayları niteliklerinin işbirliğine dayalı öğrenme yöntemine uygunluğunun değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 25-37.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, H. ve Yalçın, N. (2008). Eleştirel düşünme becerilerini temel alan fen eğitiminin fen bilgisi öğretmen adaylarının problem çözme becerilerine etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 165-187.
- Yılmaz, A. (2014). *Barış Manço eserlerinin Türk müziği makamları bakımından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Yılmaz, K. ve Tepebaş, F. (2011). İlköğretim düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar: Mesleğine yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 157-177.

Yılmaz, M. (2019). Bir anlamlandırma yordamı olarak sanat. *Felsefe Arkivi*, (50), 1-7.

Yiğit, M. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kalıplaşmış sözcüklerin şarkılarla anlatımı: Barış Manço şarkıları örneği. İçinde. Budak, H. (Ed.). *Edebiyat çalışmalarında farklı perspektifler* (s. 53-74). Ankara. İKSAD Yayınevi.

<https://www.barismancomix.com/muzik/diskografi-albumler.php>

<https://youtu.be/4EuDJ1FKpYM> (Barış Manço dünyaya geliş nedenini açıklıyor, 1.13sn.)

EK 1. Araştırma İzni

T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-24512418-605.01-34527807
Konu : Serpil PEKTAŞ'ın
Araştırma izni

13/10/2021

VALİLİK MAKAMINA

Ahi Evran Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 30.09.2021 tarih ve 358888 sayılı yazıları ile; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Serpil PEKTAŞ'ın "İlkokul Eğitiminde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Barış Manço Şarkılarının Kullanılabilir Durumları" konulu araştırmayı yapma isteği bildirilmektedir.

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Serpil PEKTAŞ'ın; İl merkezindeki özel resmi ilkokul sınıf öğretmenlerine Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarih 1563890 sayılı (2020/2 nolu genelge) emirleri doğrultusunda araştırmanın, pandemi tedbirleri kapsamında yüz yüze eğitim öğretimdeki değişiklikler göz önüne alınarak ilgili denetimi okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre ve araştırmacının sorumluluğunda müdürlüğümüz tarafından mühürlenmiş anket formlarının uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Metin ALPASLAN
İl Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
13/10/2021

Adnan KAYIK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Yenice Mahallesi 182. Sokak No2 / P.K.40100 Merkez/KIRŞEHİR

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (386) 213 51 50

E-Posta: kirsehirmem@meb.gov.tr

Keş Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Sevim AKGÜL Şef

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: kirsehir.meb.gov.tr

Faks:3862131003

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 4879-672d-30d9-b327-f851 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Serpil PEKTAŞ

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu

Lisans : Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği

Yüksek Lisans: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

Yayınlar :

1. Pektaş, S. ve Tay, B. (2021). Sınıf öğretmenlerine göre hayat bilgisi dersinde şarkı kullanımı. IX. International Social Studies Education Symposium (USBES 2021), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 118-119. (Özeti basılan sözlü bildiri).